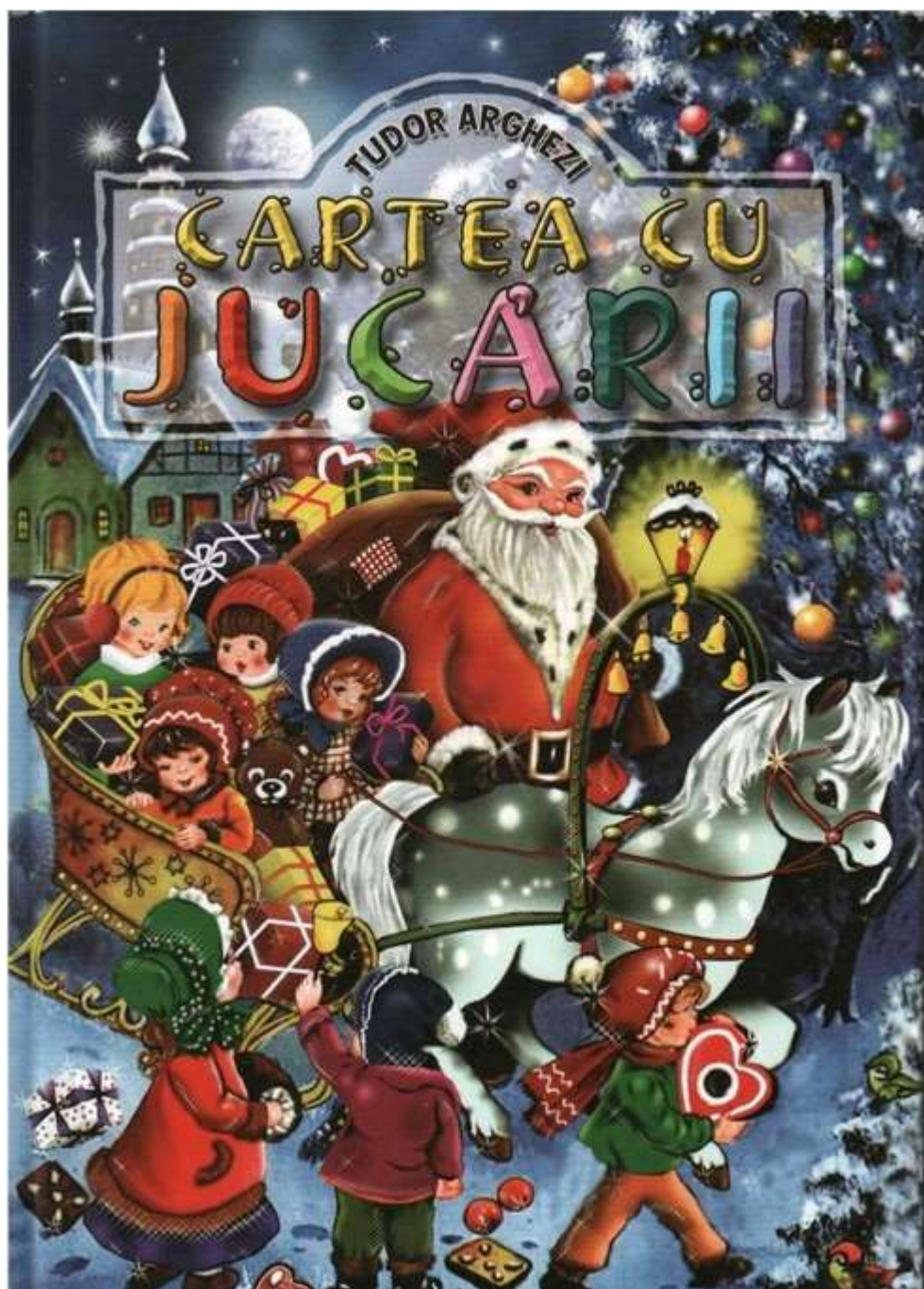

CARTEA CU JUCĂRII
TUDOR ARGHEZI

1931

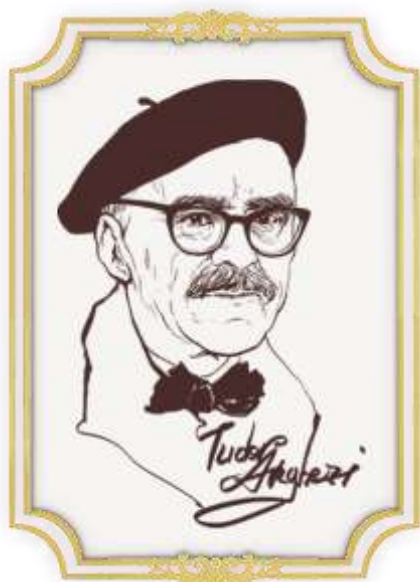
Nici o jucarie nu e mai frumoasă ca jucaria cu vorbe. Copiii, ca și oamenii mari, sunt mai simțitori la vorbe decât la fapte, placându-le mai mult decât faptele făcute, faptele povestite. Și, dacă povestea miroase a minciună și minciuna este ticluită bine, povestea și atunci le place mult; de unde un scriitor scoate învățatul ca închipuirea e mai adevărată decât adevărul și că viața trebuie răscolită, ca să fie scrisă pe placul cititorului mare și al ascultatorului mic.

*Sumarul prezentului volum îl reproduce pe cel al ediției din anul 1958, apărut la Editura Tineretului, sub directa supraveghere a autorului, la care s-au adăugat titlurile **Omul de aur** și **Uriășii**, eliminate de cenzura.*

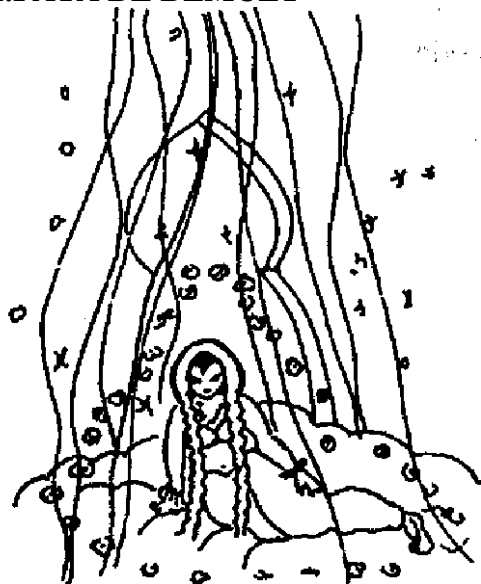
Cuprins

1.FATA DE DEMULT	4
2.POVESTE CU OI	6
3.SPECTACOLE	9
4.AMĂRĂCIUNI	11
5.JUCĂRIILE	13
6.POMUL CU PĂPUȘI	15
7.JUDECATA	16
8.O IZBÂNDĂ	18
9.PAPUC	20
10.FIULUI DUCAMIN	21
11.CĂTUNUL DE STICLĂ	23
12.POVESTEA BRADULUI NEGRU	24
13.NA UNECHE	25
14.DOMNIȚA PULHERIA	27
15.ȘTII ROMÂNEȘTE?	29
16.CEXO, BEXO	31
17.ROBUL	34
18.O LOCOMOTIVĂ ȘI O GARĂ	36
19.BALONUL SPART	38
20.UN CIOB DE PRIMĂVARĂ	40
21.BĂTRÂNII DIN INSULĂ	41
22.GREIERIȘUL	43
23.POVEȘTI DE ADORMIT DE-A-N PICIOARE	44
24.PĂCĂLEALA	46
25.CÂINELE	48
26.PEȘTELE ROȘU	50
27.ȘPUGAL	53
28.ABECETARUL	55
29.ÎNTRE MIȚU ȘI BARUȚU	57
30.IEPURII ȘI CRAPII	59
31.CRÂMPEI DRAMATIC	61
32.GHEMUL DE PĂINJENIȘ	63
33.ÎNTÂIA DEZILUZIE	64
34.CONTROVERSA	66
35.PAPAGALUL ȘI RÂNDUNICA	68
36.ARMĂSARUL DE BUMBAC	70
37.PIATRA PIȚIGOIULUI	72
38.GEAMANTANUL	75
39.O ȘEDINȚA DE FOTOGRAFIE	76
40.OMUL DE AUR	78
41.LABORATORUL NOSTRU DE CERCETĂRI	80
42.ZĂPADA	82
43.DANSUL LUI BARUȚU	85
44.CHISOAIA	87
45.NĂVODUL DRAGOSTEI	88
46.MADONA NEAGRĂ	90
47.DE PROFUNDIS	92
48.RUGĂCIUNEA DE SEARĂ	94
49.NEGUȚĂTORUL DE OCHELARI	96
50.CUM A FĂCUT MAMA PE MIȚU	102
51.PĂDUREA COPIILOR	104
52.PLICUL	105
53.UNÂT ȘI SUMOS	107

54.O PISICĂ	109
55.LĂSTUNII.....	110
56.ALUNIȚA	111
57.VOCABULARUL	113
58.NU ESTE VOIE.....	115
59.HOȚUL	117
60.LA COLȚ	119
61.GRĂDINA CU SOARE	121
62.ÎNTR-O NOAPTE DE FLORII.....	123
63.O POVESTE DE-A MAMII.....	125
64.CHEILE.....	127
65.URIAȘII	130
66.BANCA NOASTRĂ.....	133
67.OUĂLE	135
68.DULAPUL CU LENJURI.....	137
69.O CASĂ PENTRU COPII.....	139
70.OMUL SUNĂTOR.....	142
71.DUMINICA OCULTĂ	144
72.DE MOȘ-AJUN.....	147

1. FATA DE DEMULT

O fată cenușie cu jarul ochilor în plete negricioase, ca bălăriile sărate ale mării, a fost osândită odinioară să i se reteze capul cu securea, pentru o greșală. Pe vremea din poveste, stăpânii puteau să scurteze viața cui poșteau, cu nejudecată, pentru că nici o judecată nu era mai dreaptă decât a lor. La necaz și la chef, numai muzica și sângele, amestecate, puteau să-i potolească și nici o ispravă, nici bună, nici rea, atât se asemănau isprăvile bune cu isprăvile rele ale stăpânilor, nu se puteau trece, după rânduială, fără tăieri și înjunghieri.

Fata cenușie a cerut stăpânului să o cruțe, făgăduindu-i să-i spuie seara povești, să-i legene cruzimea cu basme frumoase, dacă se va îmbuna să o ierte până la isprăvitul poveștilor ei; și numai după aceea să o trimită gâdelui împărătesc.

Împăratului i s-a părut făgăduiala plăcută. Dete porunci și primi pe Fată la picioarele lui, să șadă pe o papură de catifea cusută cu aur și să-și depene, în auzul lui, furca de basme. În copilărie, Fata făcuse covoare, care începeau tot din furca de tors, se răsuceau în suluri și gheme, se vopseau cu coji de copac și buruieni fierte în vase de aramă, se prindeau în războaie și, urzindu-se tari, se țeseau, bătute cu pieptenele de fildeș. Acum, la curtea celui mai puternic împărat din țara depărtată a răsăritului de soare, ea se legase să scoată de-a dreptul covoarele din furcă, fără războaie, fără vâpsele, fără nici lână nici mătase, ci numai din vorbe, așa cum fac stelele lumină numai cu văzduh.

Împrejurarea era grea și munca Fetei cumplită. Din pământ, din zare, din flori și din închipuiri trebuiau să se zămislească poveștile care îi întârziiau zilnic moartea cu o zi. Când nici nu începuse, ea se temea că se va opri odată, într-o seară, pe negândite, și firul povestirii se va rupe.

Întâia poveste, a serii celei dintâia, Fata o întocmi povestind, în clipa în care stăpânul binevoise să-și deschidă urechea și să asculte. Pășind stăpânul în odaia de sidef, unde îl așteptau roabele cu brățări de aur la mâini și la glezne și sofaua de întins în ascultare, Fata încă nu știa ce are de povestit și, îngenunchind înfricoșată, căuta în mintea ei un început. Ea se bizuise nu pe o ispravă știută, ci pe o taină sufletească, pe o pornire a inimii, plăsmuitoare, ca atunci când din necunoștință scotea, pentru covoare, chipuri și împărecheri. Dacă va tăcea, stăpânul o să se supere și va trimite neîntârziat la moarte pe fata mincinoasă.

Închinându-se la ivirea lui printre slugile împărătești, ea găsisese, ridicată pe genunchi, taina din tainele sufletului, aceea care face din nou cu puțință meșteșugul dintru început al lui Dumnezeu și scoaterea vieții din nimic. Ea povesti în prima noapte până la revărsatul zilei și stăpânul izbutind să nu adoarmă, rămase vrăjit pe sofa și făcu semn cu mâna că Fata poate pleca la hodină.

De atunci, în fiecare seară, în fiecare noapte, Fata cenușie a povestit și în fiecare zori de zi viața îi sporea cu o zi. Și i-a stat capul pe umeri încă o mie și una de zile și de nopți. Stăpânul avu timpul să uite osânda și Fata rămase în palatul împărăției, în cancelaria cu hrisoave, zapise și sigilii, cu însărcinarea să scrie tot ce a povestit, pe piei de căprioară tăbăcită cu lustru, ca să rămâie împăraților urmași zestre și podoabă a gândului și a cuvântului, în ceasurile de hotărâri pripite și de nehotărâre.

Scriitorul de povestiri din împărățiile de mai târziu urmează pilda Fetei cu pielea cenușie, care s-a destrămat de-acum câteva mii de ani, și s-a topit, prin preajma fluviului Eufrat, în lutul moale, de subt

o piatră albă, pusă pe mormântul ei, nedevelită de valuri și de șacali. Ca să nu piară și ca să i se pară că trăiește ziua îndoită, odată cu el și odată cu împrejurarea povestită, el povestește zi de zi, a sufletului și a pământului, o împrejurare. El trebuie să îndreptățească zi cu zi fărâma de pâine pe care o gustă și picătura de vin care i-o înmoaie. În ziua când nu a știut să povestească nimic, simte gâdele apropiindu-se cu securea și mânia împăratului, care-și scoate mulțumirea din chinul povestitorului, poruncind pitarului să-i taie merticul de pâine și să-i sfârâme urciorul.

Fata povestise împăratului ei timp de o mie și una de nopți, împreunând năzăreala gândului și basmul cu lumea, puind cântecul să viețuiască și sa zburde ca omul, ascunzând pe oamenii de pe poteci printre dalii și stupi și pitind fetițele în leuștean și busuioc. Scriitorul are timpul mai mic, pentru că și împăratul lui e mai mare - și va povesti, ca Fata cenușie, de la care a învățat taina dulce a sufletului amar, tulburată de vărsarea pâraielor lucii din întuneric într-însa, o mie și una de clipe...

2. POVESTE CU OI

Nici o jucărie nu e mai frumoasă ca jucăria ele vorbe. Copiii, ca și oamenii mari, sunt mai simțitori la vorbe decât la fapte, plăcându-le mai mult decât faptele făcute, faptele povestite. Și, dacă povestea miroase a minciună și minciuna este ticluită bine, povestea și atunci le place mult; de unde un scriitor scoate învățul ca închipuirea e mai adevărată decât adevărul și că viața trebuie răscolită, ca să fie scrisă pe placul cititorului mare și al ascultătorului mic. Cu o poveste izbutim și noi să astâmpărăm rânduiala copiilor răzvrătită. La strigătul: „Stați că vă spui povestea cu racii”, - toate uneltele de joacă sunt părăsite. Nici o păpușă nu-i place fetei, ca un rac spus și spilcuit cu suliman din gând, și nici o mașină nu mai duce gândul băiatului, ca o visare.

Fata se urcă pe masă și se culcă pe ea, ascultând de aproape desfășurarea lucrului scornit pe loc și care, cu o clipă mai devreme, nici nu se pomenea. Barutu e vesel. Mișura fixează în spațiu mișcarea icoanelor atârinate de cuvinte, nu le aprobă, nu le dezaproabă, le judecă și le strecoară în priceperi, și câteodată face o legătură frumoasă între două momente depărtate sau între două cioburi de idee. Ochii ei sunt absorbiți în lumea stelelor, cu care încep să semene, scânteietori și nemișcați.

Barutu se bucură de înfățișarea de pe dinafară și de îmbucarea pe fețe a bucaților din care se înjghebează povestirea. El nu muncește; măsoară și încadrează și-i place luciul vorbelor, ca un lac proaspăt, întins cu pensula moale pe un ciob. El stă pe scaun ceasuri întregi, participând cu o pâlpare înceată la licărirea lucrurilor, în care se uită ca într-o vitrină. Neastâmpărul lui se liniștește îndată ce începe povestirea și, pe scăunelul lui, Barutu se face băiatul cel mai ascultător.

Ieri s-a făcut, după-masă, povestea unui măgar care avea de tovarăș o pisică. Pisica aducea măgarului tot ce trebuia pentru o căsnicie de gospodină, și măgarul a trăit, ca un boier leneș, o grămadă de ani, până ce, din senin, și poate că și din pricina vârstei, pisica s-a îmbolnăvit...

Copiii n-au voit să știe cum se împăca un măgar cu o mătă și unde ședea tânăra păreche, în proprietate sau cu chirie într-un apartament. Îmbolnăvirea pisicii li s-a părut firească. I-a făcut să râdă amănuntul că pisica zăcea sub o plapumă de păpușă și că își culcase durerea de cap, înfășurată într-o basma cu dantelă, pe o perină de puf brodată cu numele ei și purtând un fluture într-o fereastră tăiată cu foarfecă în fața de olandă subțire.

Pisica tușea puțin și, slăbindu-i vederile, n-avea ochelari ca să citească.

—Destul te-am ținut eu pe tine, a zis oftând pisica. E rândul tău să umbli și să aduci.

—Natural! au adăugat copiii, mișcați de boala pisicii și convinși de sprijinul pe care trebuie să și-l dea prietenii și frații.

—Și după ce a spus așa, ce a făcut măgarul? întrebă Barutu, rostindu-se, ca de obicei, din gâtlee, unde mama i-a pus, ca la muzica, o zbârnâitoare.

—Ce să facă? A ieșit din casă fără nici un gând deslușit, dar a nimerit la un baci bătrân, care sufla în fluier în mijlocul oilor fermecate.

—Sunt sărac și amărât, a zis măgarul, că mi-e familia bolnavă. Nu râde de mine, am spus adevărat: am și eu o familie. Eu sunt capul familiei, și familia mi-e pisica.

—Și vrei să nu râd încă o dată? zise baciul. Cine a mai văzut măgar și pisică făcuți să se înțeleagă? Haide! fii serios, măgarule, și treci între oile mele, că tot s-a pierdut măgarul meu.

—Nu pot, că mă așteaptă pisica să-i duc de mâncare.

—Să nu mai răspunzi, că te cotonogesc, zise baciul. Vezi bâta asta? Numaidecât ți-o culc pe spinare de câteva ori.

Copiii, tulburați de întorsătură, scrutară când ochii lui tătuțu, care asculta și el, foarte supărat și el pe cioban, când ochii maicii, care făcea povestea, scărpinând câteodată capul fetei, în părul căreia, castaniu, își strecurase un deget a mângâiere.

—Stați să vedeți ce s-a întâmplat! zise măicuța, asigurând astfel auditoriului că tot răul spre bine este. întâi, măgarul, care se gândea numai la pisică, fu silit să se supuie, și baciul, pornind cu turmele din loc, pe pășuni, i-a împovărat spinarea cu toate câte trebuiau duse de cineva, și cu merindea unchiașului.

Au umblat așa patruzeci și cinci de zile:

—Dar ce face pisica? întrebă, tresărind, fetița. N-are pe nimeni, într-adevăr, în patruzeci și cinci de zile se poate întâmpla orișice.

—Mi se pare, interveni tătuțu, că ai greșit numărul zilelor. Ia vezi, nu cumva sunt numai zece, cincisprezece, douăzeci, zise el, căutând să nimerească numărul mijlociu. Nu, au fost numai cincisprezece zile, cred, zise tătuțu, simțind că douăzeci se făcuseră, și cu scăderile lui, prea multe.

—Ai dreptate, m-am înșelat, zise măicuța. Luasem zilele potopului, cu ploile lui de o luna și jumătate. După o mai bună socoteală, nu cred să fi trecut măgarul, în pășuni, peste cincisprezece zile.

—Cel mult! apreciază Barutu.

—Adormind odată baciul în pădure, înainte de asfințit, măgarul îl văzu sforăind cu gura căscată și o luă la fugă îndărăt și ajunsese, a treia zi, la pisică, mai povesti măicuța.

—Bine, dar ce-mi făcuși? îl muștră pisica. N-am pus în gurița mea, de când ai plecat, o picătură de apă.

—Uite ce ți-am adus. Ia din spinare.

Și se puseră pe mâncat și pe băut, în desagii măgarului găsindu-se, pe lângă brânză, mămăligă, slănină, și două tivgi cu lapte bun. Când s-a crăpat de ziuă, pisica, uitându-se, ca să se oglindească, în geam, și ca să-și așeze puful dintre urechi în felul cum i-ar fi stat mai frumos, văzu o lume neagră și albă în bătătură, cum nu mai văzuse niciodată.

—Nu te înfricoșa, zise măgarul. Asta e averea noastră. S-au luat oile după mine. De acum nu mai avem nevoie de nimic - și cum eu sunt cam puturos, că-mi place să dorm câte cincisprezece ore pe zi, totul vine, nu se poate mai nimerit.

Aci, Barutu trase cu poftă un căscat mare, căruia, din pricina volumului, i se zice acasă: un căscat numărul unu. Și răsese de plăcere, gâdilat de un început de stuf somnoros primprejurul genelor lui codate.

—Să-ți prezint, zise măgarul, pe al treilea membru al familiei, pe Grivei. Și-a ridicat nasul, de subt fereastră, la tine. Uite-l, ăla de colo.

—Între noi, zise pisica, se hotărâse o ură de moarte, încă de la început.

—A fost o prejudecată. S-a isprăvit. De azi încolo, tu, pisică, vei fi cu câinele ca o soră mai gingașe.

Și plecară măgarul, pisica și cățelul, cu oile lor, ca să străbată lumea. La marginea orașelor, pisica vindea laptele muls de Grivei, făcea iaurt și lapte, cum îi zice Barutu, „covăpsit”. Pe câmp, dormeau cu toții grămadă - și Grivei avea niște colți! Când, ce să vezi? Pe un buștean, suferea un bătrân slăbănog, într-o pustietate. Era baciul.

—Vasăzică, zise unchiașul, așa te-ai purtat: mi-ai furat oile.

—V-am furat eu pe voi? a întrebat măgarul pe berbeci. Berbecii deteră din cap că nu. S-au luat după mine! Și nu v-a fost bine cu mine? a întrebat măgarul din nou. Lumea oilor și a berbecilor dete o behăire veselă, salutând cu picioarele dinapoi. Vezi? zise măgarul.

—N-ai să-mi dai ceva să duc la gură? că mi-e foame, zise baciul.

—Bagă mâna în traista asta și scoate, zise măgarul.

Și cum și-a băgat-o, așa și-o și trase baciul laba mâinii, din desag înapoi, zgâriat de pisica adormită la cald.

—Ai greșit desaga, zise măgarul. Caută în perechea lui.

Aci, baciul fu mușcat de un pui de câine, care visa.

—Bine i-a făcut! ziseră copiii. El a râs de familia lui și era să dea în măgar cu bâta.

Dar săracul baciul era bătrân și slăbit de puteri. Măgarului i s-a făcut milă și s-au întovărășit să meargă împreună și să facă o familie mare cu toții - ceea ce s-a și întâmplat. Astăzi pisica doarme în cojocul baciului, iar câinele se încălzește lângă burta măgarului, care se culcă pe o parte și cască și el.

Urmarea, pe altă dată, dacă ne mai aducem aminte.

Un somn lin începu să se cearnă peste un sfârșit de poveste atât de fericit, și fiecare și-a luat păpușa lui în brațe, ca să o puie în așternuturile albe. Tătuțu duce legănând fetița și, de pe scăunel, în patul din odaia mică, măicuța, pe cel mai gras, pe băiat...

3.SPECTACOLE

Din pricina unei precocități intelectuale perverse, Baruțu confundă literatura cu untura...

—Ai să iei întotdeauna numai trei la limba română! a strigat la el tătuțu, jignit în pedagogie.

Baruțu nu încearcă nici o emoție. Ii lipsește, prin aberație, bunul simț al meritului, patriotismul catalogului și civilizația matricolei generale. Ba, cu gândul la prăjituri, el s-ar mulțumi cu trei și nici nu se gândește la zece, pentru că i-a explicat de multe ori măicuța la ce se poate aștepta după atâtea bucăți.

De altfel, aritmetica lui se prezintă anarhic. Numărând prunele, el zice: una, două, șapte, unsprezece, cinci - și mănâncă, e adevărat, câte douăzeci și două la o singură masă, pretinzând că a mâncat patru. Numărăm prunele care au rămas, numărăm sămburii, și tot atâtea ies, patru.

Și nici nu se poate altfel, de vreme ce copiilor lui tătuțu li s-a făgăduit că nu vor fi dați niciodată la școală și că, toată viața, ei se vor scula la prânz. Și, școala, cum o vrea tătuțu, e fără domnișoară bătrână cu ochelari, fără examen și fără certificate. Tătuțu scrie pe blocul de desen rațe, Mițu face rațe, și Baruțu face rațe, după el. Dacă rața trebuie să facă „mac! mac!” tătuțu face ca rața; și toată școala din jurul mesei, după cină, face în cor, ca rața și ca tătuțu: „mac! mac!” Și fiindcă tătuțu scrie toate rațele din profil, ca să semene mai bine, și totdeauna cu ciocul la stânga, fiindcă e mai lesne, dacă Mițu nu e mulțumită că rața are numai un ochi, tătuțu scrie doi ochi de-o singură parte a capului și rața iese întreagă. Și, la urma urmei, după dorința lui Baruțu, tătuțu poate să-i puie unei singure rațe ochii de la opt rățoi, fiindcă totuna e, și tot doi ochi ies la socoteală.

Dar și tătuțu e cât se poate de împăciuitor și se ferește de dificultățile didactice. La o numărătoare controlată, oricum ar li luat-o, lui Baruțu i-au ieșit câte nouă degete la o mână. „Dacă vrei tu, Baruțule, bine, și să știi că, la urma urmei - îl lămurește tătuțu - opt cu cinci, douăzeci și doi cu trei, e la fel... Ce folos să știi să numeri, când o să te faci mare, o mie de prune? Tu n-ai să poți mânca mai mult de nouă. Restul ce te privește? Crezi că tătuțu te face precupeț? Tătuțu vrea să se răzbune pe Societate, pe Stat și pe liberul arbitru, și o să te facă, Baruțule, leneș: asta e meseria ta. Ți-am ales-o de pe acum și ai să vezi ce bine ajungi.”

Viața e o jucărie și toate sunt făcute numai pentru joacă. Mițu și Baruțu știu asta bine, de la tătuțu, care se joacă toată noaptea cu un condei și o bucată de hârtie și toată ziua se joacă de-a fuga, umblând după cai verzi. A! o să le arate el odată un cal verde și lor. Numai să nu-l cereți pentru voi de tot, că tătuțu nu dă. Atâta și-a păstrat și pentru el

Mițu se gândește la altceva: ce face Bărbierul din Sevilla? A fost odată la operă și l-a văzut. De atunci, Bărbierul din Sevilla i se pare că toată ziua cântă la radio și la gramofon. Este și drept, Bărbierul din Sevilla are o grămadă de frați, care toți cântă, fiindcă tătuțul lor, Bărbierul din Sevilla cel bătrân, i-a învățat să cânte, așa cum tătuțul Mitului și al Baratului îi învață pe ei să doarmă, să scrie pe hârtie rațe și pe părete, la lumina lămpii, să facă seara, iepuri de umbră, cu degetele încârligate.

Și se mai gândește Mițu la ceva. Ea nu înțelege deosebirea dintre operă și cinematograf. Cântă amândouă și joacă amândouă. Dar parcă e altceva.

—Bărbierul din Sevilla e om adevărat? întreabă Mițu.

—Desigur, om adevărat, răspunde tătuțu.

—Și Rio Rita e fată adevărată? întrebă Mițu,

—Tu ce crezi? întrebă tătuțu.

—Nu știu, răspunde Mițu, voind să fie adevărată și presupunând totuși că poate să nu fie adevărată de tot. Dar dacă nu-i adevărată, cum ar putea să nu fie adevărată?

La operă s-a lăsat cortina și a pierit tot Bărbierul din Sevilla. La cinematograful s-a făcut lumină și s-a șters toată Rio Rita din pânză. Ce e asta?

—Ce să fie, Mitule?... Lasă că o să-ți spui eu altă dată, zice tătuțu, fugind de întrebare.

—Vreau acum! cere Mițu.

—Acum nu se poate.

Mițu e convinsă că tătuțu e mai prost decât este. Dacă nu-i poate lămuri nimic, e clar: e prost. Mițu stăruie și tătuțu provocat și orgolios că știe, intră în niște detalii ridicule, care au convins-o definitiv pe Mițu că tătuțu are minte mai puțină decât măgarul ei de carton, care dă din cap, aprobă totul și nu-i în stare să spuie nimic.

În sfârșit, Mițu are o idee: să joace în cinematograful, cu Baruțu, intrând amândoi în pânză și făcând o boroboacă cu Rio Rita. La această veselă știre, Baruțu bate din palme și râde zgomotos cu toată gura, cum știe să râdă el.

—Iau și toba! zice Baruțu.

—Nu e nevoie! afirmă măicuța. Cum să jucați voi în film, tară să fiți poftiți?

Dar Mițu are o idee pentru toate complicațiile. Ea propune să invite la ea acasă pe domnul Burgheni, directorul de la cinematograful, să-l puie la masa ei cu scaune mici, să-l servească ea cu farfuriile de la păpuși, să-i arate jucăriile și mașina ei de călcat, să-l pupe mereu și să-l corupă ca să o puie în film cu Baruțu.

—Bine!... primește tătuțu.

—Discuția rămâne la recuzită. Baruțu voia să intre în film cu toba. Mitului i se pare ca toba s-a murdărit și-l sfătuiește să lase toba acasă și să ia mai bine racheta. Lui nu-i place racheta. Ei îi place racheta. Atunci ia racheta ea și el mingile.

Lui nu-i plac mingile. Ia tot ea mingile; el o să ia cuburile. Nici cuburile nu-i plac, el vrea numai toba. Ba da, o să ia și trompeta! Nu se poate! trompeta face scandal.

Tătuțu și măicuța, care au trecut în odaia de alături, sosesc la timp. Mițu și-a vârât mâna la Baruțu-n păr, iar Baruțu a prins pe Mițu de falcă. Trag amândoi și, cu mâna liberă, pumni pe nevăzute. Argumentează și plâng.

Procesul a ținut cinci minute și părțile, obligate să se sărute, ceea ce s-a făcut numaidecât - au fost duse la culcare...

4. AMĂRĂCIUNI

În fiecare zi Baruțu trebuie să aibă o decepție nouă, constatând că toate lucrurile merg de-a-ndaratele față de sincerele lui dorinți. Fragilitatea obiectelor cu picioare și roți l-a uimit, și sensul întrebunțărilor, mereu contrariat de realități, cere de la el o schimbare de principii. Nu mai știe pe ce lume trăiește, căci între el și viață se interpun sistematic o voință, un — agent, o fatalitate. Cineva îi — strâmbă proiectele toate. S-a suit pe spatele scaunului, ca să ajungă deasupra dulapului, unde se găsea vioara, și în loc să dea de vioară cu mâna, a dat cu fruntea și nasul de parchet. Această încheiere s-a petrecut brusc, tocmai în momentul când el își ridică piciorul să calce pe creștetul rezemătorii. Cineva l-a îmbrâncit și a căzut. S-a uitat; nu era nimeni în odaie. A luat un băț ca să bată scaunul și s-a nimerit cu bățul în cap. Și căzătura i-a jupuit nasul și i-a umflat o buză. Cui să se plângă? Îl ceartă toată lumea, de acord să zbiere la el. Și ce supărător e accentul interogativ al muștrărilor! „De ce te-ai suit pe scaun? De ce te-ai întins la vioară? De ce ai căzut? De ce?...” Totul începe cu: de ce? Bietul Baruțu încă nu știe că forma interogativă are să se ție de el întâi patru ani, apoi încă șapte ani și alți vreo cinci, în cazul când o să fie silit să se facă persoană cultivată și să îmbrățișeze o profesiune intelectuală. Și pe urmă ține toată viața.

Omul are simțul juridic dezvoltat, și ceea ce-l deosebește de animalele, lipsite de suflet, este, pe lângă cunoașterea de Dumnezeu, semnul întrebării.

Baruțu își mai dă seama că omul e simplist și mărginit și că tot ce a putut el să născocască pentru menținerea autorității lui, căpătată prin injurie, a fost un ton răstit urmat de semnul întrebării: o jumătate de doi, dedesubt cu punct. În constrângerea răspunsului stă tot secretul dominațiunii acelor idioți cu păr care se numesc tați și tătuți. Dacă s-ar duce să ceară să fie frecat la vânătaile buzei și ale sprâncenei, întâi nu l-ar mai pupa nimeni și, al doilea, toți l-ar întreba: „De ce te-ai suit? Nu ți-am spus să nu te mai cațări? De ce nu ascuți”? Numai interogative! Ce palme ar trage el în dreapta și în stânga, dacă nu i-ar fi mâinile așa de mici și de caraghios imitate după etichetele tătuțului și ale măicuței! O să vie această fericită vreme vreodată? Nu vine, Baruțule, niciodată. Tocmai când ar trebui să ceară socoteală de un trecut întreg de întrebări, de răcnite și de apăsări, se face și Baruțu tătuț - și gata.

Și ce lesne se fac băieții tătuți! Vezi o fată cu ochii lungi și cu o migdală de fildeş în colțul gurii surâzătoare, te încurci în genele ei întoarse, o iei în brațe și o faci măicuță. Și iar vine, vorba aceea, barza, pe care Baruțu începe să o cam bănuiască, și iar vin Baruții mici și Mițucii, și comedia cu scaunul și cu vioara se repetă, și se repetă, la fel, și interogatoriul...

A voit să taie el, cu furculița și cu cuțitul lui, căpătate de la bietul tata-mare, care a murit, o aripă de pui, și a sărit farfuria tocmai dincolo de masă, mănjind păreri cu o flegmă mare de sos, îngroșată cu tocătură de morcov. Ce scandal! S-a răsturnat paharul cu sifon peste piper! S-a repezit toată familia să micșoreze accidentul! Și a ieșit o porcărie! Măicuța își curăța fusta de mătase, pe care o îmbrăcase pentru întâia oară atunci, și tătuțu se scutura de morcovii și tăieței din cravată, întinzându-i pe jiletcă și mâneci. Măicuța zbiera: „Nemernicule! ce să mă mai fac cu tine?” Și dacă n-ar fi fost tătuțu, care își desfăcea *cocăriile* din mustață, zicând: „Nu e nimic, s-a întâmplat!” chestiunea s-ar fi isprăvit cu măcel.

Altceva. Cu cele mai bune gânduri, Baruțu a găsit un ciocan și un cui și a dorit să bată cuiul în

oglanda dulapului și nici n-a intrat... Ba, ce e mai mult, s-a crăpat toată oglinda ca de trăsnet, în zigzag, de-a curmezișul între colțuri.

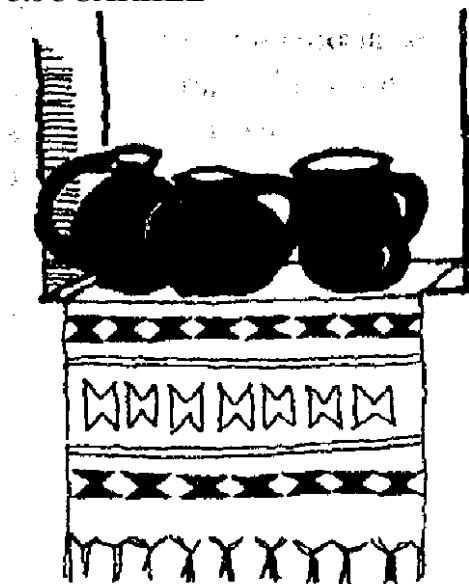
O ispravă atât de mare nu se poate acoperi, cu nimic. Baruțu a cerut, pe subț ascuns, la bucătărie, un dop și o sfoară, ca să dreagă oglinda, însă nu a izbutit, el fiind un băiat prea mic. Mijloacele lui industriale, afară de cui și ciocan, sunt reduse. El nu are strung, nici rindea, nici fierăstrău, nici fier de tinichigiu; are numai scuipat, și cu scuipatul n-a făcut ispravă. A uns oglinda, și nu s-a lipit. A lins-o cu limba. Când se uita în oglindă i se părea că e tăiat în două și că are o păreche de nasuri și patru buze. A chemat și pe pisică să-l ajute, fiindcă pisica știe multe și știe să prinză și șoareci, fără cursă, și nici pisica nu știa meșteșugul ce i s-a cerut.

De aceea, Baruțu s-a hotărât să fugă într-altă odaie, ca să nu știe nimeni că el ar fi trecut prin încăperea cu oglinda, și acolo s-a pus să coasă la mașină, până ce a încurcat atât de serios ața pe dinăuntru, că talpa mașinii nu a mai vrut să calce, și roata s-a înțepenit.

Baruțu a fost prins tocmai în biroul lui tătuțu, unde rupsesse penițele și creioanele cu o plăcere accelerată, tocmai când destupa sticla de cerneală ca să încerce cum curge pe postav.

Să nu-i mai aducem aminte ce a urmat. Să-l lăsăm în colțul unde l-a pus măicuța, cu botul în părete, numindu-l cum e mai rău: canalie, scelerat și tâlhar.

5. JUCĂRIILE

Am făcut pentru tine o povestire mică, mică de tot, cât o batistă. M-am deșteptat din somn dinaintea ferestrei, acoperit pe de-a-ntregul de soare, și ridicând capul din perini, ca dintr-o groapă cu nimburi, m-am uitat în munți și am râs. Mi s-a părut că mă scol de unde mă culcasem azi-noapte, dintr-o albie de râu care cântă, furnicată de soare, și de-a lungul căreia curge borangicul printre năframe și giulгии de mătase. Se întocmise, fără să știu, din nou, toată împrejurimea, și stihile dumnezeiești, ale miracolului din aer și din pământ, voiau să dea o pildă de zi fericită, pierdută, fără alți martori decât viței, în eternități.

Mi-am încercat cuvintele în dreptul urechii, ca niște ulcele smălțuite de pământ, ca să le văd cât pot să sune și cât ar putea să tacă, și mi le-am încercat și-n zarea soarelui, ca niște ouă proaspete de găinușă albă. Mi-ar fi trebuit alte cuvinte, și nu am, sărac, dar fermecat în gospodăria mea fulgerată din patru părți, pe toate ferestrele, de soare. În fundul cerului, un munte, care trebuie să fi fost foarte înalt, avea un pisc în zăpadă de sidef și dinaintea casei mele un cal vișiniu păștea în iarba verde până la munți. Din ce să rup povestea asta mică, pentru tine, și de unde să o încep? Sunt ca un lăcătuș de aur care vrea să făurească un belciug și ar trebui să strice o trâmbiță sau un chivot ca să facă belciugul pentru staul. Și i-ar trebui fier, și are aur: și i-ar trebuie cuie, și are mărgăritare. Aș vrea să fac un lacăt pentru coșarul iezilor de curând născuți și să fie gata până diseară, când noaptea se va strecura la ei prin crăpături.

O povestire mică, moale ca un fir de ață trecut prin ac și tocmai atâta cât este nevoie ca să coasă doi nasturi de sticlă la pieptul păpușii. Mosorul e plin și nu-i găsesc căpătâiul, și ața nu trebuiește ruptă și desfăcută din înșirarea ei liniștită pe mosor.

Ai băgat de seamă, copila mea, aceea care nu știi să citești povestirile scrise și niciodată n-ai să auzi povestirile grăite, jumătate de umbră și jumătate de neființă, cum te găsești tu, undeva în închipuire și, desigur, nicăieri, dar totuși continuu prezentă în marile mele așteptări? Ai băgat de seamă, tu, că aș vroi întotdeauna să povestesc, și numai pentru tine, lucruri leneșe, gândite fără zgomot, fără tumult și fără sânge, lucruri înăbușite de un oftat, desene curate și simple, broderii cu scamă mai puțină, și cu firul golului și al aerului mai mult, împletite împreună, povestiri din toată închipuirea?

Meșteșugul nostru este cel mai inefabil și mai mincinos, fata mea de lumină și de răcoare - și cel mai scump plătit din pricina gingășiei lui. Am alergat vara întreagă ca să prind în palmă un bondar cât o coacăză coaptă, și l-am ținut o iarnă în pumnul închis - și nu era nimic, atunci când, într-o noapte cu bolțile pline de struguri, i-am dat către stele drumul din închisoarea lui. Baba Gherghina își aduce acasă, din pădurile scuturate, ramurile și gătejele în spinare: în vatra ei o să trosnească jarul și va învia cenușa. Noi culegem, una câte una, crengile care cad, vârfurile prea depărtate ale plopilor, frânte de greutatea platoșelor de stele; culegem în poală nucile seci, cu voce lăuntrică, ale tuturor copacilor din grădină, ale aducerii-aminte, dragostei și suferinței; rodul cu găoace al tuturor livezilor care nu rodesc. Născocim, cu cinstita bună credință a grădinarului, care adună fructe adevărate pentru gură, și livada și

recolta.

O povestire e o jucărie. Ți-am spânzurat de păreți o mie de jucării, și toți copacii din pădurile muntelui alb, la piciorul căruia paște lumină verde calul nostru roșu, sunt plini de maimuțoi cocoșați, de îngeri cu elastic, pe care i-a prins în codri dorința noastră de a da vocilor vântului o îndreptățire, și pustietății molcome dintre frunze o viață împărecheată cu oameni, reduși în mucava.

Ți-am făcut o povestire, cu gândul. Nu știu ce povestește gândul. Din cioburile de porțelan ale azurului spart azi-dimineață de ciocnetul soarelui în toartele lui, adun cu pensula unui fulg răsucit broboane de lumină. E o povestire mică, scrisă fără slove, pe un solz de pește, și care trebuie citită cu ocheanul. Ca să o citim, trebuie să o ducem diseară sus, în dreptul lunii, și să o așezăm pe polița Casiopeii. Vom păși la noapte încet pe turla bisericii din sat până-n scânteia crucii și acolo, în vârful picioarelor, ne vom întinde până la constelații.

6. POMUL CU PĂPUȘI

Pentru că ați fost cuminți. Pentru că nu ați bătut azi toba cu vătraiele în fundul cazanului de rufe. Pentru că nu ați aruncat farfuriile pe geam. Pentru că nu ați rupt vârful de la toate creioanele, pe care le ascut o dată pe zi. Pentru că nu ați lăsat apa deschisă, ca să înece casa. Pentru că nu mi-ați uns clanțele cu dulceață. Pentru că nu mi-ați băgat cutia cu tutun în foc. Pentru că nu ați îndreptat ceasornicul cu ciocanul, nici nu mi l-ați prăjit. Pentru că nu mi-ați fiert pantofii. Pentru că nu mi-ați scos nici un ochi și nici nu mi-ați croit hainele din nou, haidem să vă duc, haidem să mergem, dimpreună cu Grivei, scumpii mei copii, fetița tătuțului și băiatul măicuței, afară, pe câmp.

Întâi o să trecem prin buruieni amare, prin pături de pelin, prin horbota de mușetel cu nasturi galbeni, și când vom ieși puțin din grădina sălbatică, picioarele vă vor mirosi a Poala Maicii-Domnului, prin care vom merge desculți, eu cu labele mele mari, voi cu călcâiele voastre ca niște coltuce trandafirii. Să nu mă întrebați prea multe lucruri o dată, că mă încurc. Să nu fiți curioși să aflați de ce este pământul negru, iarba verde și cerul albastru, că nu știu deloc. O să ne iasă pasări înainte: rândunele ascuțite, vrăbii grăsulii și cioroi d-ăia marii. Tăceți din gură, că nu știu pentru ce zboară și cum. Și să nu dați cu pietre în mine, că mă bag în iarbă, mă culc și nu mai merg, până ce fiecare din voi nu mă pupă de zece ori, unul pe o parte și celălalt pe alta, pe muchiile urechii și pe un ochi închis.

—Ce spusei? A! mi-aduc aminte. Fiindcă ați fost cuminți, o să mergem să vă arăt ceva, dincolo de apă și peste drum de moară, unde Moșul cu barba cât cânepa și cu sprâncenele cât peria de haine macină toată ziua făină de cozonaci. Să nu faceți gură când trecem pe lângă moară, ca să nu iasă Moșul în prag și să ne amenințe cu degetul lui lung cât un băț cu măciulie: că dacă iese, eu o iau la fugă, și ne prinde Moșul din urmă, și ne pune să-i facem perișoare de mălai pentru șoarecii morii, că are opt sute.

Când vom trece apa, o să vă iau în cârcă pe amândoi - unul călare pe umărul drept și altul pe stângul - ca să nu vă prindă racii de picioare și să vă gâdile sub talpă. O să vedeți în apă un prost mare cu doi copii în spinare, aplecați pe iaz. Să nu mă întrebați cine sunt ăia. Și să nu râdeți de mine, că mă pui jos în râu și trec apa de-a bușelea cu voi și fac prin apă: coac, oacaca, coac! ca broscuțul ăla de colo, care și-a scos botul verde din apă ca să credem că nu este el și să ne sperie.

O să vă arăt un pom în care cresc păpuși, din care pricină pomul se cheamă păpușoi, adică tată de păpuși. Păpușile astea n-au mamă, au numai tată, dar nici nu vă închipuiți ce mai tată au: cu douăsprezece mustăți și douăsprezece țcălții de țap, toate roșcovane: așa e neamul lor; de stat la soare mult s-a pârlit. O să vă arăt o pădure care face păpuși îmbrăcate gata și încheiate la șapte cămăși albe, peste care tata lor a tras și un halat verde-deschis. O să vedeți păpușile sculate în picioare pe pom și înfășurate în stihare.

O să vedeți păpușile cu părul roșu creț. Le luăm cu noi și le tundem și le schimbăm hainele; pomul cu păpuși e un pom deștept: tot el face și mărgelile galbene de chihlimbar, pe care le mănâncă iepurii noaptea la lună.

Asta e numai un petic din tot ce o să vă arăt. Dacă o vrea tătuțu - și trebuie să vrea, că, dacă nu, îl batem cu ciorapii măicuței - o să vă arăt o grămadă de lucruri, peste apă, peste deal și dincolo de locul unde bombăne albinele și mârâie ursul.

7. JUDECATA

Într-o singură săptămână, Baruțu a intrat de două ori pe calea faptelor penale, devenind criminal. Joi a scuipat un domn bătrân și sâmbătă a scos limba la două cucoane tinere.

A scuipat pur și simplu, așa cum se scuipă. Și-a făcut scuipat precugetat și, cu toate că a stropit prost, în toate părțile deodată - câțiva stropi și pe nasul lui - el a scuipat. Nu interesează cantitatea de scuipat, ci actul buzelor de a scuipa. El putea să scuipe uscat, sau pe jumătate uscat, cum s-a și întâmplat, și tot scuipat rămânea. Bagă de seamă: el n-a scuipat pentru că i-a trecut un miros pe la nas ori pentru că era praf în Cișmigiu; a scuipat un domn bătrân. S-a dus la domnul bătrân, a stat în fața lui, și a zis: „Te cuip” și l-a scuipat.

Pe domnul bătrân nici nu l-a ajuns scuipatul lui Baruțu, pentru că, ziserăm, tot pe sine s-a scuipat. Dar e de judecat gândul rău, și acesta a fost judecat.

Joi, el scuipase o dată, dar sâmbătă a scos limba de două ori. A scos-o și a ținut-o nițel scoasă, ca să arate pornirea de ofensă. Limba lui Baruțu, o fi ea roșie și frumoasă, când iese la iveală, dar nu-i mai puțin adevărat că limba nu trebuie să iasă din teaca ei niciodată, decât dacă se găsește pe ea un păr, pe care-l duci cu supa la gură. Nu numai că părul nu e bun de mâncat, dar te mai gândești al cui a fost, când a căzut în castron, și te apucă un strănut al stomacului cu greață. Dar, fără pricină, să scoți limba la două cucoane, însemnează că ești rău crescut și că măicuța nu te-a învățat nimic. Ce folos că atunci când ai dat mâna cu cineva te-ai ploconit, dacă scoți limba când te întâlnești cu două cucoane?

Asta nu se mai poate ierta sub nici un cuvânt, niciodată și deloc. A mâncat, e sătul, acum îi vom face numaidecât bagajele, ca să-l trimitem pe câmp, la țigani. Până diseară Baruțu va fi dat jos din căruță și lăsat în pustietate cu geamantanul lui. Dar merită să mai stricăm pe el un geamantan? Ii punem într-o basma ceva, facem o legătură și-i de ajuns. Deocamdată, îl dezbrăcăm de haine și-l lăsăm în cămașe. Ne pare rău că i-am cumpărat alaltăieri pantofi. Nu e nimic! Avem cui să-i dăm. Pantofii vor fi purtați de un băiat care nu scuipă, iar hainele, de câțiva băieți care nu scot limba la oameni. Toate hainele vor fi împărțite mâine dimineată, pe stradă. Pentru ce să le mai păstrăm, după ce am aruncat pe proprietarul lor la țigani?

O să-i punem în legătură o pâine neagră, ca să aibă la noapte, și o zi, două, să nu moară de foame, căci țiganii au nevoie de el să-l puie să sufle cu foalele la potcovărie. Lasă, că atunci o să se învețe minte să mai scuipe și să mai scoată limba. Un țigan sașiu, și știrb de gura toată, o să-l bată toată ziua cu frânghia.

—Noi o să trecem cu Mițu în automobil pe acolo, să te vedem muncind înădușit, negru de cărbuni și cu un șorț de piele legat cu sârmă pe burtă. Și din automobil o să te amenințăm cu degetul și o să ne încruntăm la tine. Degeaba ai să plângi, noi nu ne dăm jos din automobil, mergem la plimbare mai departe, și seara ne întoarcem pe alt drum și n-ai să ne mai vezi: o singură dată ajunge.

—Poate vrei să iei și pisica în legătură, să-ți ție de urât?

—Pisica e mai cuminte, nu stă cu el, vine acasă. Pisica nu trebuie să se facă ucenic de lăcătuș.

—Haide! Ești gata? Te-ai dezbrăcat? M-am uitat pe geam: a venit căruțașul.

—Domnule căruțaș, vino pe din dos și așteaptă nițel la bucătărie. Cred că până la înnoptat o să

ajungeți.

Și pe urmă vine noaptea neagră, de prin buruieni... Și o să bată vântul negru... Și or să-l miroasă broaștele, apropiate de el, cu botul lor rece... Și pe urmă o să se împiedice de el cerșetorul orb, care cântă sâmbăta prin curte; el acolo stă. S-a dus lumina electrică, s-a isprăvit cu covoarele, cu jucăriile! Adio pat moale cu somieră! Chiar astă-seară desfacem patul și-l dăm; să nu mai rămâie nici urmă de Baruțu. A vrut să fie țigan, îl facem țigan. De altfel, tot de la țigani a fost luat, pe un ciur cu mălai. Să se întoarcă la ei! Să-i crape buzele și genunchii de frig și să facă pe călcâie coji. Țiganul nu o să-i dea portocale și banane; o să-i dea de ăștia, după ceafă, calcavuri. Și o să mănânce fiertură de mațe, din strachină, de jos.

—Ei, haide, scoală-te de pe scaun!

Baruțu a stat cu fruntea plecată, ca un acuzat ce este, și n-a suflat. Din când în când, o mișcare cocoșată din umeri, arăta că voia să ofteze. Dar ce, așa se poartă un băiat cuminte cu lumea? O scuipă? Scoate limba?

De la un timp, Mițu a căzut și ea pe gânduri și se vede singură acasă, fără Baruțu, pe care nu-l va mai trage de breton și care nu-i va mai răspunde cu nici un ghiont. O singură ceașcă de lapte se va găsi dimineața pe masa copiilor, și un scaun va fi gol. Iar la masă, ea, Mițu, o să stea singură între doi babalâci. Ochii lui Mițu se ridică din meditare, cuprinși de o undă de lacrimi, și zice Mițu:

—Îi vine să plângă... fără să știe că-i plâng ochii ei.

Și, din scaunul ei, până la Baruțu, ea face o singură săritură, îl ia în brațe și îl sărută. Baruțu e desființat în toate mândriile lui. Tătuțu și măicuța au vorbit azi mai gros ca întotdeauna. S-a hotărât! Baruțu iese încet dintre scaun și masă, vine către măicuța, care s-a sculat în picioare, ca să-i dea legătura, pășește resemnat și cu ochii în jos, își frământă vârful degetelor, încurcate ca într-o ață de păianjen.

—Nu mai fac!... geme Baruțu, nădăjduind.

—Nu mai face niciodată!... adaugă Mițura.

—Păi, a venit căruțașul...

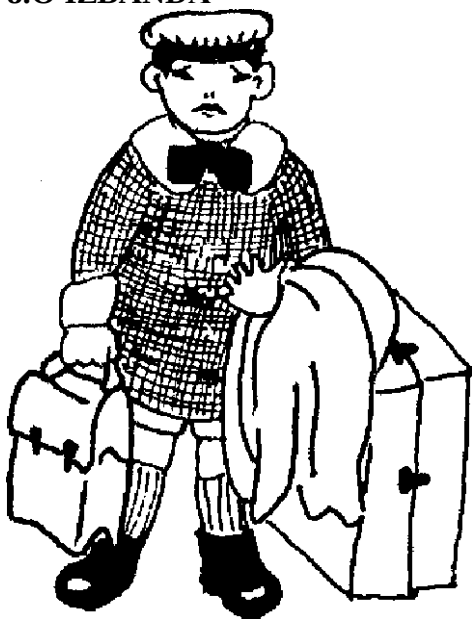
—Spui tu, Mitule, că n-are să mai facă niciodată?... Bine...

—Domnule căruțașule, du-te acum și vezi-ți de treabă... A zis că nu mai face...

Împăcare generală. Nu se va mai vorbi niciodată de scuipat și de scoaterea limbii. A reapărut bucuria. Dar emoțiile au obosit pe Baruțu care zice:

—Mă duc să mă *cunc*...

8. O IZBÂNDĂ

Ultima hotărâre a fost ca Baruțu să fie trimis intern la o școală de băieți. Acolo el se poate încaieră, de câte ori îi vine pe zi, poate să dea și, mai ales, să pape bătaie. Când va fi posomorât, căutând pricină de gâlceava, o să-și găsească numaidecât adversari, și când va fi vesel și zgomotos, iarăși o să fie un coleg de patru ani și jumătate care să-l puie la locul lui. Și, la internat, un pedagog mizantrop, cu chica neagră lucioasă, ras de mustăți și cu buzele strânse, vinete de misticism, se va uita toată ziua, ca un demon fotografic, pe sub sprâncenele lui verticale, și însemnându-l într-un carnet de buzunar, în vederea porțiilor de mâncare, îl va lua și de-o ureche și-l va duce să-l trântescă-n genunchi pe un coridor.

Ce crede el?! Că tot așa o să meargă viața, fără cultură și responsabilitate? Să dea cu mingea-n geam și să-l pupe măicuța că l-a spart? Să facă trenuri din scaune, covoare și cărți, răsturnate în toată casa, și să plece cu trenul la Predeal, călcând peste furculițe și perii de dinți, și omorând, poate, Doamne ferește, și oameni trecători? Toate au o margine și timpul lor. Întâia copilărie s-a isprăvit, devenim bărbați și trebuie să începem a ne gândi la existență și la datoriile omului în societate.

—Nu-ți convine, hai? Crezi că se ajunge cetățean, și mai ales bun cetățean, fără muncă? Te înșeli. Ia să te judecăm nițel. Ai învățat tu ceva, de când ești? Nu știi nici o poezie și nici un cântec? Alții, la vârsta dumitale, domnule, spun pe dinafară tot soiul de frumuseți. Îndată ce vine cineva în vizită, sosește și băiatul cu poezia lui, stă drept și începe... Stai, de când te-ai născut, de-o viață de om, în bulevardul Elisabeta, și nu știi, măcar, cine e Elisabeta.

—Ba știu, răspunse Baruțu.

—Ia să vedem! întreabă tătuțu.

Baruțu tace, ca și cum ar ști și nu ar consimți să se împărtășească. El are știința ermetică și orgolioasă.

—Prea îl întrebi și tu repede și dintr-o dată, observă măicuța.

—Vrei să-l iau mai pe departe? întreabă tătuțu. Mi se pare că suferă de preciziune și de timiditate științifică, adaugă tătuțu, adresându-se măicuței. Dar cum să-l iau pe de departe în materie de Elisabeta?

—Întreabă-l și tu, întâi, dacă știe ce-i un bulevard și vino pe urmă la bulevardul Elisabeta. Fii metodic, ce naiba! Știi că prea prost nu ești...

—Metoda adevărată, explică tătuțu, consistă în a întreba întâi de Cotroceni, apoi de Sfântul Elefterie și de Calea Plevnei...

—Când ești logic, nu am ce zice, aprobă măicuța.

—Dacă n-aș fi fost logic nu s-ar fi ales de capul meu nimic, răspunde tătuțu, cu un aer administrativ și ca și cum s-ar fi ales de capul lui ceva.

—E adevărat, se vâra cucoana-mare, trei lucruri guvernează viața: întâi voința, al doilea munca și al treilea fidelitatea.

—Ai uitat pe al patrulea, adaose tătuțu: logica. Zugravul care ne-a vopsit bucătăria era de altă părere, dacă-ți mai aduci aminte. El zicea că, în viață, întâi e pictura, și al doilea linia tura.

Văzând că s-a încurcat, cucoana-mare se prefăce că-i trebuie ceva din altă odaie; mi se pare ochelarii, căci se cam uită chiorâș.

Noi știm ce va să zică asta; o să se răzbune altă dată; pân-atunci, cum zice dânsa, ne-o coace.

—Dar ce faci cu metoda bulevardului? întrebă măicuța. Uite, Baruțu așteaptă ca să-ți dea un răspuns.

—Tu știi ce-i un bulevard? întrebă tătuțu pe măicuța. Că eu nu știu.

—Asta-mi place! zice măicuța. Șezi în bulevard și nu știi ce-i un bulevard? Bulevardul începe la Palatul Cotroceni, trece pe la Cișmigiu, taie Calea Victoriei, taie Calea Moșilor, taie strada Traian și sfârșește la Obor.

—Întâi, te cam pripești, răspunde tătuțu. Ai uitat Schitul Măgureanului, unde stai și aștepti, și ai tăiat prea repede câteva străzi, unde la fiecare stai câte un sfert de ceas, până fluieră vardistul și face cu cotul; vreau să zic agentul de circulație. Și ai uitat și sensul unic.

—Dar ce, te duci cu automobilul, ca să înveți ce-i bulevard? întrebă măicuța, vexată. Noi vorbim: pe jos.

—Să mă ierți, răspunde tătuțu. Cum ai luat-o tu, cu trece și cu taie, nu se poate merge decât în mașină. Dar vreau să-ți spui că și cu mașina te prea grăbești. Asta, primo. Secundo: tu nu mi-ai spus ce-i un bulevard; mi-ai spus numai cât e de lung bulevardul Elisabeta.

—Lodzic! interveni Baruțu, care, simțind puterea de analiză a lui tătuțu și fiindu-i frică de întoarcerea la definiție, s-a dat de partea lui.

—Sigur că e logic, adaose Mițu, absorbită până atunci în pudrarea cu «Rașel» a unei păpuși.

—Te combat, uite, și copiii, precizează tătuțu. Zi că nu știi ce-i un bulevard și ne împăcăm.

Măicuța jignită în tabela ei cu noțiuni, dar desigur s-a și întrebat în sine ce-i un bulevard și a văzut că nu știe.

—Are felinare, bănci, copaci... zise măicuța.

—Dar are și pietre, și asfalt, și canalizare...

—Atunci?

—Atunci e stradă ce spui tu, nu e bulevard! zise tătuțu concludent.

—Nu-i totuna? întrebă măicuța.

—Vezi bine că-i totuna bulevardul cu strada, când vorbești de stradă, zise tătuțu, dar nu-i totuna când vorbești de bulevard.

—Cum numești tu asta, care, într-același timp, și este și nu este? întrebă măicuța, apelând la resursele intrinseci ale lui tătuțu.

—Nici prea-prea nici foarte-foarte, răspunse tătuțu.

—Adică, întrebă măicuța.

—Adică: ala, bala, portocala. Cioc, boc. Treci la loc.

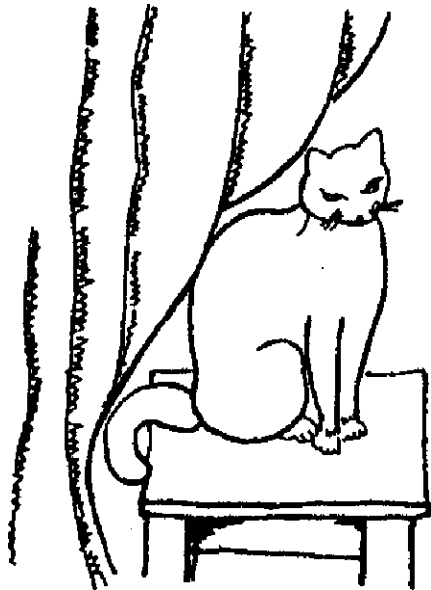
—Om serios ești dumneata? întreabă cucoana-mare, care-și găsisese ochelarii. Tată de copii? Lumea care nu te cunoaște crede că e cine știe ce de capul dumitale.

Tătuțu însă a câștigat o victorie mare. Mițu și Baruțu, reprezentând ultima generație au asaltat pe tătuțu din două părți, cu cele mai eficace proiectile: mii de pupături.

—Te iubesc! strigă Mițu, animată de un lirism imens.

—Te iubec! vociferează Baruțu.

9.PAPUC

Motanul Papuc, poate că cel dintâi din neamul lui de jaguari, degenerați până la prinderea șoarecilor domestici, suferă de strabism. Privirea lui sașie, orientată anapoda, îi dă un aspect ciudat și o autoritate de gravură chineză. Pestriț ca un șal și ros ca un ghiozdan, în toate colțurile, la bot, la ceafă, la genunchi și în vârful urechilor, discret și taciturn, el își petrece timpul, construit pe marginea mesei rotunde ca un animal decorativ, și examinează viața apartamentului chiorăș. Infirmitatea lui se traduce, credem, prin dificultăți de văz și printr-o nevoie monastică de nemișcare și tăcere. Capul lui imprudent se ciocnește ca un pumn de picioarele mesei, de scaune și de geamuri și se pare ca Papuc vede câteva ore mai clar și câteva ore mai puțin. Mâțele îl admiră mult mai puțin decât noi și de câte ori iese din casă, el e victima unui fapt divers, regretabil, condus de o pisică sau de un cotoi agresiv.

Cunoscut printre mâțele din cartier ca pisoiful prost al mahalalei, cu Papuc s-au suprimat formele și nuanțele care se succed între întâlnire și bătaie. Nici un adversar nu mai găsește util să se imobilizeze la o distanță de atac față de el. Dialogul a fost suprimat; ocară miorlăitului, care durează între doi luptători pe casă o jumătate de noapte, nu mai e necesară. Nimeni nu mai are nimic să-i spuie și toți trec de-a dreptul la căile de fapt, repezindu-se, înșfăcând spinarea, rupând cerbicea și trântind în dreapta și în stânga, alternativ și sonor, capul trist al lui Papuc.

Pe toată suprafața pământului, Papuc, părăsit de toți, are un singur apărător, pe stăpânul lui, și sigur de această unică însă eficace ocrotire, înainte chiar de a fi simțit maseaua dușmanului după ceafa sau laba cu cinci unde în cojoc, el dă un strigăt deznădăjduit, care ieșind din accentul vocal, normal al pisicii, conține jalea unui prunc atacat de hienă. În scris, apelul lui ar putea fi reprodus cu câteva silabe vorbite, la lectură, din gâtlee și cu gura căscată: Aoa, Oaoa, Ioaoa, Oiaio, Ieoieioe.

Numaidecât, stăpânul erumpe cu geamurile deschise brusc în afară, producând o panică și un tumult pe acoperiș, al cotoilor, care fug; sau se aruncă în curte cu o stinghie cu care izbește într-un coteț de câteva ori, alarmând pisicăria. „Papuc!” cheamă stăpânul - și Papuc sosește răspunzând: „Miorlau”; ceea ce înseamnă și: „mulțumesc”, și: „am mai scăpat o dată”, și: „viu imediat”. Poate că pisoii procedează cu Papuc sumar și din pricină că-l știu protejat neobișnuit de sistematic, în dorința de a-i trage bătaia, pe care niciodată n-au dus-o la capăt, și de cele mai multe ori nici n-au început-o, înainte de a se produce marele tămbălău de geamuri, de tinichele lovite, de bulgări și de voci injurioase. În ajutorul lui Papuc, amenințat cu tăvăleala, sar câteodată toți părtașii familiei stăpânului și servitorii, fiecare cu ce se găsește în mână, un vâtrai, un clește, o mătură, un baston și orchestra care izbucnește, cu alai de vânătoare, înspăimântă urechea cotoșmanilor adunați, ca niște lași, zece pe unul - și acela chior - cu un zgomot haotic de meteori dezlănțuiți.

Nimeni nu se deprinde cu infirmitatea lui, și nici Papuc. El crede că, orișicum, inima lui caldă și pasiunea naivă de a mângâia farmecele îndrăgostite ale unei speranțe vor găsi, dacă nu azi, mâine, o corespondență zadarnic visată și căutată.

—Papuc, Papuc! resemnează-te odată pentru totdeauna și rămâi lângă sobă, unde ochiul stăpânului tău cu barbișon se ridică uneori de pe hârtii la tine, și surâde blajin ochilor tăi încrucișați.

10. FIULUI DUCAMIN

Copiii stau îngenuncheați, fiecare în patul lui alb, împrejmuit cu zăbrele. Cu fața către răsărit, ei sunt îmbrăcați de noapte, în cămăși țărănești, cusute cu arnici roșu la fată și albastru la băiat și legate, la gât, cu șnur asortat. Pieptul athletic al lui Baruțu (patru ani) nu-l încapă bine cămașa, spintecată până la vale. Măicuța corectează ținuta: acoperă golul.

MĂICUȚA: Se vede și nu șade frumos.

BARUȚU: Se vede bunicul?

MĂICUȚA: Vede Dumnezeu buricul.

MIȚU (cinci ani, fluidă și lungană): Nu ți-am spus?

(Baruțu și-a deschis niște ochi imenși, resemnați: ba i-a spus! Genele lui negre, dese, încovoiate, au o lucire de metal.)

MĂICUȚA: În numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh. Amin.

MIȚU: Numele Tatălui și al Fiului Duh. Amin.

BARUȚU: *Numili Tatului și... Cum ai jis?*

(Ca să-și facă semnul crucii după regulă, el și-a strâns toate degetele tare, ca și cum s-ar teme să nu-i scape din mână ceva și, cu pumnul întors, caută anevoie punctul precis din frunte.)

BARUȚU: *Na-m jis „Ducamin”.*

MIȚU: Eu nu pot să zic „Fiiului Duh”.

MĂICUȚA (rar): în numele Tatălui... și al Fiului... și al Sfântului Duh... Amin.

MIȚU: Ba nu! N-am putut să zic: „și al Sfântului Duh...” Mămico, să nu mai zicem: „în numele Tatălui...” Nu e frumos!

MĂICUȚA: Bine, să nu mai zicem „În”, dar zicem pe celelalte curat.

MIȚU și BARUȚU (odată): Numele, *numili*, Tatălui Duh, Fiului Duc amin.

MIȚU: De ce mă încurci?

BARUȚU: Tu mă *încunci*.

MIȚU: Prostule! lasă-mă să zic eu mai întâi...

BARUȚU (trist): *Jice* că *jice* ea întâi...

MĂICUȚA: Vai, ce păcat mare! Nu vă mai ascultă Dumnezeu rugăciunea.

MIȚU: Nu ți-am spus? Se supără Dumnezeu.

BARUȚU: S-a supărat pe tine. Eu *jic sumos*.

(Mițu a rămas cu gândul undeva. Vrea să afle ceva.)

MĂICUȚA: Hai, încă o dată! Să nu necăjim pe Dumnezeu.

BARUȚU: Nu ți-am spus că se *supănă*?

MIȚU: Mămico!

MĂICUȚA: Da.

(Mițu își alege cuvintele și dezlănțează ideea încet, silindu-se cu căutătura, cu cazna umerilor și cu degetul arătător, purtat pe la bărbie, pe la tâmpile și prin aer, să se deslușească.)

MIȚU: Unde stă, mămico, Dumnezeu?

MĂICUȚA: Fiindcă ne ascultă?

MIȚU: Da.

MĂICUȚA: Unde să stea? în cer.

MIȚU: Și nu cade?

MĂICUȚA: Cum să cadă? Are o căscioară cu prispă, cu flori dinaintea ușii, pe care le udă cu stropitoare, ascultând rugăciunile copiilor.

MIȚU: Da?...

MĂICUȚA: Dumnezeu e un sfânt bătrân, cu barba mare, albă.

MIȚU: E părinte Dumnezeu? Ca părintele Atanase?

MĂICUȚA: Vezi bine că e părinte. Poartă și el tot haine lungi și mătănii, însă e mai bătrân. E foarte bătrân.

MIȚU: Și de ce nu pui pe Costache să-i ude florile, dacă e așa de bătrân?

MĂICUȚA: Ii place să-și îngrijească florile singur. Așa e Dumnezeu.

MIȚU: Când ne ducem la el, să ne dea crăițe?

BARUȚU (brusc): Eu *veau* și un cal.

MĂICUȚA (cu ochii la tătuțu): Nu e drum la Dumnezeu...

(Mițu vrea să înțeleagă și urmărește un gând tăcut.)

BARUȚU: Să ne suim pe casă. (Lăudăros.) Eu l-am văzut pe *Mudnezeu*, *dân* pom.

MIȚU (ironică): Parcă te-ai suit vreodată, tu, în pom!

BARUȚU (dezarmat și încurcat): Ba m-am suit. Știu eu...

MĂICUȚA: S-a suit și el pe coada măturii o dată și a căzut cu mătură cu tot.

(Baruțu e jignit. Mițu râde.)

MIȚU: Nu-i așa că nu s-a suit în nici un pom?

MĂICUȚA: Ce, e pisică? Numai pisicile se urcă-n pom.

BARUȚU (hotărât și răzbunător): Nu mai *jic Nurnili Tatului!*

MĂICUȚA: Dacă nu zici, nu-ți mai trimite Dumnezeu nimic.

BARUȚU (cu părere de rău): Ce?

MĂICUȚA: De toate. Mere, portocale...

BARUȚU: *Menele* și *pontocalele* le aduce *Dumitu*.

MĂICUȚA: Tot nerod e. Crede că le aduce Dumitru singur. Dar lui Dumitru cine i le dă?

BARUȚU (convins): *Mudnezeu!*

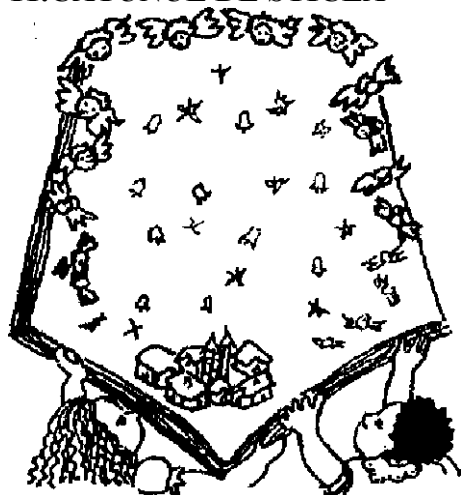
MĂICUȚA: Vezi?

MIȚU (analitică): De ce zice Dumitru că-l „costă”, când cumperi tu?

MĂICUȚA (mușcându-și buzele): Dumitru nu știe ce spune... Acum, noapte bună, copii. E târziu. Ne mai închinăm și mâine seară.

BARUȚU (singur, înveselindu-se până la bărbie): Eu *veau* să-mi dea un cal viu... Și un bici.

11. CĂTUNUL DE STICLĂ

În satul unde m-a prins pe neașteptate zăpada, drumurile s-au înmormântat într-o singură noapte și o pustietate albă a pus pe câmpie stăpânirea ei miraculoasă. Noua stihie nu seamănă cu nimic și parcă s-a petrecut într-adevăr o minune totală. De la ivirea luceafărului, de aseară până în zorii zilei de hârtie, culorile toate s-au topit într-o singură culoare, de lumină adormită, care acum visează, întâi, stelele și luna s-au pogorât, pe când visam cu copiii, până la pământ, și au rămas, de jur împrejurul colibelor și până în marginile depărtate ale zării, înrădăcinate. Și, ca firele de pădădie, care înfloresc în gămlăii umflate, de pănjeniiș, s-au depănat de toate razele și pulberile lor argintate, și scrumurile lor nepipăite au zburat și au căzut. Și, mai târziu, popoarele de îngeri mici cât scatii, au venit și le-au așternut fiecare cu o batistă de olandă, cu care, unul altuia, îngerii șterg lacrimile și sudoarea. Și trebuia să vie, și desigur a venit, și o arătare de icoană, pe care noi nu am văzut-o, pentru că ne-a furat somnul și ne-a dat în leagănul cald toată noaptea. Veniți din paturi lângă mine, voi, copiii mei, așa, încet, și târâș prin așternut, ca să vă povestesc cum a fost și cum are să mai fie, până la Crăciun, până la Bobotează și până mai târziu, când stelele și îngerii vor veni iarăși să-și ia cenușile și scutecele înapoi...

S-a mai întâmplat și alt lucru neobișnuit. În mijlocul satului, ne-am pomenit cu niște urși, apropiindu-se de obloane și căutând să zărească înăuntru, ca să ceară pat și puțină căldură. Vânturile din munte s-au năpustit pe ei, au urlat pădurile cu clocote nemaipomenite, cărările știute s-au astupat, bârloagele au fost pierdute, și bieții urși au rătăcit până la primăria și biserica noastră. Prin întuneric, oamenii au crezut că au venit Moș Crăciun și Sfântul Petru să scrie, trimiși de împărăția de sus, numele fetelor cumiți și ale băieților care nu s-au zgâriat și nu s-au bătut, ca să le aducă daruri. Cam așa umblă, în luna lui decembrie, cu catastifele, luminate de un felinar - câteva nopți de-a rândul - solii cercetători, luând însemnări și științe, pe la toate casele, de la pisici, de la căței și de la cioci. Să nu credeți că dacă dai un ghionț, dacă furi o bomboană, dacă muști din felia de unt a fratelui, dacă îți înfigi mâna în părul surioarei și tragi, să nu credeți că nu știe numaidecât Dumnezeu. Lumea e plină de ochi, vorba se duce din gură în gură, și când nu o scrie nimeni în vederea Crăciunului, tot se află - prin vrăbii, prin veverițe, prin toate păsările și lighioanele, care nu sunt puse degeaba pe lume. De vine uliul și se rotește pe sus, de ce se uită la el găina, rațele și hulubii? Găina spune, și uliul duce vorba mai departe.

Luminându-se nițeluș, oamenii au găsit urșii colindând prin sat și, speriați, au ieșit cu furcile și i-au gonit. Cu vântul împotriva, cu oamenii împotriva... În vizuini îi așteptau puii, copiii lor cu botul mare, cu ochii mici, și vedeau, la ceasornicul din părete, că părinții întârzie și nu mai vin. Ursul mângâie dulce cu laba lui de fier, când își dezmiardă puii, făcându-și-o de mătase și de catifea, și mama ursoaica își face nasul moale când și-l vâra să-i gâdile între șale. Unde s-au dus urșii alungați din sat, nu știe să ne spuie nimeni: până la primăvară, când încep să se întoarcă nevăstuicile la staul și florile încep să scoată scufii albastre și albe, din arăturile cârțiței negre...

12. POVESTEA BRADULUI NEGRU

În ziua pomilor Dumnezeu a zis:

—Vreau să-mi faci și altfel de copaci decât cei cu ramurile despicate și chinuite, cerșind soarele și ploaia cu brațele la cer. Văd împrejurul meu multe soiuri de copaci cu frunză, cu frunza tremurătoare ca roiurile de fluturi, ridicați din petice mici, și pomi roditori cu feluri de fețe, galbene și roșii. Am mușcat din catifeaua cu suc a perelor aurii, atârinate de crengi, ca niște tivgi pline cu lapte închegat și dulce. Am rupt cu dinții carnea aguridă, sticloasă, a merelor domnești care sună în coșuri ca tărtăcuțele de lemn. Am supt strugurele mare al prunelor brumate, cu sâmburele ghimpat și amar. Am sorbit picătura lucie, de zmeură, a vișinilor încălecate, câte două, și am văzut și chipul nou cum le-ai prins prin foi, ca pe niște clopoței legănați de ață. Și am înjunghiat și pepenele verde, cu coaja de marmoră *malachită* și cu miezul roșu nisipos, de fagure de zahăr. Bostana ta e o minune, căci pe sfori întinse pe pământ ai făcut să crească ghiulele și globuri. Crezut-ai că nu are să-mi placă, de te-ai pregătit să le strângi dintr-o dată, trăgând frânghiile și târându-le prin întuneric în mare?

Diavole fermecător! Mi se pare că ai voit să mi-o iei înainte, și pân-a nu fi fost Săptămâna Facerii isprăvită, ai încercat un om vegetal întocmind căpățâna - ici negricioasă și dincolo bălană. Te mai prinsesem, într-altă parte, începând un Adam roșcovan, cu țăcălia de șiac, în nuca de cocos. Lasă, rândul omului are să vie, și pe al meu m-am hotărât să-l încerc cu mâinile mele. Tu fă-mi un pom cu frunză și fără frunză, cu o frunză tare, care să nu îngălbenească niciodată ca teiul și să nu se scuture niciodată. Îmi trebuie să acopăr munții și veșnicia pietrei. Deasupra, pe piscuri, am pus *chivăre* de zăpadă și, în dreptul zăpezii, albinele de argint ale stelelor, vecine cu ele. E nevoie de un copac, de subt creste până la poale.

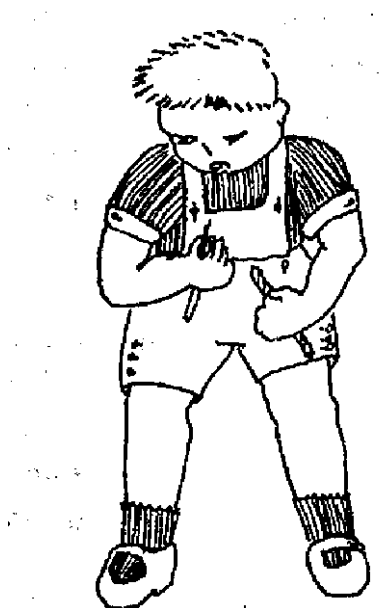
Diavolul, care la început muncea cu Domnul laolaltă și, poruncit de Domnul, făcuse toată argintăria și smalțurile palatului ceresc - ștreășini de aramă nouă, pridvoare în cele patru colțuri mari ale lumii, învelite cu perdele de odăjdii și așternute cu borangicuri albastre și verzi - și-a chemat meșterii și ucenicii risipiți prin pădurile de gutui și nuci prin șesuri, și ceru de la ei o închipuire nouă.

—Vreau să-mi faceți, zise Daivolul, un pom drept, cu ramurile drepte, cu frunzele drepte, un pom neasemănat cu pomii și care să se pară că pogoară întreg din văzduh. Am văzut în stânci o țâșnire-n sus de apă: faceți-mi o pădure din trunchiuri de fântâni.

Începutul se făcu pe baltă, unde, locul fiind mai întins, lucrul e mai lesnicios. Până la ivirea în coama vântului a secerii albe a lunii, care se aseamănă cu o brătară ruptă și cu o margine de talger de sticlă, balta s-a umplut cu bețe lungi cu fulg, și sulita trestiei fu socotită drept o născocire potrivită cu gândul Domnului, închipuit. Lucrătorii măsurară atunci depărtarea dintre creste și stele, și în dreptul fiecăruia înfipseră o sulită în plumbul rece al munților zgrunțuroși. Vârful pomului nou căuta cu sfârcul în sus, și ramurile lui, din zeci de umeri, se răzimbau pe piatră, ca o pajură, ca o pajură cu sute de aripi de fier. Dacă vârfurile fură lănci, frunzele fură undrele, sule și ace.

Și se făcu noapte. Și se aprinseră luminile toate în codri și, fără să știe, noaptea se ivi în seara pomilor, ca pomul cel dintâi de Crăciun, înstelat.

13. NA UNECHE...

Cel dintâi lucru care a uimit un an de zile pe copii a fost ceasornicul de buzunar. La săritura ciudată a capacului s-a auzit tic tacul, ridicat la ureche. Muzicalitatea monotonă a bății avea pentru auzul lor un farmec, desigur complicat, de vreme ce ore întregi ascultându-l, surâsuri delicate se succedau, ca orele luminii, pe figura lor trandafirie.

A fost, întâi, destul de greu de descoperit urechea, Baruțu crezând că aude cu nasul sau cu falca. Mâna lui, grasă, purta ornicul pe la bărbie și împrejurul gurii, prins cu toată palma, ca un săpun. I se părea că ascultă cu sprânceana, cu dinții, cu limba, cu gaura cefei albe, ignorant în auz, ca tătuțu când scrie, nesigur dacă își aduce aminte cu degetul mic și dacă gândește cu inelul.

Baruțu a fost, însă, mai fericit ca el, că, lipindu-și odată, din greșală, capacul ceasornicului de ureche, a descoperit! Căci tătuțu e și mai prost decât băiatul lui, cu cerceul cărnos al urechii tăiat în catifea de cocă de cozonaci. Și așa se și cuvine: să fie mai prost. A citit că oamenii cugetă cu creierul și că mintea e adunată întreagă la cap, și a nu crezut niciodată, fiindcă niciodată nu a știut cu capul cum simte Baruțu cu urechea. El socoate că judecă pentru el altcineva, care nu-i el, și că-l împinge așa, din senin. „Stai, mă, îngerule!” zice câteodată tătuțu noaptea, și copiii întreabă din somn: „Cu cine vorbești?” și tătuțu răspunde: „Cu cine să vorbesc? Cu diavolul de înger”.

Baruțu nu a știut în schimb, pe unde se deschide capacul și că trebuie împins, ca să sară, un *tumburuc*. Și nici tătuțu nu l-a învățat, păstrând secretul tehnic pentru atunci când Baruțu o să aibă mustați și o să fumeze țigări cu carton. Ticălosul de fabricant a făcut resortul numai pentru pipăirile tari și l-a ascuns înăuntrul toartei, cu meșteșug. Mai are tatuțul câteva taine, pe care le va dezvălui în patru ochi, după ce Baruțu se va face mai mare. Până atunci, confuzia, incertitudinea și presupunerile îl vor lucra ca să-i dezvolte, cum zice domnul Adamescu de la etajul al treilea, intuițiunea.

Auzind că pisicile fată, Baruțu ne-a adus vestea că găinile Tătanei au fătat patru ouă. Noi n-am râs de el, pentru că nu a greșit decât cuvântul, treburile pisicii fiind la fel cu treburile găinii. Numai Mițu l-a batjocorit, pentru că e fată și pentru că știe o grămadă de taine, pe care le tace; toate fetele sunt mai deștepțe decât băieții, până la șaisprezece ani; rândul băieților vine mai târziu.

Problema ceasornicului s-a făcut însă mai mare, în pat. Mițu, auzind în perină bătând un tictac, a căutat ceasornicul dedesubt. A întors cearșaful, s-a uitat sub saltea, și-a purtat mâna de-a lungul paretelui, pe covor, și nu a găsit nimic. Tătuțu i-a explicat că fiecare om a mâncat un ceasornic. Măicuța i-a spus că tătuțu spune, ca de obicei, prostii, și i-a dat o explicație și mai năzdrăvană, că bate inima și că oamenii au o inimă mare, care bate la fel cu ceasornicele de buzunar. Dar tot tătuțu, probabil, spune mai adevărat, căci de unde până unde să bată inima, care nu se vede, ca un ceasornic care se vede?

A rămas aproape stabilit că măicuța nu cunoaște tot așa de bine lucrurile ca tătuțu, care uneori știe tot, absolut tot. Dacă n-ar ști el tot, de ce l-ar tot întreba numai pe el copiii câte în lună și-n soare?

Ei au încredere mai ales în tătuțu pentru că tot ce zice el e adevărat. Măicuța le-a spus să nu mănânce prea multe bomboane, că se strică dinții, pe când tătuțu îi îndoaie pe nevăzute cu bomboane, și dinții

sunt bucuroși să muște din umplutura cu ciocolată; bei apă rece și trece. Măicuța le-a spus să nu se murdărească pe haine, și tătuțu le-a spus: murdăriți-vă bine și tăvăliți-vă în pământ, și e mai bine cum zice tătuțu. Nu le-a spus tot măicuța să nu se joace cu chibriturile, că fac pipi în pat? Tătuțu toată ziua se joacă, aprinde la chibrituri și țigări, și n-a făcut niciodată... „E adevărat numai o parte din ce zice”, le-a spus tătuțu. „Când fumează măicuțele, atunci să știți că așa se întâmplă”.

Pormă, tătuțu și-a asigurat de mai nainte toate succesele. El nu răcnește nici la Baruțu, și mai ales nici la Mițu, pentru că e fetiță, și fetițele nu trebuiesc obișnuite cu amărăciunile - pe când măicuței îi scapă când câte o vorbă urâtă, când câte o palmă peste mâinile copiilor. Tătuțu zice că nu trebuie să lovești obrazul, pentru că e sfânt, și nici mâinile, pentru că mângâie obrazul. Dacă vrei să dai o palmică, dă-o la spate, jos de tot, căci până cauți unde să dai, trece supărarea, și în loc să dai o palmă, dai o pupătură - și-i mai bine. Tătuțu se bagă-n toate celea și strică mereu cheful măicuței de-a se repezi. Măicuța zice că o creștere bună se capătă printr-o singură regulă, pe când tătuțu zice să se capătă prin câte două, care se bat cap în cap, susținând că Mițu și Baruțu trebuiesc deprinși cu „controversa”, cu „pentru contra” și cu „contra pentru”. Și tătuțu trebuie să aibă dreptate, pentru că el nu se supără niciodată, râde mereu și, la urmă de tot, pupă mâinile măicuței, și măicuța i le pupă pe ale lui - și începe o pupătură între toți, de câteva ori.

Numai la creioane se schimbă nițeluș principiile.

Mițu zice:

—Tătuțule, te iubesc... Dă-mi un creion și o hârtie.

Baruțu zice și el:

—Tătuțule, te iubesc... Dă-mi un chiori și o *hetie*...

Tătuțu zice:

—O să le rupeți vârful.

Mițu zice:

—Nu.

Baruțu răspunde englezește:

—Tș! lipindu-și vârful limbii îndărătul gingiei de sus. Și amândouă vârfurile se rup numaidecât: unul roșu și altul albastru.

—Ce v-am spus, că o să-mi rupeți creioanele?

—Ea le-a rupt! răspunse Baruțu.

De la ceasornic, Baruțu a rămas cu știința că lucrurile se deosebesc cu urechea, semănând cu mopsul Bebi, care le deosibește numai cu mirosul. Cărțile, cutiile, tabacherea, bastonul, umbrela, condeiul de buzunar, le apreciază cu auzul, consternat că nu se repetă în toate *tictacul*, care trebuie să se găsească în miezul tuturor obiectelor uzuale, și le verifică la contactul cu supra-simțul lui, ducându-le rând pe rând „na uneche”.

14. DOMNIȚA PULHERIA

Scriitorii sunt aleși de Dumnezeu ca să mângâie oamenii cu graiuri noi și cu povestiri frumoase și ca să le facă viața mai dulce și mulțumirile mai adânci.

Pe vremea când nu era tiparul, când nu era hârtie multă ca azi, când nu erau cărți pentru toată lumea, nici scriitorii nu se prea osteneau să scrie și nu aveau așezare. Ei pribegeau ca și cântecele lor fără cuiburi, din loc în loc, străbăteau țările cu scripca subsuoară și pretutindeni unde se opreau, își tânguiau povestirile, în tăcerea poporului, adunat la desfătare și dăruit de Dumnezeu cu minunea sfântului auz.

Îndată ce cântărețul își ridica pe strunele viorii arcușul, se isca în oameni voia neînțeleasă de a frământa pământul și de a se arunca spre cer ca și cum li s-ar fi deșteptat aripi năpârlite la călcâie: ei se prindeau de mâini și de mijloc, părechi, și jucau.

Însă povestirea era pentru ascultare și numai pentru zbuciumul de sine. Povestirile se spun și înfloresc lucruri întâmplare și oamenii au fost întotdeauna lacomi să le cunoască și să învețe din cele petrecute câte ceva; mai ales că firea și avântul cuvintelor și împletitura de cânepă aspră a durerii capătă, trecută prin graiuri calde, o moliciune de mătase și-o pojghie de lumini. Când povestitorul putea să le zdruncine sufletul cu povestirea lui, oamenii se bucurau cu mirare și ziceau că într-adevăr pribegul cântăreț fusese trimis de către Cel de Sus.

Părerea celor ce ascultă este adevărată.

Un povestitor din acele vremuri, de care vorbim, era foarte trist în povestirile lui și furtunos și jalnic în toate cântecele de dragoste și ospăț. O umbră se lăsa peste el și ascultători, pe dată ce povestea, iar dacă începea să cânte, se înnopta ca de ploaie. Lucrurile, în vreme ce cânta el, se dezlănau ca dimia lăbărtată, se veștejeau opărite în lanuri întinse, ca niște grădini fierte de păclă, se jigăreau ca penele mari de aripă, jerpelitate cu tăișul dințat al unui briceag ruginit. Totul se vedea zidit pe dedesubt din scrumuri, închegat din cioburi mânjite și din cenușă. Totul se risipea, ca la trecerea unui fier de călcat arzător, purtat pe verdeța șesului nouă, de mâna uscată a relei ursitoare. Și cântărețul și ascultătorii lui se posomorau: printre cuvintele aruncate în povestirea lui se surpau prăpăstii cu gemete și jeluiri.

Cântărețul Iosif stingeă fericirea în toți flăcăii și mânănele duminicile fetelor, care totuși îl chemau necurmat la horă, să le cânte, simțind trebuință neastâmpărată de vorbe de pustietate.

Iosif cântărețul nu era trist într-adins. Firea lui era mânănită din naștere și el cânta ca să *jevrească*, și fără pricină hotărâtă.

— „De ce-oi fi eu mereu mânănit?” s-a întrebat odată Iosif, răzimat, într-o pădure, și ascultând glasul codrului clocotitor, cu fluier și vuiete line. „De ce sunt eu numai în durere și îngrijorare, iar copacii și cerul și lumina și găteliile mari ale lumii sunt atât de ademenitoare și de fermecate?”

Și cum sta el și se iscodea, parcă amărât și de scripca lui, spânzurată de ramuri, cu picioarele la bărbie, cuprinse în brațe, i se păru că aude un murmur printre mestecăanii albi, de-a lungul plocatelor așezate unele peste altele.

Își deschise ochii. Credea că visează. În fața lui, venea spre el un convoi ciudat. O domniță mică, înaltă de o șchioapă, se uita în sus și zâmbea, cu bunăvoință. Purta rochie lungă de horbote subțiri de argint, cu o coadă făcută parcă într-adins, ca să o silească a pași încet. Se oprise puțin, pentru că își pierduse una din cizmele de aur, cu care o încălțau, acum îngenuncheați și zoriți, zece cărăbuși negricioși, ajutați de zece viespi ca sulfina. În fața Domniței, pe măsură ce făcea un pas, cincizeci de meșteri păianjeni, împărecheați cu cincizeci de fluturi, urzeau covorul împăărătesc al păinjenisului alb, încrucișat cu borangicul galben. O mie de greierii, aplecați pe cimpoaie, însoțeau în rânduri alaiul, iar furnicile negre, înaintea țesătorilor, netezeau drum, acoperindu-l cu pături moi de pământ cernut. O mie de cobze, purtate de țăntari în mantii lungi și străvezii ca smaraldul, țineau isonul cimpoierilor duioși. În clipa în care s-a zvonit că iese Domnița, toată pădurea s-a pornit să cânte cu toate viețuitoarele și frunzele ei, ca o sută de mănăstiri adunate laolaltă: cu clopotele dezlănțuite și cu coruri de maici mici în noaptea învierii. Iosif cântărețul își zise:

—Până acum nu am înțeles ce slujbă fac atâtea jigării și găze. Ele îngrijesc de făptura Domniței... Dar nu îndrăzni să glăsuiească, să întrebe, sau să se miște, de teamă să nu facă greșală.

Domnița veni până-n dreptul ciubotelor lui.

—Întinde mâna și ia-mă de jos încet și așează-mă în palma ta noduroasă, l-a rugat cu vocea ei de lăcustă, Domnița; căci am să-ți vorbesc ceva la ureche.

Atunci, două bufnițe mari, înveșmântate în catifea, s-au repezit de sus, pe umerii lui Iosif, de priveghe. Dacă ar fi fost să-i pricinuiască vreun rău Domniței, cele două păsări - Funinginea și Bezna - i-ar fi scos ochii amândoi, ca niște nasturi, și după ele ar fi căzut deasupra făptașului de rele vârtejul vulturilor albi, care ori de câte ori își părăsește Domnița tainicul palat, din stâncile pădurii, o însoțesc, pe fundul zării pretutindeni.

Pe margini, veneau în pâlcuri scroafele mistreților, fiecare din ele cu câte douăzeci și patru de purcei sălbatici vărğați, și cu țâțele pline de lapte. Își făceau loc prin ramuri cu coarnele, cerbii urmați de ciutele sfioase cu priviri de micșunele, pe care vitejia țăntoșă a oamenilor cu pușcă, neștiutori de rostul lor în lume, le vânează, ca să le mănânce frumusețea.

Abia întinse palma Iosif, vrăjit de cele ce-i fuseseră poruncite, că păianjenii și gândacii de mătase i-o îmbrăcară cu pufuri. Și când șezu pe podul palmii lui, Domnița i se destăinuî:

—Cu toate că străbați pădurile mele din copilărie, tu nu ai auzit de mine niciodată, zise păpușa. Eu sunt Domnița Pulheria, aceea care face frumoase lucrurile urâte. Am venit să te întreb și eu: de ce numai plângi și de ce numai suferi?... Nici tu nu știi, bietule Iosife! Uite, ți-am adus o oglindă. E oglinda descântată a bătrânilor cântăreți și a sfinților apostoli. Unii o pierd și oglinda rămâne pierdută. Alții o găsesc și aceora le-o dau. Te poți vedea într-însa întreg, dar mai poți vedea și printr-însa, ca printr-o sticlă de cleștar. Pune-o la ochi și nu te mândri de ce-ai văzut...

Iosif văzu și nu putu să spuie nimic în aiureala ochilor lui luminați de beția cerească. Fața i s-a înseninat întinerită. În suflet i se desluși întâia oară șoptirea fântânii săritoare a bucuriei.

—Vezi? și-a zis. Eu cercetam până acum înlăuntrul lucrurilor și mintea nu mi-a dat nici un răspuns. Acum văd lucrurile pe dinafară, așa cum sunt.

Și Iosif găsi o rostire nouă în graiul viorii lui. Puse oglinda rece în sân și porni către sat. Era în ziua Paștilor și sătenii, în straie albe, aflaseră minunea și-l așteptau, ghicindu-l după sunetul viorii ce se apropia de biserica Sfintei Fecioare.

—De aci înainte, Iosife, ai să ne iubești și ai să ne dezmierzi, a strigat la el, din ușa cârciumii, văcarul. Șezi colea și cântă...

15. ȘTII ROMÂNEȘTE?

Tătuțu ne-a povestit că țara Elveției, făcută din smălțuri albastre de ape și smălțuri albe de zăpadă, stă între lacuri și munți și că poalele munților, întinse din pisc în pisc, ca niște năvoade la uscat, leagănă în văile lor firimituri de sate și cârduri de biserici. Și toți munții, pleșuvi, printre dărele de pășune și verdeată, par frământați din miez de pâine de secară. Ne-a spus că toată Elveția e ca o ladă cu jucării făcută de Dumnezeu într-o zi când, aducându-și aminte de copilăria lui, a voit să glumească și să suradă. Coastele pășunilor sunt cutreierate de vaci mici, gălbui și cărămizii, cu câte o stropi tură vânătă prin petele roșcovane și albe, iar de grumazul vacilor, care dau lapte cu ciocolată, atârână clopote, sunătoare ca muzicile și ca la liturghie. Așa că văile cântă din fund până-n creștetele cele mai înalte și dacă se scarpină taurii, clocotesc în vuiete furtunoase.

Pe muchia creștelor de piatră uscată, acolo unde fruntea muntelui dă în prăpăstii și se scobește pe dedesubt, ca sprânceana, crește floarea roșiatică înstelată, a căreia mireasmă întrece gingășia lacrimii și a oftatului: micșuneaua muntelui, ciclamena. Pentru ca să o miroasă, singur eretele stâncii este în stare să ajungă teafăr până la tulpina ei subțire, de ață. Dar băieții și fetele se duc și ei, din șes, să-i caute primejdiosul ascunziș. Dacă un băiat din cei mari, cu sacul în spinare a putut să-și strecoare, nevătămat de moarte, pipăitul prin troscotul țepos, până la rădăcina ei și să o smulgă, și o aduce în dar fetii cu ochii mari, care visează și se neliniștește de câte ori aduce venind din munți, din depărtare, mugetul cirezii prinsă de nori și ploaie fără acoperământ, darul lui e un semn înaintea inelului strecurat în degetul logodnei.

Mulți băieți au căzut cu floarea-n mână din gingia prăpastiei în negura ei de jos și nu s-au mai logodit. Este un loc, unde muntele, încovoiat de jur-împrejur cu un părete de cetate, își ține râpa rotundă, ca un horn uriaș dinaintea pasului celui din urmă al drumețului de munte. Acolo, poteca, îngustată la talpa unui singur picior, se oprește și se curmă. Dacă a sosit încet, drumețul stă în loc, încremenit de gol și tăcere: ochii lui pot citi pe pare tele rotund al râpii numele, încondeiat cu roșu, al celor care au sosit mai puțin încet și au căzut în groapa de piatră, pierdută în bezna dinlăuntrul ei. Numele acestor flăcăi e însoțit de o cruce și de însemnarea anului când crucea s-a ivit pe lume în locul tinereții lor. Toți călătorii care au iuțit un sfert de pas, chemați de o șoaptă sau amețiți de zarea ruptă-n gura râpii au rămas acolo, jos, la fund.

Dar nu toate drumurile sfârșesc așa, și foarte puțini călători, față de numărul mare al drumeților de munte, care sosesc vioi cu florile acasă, nu se mai întorc. Dacă ai intrat într-un cimitir, ți se pare că a murit lumea toată, în desimea mormintelor albe. De obicei, stolurile de băieți și fete se duc și se întorc cântând, plecând sâmbăta la munte și întorcându-se duminică, seara târziu. Cu pături în spinare, drumeții dorm unde apucă și se trezesc cu veverițele în bradul de care norocosul și-a spânzurat o traistă, o pălărie și bățul lung, cu vârful de fier.

Pe un drum de jumătate munte, tătuțu urca, într-o sâmbătă după-amiază, muntele, singur, printre vii de razachie coaptă. De-a lungul sârmelor întinse între pari, șerpuiau vinele grele de ciorchini rumeniți ai unei podgorii frumos îngrijite, la care licărea căutătura cuminte a vreo zece copii.

—Ce faceți voi, frumoșilor, aici? i-a întrebat tătuțu pe franțuzește.

—Ne uităm la strugurii ăștia copți, răspunse un copil bălan.

—Nu vreți să mâncați? a întrebat tătuțu.

—Nu e voie! au răspuns toți copiii, cu părere de rău. —Cine v-a spus că nu e voie? i-a întrebat tătuțu. Și ei răspunseră, care: „mama”, care: „profesorul”, care: „pastorul”.

—Nu-i adevărat! răspunse tătuțu. Pentru copii e voie orișice. Duceți-vă și rupeți.

—Ne vede domnul proprietar, răspunseră copiii, care începuseră să se bucure că, măcar cu gândul, ar fi putut să guste din strugurii îngrădiți.

—Domnul proprietar e în capătul celălalt al viei, zise tătuțu. L-am văzut fumându-și pipa, cântă am trecut încoace. Și dacă vă prinde, ce-o să vă facă? Dacă ar ști că voi stați aci, cu ochii la strugurii lui, el ar veni tot pe fugă și v-ar da să vă săturați.

—Proprietarul e zgârcit și ne bate.

—Voi sunteți cu toții elvețieni? a întrebat tătuțu.

—Elvețieni, răspunseră copiii toți.

—Eu sunt *roumain*, a zis tătuțu, și o să vă învăț românește. La noi, când copiii se uită la struguri, vine proprietarul singur și le dă o poală. Îi bagă-n vie și le zice: „mâncați”.

—Mon Dieu! ziseră copiii

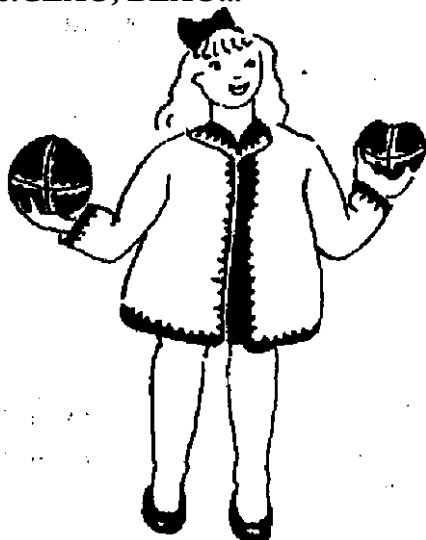
Și știi ce a făcut tătuțu? A pus copiii pe iarbă. A scobit o groapă cu hârlețul lui de alpinist dedesubtul gardului ghimpat, s-a târât pe burtă până la struguri și s-a întors cu pălăria plină cu vârf și au mâncat toți copiii.

De bucurie, ei au tăbărât pe tătuțu și l-au pupat ca pe un drac, cu admirație - și pupăturile au făcut mai mult decât strugurii viei întregi.

Tătuțu și-a mai întors o dată capul, ca să-i salute, după ce trecuse de hățișurile dealului și intrase în munte, dar copiii nu se mai uitau la el. De-a bușelea, ei intrau singuri, în vie, acum, ca niște șobolani.

Și tătuțu, căruia i se făcuse dor de țară, a fost tare mulțumit că elvețienii învățau românește...

16.CEXO, BEXO...

TĂTUȚU: Vrei să nu mai fii băiat"

BARUȚU: *Cunochie?*

MĂICUȚA: Cu rochie, ca toate fetele. Cu dantelă, cu fustă pe dedesubt roză.

BARUȚU: *Așa noză și notundă... cu fori?...*

MĂICUȚA Și cu o brățară subțire, de aur, la mână...

BARUȚU: *De auh și cu măhtișoh!... Veau...*

MĂICUȚA: Însă trebuie să fii cuminte, dacă nu mai vrei să fii băiat. Altfel nu se poate.

BARUȚU: Miciu e fată și nu e cuminte. M-a bătut..

MĂICUȚA Cine ți-a spus că Mițu e fată? De unde știi?

BARUȚU (se gândește, uitându-se la tătuțu. Adevărat, de unde știe?

Ridică din umeri și se buzează): Nu du... Miciu jice.

MĂICUȚA: Mitule, tu i-ai spus lui Baruțu că ești fată?

MIȚU (corectă și adultă): Nu-mi aduc aminte să-i fi spus.

TĂTUȚU: Bravo, Mițu! Am început să vorbim ca domnișoarele mari. Ce-ați mai citit azi?

MIȚU (râzând): S-a turtit mingea de tot.

MĂICUȚA: Răsufală. Las-o nițel, că se umflă singură.

MIȚU: S-a făcut ca o băleguță.

BARUȚU (a cui e mingea mică, vexat): Nu e ca o băleguță. Mingea lui Miciu e ca o băleguță.

MIȚU: E ca o băleguță turtită.

BARUȚU: *Jice că e ca o băleguță tuhtită...*

MĂICUȚA: Și dacă zice! Ea zice, ea aude...

BARUȚU: Am *aujit* și eu.

TĂTUȚU: Ascultă, Mitule, să nu mai turburi auzul băiatului.

MĂICUȚA: El nu mai e băiat. S-a făcut fată.

BARUȚU: Nu mai *veau*.

MĂICUȚA: Nu mai vrei să te faci fată... cu dantelă?...

BARUȚU: Nu.

MIȚU: Eu nu-i dau rochiile mele...

BARUȚU: *Jice că nu-mi dă nochiile...*

MĂICUȚA: Lasă, că-ți face ție măicuța alte rochii (se apleacă la urechea lui Baruțu)... mai frumoase.

BARUȚU (iluminat): Mai *sumoase*?

MIȚU (către tătuțu): Ai auzit?

TĂTUȚU (la urechea lui Mițu): Nimeni n-o să aibă niciodată rochii mai frumoase ca Mițu.

MIȚU (la urechea lui tătuțu): Nu-i așa că nu-i adevărat?

TĂTUȚU (la urechea lui Mițu): Cum o să fie adevărat? Și cum o să se facă

Baruțu fetiță, gras cum e și cu capul mare?

BARUȚU (întunecat de gelozie, către măicuța): Vezi?

MIȚU (discretă): Mie mi-a spus tătuțu ceva.

TATUȚU: Dacă i-ar fi spus numai ceva, n-ar fi nimic, dar tătuțu i-a spus multe...

BARUȚU: *Jice* că i-a spus munte...

MĂICUȚA: Ia, vă rog, să nu mai vorbiți pe șoptite...

BARUȚU: Tătuțule! Nu-mi spui și mie ceva?

TĂTUȚU: Vino-ncoace, să-ți spun și ție ceva.

MIȚU (dă fuga la stânga lui tătuțu. La ureche): Lai zis numai așa: Lui nu-i spui nimic.

TĂTUȚU (la urechea lui Mițu): O să-i spun: oxo, roxo, mixo, pixo, cexo, bexo, zurna, burna.

(Mițu râde cu pumnul la gură.)

BARUȚU (din dreapta lui tătuțu): Pune *guha na uneche*.

TATUȚU (în urechea lui Baruțu): Băieții nu se fac fete, nici fetele băieți.

MITU: Cei-ai spus?

BARUȚU: *Mai ji*.

TĂTUȚU (în urechea lui Mițu): Tătuțu, când se gândește la tine, pe stradă, te pupă-n gând și-ți zice Pițuca. (În urechea lui Baruțu.) Are tătuțu un băiat cu carne de caisă. (În urechea lui Mițu.) S-a întâlnit tătuțu cu niște vrăbii care au întrebat* „Ce mai face Mițu?” și tătuțu le-a spus că Mițu râde toată ziua.

MIȚU: Tătuțule!

TĂTUȚU: Ce e?

MIȚU: Te iubesc!

BARUȚU: Tătuțule! Te *iubec*.

MIȚU (personaj): Mă imită...

TĂTUȚU: Pe Mițu o iubești? că Mițu te iubește.

BARUȚU (nesigur): Dacă mă iubește Miciu, o *iubec*...

MIȚU: Pupă-mă, ca să te iubesc.

(Pupătura mare, ca o ștampilă, a lui Baruțu, dată bine, cu un oftat Mițu îl pupă, din greșeală, pe un ochi deschis. Țipă Baruțu.)

MĂICUȚA Da ce s-a întâmplat de țiți? Mitule, ce i-ai făcut?

BARUȚU (cascănd ochiul și gura odată cu ochiul): *Chedeam* că m-a *chionât*.

(Tătuțu, măicuța și Mițu râd. Sosește Bebi, cârnul, și se oprește în crăpătura ușii, uitându-se cu capul curmeziș. A simțit că e de joacă și a venit să participe.)

BEBI: Hau, hauau... (Așteaptă.)

TĂTUȚU: Vrea să se lupte cu Baruțu. Uite-l cum stă. Haide, Bebi, șau pe Baruțu...

(Bebi îl apucă pe Baruțu de un picior și-l dă jos și năvălește pe el, ciupindu-l de burtă, dându-se înapoi și iar ciupindu-l de burtă.)

BARUȚU (leșinat de râs): *Mă gâdână!*

TĂTUȚU: Bebi!

BEBI: Mrrr! Bau!...

TĂTUȚU: Hai să facem fată pe Bebi. Adu pălăria...

MIȚU: Bebi e fată, tătuțule...

TĂTUȚU: E băiat...

MĂICUȚA: Zău că e băiat!

BARUȚU: Ba e fată.

MIȚU: Sigur că e fată.

BARUȚU (la urechea măicuței): Nu-i așa că Bebi e fată?

MIȚU (la urechea lui tătuțu): Nu-i așa că e fată?

MĂICUȚA (la urechea lui tătuțu): Le-ai spus tu că e cățea?

TĂTUȚU (la urechea măicuței): Nu le-am spus nici așa, nici așa.

MĂICUȚA (la urechea lui tătuțu): De unde or fi știind?

TĂTUȚU (la urechea măicuței): Tu, când erai mică, de unde știai că cocoșul nu e găină, și că găina nu-i cocoș?

MĂICUȚA (la urechea lui tătuțu): Nu mă face să râd... Ia uită-te la ei cum examinează cățeaua.

MIȚU: Ce ți-a spus?

BARUȚU: Ce i-ai spus?

TĂTUȚU (joacă, și se strâmbă, și declamă ca un actor): Oxo, roxo, mixo, pixo, cexo, bexo, zuma, burna...

MĂICUȚA (diversiune): Hai, mergeți la plimbare?

MIȚU ȘI BARUȚU (cu entuziasm): Oxo, roxo, Oxa, noxo. Zurna, burna. Zuna, buna...

TĂTUȚU: O să vă spui, pe stradă, povestea umbrelei care se deschide pe dos...

17.ROBUL

Dragă băiete, noi trebuie să ne tragem prin timpuri dintr-un lung șir de robi. Nu-mi explic într-altfel, gândurile ce ies treptat din întunericul meu adânc. Cineva îmi spune mereu „Nu e voie!” tocmai atunci când mă pregătesc să mă bucur de ceva. Și ascult!

Cu vremea, am aliat tot felul de plăceri interzise și m-am obișnuit cu suferința că nu e voie nimic. Am ascultat porunca dar m-am ascuns mereu într-o ipoteză: „Nu e voie! bine: stăpânirea mea începe acolo unde a celorlalți sfârșește”. Și încet, ferindu-mă de bunătățile țăranii, m-am apropiat, fără să vreau, de o zare, care seamănă cu cerul și de un tovarăș care seamănă cu Dumnezeu. Bine, nu e voie: la urma urmei, am bucuriile mele.

În ființa mea de pământ au intrat, câte puțin, ceara azurului și icoanele de argint ale apelor și nu mai semăn nici cu ceilalți, nici cu mine. Poetul și apostolul au dreptate: lucrurile se înțeleg pe marginile cuvintelor și cuvintele nu sunt de ajuns ca să înțelegi: e nevoie de har. Aci, niciodată vocea nu s-a sculat de pe salteaua ei ca să mă oprească; aci e voie. Aci mă simt în casa mea, în casa codrilor, a fântânilor și a vulturului negru.

Beat de voie bună și cu paharul ridicat, m-am oprit în mijlocul dănuirii, am căzut pe gânduri și am aruncat cupa de cristal de părete. „De ce nu mai joci?” M-a întrebat cobzarul. „Nu e voie”, am răspuns. A râs cobzarul și râsul s-a dus învărtindu-se în vârtejul horei, din gură frumoasă în gură frumoasă. Mai târziu, a venit la mine un moșneag trist și m-a întrebat: „Ai spus că ceva nu e voie -și am aflat în capul pădurii și am venit să-ți spui că ai dreptate: nu este voie”. Și a mai venit un flăcău cu sprâncenele îmbinate și tot așa mi-a spus.

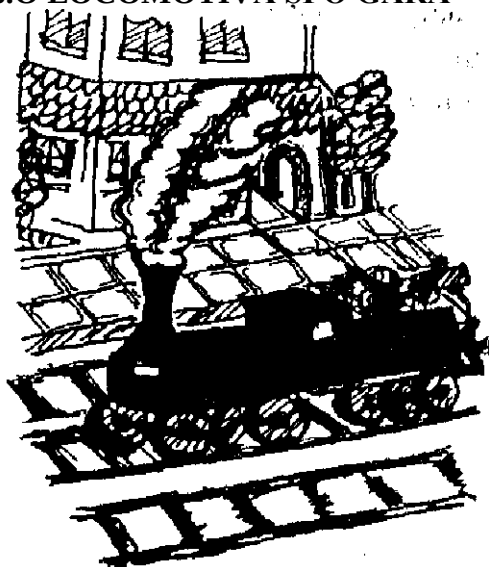
Dar mă răzvrătesc. Cum să fie voie pentru toată lumea și numai pentru mine să nu fie! Este voie! am strigat, uite că este voie - și cu pieptul înainte, ca o platoșă amenințătoare și cu o spadă lucie în pumn, am pornit către ceruri. Și de colea, din sulfină, a ieșit un greiere și a zis: „Nu e voie”. Și de dincoace, din păpădie, a ieșit o veveriță roșie și mi-a spus: „Nu e voie”. Și a trecut peste mine și o pitulice și tot așa spunea zburând, că nu este voie. într-adevăr, nu era voie. Pieptul mi s-a încovoiat și-am pierdut scânteia lungă a spadei din cotor. Răzvrătirea mea era răzvrătire de rob.

Dacă n-aș fi fost neam îndătinat de robi, nu m-aș mulțumi să fac bine mereu și să mă mulțumesc pentru mine cu greutățile, cu corvezile iubirii, cu aratul din șira spinării a bucuriei altora. N-aș zice în fiecare ceas: „lasă, eu pot să mai aștept; nu e nimic, ei să fie veseli și fericiți”. Am un dar de a cădea în genunchi și de mă duce vreme lungă pe genunchi, cu bunăvoința în spinare, de robitor. Unde se strânge iaz mai adânc, tocmai acolo iau oamenii în cărcă și-i trec pe uscat. Sunt carul tuturor, sunt barca tuturor, sunt hambarul lumii, și mie, pentru mine, nu-mi rămâne nimic. De ce să-mi rămâie? lasă, așteaptă. Veniți câini bătuți, flămânzi și bolnavi, voi care nu aveți nimic în tot întinsul cuprins între stele; veniți și culcați-vă în mine: lăsați-mi mie râia și bubele voastre; lasă, eu pot să aștept. Câtă-mi va mai fi așteptarea mea veșnică, de clopotniță singuratică, pe un pisc? Bun e Dumnezeu! lasă, așteaptă.

Și când nici nu caut, nici nu mă bucur, nici nu surâd; atunci când sunt cu totul singur în viața ce-a fost și în viața ce are să vie, aș vrea, în puterea nopții, să mă lenevesc puțin, întins între zodii și

mângâind capricornul. Mi-e frică. Nu știu de ce mi-e frică. Nu e voie! Nu e voie să te răsfeți. Și pentru că nu e voie nici de odihnă, ca nu cumva să visez frumos, muncesc. Sunt un rob: trebuie să muncesc. Și muncesc cu toate vitele sufletului meu, înjugate la întuneric. Și mă izbăvesc. Nu mai mi-e teamă de nimic. Din mormântul osteneții mele, îngropat în bulgări de piatră, mă ridic. Ce bine a fost! Și, deodată, lumea care mă stăpânește, lumea cu voie, mi se arată ca o gândăcărie mărunță cât meiul și grisul, adunată pe un colțuc de pâine cu unt. Lasă, nu e nimic, așteaptă...

18. O LOCOMOTIVĂ ȘI O GARĂ

Am fost însărcinați cu două mandate de încredere și ne căznim să le ducem la împlinire.

Băiatul ne-a cerut un tren, un tren lung, comandat la gară, pe măsura lui, căci vrea să se facă „mașinist”. Trenul să fie cam atât de înalt, cât ne-ar ajunge nouă la bărbie, cu locomotivă adevărată, care merge cu foc. El va mânui aburul și fluierul și va trece prin gări cu mașina sforăind și nechezând. Și nu se va opri decât atunci când va crede el, ca să bea apă și să mănânce o prăjitură. Va porni iute și va străbate toată țara, departe, și va trece, ca să-l vadă, și pe strada unchiului Sesis, dând un fluier gros în fața porții, la numărul zece. Dacă o să vrea să se suie și pisioul Papuc în tren, el îl primește, însă cu luare-aminte să fie, că trenul o să meargă repede și dacă i-o veni amețală nu o să mai poată sări din tren. Mai bine să rămâie acasă, după sobă.

Fetița îl și privește cu necaz cum o să conducă el trenul; dar ca să cumpănească lucrurile, ea ne-a comandat o gară, unde o să se oprească negreșit trenul fratelui ei. Dacă nu vrea să se oprească, ea pune un geamantan pe „lenie” și dă trenul peste cap. Orgolios, băiatul crede că trenul o să taie geamantanul în două și, ca să nu piardă un obiect de călătorie atât de scump, o povățuiește să și-l ție în mână, căci locomotiva lui trece negreșit. O să vedem. Până una alta, trebuie să fie gata întâi gara și tocmai după aceea trenul; ceea ce este natural, călătorii din tren neputând să cumpere bilete și țigări din câmp și arând nevoie să se uite și la ceasornicul mare de peron. Băiatul cere întâi trenul. Întrucâtva i-am împăcat, învoindu-ne ca, pe când vine trenul, din partea cealaltă să vie și gara. Perfect! I-am convins să primească.

Însă gara să nu fie o gară mare, ca gara Câmpina. Fetiței îi trebuie o gară pe măsura trenului comandat de frate-su, o gară mică, o găricică: totul să se prezinte cam ca un coteț de câine, cu o firmă în față, arătând numele gării. După câteva inspirații, ne-am oprit la gara „Mak-Mak”, a cărei inscripție va fi deslușită, noaptea, la un bec electric. Punem într-o lampă nițică electricitate și o agățăm de firmă; asta merge lesne. Chestia e: ce ne facem de hamali și de personal? De la șeful de gară până la frânări, fetița vrea oameni mici de tot și vii, nu suflete de tinichea. Și vrea mulți de tot, ca să umple peronul stației Mak-Mak. Serviciul poștal, să fie și el aproape microscopic, cu scrisori și plicuri cât boabele de linte și cu timbre, înțelegi, cât de mici. Obiectând că nu o să le poată lipi, ea răspunde să nu ne împiedicăm în amănunte, căci serviciul poștal îl face ea în întregime, telefon și telegraf.

Nevasta șefului de gară să stea sus, la o fereastră, și să privească trenul răzimată în cot. Să fie decoltată și să se pieptene cu cozi. Odată cu gara mobilată și cu funcționarii, trebuie comandată și o nevastă de șef. Lasă, că găsim gata, la magazin. Nu se poate, trebuie special comandată. Bun. Comandăm și asta. Gata? Nu, nu e gata. Nu se poate gară fără cățel. Ne trebuie și un cățel mic de tot, care o să iasă atât de mic încât se pierde sau îl mănâncă muștele. Defel! Cățelul o să stea în geam pe marginea ferestrei, lângă nevasta șefului de gară. Ea o să aibă grijă să nu-l scape jos, căci distanța până la peron e mare: 35 cm., o prăpastie. Toate bune. Poșetele și umbrelele pierdute vor fi păstrate la casa de bagaje. Foarte bine; o să comandăm și câteva poșete și umbrele pierdute. Dacă o babă o să piardă o legătură cu covrigi, asta rămâne proprietatea gării; căci dacă nu se mănâncă se strică.

—Îmi dai și mie un covrig, întreabă îngrijorat băiatul.

—Mă lași să conduc și eu locomotiva? întrebă fetița.

întrebarea e lapidară. Stai, să se gândească. Problema se complică. Pentru un covrig ridicul să-i dea pe mână o locomotivă?

—Nu mai vreau covrigi! răspunde hotărât băiatul. Mai repede se poate lipsi de un covrig decât de o locomotivă.

Fetița reclamă cu lacrimi, subit apărute în lumina ochilor. Și ea pesemne și-a făcut socoteală că un covrig nu-i așa de mult.

—Zice că nu vrea covrigi! se plânge fetița.

—Eu cred că el îți dă locomotiva, dacă îi dai și tu gara nițel.

—Nu dau gara! decide fetița răstit.

Ideea gării, concurenta trenului, l-a înduplecat pe băiat să o dorească.

—Zice că nu-mi dă gara! se văietă băiatul.

Strânși cu ușa, căutăm o soluție și încercăm o propunere.

—Tu n-ai să poți conduce toată locomotiva - îi demonstrăm băiatului - pentru că n-ai decât două mâini și trebuiesc mai multe. Tu o să conduci fluierul și sora ta fumul.

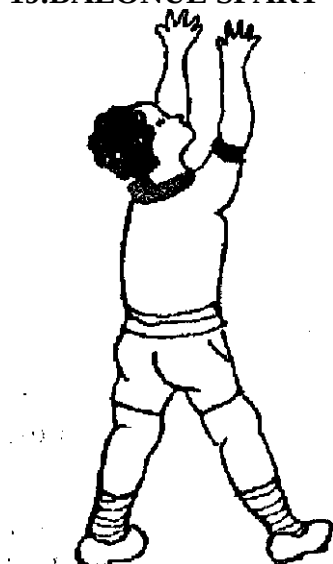
El preferă fumului fluierul și preferă să stea pe cărbuni și, de la distanță, să facă mașina să șuiere. Trenul a și plecat. L-auzi: pifpaf! — pif! paf! - Băiatul țipă entuziasmat, fetița nu mai poate de bucurie. Dar...

—Să nu uiți, tătuțule, gara!... notează fetița.

Puși de acord, îi îmbărbătăm, punându-le în locomotivă și un sifon rece, din care vor bea amândoi când le-o fi sete. Și ca să-i stea trenului mai bine, hotărâm de comun acord să punem sifonul deasupra locomotivei, lângă coș.

Așteptăm să ne vie locomotiva și gara...

19. BALONUL SPART

Din două baloane de cauciuc transparent, cumpărate din mâna conducătoare de aștri multicolori a vânzătorului de bășici, unul a crăpat. Evenimentul s-a petrecut pe neașteptate, ca la toate lucrurile umflate și trecătoare. A pocnit o dată, și copiii și-au întors capul, cu impresia că cineva a „mâncat” o palmă. De sus, cobora o sfoară fără suflet, cu o zdreanță de cauciuc spânzurată de ea. Orice dialog rămânea zadarnic. În ochii lui Baruțu se roteau lacrimi dramatice, și un geamăt îi rupse gâtlejul gras. Când plânge, frumosul Baruțu nu mai seamănă cu sine și cu nici una din fotografiile lui. Gura lui, croită plastic pentru surâsuri de garoafă, cu arcu mlădios și sprinten, își pierde linia și expresia; maxilarul deschis i se cascadează după regulile artelor japoneze; își arată aproape toată limba. Un răget de mare sinceritate îi deschide toată orchestra vocală, însoțit de o gârlă de lacrimi. Cu ce se poate înlocui un om? Cu nimic. Și mai puțin un balon.

Totuși, baloanele au asupra oamenilor superioritatea că sunt identice, oarecum. Am încercat o minge, un cerc, am fâgăduit un cal, o pușcă: toate laolaltă nu echivalau, în momentul dezastrului, cu balonul, și ne-am dus prin lume să căutăm un al doilea balon. Suferința lui Baruțu era cu atât mai greu de vindecat cu cât un martor permanent sta de față, ca să-i aducă aminte că nu toate baloanele se sparg. Balonul Mitului, surâzătoare și trufașe, plutea în aer, galben și roșu, sfidând răskoacerea materialului și dilatația solară fierbinte. Ba mi se pare că balonul fetei se făcea mai mare și mai ispititor, pe măsură ce aducerea-aminte a balonului băiatului se micșora. Din ce în ce mai lucios și mai fraged, el își permitea capricii și fantezii în jocul cu văzduhul.

Dragă Baruțu, e primul tău balon plesnit. La patru ani nu este prea devreme. Lacrimile tale vin dintr-un punct al iluziei, care va izvorî de aci-nainte totdeauna. E un simplu început, și fii mulțumit că, murind, balonul a pocnit. Se mai găseau în inimile lui o voce și un entuziasm. Baloanele tale viitoare, cele mai multe, se vor dezumfla fără zgomot, sleite nesimțit, fără să bagi de seamă decât în momentul când, numărându-ți ațele, cele mai multe vor atârna în jos, târâte moale de o punga goală. Asemenea baloane nu se vor mai putea umfla niciodată, căci nu va mai fi vânt.

Te necăjește balonul surioarei, mai ager și mai dârз decât nădăjduia și ea. Ne vom plimba în tot orașul cu el ridicat și vioi și ne vom duce acasă, îi vom da drumul în odăi, și mâine, tot atât de tânăr și de nou, se va înălța și mai sus. Așa sunt baloanele, fătul meu. Într-o parte pielea de cauciuc a fost mai tare, și bășicile scoase din ea s-au ivit cu o durată mai lungă, deși prețul fusese la fel. Și, cu baloanele tale dezumflate, vei întâlni baloanele care nu se mai dezumflă, și te vei mâhni. Nu te mâhni peste măsură, băiete, căci, la urma urmei, trebuie să-ți spui un secret: și balonul lui Mițu o să pocnească.

Totul stă, știi, în durata celor câteva ore, a celor câteva zile și în bucuria de-a te fi putut folosi de ele. Aci n-aș avea ce răspunde. Experiența, de existența căreia o să afli atunci când nu vei mai avea ce face cu ea, recomandă răbdarea, exact pentru timpul dezumflării și pocnirii baloanelor colorate. Ți vine cumplit de greu să asimilezi această idee, dar ea se cheamă înțelepciune, tot un balon, care crapă mult mai des decât baloanele de gumă. Fă-te de pe acum înțelept, de la o vârstă când în loc de javră limba ta peltică rostește *vahză*, și când gura ta întortocheată pronunță *jivaji* drept vizavi. Căci înțelepciunea adevărată e mai bine să fie peltică, pruncește decât complicată, în silabele ei dure, de gângăveala marilor

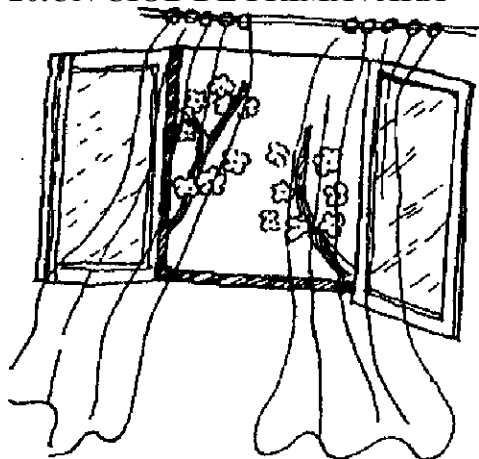
înțelepciuni.

Și nu te mai uita cu atâta poftă la balonul Mițurii. Văd că insinuările mele de scepticism n-au la tine nici o trecere, băiete. Singurul lucru care ți-a luat gândul de la baloane a fost o bicicletă verde, pe care călărea un băiat cât tine de mic. Ai tăcut cât a trecut: ai vrea o bicicletă. Și iar te apuci să răcnești! Trebuie să-ți mai spui ceva: că dacă te plângi afară din cale de mult că ți-a crăpat balonul, se poate întâmpla să te alegi și cu o bătaie; nu e voie să te jelui. Lumea e veselă și n-are timp de oftatul tău. M-ai înțeles?

Baruțu își făcuse și el socoteala. Pe furiș, s-a repezit la balonul valid, a smuls de sfoară și a voit să-l spargă, ca să provoace, imitativ, o durere la fel și să satisfacă răzbunarea. Vai! ce s-a întâmplat! Balonul nu s-a spart, ci a pornit în sus, departe, în fundul marilor seninătăți.

Nu mai plânge, Mitule! S-a dus acolo unde se duc toate baloanele, la Dumnezeu...

20. UN CIOB DE PRIMĂVARĂ

Odaia dă în stradă, peste peticul de grădină cu pomi în desfășurare, împrejmuire cu zăbrele. Au înflorit caișii deodată, peste noapte, mai nainte ca frunzele să li se fi desfăcut. Le-am găsit dimineața furcile ramurilor cu totul albe, ca și cum ar fi fost înmuiate în lăpturile groase ale nopții și ar fi înghețat pe ele varul de argint al lunii și de sidef, covășite proaspăt în fildeș. În două zile, caisul s-a îmbrăcat în bumbacul selenar și a stat în geamul meu - prevestitor de bine - ca o panoplie cu mii de steaguri mărunte, ca niște roiuri de fluturi albe, spânzurate în aer deasupra tulpinii.

—Sunt rufele spălate azi-noapte, ale stelelor, întinse ca să se usuce și uitate pe ramuri - șoptește Gnomul meu, pe care-l văd ieșind cu barba încălцитă și cu catifeaua hainelor tăvălită, din desișul sufletului meu de pământ, atent la basme și povești.

Într-adevăr, într-altă noapte, cămeșile, *iile*, batistele și scufițele minuscule ale rufăriilor cerești au dispărut. Poate că un iepure cu coșul în spinare a venit, le-a încărcat pe toate și, pe o potecă neștiută, umblând în două picioare și răzimat în ciomag, le-a dus în dormitorul curat al virginalelor lacrimi. Poate că o lăcustă mare, albastră le-a transportat pe scara Căii Lactee într-o roabă de cristal. Poate... Florile caisului au pierit, iar în locul lor se ivesc frunzele, ce cresc din ceas în ceas și au acoperit pomul întreg, cu gingașe îmbrăcăminți tremurătoare.

În rând cu caișii au înflorit spumele violete ale liliacului, purtate pe vânturi de ramuri subțiri, ca niște pământufuri de fulgi pentru scuturatul oglinzilor soarelui de sus. Ce modistă harnică și-a expus, de Florii, pălăriile în verdeața fragedului liliac? Dar penele lui de struț au fost furate, una câte una, jumulte de mâna mică și sălbatică a copiilor, agățați de garduri, ca să prade avutul imaterialilor din uzinele Botanicii subterane.

Deasupra florilor din grădină, pe atlazul azurului palid, alunecă săgețile rândunelelor, ca într-o stampă.

Și va înflori, iată, și gutuiul, după ce frunzele au crescut deplin, ca să primească florile rare, așezate câte una, cu o simetrică economie, în cuiburile lor. Locurile le-au fost rezervate din vreme în punctele unde frunzele se întâlnesc cap în cap și brodează pentru evenimentul știut și ținut secret al unei flori, un leagăn rotund, un blid neted, verde, în mijlocul căruia va sta, legănată de adieri, ceașca albă, trandafirică a florilor de porțelan.

Gnomul meu bătrân și naiv s-a urcat în pomii țepoși. Din colivia lor pentru cucii, el numără, însemnând pe răboj cu briceagul, petalele ce se deschid. Dar fermecat de frageda drăgălășie, Gnomul se uluiește și își creștează degetul arătător. O boabă de sânge se scurge pe faianța catifelie a florilor de gutui.

21. BĂTRÂNII DIN INSULĂ

În insula Trandafirie, a Mării de Aur, se iviseră din ceruri sau din pământuri sau ape, o păreche de tineri sfioși, un băietan negricios, cu sprincenele îmbinate și o fată cu cosița ca firul de soare, care umblau goi și se jucau printre fructe și ierburi păroase, cu aroma tare.

Insula Trandafirie este locul adevărat, în care s-au născut din ceruri, din pământuri sau ape, cei dintâi oameni ca noi. Deosebirea dintre ei și tot ce mai fusese înainte era că omul, cu toate să subțire și înalt, adică supus căderii de la sine, s-a sculat deodată drept în picioare și a mers pe punctul cel mai îngust al trupului său, ca o arătare ciudată. Tălpile lui erau satinate și el însuși s-a numit pre sine Fiul Plopilor, mirat, fără îndoială, de înrudirea făpturii lui zvelte cu făptura copacilor încremeniți, sălciile de-a lungul plopilor, plopii în dreptul soarelui și cedrii pe margini de râpi, ascultând murmurele din adânc.

A fost în timpurile acelea neînchipuite, urzite cu frumuseți de basm, în care s-au desprins din tipare și s-au lepădat de osânda pământului robii rădăcinii, târători mai nainte ca dovlecii și slobozi numai pe măsura vrejului, ramurii și tulpinii.

Pasările au putut străbate văzduhul plutind pe aripi, ființele dezlipite din mâl și-au putut alege un drum.

Pe om, de atunci îl poartă o putere deosebită, care lipsește încheieturilor lui numeroase și moi. Uitați-vă la el, mergând ca o făclie și întrupând linia verticală. Zadarnic i-ați răzima de părete cadavru: din firea lui plutitoare a pierit în ceasul morții cumpănirea. Mortul cade în genunchi, se rostogolește, se surpă; oasele și arcurile și-au pierdut tonul nevăzut, ca orgile nemai-atinse de mână străină.

Jocul primilor oameni, de care povestim, din Insula Trandafirie, se prelungea, cu mari odihne de visare și somn, de-a lungul și latul țării ieșite din ocean, adormind alături de un izvor și trezit în leagăne de trestii și-n aroma pomilor de cauciuc. Trupul scânteia trecând printre plante, de o pată de soare, gonită de o pată de umbră, ca o ramură curgătoare, și în jurul capetelor înflăcărare licărea nimbul metallic. Și jocul li se sfârșea mereu și începea neîncetat, puternic și nesățios, încât freamătul și oftatul crepuscular umpleau insula și pădurea, ca un parfum făcut pentru auz. Pe subt smochini și banani, ei s-au înmulțit cu timpul, mușcându-și sânii și înfrigurându-și coapsele urzicate fierbinte. Iar sânul cu mura neagră al primei mume a fost văzut hrănind în lumina fără margini a lumii, câte cinci șase prunci deodată, dolofani și naivi ca niște mistreți, născuți peste an. Degetele lor scurte, boante și groase morfoleau ca într-un aluat darnic de lapte, și nasul cârn, înfundat în ploști, se înăbușă de guițat și de plăcere.

Într-o zi răcoroasă, familia toată scoborând în luncă, ochiul lui Dumnezeu a numărat patruzeci și doi de copii, din care patru urmăreau convoiul pe buși, zgâriați de zmeuri și mângâiați de piersici pitici. Și ochiul lui Dumnezeu se încreți de un surâs binevoitor, căci Dumnezeu, care mai târziu a vorbit mult și în multe limbi, s-a fiit atunci să grăiască și s-a ascuns mulțumit, după munți, ca un tată bun. Și astfel, toți pruncii crescură nebotezați, ca niște păgâni adevărați, însă frumoși.

Cum și de unde s-a arătat calul înaintea lor, nu se știe. Adevărul este însă că le-a ieșit întru întâmpinare calul, căruia i se urase undeva, printr-o peșteră și că ceata omului a rămas uimită de ființa și de strălucirea lui. Apropiindu-se, surzând cu marile lui măsele și mișcând nările a bucurie, copiii i-au dat fragi, sulfină și fulgi de cereale. Părinții l-au bătut dulce pe spinarea lucie și neagră. El scoase un

nechez și rămase tovarăș.

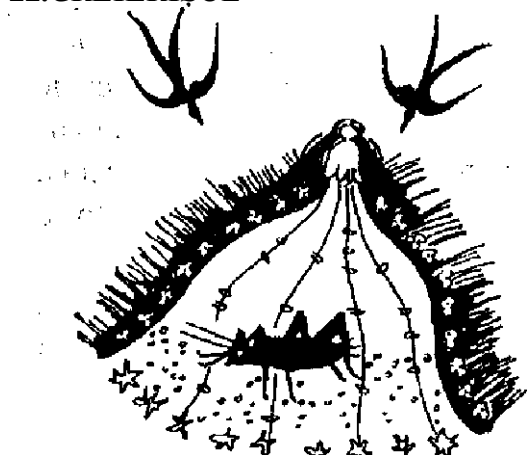
Încălecați și culcați pe spinarea lui șerpuitoare, locuitorii Insulei Trandafirii putură merge mai departe, în inima și pe marginile fermecate de talazuri, ale țării lor necunoscute. Cu el au suit piscurile până-n catapetesme și au scoborât în văile negre, de unde ies în priveliște râurile neodihnite. Au cercetat pădurea maimuțelor, care i-au alungat cu migdale și nuci. Au tăiat de-a curmezișul districtul cu mii de culori, al papagalilor cu voci de păuni și curci. Și au cunoscut peșterile scorburoase cu fluturi mari de catifea, cu libelule și străvezii efemere. Au văzut țăpii sălbatici, ciutele delicate, elefanții cu coada la cap și dintr-o călătorie depărtată au adus cu ei o vacă de zimbru blajină, cu ugerul greu. Într-alte călătorii, au învățat de la vulturi să înjunghie și să fure și au făcut vulturi dintr-o creangă îndoită și ciocuri din săgeți. Și atunci au prăsit în preajma bordeielor și câini cu urechile ciulite. Și a durat această viață de învățături noi și de agerimi ale minții până ce calul a murit...

Ei nu știau în Insula Trandafirie că poate calul muri, că se poate face moartea de la sineși, că este viață și că este moarte. Moartea calului s-a petrecut în ziua cea mai frumoasă, când de dincolo, de peste oceanul de aur, începuseră să se arate păsări mari, albe, în ispita zării, fluturând în stoluri. El s-a culcat ca un om și a rămas nesimțitor.

Întâia oară, viața tribului a încercat durerea deznădejdiei și întâia oară părinții și copiii au plâns și în pâlcul lor numeros li s-a nălucit că sunt singuri și dezmoșteniți. Și pentru că ceata lor își croia drumul pe marginea râului liniștit, i-a ispitit gândul să se uite în el mai afund.

Și în oglinda curată a împletitelor ape, ei au zărit patruzeci și patru de bătrâni...

22. GREIERIȘUL

Odată cu stelele se ivește glasul clopoțelilor nevăzuți, ca un sunet al lor. Explicarea că greierii sunt niște gânganii iuți, care scot un șuier monosilabic din frecarea unor surcele anatomice proprii, științifică și aparent exactă, nu satisface nici pe tătuțul pedagog. Obișnuiți din instinct că nu sună decât materiile metalice sau cristaline sonore sau sufletul întraripat al cântecului, aruncat prin fluierul unui cioc sau prin trâmbița vocii, imaginea scobitorilor de dinți frecate până la melodia punctată, pare o stupiditate de zoolog.

Căutăm alte pricini și alte imagini, mai bine primite. Clopoțelul face parte din muzică și este acceptată și ideea stelelor cu clopote mici. Ele sună chiar în cer, cele mai depărtate, ca niște boabe de plumb introdus în găocile stelare. De alte stele, spânzură până la fereastră, pe fire de argint, păienjenoase, clopoțelii minuscule, în felul acelor de nichel, cusuți pe cingătoarele cățelului cârn. Un vânt slab mișcă beteala firelor și leagănă sunetul în întuneric.

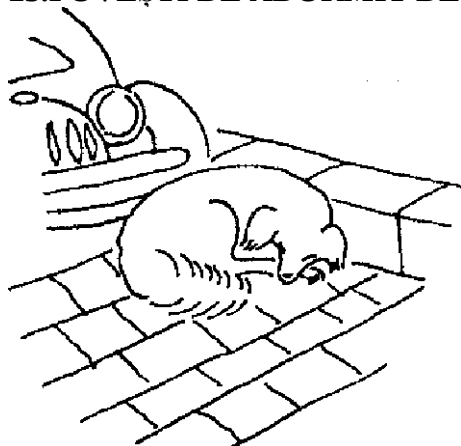
Dar mai repede greierul este o pasăre care colindă întunericul cu un clopoțel legat la gât cu o panglică albastră, ca la porumbei tipăriți pe cărțile poștale, destinate felicitărilor anuale, porumbei mărunți ca niște colibri, sau și mai mici, ca niște fluturi. Ba nu! clopoțelii, de mărimea gămăliilor de ace negre, sunt legați cu o bucată de mătase la grumazul de catifea al fluturilor chiar. Nu a intrat într-o seară, pe când tătuțu spunea povești, un fluture mare pe geam, urzit din funingini aurii și negre, cu ochii ca două mărgelile de briliant cărămiziu și-n creștetul capului cu un scârliot de agată? El trebuie să fi avut un clopoțel atârnat de piept. Dacă nu a sunat intrându-ne pe fereastră, este că se găsea la oameni buni, unde fluturii mari și mici intră fără frică. Dar afară, în spațiul cu bufnițe și cucuvăi, care sunt și ele niște fluturi cu pene și cu ochii de gheață, nu se știe ce se întâmplă și Domnița Pulheria, regina de-o șchioapă a fluturilor, vrea să știe cu auzul, câți clopoțeli la câți fluturi zboară-n lume, după ce mâna ei, deschizând cuferele de sticlă, le dă drumul la fiecă scăpată.

Clopoțeli singuratici și nebuni nu pot să fie, umblând pribegi ca puful de pădădie, după vânturi, mâunate lin de-a lungul lumii. Poate să fie, cine știe? cântecul cobzelor mici, de la vitrina magazinelor de jucării, unde o mătă cenușie cântă și o mătă albă, cu tamburină, joacă după cobză - dar cine știe dacă o fi adevărat? Tătuțu spune și minciuni.

Adevărul este că nimic nu se localizează mai greu ca sunetul greierilor de noapte. E o voce fără situație, fără dimensiuni și fără direcții. Ți se pare în același timp că e în zece locuri în pământ și de jur-împrejurul văzduhului tău. Toate sunetele au o localitate, afară de *greierișul*, universal și unanim, O sută de greieri în câmpie par o sută de mii de glasuri, care se frâng și se întind neîncetat ca niște degete de sârmă și cleștar, cu câte zece falange, cutreierând pe dăra cărțițelor și printre tulpini. Metaniile de chihlimbar se deșiră și se înșiră, și noaptea pare locuită și colindată de călugări mici, mii de călugări mici, care ziua stau în mănăstirile sobolilor ridicate ca vârful căciulii în căldura soarelui fierbinte.

Dac-ar fi prin apropiere niște sălcii, cu petale de mărgear care-și ciocnesc în răscolire sforile verzi cu muguri vibratorii, am crede că a intrat în lac luceafărul să se scalde și că sălciiile s-au înfiorat. Dar nici sălcii, nici ape încete nu sunt în bătaia auzului, din zarea pridvorului nostru.

23. POVEȘTI DE ADORMIT DE-A-N PICIOARE

Câinii sunt cei mai inteligenți pietoni și au înțeles locomoțiunea mecanică fără ciudă și fără spirit agresiv.

Până acum patruzeci de ani, unii din ei mai puteau să latre, protestând că locul calului a fost luat de motor: azi nu mai latră nici unul. Viteza, demarajul, *auspuful*, cauciucul, beșica țipătoare, *clacsonul*, trompeta electrică au intrat în seria obiectelor admise. Sunt sigur că s-au învățat să deosibească după ureche o marcă de automobil, numărul cilindrilor și în orice caz apreciază distanțele cu preciziunea măsurătoare a unui *kilometror*. Dacă vrea să treacă drumul, câinele așteaptă să treacă pe dinainte-i întâi automobilul. Dacă e în drum de-a trece, știe să se oprească lângă roată: A! uite unul care s-a încurcat, fuge prea iute și o să se încrucișeze direcția cu nefericita lui spinare. Vă înșelați: a trecut și câinele teafăr și automobilul glonț.

În drumul mașinii noastre, pe aceeași stradă, stă întotdeauna tolănit un câine bătrân. El știe și ce fel de oameni sunt în mașină. Trebuie să fi auzit o dată vocea lui Mițu, care a țipat: „Bagă de seamă, tătuțule, că doarme un câine în mijlocul străzii: să nu cumva să-l calci!” Niciodată câinele nu s-a ostenit să se scoale și, ca să nu-l supărăm, suntem nevoiți să ocolim.

Repetatul rac! rac! rac! al trompetei nu folosește la nimic. Câinele știe ceva și nu se înșeală.

Odinioară, când transportul se făcea cu trăsura, iuțeala moderată a calului, deasupra căruia biciul vizitiului făcea oficiul de undiță fără rezultate, semăna cu mersul pe jos și Grivei avea tot timpul să mai stea și să mai pornească. Singura noțiune mecanică îi venea de la bicicletă, o caricatură cu două roți subțiri și un om călare, care da inestetic din picioare, cocoșat pe ghidon. S-a întâmplat că un biciclist nătărău a lovit în febrilitatea lui *velocipedică* un câine. Biciclistul era numaidecât pedepsit și dat cu capul de caldarâm.

Cu automobilul nu merge tot așa și e mare nevoie să ne ferim. Uite-l ce frumos se uită-n stânga și dreapta cățelul mic cu coada de fulgi, care a zărit peste drum un camarad de seama lui. Când nici nu te aștepți, apare o limuzină: să ne gândim întâi foarte bine. S-a uitat. Și-a văzut, asigurat, de drum.

La început, când ieșise automobilul, au fost schilozi și au fost morți. Răposatul Lascu, care a murit înainte de a vă fi născut voi, era un dușman învierșunat al vitezei. El voia să mănânce negreșit o roată de automobil și se ținea cu dinții după fuga ei, gata să o prindă, ca pe o minge, și gata să o scape. Bietul Lascu se specializase în cursa înainte și îndărăt. Se ducea la un kilometru cu un automobil și se întorcea cu alt automobil, ca să ia neîntârziat cursa înapoi. Deșelat de oboseală, el trebuia să renunțe, după câte o sută de asemenea kilometri și, cu burta-n sus, dormea două ore întregi, surâzând de visul unui succes, până ce-l deștepta ciocul găinii. Din eroare, umblând după purici și ușurându-l zilnic de scărpiniiș, găina îl nimerea într-o țâță neagră, și atunci Lascu, sărind în picioare, ocăra găina două minute.

Ce s-a întâmplat, nu știu, dar într-o bună zi, Lascu n-a mai dat fuga după automobile și s-a purtat cu ele, până a închis ochii, de-atunci, încoace prudent, lăsându-și coada la pământ.

Dar căteaua Fetița, pe care de asemeni voi nu ați apucat-o? Deșteptăciunea ei o să vă fie povestită de tătuțu, într-o sumedenie de isprăvi. Un singur lucru nu știa Fetița: să citească. Lascu, mai tânăr și mai îndrăzneț, a năvălit-o să alerge și ea după mașini. O dată, o mașină mare a prins-o dedesubt și i-a scâlcit obrazul. De atunci s-a vindecat dar a rămas rânjită ca un domn senator, care și-a pus gingii și măsele noi, la dentist. Credeți că s-a mai ținut după automobile?

Cât privește pe Pussy, cățelușul nostru de canapea japonez, care, din pricina unui nas cât un nasture

de gheață și a unor sprincene stufoase, se uita ca pe de lături și chiorâș, al naibii! se învățase cu automobilul închis. Unde staționa un automobil, el se suia și se culca pe canapea și fiindcă șoferii nu-l cunoșteau sportsmen și nu dădeau drumul mașinii, cățelul se apuca să latre, ham! ham! ca să pornească.

Câinii s-au civilizat, au învățat legile circulației. Ei mai știu că în București mașinile țin pe dreapta și că se plătesc. N-ați văzut pe mopsul domnului inspector că nu se dă jos din trăsură până ce șoferul nu-și primește plata și până ce nu-l aude răspunzând: „Să trăiți, mersi”?

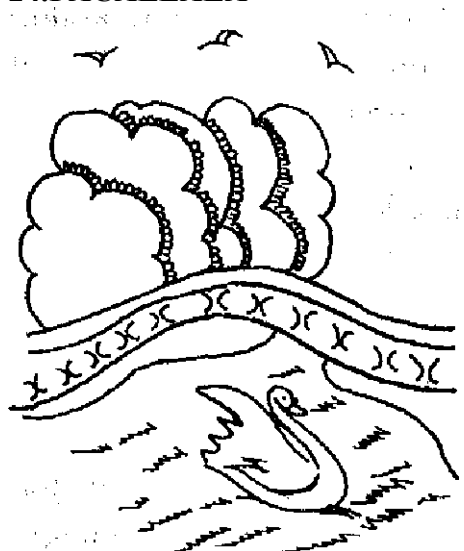
Pe vremea flașnete, chiotele instrumentului erau însoțite de jelania câinilor din cartier. Lumea credea că le lipsește simțul muzical. De unde! nu le plăcea instrumentul și probabil că nici valsul. Uite, câinii noștri cum ascultă de binevoitori posturile din Europa la radio! I-ați auzit vreodată urlând, la Beethoven, la Wagner, la Grieg? Niciodată.

Pe vremuri a fost un neam de oameni, latinii, din care se trage și proprietarul nostru. Ei nu aveau nici telefon, nici telegraf, însă toate poruncile de la Roma se duceau a doua, a treia zi, după ce fuseseră date, în toate părțile împărăției, până în mările mari. Cum făceau ei, nu se știe nici la Școala de pe bulevard, unde se știe tot. Dar câinii știu bine cum își împărtășesc știrile. De la București la Brașov, la Cluj, la Arad, la Pesta, Viena, până unde vrei, se răspândește noaptea, hau! hau! din mahala în mahala, din sat în sat, când lumea doarme și luna scoală cățeei, ultima noutate. Dacă un „Ford” a strivit un câine la șosea, știe toată Europa, cel mai târziu în zece ore.

Zic! Nu-i adevărat! Tata Ford n-a strivit cu mașinile lui nici un câine, niciodată. Că e unchiș bun și cumsecade...

—Bag seamă, Baruțu, că ai adormit... Și ți s-au făcut și ție ochii mici... Să vă fie rușine!

24. PĂCĂLEALA

Un pedagog de literatură franceză, de la care s-au inspirat, probabil, fără să mărturisească și ascunzându-i cartea în cel mai depărtat sertar mai multe celebrități, învață pe oricine să scrie literar, după douăzeci de lecțiuni, prin imitarea marilor scriitori. Să te pui în fiecare zi cu caietul dinaintea unui autor, ca pictorii copişti la Luvru, și să imitezi sistematic. În nu știu câți ani, devii scriitor cu merite incontestabile și toată lumea se miră cum ai devenit.

Trebuie să fie un adevăr în eficacitatea spiritului de imitație și probabil că natura, care patronează identicele funcțiuni ale generațiilor succesive la oameni, la tuberoze și la căței, și-a făcut marele tiraj animal și vegetal existent, ținând seamă de principiul maimuțării și stabilindu-l în legile ei. Natura reproduce: imitează. Însă, ca să nu observe indivizii că joacă în realitate ca proștii, într-o horă cu muzica nevăzută și cu parteneri constanți de la facerea lumii, îi păcălește cu sentimentul entuziasmului și cu iluzia că inovează, trecându-le bagajele în instinct.

Eroarea sau binefacerea pedagogului francez consistă în recomandarea actului imitat voluntar, care, este drept, a dat numeroși autori, începuți cu traduceri din Maupassant și stabiliți în zodiile lui Taine. Mai interesantă trebuie să fie cealaltă imitație sinceră, obsesia, care într-adevăr generează în toate artele o sumedenie de ucenici și sateliți, destinați să se ridice și să zboare în jurul unui ins artistic nou, ca pulberea ridicată în scânteierea lunii, de fuga unui telegar.

Baruțu practică involuntar dezideratele culturii, asimilând expresia lucrurilor văzute. Zi cu zi, el aduce din plimbările lui, descoperirile noi, pe care nu le mărturisește - însă le reproduce. Când zice: „Sunt un cal” și face din copite și din grumaz, el a văzut un cal și i-a plăcut. A dorit să aibă un tren și a preferat să fie chiar el trenul ce-i trebuia, umplând cu șuiere, cu aburi și fum apartamentul, străbătut în pas gimnastic pe șine ideale. A dorit să fie colonel și s-a făcut colonel.

Telefoniștii cu gheare ramificate la picioare, agățați de stâlpii de telegraf, i-au sugerat o instalație, cu ajutorul unui ghem de sfoară, legând clanța ușii de un scaun, scaunul de o carafă cu apă și parcurgând în zigzaguri și ocoale, cu sfoara, mobilierul unei odăi. Când a deschis cineva ușa, dezastrul a fost instantaneu, toate obiectele sărind răsturnate din locul lor, peste care s-a prăbușit și litrul de apă din carafă. A fost o lapoviță, neprevăzută de spiritul de imitație, care credea că ghemul de sfoară, desfăcut și înnodat pe lucrurile din casă, are să cânte și să vorbească.

Singura creație nebănuită logic este bătaia care urmează unei experiențe prea complicate. O bătaie, de bună seamă, inexpressivă și suportabilă, în care supără cu mult mai mult intenția decât pedeapsa. De când a fost tuns pe scăunel cu mașina gospodăriei, care dusă de mâna inexperimentată bărbierește a măicuței, ciugulește capul ca barza și-l lasă peștriș și năpârlit pe alocuri, ca o blană de pisică bolnavă, pedeapsa lui Baruțu întârzie prin căutarea locului de aplicație, și necazul descrește. Dacă nu-ți apuci dintr-o singură dată adversarul cu o ciupitură repezită-n păr, pipăitul până să ajungă la moalele spinării se catifelează și te vezi mângâind un pantalon întins cu o palmă distrată și evazivă.

Baruțu își aduce acasă ideea, cu discreția cuvenită, din dorința de a se produce într-o ispravă, pe care nimeni nu o știe în afară de el. Se cunoaște că tănuiește ceva, după clipirea ochilor și strângerea gurii. Odată i-a trebuit un lac, pe care nu-l avea în apartament, cu pod peste lac; și nu l-am fi putut obține aproximativ decât deschizând toate robinetele din baie și bucătărie și lăsându-le să curgă în odăi.

Posibilitatea l-a fermecat și a rămas adânc mâhnit că nu am realizat-o. Baruțu vroia un Cișmigiu la domiciliu, ca să intre în baltă și să treacă pe dedesubtul podului, ca o lebădă. Toată ziua a trăit într-o atitudine de picioare cu tălpile înotătoare, de aripi grele și de fulgi albi, crescuți pe toată întinderea burții.

Singurul inconvenient al Iacului visat era că o singură lebădă pe o suprafață mare, lucie, întinsă, s-ar fi putut îneca. Ii trebuia lebezii o lebădă, ca să fie două, împărecheate, el, Baruțu, rezervându-și rolul de lebăd-băiat. Toate propunerile făcute surorii deteră greș, Mițu refuzând să fie lebădă și preferând rolul de luntre cu motor; ceea ce iarăși nu se putea, din pricină că lebăda s-ar fi putut ciocni cu barca și dacă nu se răsturna barca, se scufunda lebăda negreșit.

Urmară tratative, începând cu o cutie de bomboane, care pe Mițu a lăsat-o indiferentă, cutia trebuind abia cumpărată și Baruțu neavând bani, pentru că nu poartă buzunar. Baruțu a oferit atunci o păpușă cu brațul scrântit: prețul fu socotit prea mic. Scoase un iepure dintr-o cutie, fără cojoc. Ademenire neserioasă; iepurele era un animal banalizat de o lungă întrebuințare și încă de la Crăciun, de când îi dispăruse nasul, semăna cu totul altceva decât cu o viețuitoare din neamul lui. „O să-ți cumpăr un automobil”, propuse Baruțu, ca un amant care și-a șoptit darul ispititor, la ușa actriței din cabină. „N-ai parale”, răspunse Mițu, cu un accent ironic de baletistă.

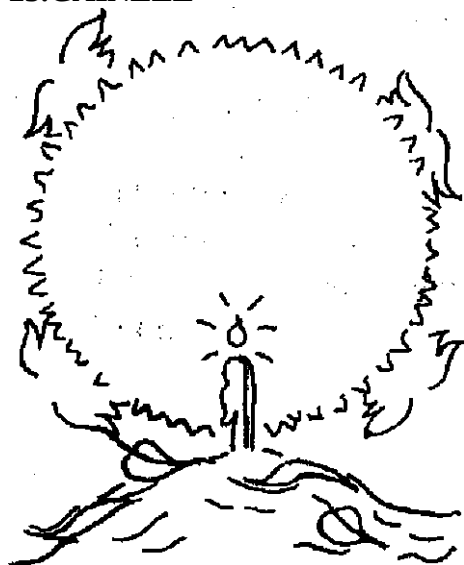
Rămânea amenințarea „Te iau de păr”. Argumentul s-a dovedit ineficace. Mai rapidă, Mițu trase *lebădulei* o palmă: *lebădul* plânse și voi să muște, și iluzioniștii fură despărțiți dintr-o încăierare pe parchet. „Nu vrea să fie lebădă!” se plânse Baruțu.

Ieri ne-a adus o scamatorie. A văzut copiii din parc jucându-se cu o pietricică ascunsă în palma închisă, cu pumnii strânși. Dacă se ghicea pumnul cu pricina, râdeau toți copiii, dar ei râdeau și dacă nu era ghicit. Baruțu n-a înțeles scamatoria și crezând că are nevoie de două lucruri și nu numai de unul, a căutat până ce a găsit, și s-a prezentat să tragă pe „ăi doi” pe sfoară. Cei ăi doi sunt tătuțu și măicuța, pseudonime critice pentru un limbaj secret, între Mițu și Baruțu.

Îl auzim sosind împiedicat, pe sală, într-o coadă de mătură lungă, cu care, voind să intre în odaie de-a curmezișul, nu a putut să se strecoare. Izbutind să încapă pe ușă, a venit să ne păcălească numaidecât, cu mătura într-o mână și în cealaltă cu ibricul de cafea.

—În care mână, întrebă Baruțu, e mătura și în care mână ibricul?... Ghici!

25. CÂINELE

Deasupra mormântului, învelit cu frunză de toamnă, a trecut o noapte, a trecut o zi. M-am dus azi să i-l privesc cu adâncă tulburare. Iluzia că a fost cu neputință; uimirea că totuși el a murit, că a murit pentru totdeauna, că nu o să-l mai întâlnesc ascultându-ne pasul, ridicându-se în două picioare, vorbind și anunțând sosirea flașnete - sentimentul că toate acestea nu se mai întâmplă doare. Mă duc la farfuria decorată cu flori din care se adăpa; mă aplec și mă uit în apă să-l văd... La masă, nu mai pot să stau decât cu picioarele zgârcite sub scaun, atent să nu lovesc amintirea câinelui care aștepta la toate prânziurile la picioarele mele. Când îl loveam nițeluș, fără voie, el venea repede să cerceteze dacă am greșit cu ceva și dacă l-am lovit ca să-l pedepsesc: el lua o înfățișare de „nu știu să fi făcut ceva, în orice caz nu m-am gândit să-ți fac rău” și nu se mai întorcea la locul părăsit, decât după împăcare. Ne împăcăm așa: el surâdea din ochi și legăna coada, eu mă lăsam pe capul lui și-l puricam la rădăcina nasului, în gaura din frunte, îi morfoleam urechile ca pe niște zdrențe mari de catifea și - în sfârșit - câinele ridica și botul, ca să-i scarpin beregata. Dosul mâinii pe beregată și pântec, la încheietura pulpei, erau dovezile supreme de plăcere pentru el și de prietenie fără umbră.

Ca să fie pipăit pe pielea trandafirie a pântecului, constelat cu câteva grăunțe de țâță, rânduie pe marginile unui buric negricios, câinele căuta canapeaua din dormitor și între pernele canapelei se întorcea cu burta-n sus, deschidea simetric picioarele dinapoi și pe cele dinainte le strângea, ca să facă loc, lăsându-le moi din încheieturi.

Figura în atitudinea lui exprima o mare mulțumire, arătându-și reversurile și devenind un câine nou, câinele cel de pe dedesubt, pe care îl cunoștea numai familia lui. Buzele negricioase, întoarse cu căptușeala lor trandafirie, pestriță, mătăsoasă și uscată, înfățișau o gură de pește. Organ cu organ, construit cu delicateță și belșug, el era desfătat cu mâna, cu obrazul și cu vocea. Singur buricul se gâdila. Masajul energetic al pieptului proeminent și chilug îi da sănătate. Strângerea ușoară a vârfului labelor dinainte în podul palmei, îi stârnea un zâmbet satisfăcut, în auzul mângâierilor fără sens, derivate din numele lui sau dintr-un cuvânt scâlcit. Muța... Maimuța... Tușcanu... Fușculanu... Tușchi... Mușchi... Fușchi... Muțanu... Muțan... Danu... Fanu... Panu... Muțănescu... Muțanski... Muscalan...

Labele lui puternice în talpă și fine în gambe aveau pufuri între degete variate... Când se întâmpla în stradă să calce într-un scuipat, de care-i era o evidentă scârbă, el venea în trei picioare, scuturându-și-l pe cel umed, ca să fie șters cu o frunză, cu o bucată de jurnal.

Mângâierea continua cu pipăiri variate pentru fiecare mușchi, cu un oftat gemut când i se apăsau brațele, mai cărnose, și pulpele între palmă și degetul mare. La punga neagră și rece, dacă i se atinge din eroare, câinele scotea un mârâit care însemna: interzis! Pe mijlocul burții, o pensulă groasă de stuf îl consacra bărbat și voinic. Inocentă lipsă de rușine.

Ceremonia nasului se petrecea de câteva ori pe zi, pentru cercetarea temperaturii și a sănătății lui inegale. Capul prins în palmă era ridicat cu botul în sus, obrazul ni se apropia de el și primea sau un tampon de gheață sau o senzație de aspră uscăciune de piele. Notele de liceu stabileau gradele de competență. Căldicelul se cifra cu 7-8. Recișorul cu 8-9. Frigul cu 10. Înghețul cu 12. Numărul polar era rostit sacramental, cu vocea mare, ca să-l audă toată lumea.

Natura împodobise pe Pussy cu câteva varietăți de păr alb și cu o a șasea calitate de păr negru, velur, rezervat urechilor, lucrate din ibrișin și dublate cu atlas de nuanță. Alb pe toată mantaua, culoarea herminei se termina în creștetul capului, subțindu-se ca o cărare între urechi, pe frunte și lăundu-se din nou dedesubtul ochilor, cuprinși vioi, negri și adânci în petalele negre ale urechilor. El semăna cu o viziune albă mascată cu ochelari de motociclist. În jurul gâtului, valul părului suprapunea patru-cinci rânduri de gulere Stuart, argintii. Pe spinare, lâna devenea rigidă. Pe șolduri, se friza în scârlionți de mătase, pe pulpe aluneca ondulată și, coada, groasă, era ca un scul bogat de bumbac și mătase, desfăcut în vârf. Pe picioarele din fața firul devenea metalic până la labe. Deasupraabei se desfăcea un pinten mare, sincer, din care unul într-o zi s-a rupt.

În mers, învărtită, coada atingeja jumătatea spinării, și *tictacul* cozii devenea rapid și elocvent, îndată ce drumul îi era tăiat de un câine simpatic. De obicei el frecventa tot atât de puțin semenii lui, ca și tătuțu pe alți tătuți. O vizită sumară în jurul cozii îl edifica imediat asupra străinului, ca o singură frază citită dintr-un autor. Dezgustat, el pornea înainte.

Dar în vreme ce coada manevra sprintenă pe șolduri deasupra, urechile căpătau o expresie de inteligență analitică. Firele urechii se ridicau încurcate, zbârlite creț, șifonate, făcându-i câinelui un cap de dantelă. Ochii deschiși în întregime se rotunjeau în negura petelor capului, în cercuri de un efect de ametist și de aur. Câinele cocheta în jurul unei domnișoare din căței.

Momentele lui de sarcasm și spiritualitate! Uneori, răsturnat, el își răsturna și volumul urechilor, odată cu capul. Urechile atunci i se deschideau lungi, terminate cu vârfuri ascuțite, desfăcute ca niște aripi de liliac. Și ochii i se strângeau cu o dorință de șiretlic și haz.

Apoi, înfățișările lui de seriozitate, de melancolie, de filozofică interioară scrutare, de contemplare, atunci când pe covor și răzimat în picioarele dinainte, strâmbate fiecare în câte o parte, el lua înfățișarea unei statuete compusă caricatural! Căutătura lui fixă de bleg înțelept, de „moș”.

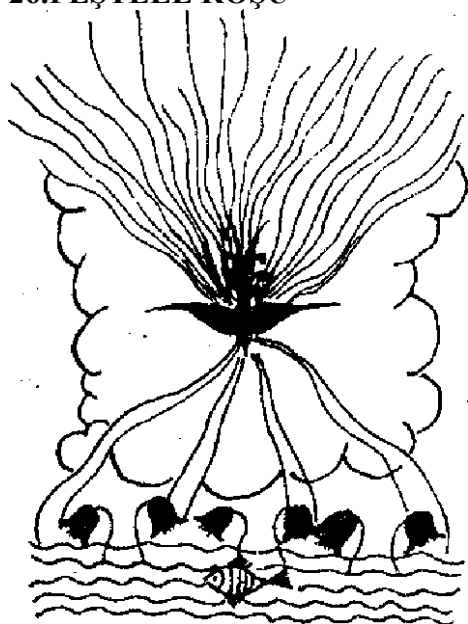
Plimbările lui, întotdeauna supravegheate și moderate de o chemare la realități, erau urmate de o scăldătură lungă pe țeale, de aruncături subite pe o parte, de o răsturnare, de o ridicare bruscă, urmată de altă cădere bruscă, urmată de tăvăleli imense, de gemete, de sforări rapide, încheiate cu o îngrămadire generală a velințelor de pe parchet. El sta un moment pe spate, cu picioarele în aer. Cu o labă distrată își făcea vânt să alunece cu covorul pe parchetul ceruit sticlos. Sau, culcat pe o parte, imita șarpele călătorind târâș, ca un înotător lungit pe umăr.

Din acest exemplar genial al formelor, al mișcărilor și al vieții sufletești a rămas un mormânt învelit cu frunze gălbui. Și va rămânea, poate, o povestire, pe care tătuțu ar vroi-o frumoasă, la care va seri cu gingășie și durere, ca să-i lase amintirea întreagă. Și poate că această literatură fără intrigă și peripeții va face pe cititor mai atent față de căței, bun față de câini, milos pentru lumea prietenilor statornici, a tuturor tovarășilor cu patru picioare ai nefericitului și sălbaticului om.

Povestirea unui câine frumos e povestirea tuturor câinilor; a câinilor părăsiți, izgoniți, pribegi din orașe și sate, bătuți, bolnavi, ocărăți de câte un gazetar fără cămin, fără familie, fără țărână, cu aversiune față de un animal care nu se mănâncă și nu cântă.

Și nu e nevoie ca un câine să fie lup, mops, dobermann, șpiț, setter, griffon, ca să merite o atenție respectuoasă. Toți câinii sunt câini, de neam și de neam, și cei mai de preț is câinii boemi, fără vatră, fără patrie, fără ogradă...

26. PEȘTELE ROȘU

Într-un urcior de cristal rotund plutesc pe dungă, imobili ca niște frunze de aramă, peștii domesticiți ai aurorelor depărtate. Închiși în trei elemente care sunt numai felurile deosebite ale unei singure și aceleași divine materii: lumina, ei licăresc în aerul invizibil, în lichidul diamantin, în perețele vasului, construit în curba unui reflex; ca și cum viața lor împărătească s-ar petrece într-un punct astral, străjuit cu luceferi. Rareori s-au alcătuit laolaltă mai multe și mai ciudate însușiri dezbinat, ca să dea naștere unui corci mai neasemuit.

Metalele, pietrele scumpe și florile adunate la strigarea unei fantasme vrăjitoare, prin Domnitorii lor, pitiți în peșteri și scorburii, și prin trâmbițași, s-au învoit într-o zi, pentru o singură dată, unele cu altele, să se căznească să dea la iveală o frumusețe nouă, iscată din închipuirea lor. Fiecare din dobitoacele alese ale pământului, văzduhului și apelor a pus firimitura lui din ceea ce avea, știa, dorea și putea, pentru săvârșirea minunatului mare lucru mareț. Ele veneau ca rânduneaua cu boțul de lut în cioc, pe care-l strivește pe marginea cuibului început; căci, după zăpădă scris pe o coajă de mestecăn și iscalit cu zece mii de nume, care de care mai gingașe, făpturile și jivinile aveau îndatorirea să aducă, la câte un ceas din noapte, pe rând, prafuri și mărgărite.

Muncindu-se cu stâncile, târâș, paralizic șarpe, osândit să umble fără picioare, să se sprijine fără genunchi, și să se arunce, din păduri în păduri, fără aripi, ca o nălucă mlădie, lungă, a venit cu cel mai scânteietor solz al neamului lui cu rubedenii multe, și l-a pus dar, în *tiriziile* de foi de aur ale vracului, însărcinat cu strângerea materiilor prime. Și șarpele a plecat ca un pârâu, care ar merge cu izvorul după el.

Într-o pungă de borangic, părăsită de o crisalidă, fluturii au adus câte puțin din aproape nepipăita făină, cu care ei se pudrează în faptul serii pe spinare și pântec. Contribuția fusese dăruită cu economie de pe aripile tuturor fluturilor cu mustață de chiciură catifelie și talc, această pulbere fiind cea mai scumpă și mai rară din toate gătelile necântărite ale lumii: ceața sufletelor călătore, cu care gâzele se ciocnesc în zborul lor prin haosul ultramarin. *Silicate, bichromate*, fluorură și oxalați de azur...

Păuniță și-a scuturat de scânteii arămii coada, snop cu spicul rotund, cu cinci curcubeie, în mijlocul cărora fulgeră ochiul de smarald, cu lumina de micșunele, al fiarelor din Apocalips.

Mai darnic și mai jerfitor, sticletele și-a dat ochii amândoi, care au și fost păstrați neatinși pentru peștele roșu și puși de-a dreapta și de-a stânga obrazilor, deasupra penelor înotătoare. Și cum se făcuse beznă deodată și sticletele orb rămase locului, nemaiputând pleca, milostivitu-s-a de dânsul piticul, care și-a scos mărgăritarele negre din pafale și le-a împrumutat sticletelui ca să vadă.

Ariciul și puii lui au fost aduși pe o tavă cu lustru, rânduiți unul lângă altul, ca periile berce într-o trusă de voiaj. Ei au dat undrelele și acele cu gămălie pentru șira spinării și oasele fine, fără să cugete la undiți. Din tabachera uitată printre arici s-a ivit capul broaștei țestoase.

—Mulțumim de bunăvoință, au grăit piticul și vracul; nu avem ce lua de la dumneata.

Și broasca țestoasă a purces devale, ca un sărac.

Columba vișinie a dat puțină mătase din stofa pâlپitoare de luciri a gușii. Ursul, intrând în încăperea muntelui cu țințuri de piatră, învăluit într-un nor albăstrui de muște, ținea o labă ca o mână, în care ar fi păstrat ceva prețios.

—Am un bob de zmeură pentru el, zise ursul, gândindu-se la chipul ce trebuia să se nască din daruri și meșteșuguri.

—Pune-o aci, în foaia de aur, răspunse vraciul.

Dar prostul o pierduse pe drum.

Ca o mireasă, învăluită până la grumaz cu zaimfuri străvezii, apăru Efemera, zeița verzuie a libelulelor nocturne, îmbrăcată în aripi de patru ori mai lungi decât ființa ei de neființă. Ea se aduse toată și toată se dete, ca un lucru, în întregimea lui puțin.

Lebăda ceru pentru viitor locul de profesor de înot, cu condiția să-l prindă plutind și să-l mănânce. Ea trebui să se depărteze dimpreună cu tovarășii ei, barza cu ciocul portocaliu, rața și găscanul *coxalgic*, alungați de *cobolzi*.

Florile fură nespuse de gentile față de viitorul băietan, pus la cale de puterile zămislitoare de frumuseți.

Primele sosite, într-un șir de lungi legănări, au fost lalelele, ca niște fecioare zvelte cu amforele purtate pe creștet. Fiecare a vărsat în *tidva* de sidef a vraciului diamantul unui fulger de rouă, din cofele lor fragile și multicolore, brazdate cu râuri de cămeși românești. Leandrii aduseră garoafele lor, trandafirii ca miezul de pepene verde. Măceșul s-a desfoiat ca o ninsoare moale.

Păpădia dete bumbacuri pentru o saltea cât latul mâinii, care avea să fie cuibul de născocire.

Mușetelul, chimenul, sunătoarea și muștarul aduseră în ploști cât bobul de mazăre, doftorii și unsori. Izma dete picătura ei glacială, pentru ca apele să fie de-a pururea proaspete și reci. Lavanda, sucii ei de zilnică întinerire. Tiparoasa, făclii pentru botez. Salcia, trestia, papura, panglici au adus și funde.

Apoi, au sosit din pământ viermii tuturor metalelor și pietrelor, viermele de fier, viermele de plumb, viermele de agată, viermele *peruzelii* și fiecare din ei cu prinosul lui potrivit, câte o scânteie.

În pofida ghiersului lor oftător, pasările cântărețe nu aveau ce da, afară de bună vestire, ca niște lăutari ce ar fi trebuit răsplătiți la urmă cu semințe. Proiectul cerea ca noul născut să fie splendid, însă tăinuit.

Întârziații cerbi, cu rușinoasele ciute, ajunseră târziu la staulul cu daruri. Ei aduseră pe coarnele lor înalte fâșia ștergarului albastru, întins, care trebuia să fie scutecul cel dintâi al unui prunc, visat omenesc.

Și se opriră înșelați în pustietate și magii, care porniseră cu totul într-altă parte din țările lor parfumate către Nazaret, însoțiți de șapte câini cu lătrătura de lup. Vraciul și piticul încercară să-i lămurească:

—Duceți-vă mai departe, peste mare, în țara lui Irod. Noi nu facem răscoală, ci numai artă japoneză. Ne-am pus de gând să urzim limpezimile înghețate și să dăm universului de ape un peștișor, cu icre de ciliș și cu tricou de purpură, bățând în verde struguriu...

Peștele roșu, nemișcat în linia undeii, înfățișează munca inspirată a miilor de bijutieri și zugravi, care au luat parte la făurirea lui de carne minerală, hrănită cu străluciri și adăpată cu luciu. El doarme îngropat în soare, curat în zalele lui, rece și senin. Zămislit fără bărbat și femeie, podoabele lui nu sunt făcute ca să placă unei părechi, aleasă din fuga unei streche de jigăanii. Giuvaerul lui mistic are o destinație în ipoteză, în aparență și în supra-ghicire.

Ceasuri și zile întregi, el zace-n echilibru cu ochii fără pleoape, în același punct, spânzurat în ața apei, ca de o undiță din stele. Din făptura lui, care nu mai poate să contempleze, de când reveria s-a făcut ființă și l-a învăluit, pornește ca din toate clopotnițele și din toți oamenii, un fir în necunoscut, pieziș, încurcat de vânt și netezit de bănuială. În rând cu semenii lui, el trăiește dus cu mintea și nesimțitor, ca și cum s-ar afla singur în univers și mulțumit de singurătatea lui. Sunt doisprezece pești în borcanul de cristal, doisprezece episcopi liturghisitori în odăjdii și nici unul nu-l cunoaște pe celălalt, care-i stă alături, inflexibil, de câteva luni. Zămislitorul i-a scutit să se caute după adieri și miros, păstrându-le intactă silueta prestigiului ceresc.

Numai mâța izbutește să le supere suprema imobilitate și distanța. În smaraldul galben al ochilor

ei, sihaștrii borcanului de cristal s-au oglindit, ca niște adaose crepusculare. Bărci ancorate la marginea vasului cu lumini, ei se desfac și trec încet la fund, scufundați în rigiditate, în vreme ce norul fumuriu cu coama umflată fâlfâie vioi împrejurul liniștii imaculate. Ticăloasa ar face din atâtea tezaure, îndesate într-un trup sfânt și geometric, o îmbucătură. Ea socotește că, vrăjită, ființa de văpaie va ieși ca un șoarice roșu din borcan și va veni să fie mâncată din dragoste și devotament. Ideea o îmbată și-o face seducătoare.

Cu botul trandafiriu, cu tâmpla, cu grumajii, cu șalele și cu coada întreagă, pisica mângâie vasul de jur-împrejur, se strecoară dulce. Nădăduind că poate fermeca auzul, ea își drege un glas lingușitor și mic, ca pentru privighetori. Insul nu va întârzia să iasă și să vie: vocea care-l cheamă este prea insinuantă ca să-i reziste. Peștele trebuie să fie un pui de papagal, iar borcanul o colivie, din acelea, de care pisica a mai jefuit.

Mâța s-a ridicat la marginea vasului de cristal și privește înlăuntru. își duce laba înainte, ca să prindă. Ca o cucoană catolică înmănușată, și-a udat mâna în aghiazmă. O scutură și fuge. în naivitatea ei științifică, mâța crede că și-a ars o labă în acid sulfuric și că unghiile îi vor cădea de suferință. Apa rece i-a carbonizat-o.

27. ȘPUGAL

Tătuțu nu se supără lesne, dar câteodată vine și el supărat. De unde vin toți tătuții, de la *biuou*. Nu se poate tătuț fără *biuou*. De ce e supărat? De o-ameni. Ce sunt o-amenii? Niște o-ameni, adică mulți de tot, cum ies duminica de la șpugal...

Un an întreg Mițu a fost la șpugal, și iarna și vara, ca să se joace pe zăpadă și iarbă. De ce-i zăpadă și pe urmă iarbă? Vin succesiv, de patru ani... Ce e șpugal? E un joc cu mingea, la care se uită o-amenii! Și șpugal este și câmpia netedă, îngrijită, cu rânduri de bănci împrejur, unde bat cu botul ghetelor o-amenii mingea. Mițu i-a zis șpugal dintr-o dată și nu s-a mai zis fotbal în casa lui Mițu. Lu Mițu, pentru că e fetița. Când e vorba de Baruțu, se zice lui.

Are și Baruțu o minge de șpugal, umflată cu pompa de bicicletă, dar el nu o nimerește niciodată în buric. Pune mingea pe iarbă jos, leagănă piciorul și dă! Și iese strâmb. Mingea fuge diagonal. Baruțu e foarte supărat și-l roagă pe tătuțu sa-l ajute, dar tătuțu nu poate să-l ajute așa, ca să creadă Baruțu că el a lovit mingea-n burtă drept. Și se nasc incidente. Uneori piciorul lui Baruțu trece peste minge și dă în gol... Dar Baruțu a mai văzut și a doua figură la șpugal. El ține mingea cu amândouă mâinile, ridicată până ridică și piciorul. Și-i dă drumul mingii, atunci ca s-o izbească piciorul și s-o arunce-n sus. Asta n-a putut să realizeze Baruțu niciodată, coincidența dintre minge și picior. Piciorul nu ochește mingea nicidecum, dar trânteste pe Baruțu jos - și totdeauna Baruțu nimerește fără greș, cu mingea lui din tricou, de pământ. Și iar se supără că el poate să facă numai ceea ce nu vrea.

Când cade, Baruțu sau zice „mă doahe”, dacă-l doare încet, sau se face urât, plângând cu gura căscată, dacă-l doare tare. Dar trece numaidecât.

—Lasă, c-ai să nimerești, Baruțule, mingea, când te-oi face mare.

Dar iar se supără Baruțu, dându-și seama că trebuie timp.

Baruțu se supără mereu, și mereu nu mai e supărat. Surâsul lui alternează cu bosumflarea instantanee, și figura lui, când senină, când întunecată, clipește ca un far: câte o secundă.

Măicuța îi povestește lui Mițu:

—Când erai mică de tot, în cărucior, te ducea mama la șpugal și te făcea să râzi așa: îți arunca o batistă pe ochi, te ascundea sub batistă, și repede trăgea batista îndărăt. Și tu râdeai.

Mitului îi place să-i vorbească măicuța de ea, de când era mică. Dar Baruțu iată-l că îngroașă puțin buzele și întreabă cu îndoială:

—Am mers și eu?

Baruțu încă nu se născuse, și măicuța râde:

—Tu nu erai, răspunde măicuța.

—De ce nu *eham*? plânge Baruțu.

—Fiindcă nu te adusese.

—De ce nu mă adusese? plânge Baruțu mai tare.

Atunci măicuța îl liniștește.

—Erai și tu la șpugal, zice măicuța.

—Da? răspunde Baruțu, fericit. Și mă jucam și eu cu batista?

—Te jucai și tu cu batista. O dată tu și o dată Mițu. Uite băiatul, nu e băiatul; nu e băiatul, uite

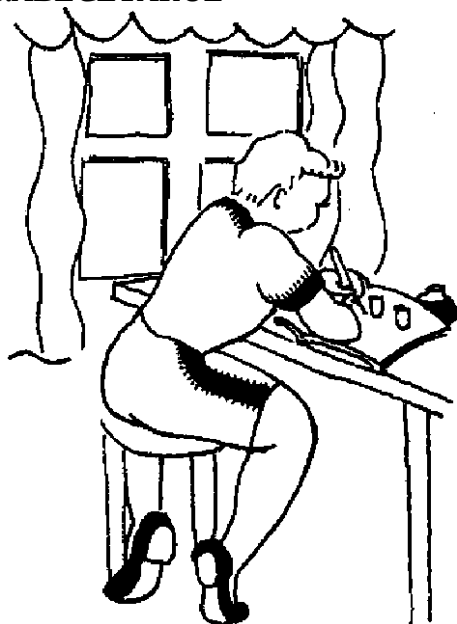
băiatul!

Dar egalitatea de tratament o supără pe Mițu, care înțelege inexistentele și existențele treptate. Ea se supără într-alt fel, gândindu-se cu ochii. Tătuțu îi face inima să-i vie la loc, șoptindu-i la ureche, ca să audă numai ea, că nu-i adevărat. Măicuța zice așa, ca să nu plângă Baruțu. Baruțu nu era la șpugal. Baruțu nici nu se născuse.

Și astfel Baruțu trăiește cu iluzia de înainte de-a fi fost și râde că se bucura când nu era.

—Prostule! zice măicuța. Și-l sărută.

28. ABECETARUL

Ion D. Marinescu este elev în clasa I-a primară și stă îngândurat pe un scăunel, speriat de literele abecedarului. E într-a șaptesprezecea zi de școală. În mâna lui minusculă condeiul e mult mai greu ca piatra cu care dă în sus, mult mai complicat ca praștia, ca turca și coinașul. El poate merge pe bicicletă însă nu poate să ție condeiul după cum i se cere.

—Mă ustură *deștul*, se plânge Marinescu, căruia la școală îi zice ca lui tată-su, om în vârstă, cu inele, cu ceas la brâu și cu mustăți. Lui i-ar plăcea mai bine să-i zică la școală Ionel, ca acasă.

Dar nici acasă vorba Ionel nu mai suna ca până în luna lui septembrie 1927, când au intrat în viața lui programul, Domnul, Școala, Tabla, Catalogul... El simte că de aici înainte totul va merge numai cu program și certificat și că orice om străin o să aibă dreptul să se amestece în sufletul lui, desfătat până atunci de mama, care nici ea nu mai seamănă cu ce era, apărând programul și „abecetarul” cu sălbăticie.

Toată lumea s-a învoit să-i puie în mână un condei, un băț mic cu penița-n vârf, și să-l tortureze, silindu-l să facă litere după model. Când îl ia de jos, el se uită la condei, ca la un lucru pe care nu-l poate stăpâni, care poate să ia foc și să-l ardă pe mâini, cine știe? Ar vrea să facă un cățel sau o pisică și trebuie să facă niște lucruri care se numesc *Bî*, *Dî*, *Mșî* *Zed*, și să le ție minte pe toate, cum se scriu și cum se rostesc, cu toate că sunt aproape la fel.

Și, nedespărțită de toc, e sticla cu cerneală. De unde a mai ieșit și sticla cu cerneală? După cât se vede, această apă neagră nu se mai întrebuințează la altceva nimic, decât la scris. Dai drumul tocului în cerneală și-l scoți mânjit și cu el te mângăiești pe degete, pe haine, pe nas. Ionel e acoperit de cerneală, parcă ar fi fabricat-o el în albie și în lighean, înainte de a fi umplut sticla cu ea.

Cerneala nu exista înainte de septembrie 1927. Ce caută cerneala în viața lui, ca să i-o îndurereze în fiecare zi? De dimineață până seara, nu-i vorba decât de cerneală și de alfabet. Și, cerneala asta e un element diavolesc; cu cât te ștergi de ea cu atât se întinde mai departe. O ai întâi pe două degete, pe urmă vine pe cinci, trece pe mâna stângă, iese pe obraz, o găsești seara când te dezbraci pe cămașă. Parcă e vie și umblă singură. Într-o zi, când a voit să se spele de cerneală, ca să nu-l mai vază mama lui, se făcuse negru și săpunul și mânjise odaia întreagă și două prosoape și se prelinsese o pată și pe cățel, singura rubedenie adevărată, ce-i mai rămânea intactă lui Ionel din toată familia, intrată în abecedar și în program.

În cele din urmă, el a mai învățat o amenințare pe care nu o știuse:

—Ai să rămâi repetent!

Nici nu începuse bine anul și el se vedea destinat să rămâie repetent, fără să priceapă ce se ascunde dedesubtul acestui cuvânt pronunțat cu desperare. Deocamdată, el își închipuia că o să rămâie cocoșat sau schiop, și se temea.

Condeiul lui Ionel e vrăjit. Până nu-l înmoaie în cerneală, el e ușurel și se învârtește lesne, ca o furculiță, și mai lesne. Îndată ce l-a înmuiat, condeiul se schimbă. Se pironește pe caiet și nu se mai mișcă, deși el trebuie dus numai cu cele trei degete, cu care te închini. Și trebuie dus în sus, apoi dus în

jos, apoi întors de jos în sus și dus învârtit. Ionel face tot ce poate între scăunelul și masa lui mică de lucru, scoală scăunelul pe două picioare, își opintește genunchii în masă, apasă cu cotul, se încovoie din umeri, scoate limba, îi vine să strănute. Alaltăieri, nu știu cum s-a sprijinit în toate astea, că au sărit masa, scăunelul, condeiul, cerneala, și abecedarul deodată, toate, în zece părți, ca dintr-un arc, și Ionel a rămas repetent, în mijlocul odăii, pe spate, și cu picioarele în sus.

—Leneșule! o să-ți rup urechile, dacă mai faci așa, s-a răstit, mama lui Ionel. Stai aici lângă mine și scrie... Fă pe *a*,

—Nu poci... Nu poci deloc, plânge Ionel, răzbit. Mamă... Vino să te pup...

—Ia, te rog, să fii serios... escrocule! îi răspunde cu cruzime mama lui... - și Ionel se apleca pe caiet cu niște lacrimi cât strugurii, atârinate de gene. Trebuie să poți!

Ionel ar vrea să facă pe *a*

—Nu-ți place cartea, ticălosule...

—Ba-mi place, zice Ionel, cu frică și dezgust.

—O sa te dau la fierărie, să cari cu spinarea... L-ai făcut pe *a*? Cum se face... «?

—A?... a... șdu!

—Nu știi nimic, ești un prost - un cerc și o coadă.

—Era să spui și eu... zice Ionel.

—Ia spune atunci cum se face *bti*

—*Bl., bl.* da... se face... *bl.*, stai că știi; E cu coadă de purcel.

—Desigur că e cu coadă de purcel, dar coada vine la urmă, nu se începe cu coada. Bagă-ți mințile în cap - îi zice mama lui încruntată - că mă scoți din răbdări... Tragi o linie de jos în sus, de la stânga la dreapta fără să-i dai drumul, te întorci cu linia sus, de la dreapta la stânga, aluneci în jos, întorci în sus și faci o codiță de purcel... Ai înțeles?

Ionel tace.

—Ai înțeles?

Ionel tace.

—Ai înțeles ori nu ai înțeles?...

—Mă doare aici, îngână Ionel, clipind din ochi și ducând mâna la frunte.

Sfârșitul e întotdeauna înspăimântător. Mama nu-l bate pe Ionel, căci vrea să-l facă să înțeleagă de vorbă, însă îl face „prostule, dobitocule, puturosule; când eram ca tine știam zece poezii, pe dinafară", și câte altele, care-l rușinează cumplit pe Ionel, mai ales poeziile, căci el nu a învățat nici una.

Dar e mult mai grav, că i se fac bagajele, ca să plece, să plece în lume singur, cu geamantanul târâș. O să se facă seară, o să plouă, și el o să se ducă pe drumuri pustii, o să meargă așa mereu și o să-l mănânce rațele.

29. ÎNTRE MIȚU ȘI BARUȚU

Mițu a stat la ușă, așteptând pe tătuțu, ca să-i comunice un lucru grav. Barutu nu a fost cuminte. Nu numai că nu a fost cuminte, dar a fost impertinent. Barutu s-a emancipat. A ocărat pe mama-mare! I-a răspuns răstit! „Nu veau!” și a repetat de câteva ori că nu vrea, posomorât și bătând chiar cu pumnul în scaun, unde-i ajunge mâna mai bine decât pe masă. El era singur cu mama-mare, la care îndrăznește să zbiere, pentru că mama-mare nu l-a „ciupit” niciodată. Noi zicem „ciupit”, fiindcă nu putem zice „bătut”. Facem din două degete un clește mic și, ca și cum am prinde un purice, vâram cleștele în părul gros al lui Barutu și mușcăm din păr nițel, cu pipăitul dintre unghii. Atât și nimic mai mult dezlănțuie o vijelie de țipete și dă drumul unei vărsări de lacrimi, de parcă Barutu ar avea zece ochi în tot obrazul.

După ce s-a răstit la mama-mare cu pumnul, a bătut în parchet cu piciorul de câteva ori. Asta, mama-mare nu i-a putut-o trece cu vederea și i-a răspuns, necăjită, așa: „N-o să mă sperii eu de o broască de copil”. Cuvântul broască l-a jignit, și Barutu a răspuns: „Nu sunt o boacă!” din care pricină mama-mare a râs. Barutu nici nu știe să zică broască, și se supără și face tărăboi. Foarte urât! Barutu ar putea să fie mai cuminte.

—Dar știi, tătuțule, ce i-a mai zis mamei-mari?

—Ce i-a mai putut zice, Doamne?

—I-a zis: „*Eti o poată*”.

Auzind aceste lucruri, lui tătuțu era să i se facă rău. Nemaipomenit! Să-i spuie mamei-mari Barutu că este proastă! Pe ce lume se trezește și de unde vine dezordinea asta? Ce i-a făcut lui mama-mare, că să cuteze asemenea ocări? Nu i-a dat cu lingurița la cafea, de câte trei și patru ori „mâstână” cu zahăr, pe subț ascuns, ca să nu vadă Mițu? Nu i-a adus mereu câte o bomboană, două, în poșeta ei cu o cheie mare, care de-abia încapă, și cu o cheie mică? Nu l-a deschiat repede în Cișmigiu ca să facă pișa limpede, într-o rază de soare? N-a furat pentru el, când nu vedea sergentul, câte o floare? Toate sacrificiile posibile le-a făcut mama-mare, și el tot nesimțitor a rămas! Toate ca toate, dar acest lucru nu se mai iartă.

—Pe ticălosul ăla, care m-aude de după ușa din fund, am să-l pedepsesc. Stai, moșicule, să-mi pui pălăria și mănușile în cuier! Voi veni numaidecât la tine și vei vedea ce vei păți! Îți vorbesc într-adins gramatical, ca să simți din acest viitorul întâi că totul s-a sfârșit între noi și că te așteaptă sintaxa resentimentelor mele.

Raportul lui Mițu nu s-a terminat încă de tot. În costumul ei tirolez decoltat, cu brațele goale și cu un șorț roșu cu volanul creț, ea povestește agitată, frământând cu o mână mărgелеle cu perle mărunte ca arpacașul, de la gât, și gesticulând cu degetul mâinii drepte și ridicat în aer. N-a mai pomenit nici Mițu atâta grosolănie. Ea o trage câteodată pe mama-mare de firele de păr de pe neg și îi vâra și câte un deget în ochi, ca să vadă cum îi stă, dar vorbe urâte nu spune totdeauna. Apoi ea e fetiță; mama-mare se supără și pe urmă se împacă. Dar purtarea lui Barutu, care e băiat, e revoltătoare; și cu atât mai mult cu cât chiar adineaori, cu un minut înainte de a păși pragul tătuțu, el i-a strigat și ei: „Te bat”, dar repede de-a lungul sălii, borșos, și s-a ascuns tocmai în odaia din fund, de unde ascultă și clipește din ochii lui mari, ca din două buzunare.

Când ocăra pe mama-mare mai rău, tocmai intra în odaie și măicuța, care a auzit! „Ce-ai zis,

Baruțule? l-a întrebat și măicuța. Am auzit bine, ori m-am înșelat? Ai făcut-o pe mama-mare proastă?"

—Știi ce-a zis atunci Baruțu, tătuțule? A zis că nu a zis că e mama-mare proastă, a zis că e proastă pisica...

—O să mă ocup imediat de aceste lucruri nepermise, i-a răspuns Mitului tătuțu, dar întâi aș vrea o guriță. Așa, pe obraz, pe gât, pe frunte, pe ochi. Asta dă poftă de mâncare.

Și, Mițu s-a pupat cu tătuțu o grămadă, și ochiul de hoț gelos al lui Baruțu, se strecura câteodată, tocmai din fundul coridorului, pe crăpătura ușii.

—Acum mă duc să facem dreptate și să pedepsim pe Baruțu, a zis tătuțu, și s-a dus după Baruțu, care s-a ascuns și mai în fund, în baie.

Și tătuțu, negăsind altceva în drum, a luat în mână o bățătoare de muște.

—Unde ești? a căutat tătuțu prin baie. Te-ai ascuns în coșul de rufe?

Și știi ce a făcut tătuțu? A stat acolo, în baie, cu Baruțu, pe care și l-a întins pe genunchi și l-a mâncat de tot, de subsuori, de burtă, de gușe și de toate părțile lui grase. Și Baruțu, în loc să plângă, râdea în hohote și se zvârcolea.

Dar a pățit-o și tătuțu, ca a venit mama-mare și i-a găsit în baie pe amândoi și l-a făcut pe tătuțu de două parale.

—Frumos îți șade și dumitale, cal bătrân! Ce autoritate vrei să mai aibă părinții la copii? Când eram eu mică, nici nu suflam dinaintea tatii, Dumnezeu să-l ierte.

Mițu, înțelegând că și mama-mare a fost odată mică, s-a gândit nițel și a râs de n-a mai putut. Dar tătuțu e om prevăzător, are de toate la el și a schimbat cursul lucrurilor, dând mamei-mari un pachet cu halva, de care mamei-mari îi place mult, lui Mițu o brățară cu mărgelile roșii, și lui Baruțu un pistol, care face pac! și scoate fum. Și valvârtej ne-am dus toți trei la masă și ne-am suit pe genunchii lui tătuțu, luând fiecare câte un picior.

Singura neînțelegere, care s-a aplanat prin câteva mutări de pe un genunchi pe altul și înapoi, a fost că Mițu credea că piciorul pe care sta Baruțu, și Baruțu că piciorul pe care stătea Mițu, era mai bun.

30. IEPURII ȘI CRAPII

Dacă stați cuminți și nu vă mai ghionțiți în pat, o să vă spui povestea cu iepurii și crapii... A! tu mai vrei să dai o dată cu piciorul și pe urmă să te liniștești? Nu mai zic nimic. Îmi închid buzele cu atâtea zăvoare câte măsele mi-au rămas, și tac. Pentru niște copii care se bat, care se ciupesc, nu se mai află povești. Lăsați-mă să mă culc. Mi-am pus boneta cu ciucure-n moț și am intrat în așternut. Peste câteva minute nu se va mai auzi decât vuietul vântului din strungă și motorul meu pornit la întuneric. Să stingem lampa; bună seara!

Să nu o sting, că v-ați astâmpărat? Bine. Să încercăm. Dar pe tine, unul, te cam umflă râsul și celălalt te uiți încoia cu ochi de hoț. Pungașule! te ghicesc; nu-ți umblă gânduri bune prin cap. Ia mâna de la gură. Bun. Mai râdeți o dată, și gata. Acum!

„Iepurii și crapii!” Iepurele ședea lângă un snop de secară și da din urechi ca din două dește. Era un iepure cum nu s-a mai văzut, cu unsprezece picioare; zece de fugit și al unsprezecelea de rămas pe loc din fuga cea mai mare, ca o frână de picior. Dar fiecare picior era de o culoare, negru, roșu, alb, cafeniu, cenușiu și așa mai departe, labele iepurelui fiind încălțate de Dumnezeu cu unsprezece ciorapi desperecheați, scurți până la genunchi. Când fugea, iepurele nu mai semăna cu nimic și animalele răpitoare, văzându-l, se înfricoșau de el, ca de un măgar care ar fi umblat prin păduri cu guler și cravată, cu pălărie de paie, îmbrăcat în redingotă, și din pantaloni afară, ieșindu-i pe dindărăt, coada cu pământuf.

—Ia să mă iau eu după ființa asta pestriță, a zis un crap de unsprezece kilo și cinci sute de grame i Vreau să văd și să mă dumiresc, că nu mi se pare lucru curat.

Crapul, se întâlnise cu el la marginea heleșteului, unde iepurele se dusesese să bea apă, tocmai în locul unde crapul scosese mustățile din baltă ca să soarbă aer. Ei s-au ciocnit bot în bot amândoi; peștele s-a scufundat și iepurele a croit-o de-a fuga. Crapul crezuse că vede apropiindu-se de ochii lui un crap cu păr și cu urechile date pe spate, iar iepurelui i se păruse că vede-n lac un iepure fără urechi și cu solzi, ceea ce nu mai pomenise nici un iepure niciodată.

Sărind din apă pe uscat, crapul făcu numaidecât și el câteva picioare și ca să-lajungă pe iepure mai degrabă, nu știu cum îi crescuseră dedesubtul pântecului și patru roți. Fugea iepurele, fugea și crapul, și au fugit atât de mult unul după altul, până se făcu noapte și rătăciră drumul amândoi.

—Ia mai bine să mă culc, și-a zis iepurele, rupt de oboseala. Ticălosul de crap s-a încurcat în mărăciniș.

Tot așa zise și crapul.

—Până la ziuă sunt câteva ceasuri; mai bine să le dorm. Pentru întâia oară mă culc departe de ai mei, pe pământ uscat. O să mă cam doară oasele fără o saltea de nămol. Blestematul acela a fugit mai repede ca mine și cred că nici nu o să-l mai ajung. Îndată ce se face ziuă, caut un drum mai iute, intru în vreun pârau din apropiere, care mă duce repede acasă, în heleșteu.

Culcându-se crapul, pământul nu fu atât de tare cum socotise el. Dimpotrivă, se simți întins ca pe o perină bună de puf. Crapul nimerise nu se poate mai bine, așternutul sub el era chiar căldicel. Zise: „Doamne ajută!” și adormi.

Singur iepurele nu se simțea destul de potrivit așezat.

—Parcă mă apasă ceva pe spinare, își zise el, și parcă miroase a pește. „Doamne ajută!” șopti și

iepurele în gând și adormi.

Când se luminează de ziuă, crapul și iepurele dormeau fără să știe, unul peste altul. Visând, crapul se băgase în iepure de tot și iepurele ținea pe crap cu labele îmbrățișat. Ochii crapului se deșteptară întâi și deteră de ochii iepurelui, care se trezi atunci. În tăcere și uimiți, ochii lor schimbă căutături înspăimântate.

—Poftim! asta mai lipsea, zise fiecare în cugetul lui.

—Eu mă scol binișor și mă duc să-mi văd de treabă, își zise iepurele, și voind să se ridice nu putu, că parcă-l țineau niște legături de labele de dindărăt. Și când voi să se ridice și el, crapul fu lovit în cap cu un mănunchi de leuștean.

—Vi s-a făcut de ducă? răcni la ei un om cu căciulă. Mai așteptați nițel că de-abia s-a deschis piața.

Într-adevăr, copiii tatii, peștele și iepurele erau în piață de vânzare...

Dar voi ați adormit amândoi... Povestea are un succes nemaipomenit.

31. CRÂMPEI DRAMATIC

Domnișoara Mițu Domnica: patru ani. Domnul Baruțu Iosif: trei ani.

Se sărbătoresc patru ani de naștere și un an de botez. Baruțu își amintește de preot și crede că mai vine o dată să-l scufunde în cazanul rece. Îl caută din ochi, și posomorârea îi umflă nasul și-i face un zbenhgi cu o zgâire a frunții. Ar vrea să ofteze. Mama stă pe o canapea, cu fata la dreapta și cu băiatul în stânga. Fata ține în brațe o păpușă nouă; băiatul are un automobil.

MIȚU: Te iubesc, mamă.

BARUȚU: Eu te *iubec*.

(Mițu și Baruțu nu admit nici un *și* în declarațiile lor. Ei sunt „Aut Caesar, aut nihil”.)

MAMA: Eu vă iubesc pe amândoi și voi sunteți copiii mei cuminți.

MIȚU: Baruțu nu e cumințe. A dat cu mingea în supă, pe mașină.

BARUȚU: Miciu nu e cumințe. *A a'uncat... a sticat... a spaht...*

MAMA: Tu cauți, Baruțule, o minciună. Mițu n-a făcut nimic.

MIȚU: Nici nu te-am spus că ai tras iepurele de coadă și a ieșit. (Buza-n jos a lui Baruțu. Capul plecat. Se uită pe sub sprâncene. E vinovat.)

MAMA: Nu e nimic. Azi de ziua voastră, treacă-meargă. Mama nu vă ceartă. O să vie musafirii. Le ieșiți înainte fiecare, dați mâna, îngenunchiați nițel, cum v-am arătat și ziceți: „Poftiți”. Haide, să vedem, mai țineți minte? Eu viu pe ușă, sunt o cucoană, și voi mă primiți.

MIȚU: Vreau eu să fiu cucoana. Tu, Baruțu, faci un compliment.

BARUȚU: Vreau să fiu cucoana eu. Nu fac un compliment.

MIȚU: Tu nu ești o cucoană. Tu ești un prost.

BARUȚU (țipând subit): *Jice că sunt un post.*

MAMA: Iar vă certați... V-am spus că de ziua voastră nu ne certăm.

BARUȚU: Miciu scoate limba la mine și-mi face semn că sunt un post.

MIȚU: El a scos limba la mine.

(Mama prinde pe Baruțu cu limba afară. Confuz, el nu mai cutează să-și tragă limba îndărăt.)

MAMA: Te-am prins! Dacă n-ar fi ziua ta de botez, te-aș pune la colț, ca să te înveți minte.

(Baruțu și-a băgat limba la loc, își rotește ochii și nu mai știe ce să zică. Scoate un suspin.)

MIȚU: Iar ni s-au înecat corăbiile cu pisici...

BARUȚU (vexat): *Jice că iah ni s-au înecat cohăbiile cu pisici.*

MAMA: Ce vezi rău în asta? S-au înecat corăbiile, dar pisicile au scăpat.

(Baruțu râde gândindu-se cum au înotat pisicile.)

BARUȚU (ciulind urechile): A sunat! Auzi! A sunat...

MAMA: A căzut o furculiță la bucătărie. Nu a sunat nimeni.

(Mițu râde.)

BARUȚU: Miciu râde.

MIȚU: Cum să nu râd? A căzut o furculiță și el crede că a sunat.

(Baruțu plânge, batjocorit, și arată pumnul.)

MIȚU: Acum arată pumnul și zice că mă bate.

MAMA: Mițu e mai mare ca Baruțu și nu stă frumos, Baruțule, să-i arăți pumnul.

(Argumentul e neînțeles. Baruțu totuși se pleacă.)

MIȚU: Uită-te, mamă, la mine: de ce te uiți la Baruțu?

BARUȚU: La mine să te uiți.

MIȚU: Nu vreau să se uite la tine: e mama mea.

MAMA: Sunt mama voastră, mama lui Mițu și mama lui Baruțu.

BARUȚU: Ești a mea de tot.

MIȚU: A mea de tot.

(O pupătură pe obrazul mamei, care a depășit mijloacele de invenție ale lui Baruțu. Părându-i rău că nu a pupat el întâi, stă puțin pe gânduri, se repede și sărută stângaci, de două ori, pe mama, pe obraz.)

MAMA: Când erai mică, Mițu, te uitai la lampa electrică din tavan, și râdeai.

BARUȚU: Și eu mă uitam la lampa electrică.

MAMA: Tu plângeai când te uitai la lampa electrică.

MIȚU: El plângea fiindcă era urât. (Se ajustează cu cochetărie.)

BARUȚU: Auzi? Auzi? (Lasă iar buzele în jos. Își scobește un nasture, reflectând.)

MAMA: Acum a sunat cu adevărat. Sculați-vă și ieșiți. Va să zică: dați mâna și faceți un compliment.

(Musalirii intră odată cu toții, întâmpinați de copii.)

MIȚU (către doi domni): Ce mi-ai adus?

BARUȚU (către două cucoane): Mie ce mi-ai adus? (Se desfac pachetele la ușă. Ies câini, rațe, muzici, păpuși, pe care copiii și le grămădesc în brațe.)

MIȚU: Ale mele sunt mai frumoase.

BARUȚU: Ba ale mele sunt mai frumoase.

MIȚU (pedantă): Tu nu știi, tu ești un prost mic.

BARUȚU: Tu ești o *poastă mahe*.

(Baruțu îi dă în cap cu un cărucior. Mițu îi trânteste în cap o păpușă. A început bătaia.)

TATA (se apropie): Ce-i acolo, gălăgia asta?

(Copiii își aduc aminte de compliment. Se uită unul la altul. Râd. Mițu face o *genoflexie* la crocodil. Baruțu salută calul.)

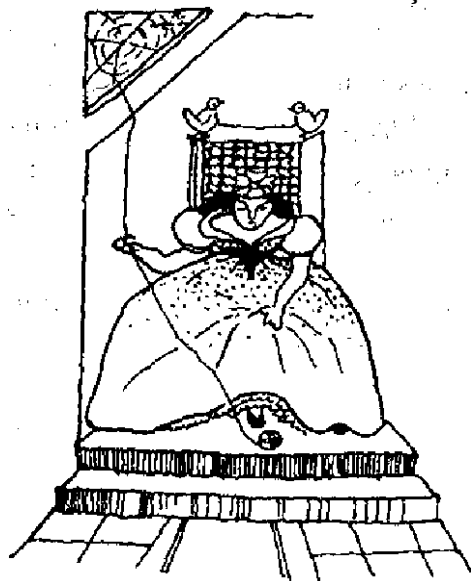
MIȚU: Bonjur, crocodil.

BARUȚU: *Bonjuh*, calule, poftiți.

MAMA (supărată): Ne-ați făcut de râs!

TATA (luându-i în brațe pe amândoi): O să vă povestesc la masă războiul aricilor cu porcii mistreți. (Se închide ușa.)

32. GHEMUL DE PĂINJENIȘ

Desfăcând corespondența, tătuțu a găsit câteva scrisori de la câteva domnișoare mici și una de la una mică de tot, care să-i dea voie să-i zică Fetiță.

Copiii mulțumesc lui tătuțu, bătrân dar tot de-o șchioapă, două, sufletești, și el, că s-a gândit să facă, și pentru ochii lor de vâpaie și pentru gurița lor trandafirie, câte o povestire. El a făgăduit mai multe, dar dacă nu o izbuti să fie totdeauna pe placul celor mai plăcuți cititori, doriți și de scriitorii mari, necum de un hoț de vorbe, ca tătuțu, să nu fie tras de urechi. Face și el numai ce se poate. Smerit și totuși teafăr, el se căznește, o dată mai bine și o dată mai rău, să tragă, fudulindu-se, din sac, basmul cel mai fraged și mai curat.

Tocmai se pregătea să scrie povestea ghemului de păinjenișuri, când s-a milostivit Fetița cu scrisoarea ei. Se gândea el la ghem, lua firul în mână să-l deșire și, dându-l peste cap, să înșire ghemul al doilea cu mătasea ghemului dintâi. Firul i s-a tot rupt, lipit pe câte un deget, cum se lipește păinjenișul de obraze și gene și te silește, ca să te scapi de el, să-ți purici fața și să te strâmbi.

Ghemul de păinjenișuri tătuțu l-a găsit într-un cuib de pițigoi, dintr-un plop. Împărăteasa potârnicilor umblă noaptea prin razele lunii cu un pitpalac pe umeri, care se rotește în bătaia lină a vântului de printre snopi, cu strănături și cu un miorlăit. Când trece împărăteasa, care-i o țigăncușă, alaiul de lăutari ai miilor de pitpalaci o primesc cu cântecul lor de ciocănele de lemn, bătute în toci de fag mititele. Dar împărăteasa ofta că la curtea ei gândacii de mătase adormind uitaseră meșteșugul și războaiele nu mai aveau ce urzi. Prapure rotunde de fire de lumină albe luceau în dreptul lunii, întinse între ulmi și mesteceni, ca niște plasă.

—Cine face rotogoalele astea de scamă argintie, a întrebat împărăteasa potârnicilor, luna sau altcineva?

—Păianjenii, au răspuns sitarii, al căror cioc lung vede până departe. Le-au furat într-o noapte meșteșugul, adormind gândacii cu farmece diavolești, și au fugit cu el în pădure și s-au pus pe tors. Numai că mătasea nu mai e așa de bună. E ca mierea viespilor, care tot anul nu ajung să umple fagurii lor uscați. Abia întinde păianjenul plasa și firul sa și rupt, adiat de o frunză.

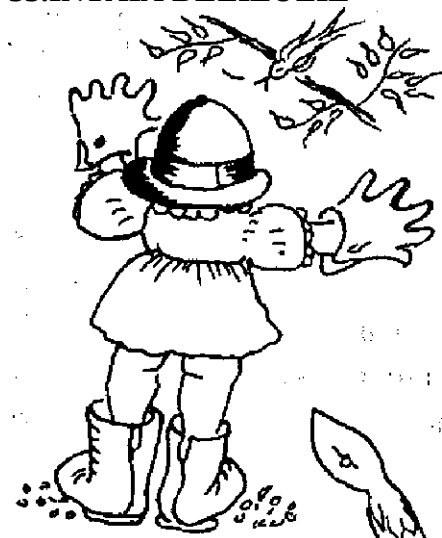
Împărăteasa vroia să vadă mai de aproape. Pe întinderea unei batiste de opt colțuri, țesută din firul furat, văzu alergând un unchiaș de păianjen gros, ca o boabă de chihlimbar în luciul unei oglinzi.

—Aduceți din firul ăsta pentru războaiele încremenite ale împărăției noastre, a poruncit împărăteasa.

Atunci începu prădăciunea. Păienjenișurile toate, până la marginea pădurii, fură adunate, în vreme ce păianjenii alungați, pregăteau alte stofe, care și ele erau la rândul lor furate. Dar în zece ani de zile abia s-a putut întocmi un ghem cât o minge, care nu cântărea mai mult ca un fulg de subț aripa potârniciei: Cine l-a pus în cuibul pițigoiului n-am avut știre; destul că împărăteasa s-a posomorât...

Povestea ghemului de păienjenișuri putea să fie mai lungă. Adevărul este că stând adormiți ca pisicile, gândacii de mătase s-au trezit că și-au adus aminte meșteșugul - și atunci, de ce să o mai lungim? Ei se apucară de urzit horbote ușoare, broboade cu flori întortocheate mantale și catifele de multe culori. Iar mătasea plumburie a hoților cu câte șase picioare, a rămas de prins muștele și țânțarii.

33. ÎNTÂIA DEZILUZIE

Mițu și-a pus mânușile de piele ale tătuțului și parcurge grădina cu mâinile uriașe ale unui monstru pitic. Și-a pus și o păreche de ghetete de ale lui și, în sfârșit, și o pălărie, cu marginile până la umeri. Ea vrea să sperie lumea - nici mai mult, nici mai puțin.

„Unde se duce momăia fără cap, cu labele de pelican?” întreabă vrăbioii, care sar din pământ ca niște bulgări cenușii în sus.

„Cine-i cocoșatul care trece?” se uită găștele.

Pisoiul crede că s-a îmbrăcat curcanul, și câinii, nedumeriți, stau mai departe, ciuliți pe jumătate și cu o ureche moale, dată pe ceafă.

Pentru ca înscenarea să izbutească, tătuțu a luat-o la fugă, măicuța după el, și toți din casă s-au ascuns, tremurând de groază. Numai Baruțu știe. El afirmă că personajul care bâjbăie prin curte, crăcănât de ghetete și orbit de pălărie îi este cunoscut.

—Eu știu că este Miciu, da' nu vreau să spui, repetă Baruțu.

Dar cine-l crede?

Mițu și-a mai adăos la costum un baston gros, pe care, ca să-l poată duce drept, ca o cârje, trebuie să-l ție mai de scurt.

—Du-te încet și dă-i pălăria jos, zice Baruțu, care ar vroi să se apropie.

Cu toată certitudinea lui, el începu să se sfiască de noul animal cu mânuși.

—Nu poci, Baruțule. Mușcă.

—Nu muccă, răspunde Baruțu, cu oareșcare nesiguranță.

—Mușcă, dă cu bastonul, dă cu ghetetele și trage palme cu mânușile mari.

—Daaa? se miră Baruțu.

Convingerea lui e cu totul zdruncinată. El a văzut pe Mițu încălțându-se, puind pălăria, luând bățul. Știa că e Mițu, dar parcă nu mai știe. S-o fi strecurat Mițu pe undeva, din ghetete și din pălărie, și acum umblă singure ghetetele, mânușile, pălăria și bastonul.

—Vreau să te pup, tătuțule! zice Baruțu emoționat.

El caută adăpostul cel mai apropiat, pe când Mițu își cheltuiește activ caricatura în atitudini. Ghetetele dansează sau pășesc foarte măsurat, ca și cum ar urmări un șarpe care trece în pământ. Bastonul dezechilibrează uneori personajul, opintit și revenind în văzduh. Iată, Mițu s-a luat după scroafa cu purcei, care fug dintr-o bucată, ca niște damigene cu dop. Baruțu și-a înstrăinat complet figura primitivă a caricaturii și, văzând porcii rupând-o dea fuga, nu mai are de ales. El se alătură de tot.

—Mă doac picioarele, tătuțule...

Baruțu vrea să fie luat în brațe. Pus pe umăr, la o distanță bună de piticul cu pălăria pe ochi, el scoate un suspin de ușurare. Dar a venit timpul să-l liniștim.

—Bravo Mițu! aplaudă lumea, sosind din toate colțurile.

Mițu scoate pălăria și salută până la pământ.

—Ai văzut că era Mițu? Nu te mai uita așa: e Mițu.

—Da? se miră el încă o dată și cu totul confuz fața de sineși.

Succesul l-a mușcat însă de inimă și vrea și el să facă pe momâia, ca să guste din cabotinaj. Căutăm să-i explicăm că, într-o împrejurare dată, arta permite o singură maimuță și că imitația imitației, imitația maimuței, e de două ori un plagiat care, în loc de felicitări, implică huiduială. Baruțu nu vrea să știe nimic și, fiind tot al nostru, îl lăsăm să încalțe ghetete, cu stângăcie, să puie pălăria, fără meșteșug și mânușile. Îi este necaz că a intrat în rândul imitatorilor reproducători, dar se supune, ca să nu scape crâmpeiul de glorie care îl flămânzește. Fără entuziasm, el întinde bățul, ridică palma, își desface piciorul. Și cade în ligheanul cu apă al găinilor, sărindu-i pălăria și pierzându-și bastonul. Ochii lui stupefiați se uită la noi și, văzându-ne că nu râdem, Baruțu își dă drumul și plânge descurajat.

Ridicându-l din zeamă și găinaț, Baruțu are și un argument.

—Te-ai murdărit peste tot și miroși a coteț, îi spune tătuțu.

—Pentru că sunt mic, tătuțule, răspunde Baruțu, consolată...

34. CONTROVERSA

Controversa fusese pricinuită de nașterea celor patru pui de pisică.

Toți eram de părere că doi pisoii erau vârgați cu cenușiu și alb, că al treilea se înfățișa aproape violet, ca șerbetul de cireși amare, ultimul fiind ca negrul-de-fum. Însă nu ne înțelegeam în amănuntul care face cotoiul feroce și mîța docilă.

—Sunt doi pisoii și două pisici, afirmă măicuța, mulțumită de misterioasa simetrie a naturii. Două părechi. Dăm una Tătanei, și are să ia una lăptăreasa.

—Nu e nici un cotoi, răspunde tătuțu. Câteșipatru sunt, uniform, niște pisici. Natura dumitale nu-i atât de prevăzătoare, ca să o feliciți. La noi au ieșit toate pisici; vecinul, sunt sigur, a căpătat șapte cotoi: deficit.

—Uite, pipăie și vezi răspundea măicuța, ridicând pisicile în dreptul luminii, la fereastră, cu pântecul către ochi.

Tătuțu pune ochelarii cu plasele groase și cu sticla rotundă, examina cu sinceritate și răspundea:

—Te-ai înșelat Patru pisici.

—Nu simți un bob de arpacaș, moale și încă nedeslușit? E cotoi!

—Nu simt nimic. Și când nu e nimic, e mîța, răspundea tătuțu. Măicuța invoca, vexată, sentimentul bunului simț.

—Orice om în toată firea vede că este vorba de doi cotoi și două pisici.

Tătuțu replica într-o doară, ca să *vateme* certitudinile măicuții, cu definiția triunghiului scalen și citate din Herodot. Măicuța, mai slabă în clasicism, argumenta experimental, polemizând cu ironie și regretând că natura nu pune pisicilor fustă, criteriu sensibil pentru proștii de bărbați.

—Dacă mai insiști, zise tătuțu, te zdrobesc, citindu-ți din Tartampion. Nu mă face!

Măicuța, care nu a fost la studii de specialitate, ca tătuțu, crede că Tartampion e un profet arab, pe care tătuțu îl știe pe dinafară, în dialect original, - și Tătuțu, laș, titanice și victorios cu orice preț, ne chiorăște cu prestigiu fals. Nu mai e mult, Baruțu o să se facă mare și o să învețe carte numai ca să controleze pe tătuțu, care prea știe multe și ne face impresia că vehiculează minciuni. Totuși, cotoii măicuței au rămas cotoi, și nici unul nu și-a schimbat poziția lui.

—Eu zic că avem de-a face cu niște banale pisici, încheie tătuțu. Dacă știam, nu lăsam pe Floricica să se plimbe noaptea pe învelitoare, cu toate rugămințile cotoilor de la fereastră.

—Nici nu se mai poate discuta: sunt două pisici și doi pisoii! a punctat măicuța.

Energia de ton a tătuțului a zdruncinat însă în secret covingerile măicuței, care, ascunsă într-o odaie și crezându-se nevăzută, lua pisicile pe rând, suflându-le în blana burții, ca să descopere parcă un purice fixat pe pielea lor de *atlas*.

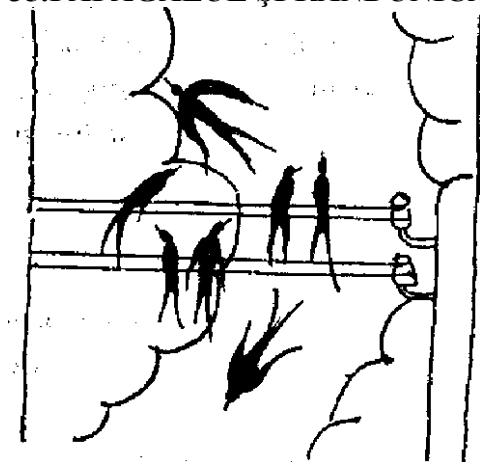
—Vezi că te îndoiești? o surprinse încurcată tătuțu, scoțând capul de după dulap.

Mițu și Baruțu au asistat intrigati la examinarea puilor de pisică, ea - ciulind niște ochi mărunți și tari, de veveriță, el - holbându-se enorm. Între amândoi se făceau schimburi de nedumeriri și de scânteieri de posibilități. Se petrecea, evident, un lucru foarte nou și foarte interesant, mijind în instinct, dar ei nu pricepeau cu desăvârșire nimic, căutând să se apropie târâș-grăpiș, ca prin întuneric. Intenția lor scapără de întrebări, pe care nu știau să le formuleze, nepricepând ce este o pisică și ce este un cotoi și cum se vor putea deosebi.

Toată ziua plecați pe cuibul pisicii, întinsă ca o elegantă odaliscă, ei luau câte un pui, îl întorceau cu burta-n sus pe genunchi și-i suflau în blană amândoi, căutând să vadă ivindu-se ceva senzațional, un nasture de sidef sau o limbă de minutar. Sunau pisoii la ureche, ca mingea, care are ceva înăuntru, și pisoii nu sunau a nimic. Puneau un deget undeva, căutând „arpacașul”. Ei au crezut că totul trebuie căutat sub bărbie, pe înghițitoare, și gâtleurile fuseră explorate minuțios.

Controversa trecuse la ei. Solidarizată cu măicuța, Mițu afirma că are doi cotoi și două pisici, iar Baruțu, adoptând în totul vederile lui tătuțu, răspundea că mâțele erau „pișiți”.

35. PAPAGALUL ȘI RÂNDUNICA

Din colivia lui, Coco se uită pe fereastră la slobodele rândunele. Lui, libertatea nu i-ar folosi nicidecum și-i pare rău. Ca să se bucure de aer și zărire, el ar trebui să fie în țara lui de rodii și banane, unde văzduhul, mai pictural decât în exilul european, pune culori de floare vie și-n penele păsărilor; într-alte continente, întunecate.

Pământul lui, cu adevărat de aur și rubin, în care pădurile cu ramuri și frunze sunt în întregime de cristal, se găsește la sfârșitul câmpiilor semănate cu floarea-soarelui și grâu, în apropierea basmelor și vecin cu parcurile fermecate, cu moșiile și proprietățile lui Dumnezeu. Ca să zboare atât de mult, aripa lui, adormită de umbra cețurilor și degerată în avânturi de lungile nopți mohorâte ale unui emisfer pizmaș, s-a dezvățat. Ațipirile fără sfârșit și leac în colivia de fier, construită în colivia mare a lumii, i-au îngreuiat încheieturile și l-au îngrășat - și până-n patria visurilor, care acolo nu se mai visează ci se trăiesc obișnuit, ca pe aici, la noi, suferințele și amăgirile, vulpile și pisicile așteaptă căderea unui papagal luminos obosit, ca să-l desfacă repede ca un ciorap de catifea.

—Rămâi, mai bine, Coco, în colivia ta cu zăbrele, în care ți-am spânzurat de un cârlig o jucărie și o minciună mobilă, făcută dintr-un colac de os, pentru a te consola legănat. Prins cu ghearele sau cu ciocul de încovrigarea lui, închide ochii, fă-ți vânt încet, între semințe și apa din ulcică, și mulțumește-te să semeni cu o cheie galbenă atârnată de o verigă sau cu o lampă de dormitor de prunci.

Rândunelele s-au adunat pe șoseaua mare, din toate streășinile împrejurimii, din bisericile boltite, din turlele ascuțite, cu cruce sau cu stea, din clopotnițe, din gospodării și pătule, din grajduri și din școli. Nu știu dacă sunt câteva mii, câteva zeci de mii, câteva sute de mii, câteva milioane, căci ochiul se deprinde să numere pâlcurile, stolurile, roiurile. Sforile telegrafului, de-a lungul drumului, sunt ca niște metanii de negru chihlimbar, atârinate între stâlpi și, rânduite treptat, par un gherghef de socotit cu mărgelile și boabe, înșirate pe un grătar.

O cale încă nestrăbătută de copiii lor începe din cătun și duce dincolo de Cartagina și Piramide, ale căroră și întemeietori și prădători, amestecați de sute de veacuri cu pulberea umflată de crivățul fierbinte al pustietăților de nisip, le-au văzut venind și plecând și tricotându-și din lână de lut, cuiburi, ca niște punți, pe șoldurile Sfinxului încremenit.

După cât se poate cunoaște, zburătorii au organizat rândurile și au hotărât plecarea. Ascultătorii stau locului, întorși cu ciocul într-o singură parte. Apusul pune zăbranic de ploaie cernit și numai câteva ceasuri au rămas până ce fulgerele își vor arunca săbiile țândări din negura tăriilor în râpele trăsnete. E o plecare nobilă, de îngeri, și tristă, de heruvimi săraci, fără merinde, fără bagaje, înveșmântați în singura cămașă de fulgi. Totul e pregătit și ora exodului trebuie să se fi rostit până la secundă. De câteva ori, stolurile s-au ridicat, au voit să plece și s-au întors, prinse pe firele telegrafului șoselei, ca niște cravate și funți. O întârziere, o îndoială...

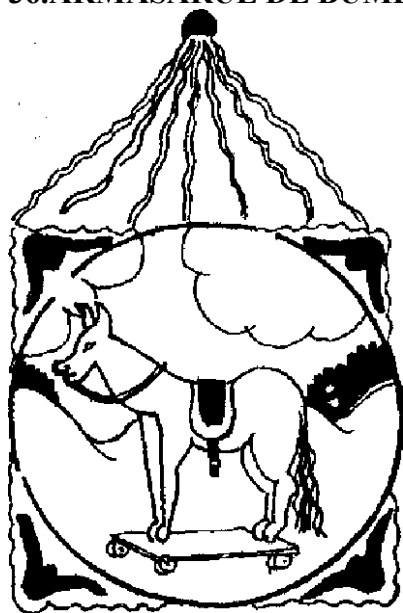
Mirarea lui Coco deveni atentă. Zburătorii erau agitați de o preocupare. Câte un stol pleca din rânduri și ocolea de câteva ori o streășină de șindrilă, în subsuoara căreia atârna, ca un urcior, un cuib de pământ și, desfăcându-se din stoluri, câte două, trei, călătoare se opreau grăbite pe cuib, vorbeau din gura cuibului cu cineva dinlăuntru și se întorceau să comunice stolului știri. O gospodină mică a întârziat să-și deretice, pesemne, odaia pentru anul viitor și surorile o dojenesc și o ceartă - și o mai așteaptă cinci minute, ca să puie totul la loc. A treia oară stolurile s-au ridicat și, prin lumină, trecură laolaltă, dese, ca o velință lungă - și nu s-au mai întors. Pe acoperișuri, se iviră cenușii, vrăbioii,

bucuroși să puie stăpânire pe camerele goale.

Am luat o scară și am pus-o în dreptul cuibului de sub șindrile, la care s-au oprit rândunelele nerăbdătoare. A rămas o rândunică singură, cu ochii închiși, în agonie...

—Șșșș! dați-vă jos încet. A murit...

36. ARMĂSARUL DE BUMBAC

Dragă Barutu, îți trimit prin poștă un armăsar. Nu te speria. L-am legat bine într-o cutie de mucava, i-am pus ca împăraților egipteni, de-ale mâncării, în cutia lui, nițel fân în bot, ca să-l găsească pe întuneric și un pumn de flori de mușetel, pentru după masă. De sete o să mai poată răbda până la tine acasă: dă-i apă cu lingurița, bagă-i nasul în pahar.

Ia te uită ce falnic armăsar ți-am ales! Ai vrut întotdeauna un cal: am căutat un armăsar. Armăsarul față de cal este un sergent-major pe lângă un civil; strașnic în uniformă, cu cizmele tari, cu sabia bine strânsă pe șolduri și cu pinteni muzicali.

Gura armăsarului tău e nițeluș căscată și moale cam. O zăbală de mușama îi gâdilă nechezul. Mai bine, că nu spumegă; ți-ar umple cutia cu bale și s-ar îneca armăsarul. Ochii lui sunt, mi se pare, de sticlă și seamănă cu ai câinelui tău de pe masă, cu ai ursului din dulap și cu ai curcanului din etajeră. În privința ochilor, toate dobitoacele tale, cu care călătorești prin apartament și curte, în căruță, sunt frați. Mi se pare - vreau să-ți spun la ureche, la urechea ta rotundă și carnată ca o mânântarcă, ceva, - că și ursul și armăsarul ies de la aceeași croitoreasă.

Tu nu știi prea bine cum s-a făcut lumea. Întâi, *Mudnezeu* a făcut iarba, florile și apa, ca să le mănânce și să le bea curcanul și rața. P-ormă a făcut pe cățelul sălbatic, ca să mănânce bobocii de rață. A făcut calul, care n-a mâncat pe curcan și pe cățel, dar care și-a ales mâncarea curcanului și a raței cu care se ceartă toată ziua în livadă. Când a făcut și pe tătuțu, care a făcut pe măicuța, gândindu-se să facă și el ceva, că nu făcea nimic și râdeau curcile de el, tătuțu a mâncat pe curcan. Însă cu toate că dobitoacele mănâncă ori iarbă, ori se mănâncă unele pe altele, ele se adapă toate într-un singur fel: cu apă, pe care *Mudnezeu* a făcut-o întâi și-întâi.

Nu-i așa c-ai înțeles, dar că ți-ar plăcea mai bine să lăsăm lucrurile baltă și să ne întoarcem la armăsar?

Coama lui o să se nimerească bine cu așteptările tale: e de cotton perle, dat prin pieptenele des. Pe spinare, poartă două șei: una albastră, de stofă, ca să nu-l bată la spinare, cealaltă, de... tot de mușama, ca hamul și căpăstrul. Unde n-au stat podoabele de la sine, croitoreasa a fost și mai prevăzătoare ca *Dumnezeu*, care lasă părul tătuțului, în creștetul capului, să năpârlească. A bătut câte un *ditamai* cuiul, cu măciulia de aur. Știu că o să te supere burta prea netedă a armăsarului, pe care domnișoara croitoreasă a cusut-o bine, cu tot ce nu este de nevoie, înăuntru. Ai să te uiți cam dezamăgit, îmi pare rău, dar ești destul de hoț, ca să nu mă mai sâcâi cu întrebările, pe care mă fac că nu le aud. Coadă - ia privește ce mai coadă: zece jurubițe de arnici!

Te rog examinează copitele inuzabile: sunt din cea mai fină mușama lăcuită, ca niște pantofi de dansator. Când s-o face mare armăsarul, o să-l luăm amândoi în trăsură ca să-l ducem la potcovar. Dar te vestesc: ai să crești și tu tocmai când o să fie bine să încaleci și o să te duci pe el de-a fuga, la Băneasa și Mogoșoaia, o să înceapă cursul primar! Sărăcane! o să-ți prezint odată și cursul primar, după care croitoreasa nu știe să facă nici o jucărie.

Acum, te rog, să mă ierți, dacă are și patru rotile subt picioare. Aș fi voit să calce și să-și desfacă

picioarele, singur, ca un cal adevărat. Tu trage-l de sfoară.

Așa e viața, Baruțule: caii care nu pot să meargă, au trebuință de roțile și de o bucată de sfoară.

37.PIATRA PIȚIGOIULUI

Ne-am căznit, doi copii, o mamă și un om, să vă facem o povestire. Dacă o fi bună, nu-i vina noastră, iar dacă o fi proastă, o să ne silim altă dată mai mult. Basmul a ieșit din colaborarea tuturor: mama punea fire de bumbacuri în găurile ciorapilor copiilor, băiatul clădea un castel din pietre dreptunghiulare, iar fetița împletea pe un schelet de sârmă fire de papură văpsite, ca să iasă din degetele-i cuminți și mici un coș, în care să puie la vară patru cireșe. Și cum lucrau mâinile, mergea și gura și se croia povestirea...

Basmul începe, ca toate basmele, cu vorbele: „A fost odată”, pentru că tot ce se întâmplă din lumea basmelor, s-a petrecut odată, adică pe vremuri, și nu se mai poate petrece încă o dată.

A fost o toamnă dulce și lungă, cum - nu e vorba - au mai fost și altele, însă nu la fel în totul și întocmai ca toamna aceea. Pasările călătoare, berze cu aripile mari, rândunele mici și alte soiuri de săgeți zburătoare, cu ciocul cât chibritul sau cât creionul sau cât nuiua, ajunseseră cu bine în țara caldă, unde aveau să trăiască până ce trecea gerul și se topea zăpada de la noi. Pasările de la Giurgiu așteptaseră pasările din Argeș, de la Bacău și Severin, și după ce se adunară toate, au trecut în nori de stoluri către miazăzi, peste Dunăre, peste Sfântul Munte și peste Mare, în Egipt, și mai jos, în nisipurile frământate de vânturi, prin care umblă de mii de ani stafiile de piatră.

Văzând că încep să îmbătrânească și că unele din ele nu o să mai aibă puterea să se întoarcă de două ori înapoi, pasările au ținut sfat laolaltă și s-au hotărât să zidească un palat.

În timpul cuvenit, toate pasările aduseră câte ceva și răspândindu-se de trei ori pe întinsul lumii, ele grămădiră, duminat cu duminat, purtat în cioc, cea mai mare cetate din lume, cu bolți și încăperi și cu o turlă la mijloc. În turlă fu pus paznic un vultur negru, cu o sută de ajutoare, o sută de ciori. Vulturul sta în fereastra sau pe vârful turlei, iar pe creștetele învelitorilor mai joase, în colțurile palatului depărtate, vegheau ochii de oțel ai corbilor, armați cu ciocuri gata de luptă și cu gheare din același metal.

Câteva rândunici bătrâne, ca niște maici cu comanacul turtit pe frunte, rămăseseră în palat - și câteva becațe. Și, la intrare, în câte un picior, străjuiau șase cocori dobrogeni, trei de-a dreapta și de-a stânga trei, cu gândul la nuferii albi de la Cernavodă.

Străjerii n-aveau de păzit numai însuși palatul, ci mai ales marile averi adunate prin vârfuri și firize. O pasăre, cât un fluture de mică, o pasăre galbenă, ciocănise în geamul unei împărătese de prin raiurile fierbinți ale pământului și împărăteasa, uimită de frumusețea pițigoiului de aur cu ciocul de os, l-a lăsat să intre. Dar după trei zile tâlharul a plecat, furând în cioc un ac de diamant fermecat, cu vârful tare și țepos ca pintenul de glădiță. Acul, păzit în ziduri de marmură trandafirie, de către toți cei o sută de împărați, care s-au strecurat printre timpuri la tron, avea însușirea de-a lumina cu o scânteiere de lună până în depărtări, și el fu pus cu piatra lui de jar alb întoarsă înapoi, în locul cel mai înalt, al palatului păsăresc, strălucind ca un luceafăr mai mare.

Isprava izbutindu-i bine, a îmbărbătat inima pițigoiului de aur. El zise măicuțelor rândunele: „Stați că o să mai aduc și alte averi, căci acum am înțeles cum trebuie să lucrez și nu mă las până nu umplu cu străluciri scumpe candela fără untdelemn din turla cioroiului Dumitru”. Într-adevăr, cioroii fuseseră toți botezați, ca să ție de călindarul românesc și ca să se simtă jurați și legați sufletește de

cetele sfinților. O sută de ciori primiseră o sută de nume, ca oamenii, și în fiecare dimineață și seară, când se vărsau laolaltă, amestecându-se, apele luminii cu apele întunericii, vulturul îl striga pe nume, ca să vadă de nu cumva, vreunul, apucat de dorul pribegiei, ar fi părăsit creasta coperișului de pază și ar fi plecat. Însă cioroii nu s-au mișcat din locul lor niciodată și totdeauna ei au răspuns de câte două ori pe zi chemărilor vulturilor, zicând „Crau, Crau” - ceea ce în limba ciorilor însemnează: „Sunt aici, fii fără grijă. Nu plec.”

Cu istețimea lui, pițigoiul de aur se duse la balconul altei împărătese din tărâmurile calde, care tocmai citea o scrisoare de la tânărul ei împărat, dus departe, în cuprinsurile mării de mărgean, ca să cumpere și să aducă, pe spinări de cămile și elefanți, grâu și secară pentru supușii lui. Căci pe vremea aceea și în țările acelea unde nu creșteau bucate cu spicul gros și cu știuletele mare, ca la noi, împărații făceau treburile astea, plătind cu mâna lor și cumpărând, pe văzute și pe gustate, toată hrana oamenilor din împărății. Corăbiile aduceau în strâmtoarele Mării de Mărgean butoaie cu brânză grasă, *burdușuri* cu unt, saci cu porumb și grâu și sare. Și dădeau asemenea marfă, care în țara de unde venea se făcea de la sine, pe alte mărfuri, de alte soiuri, care și ele, în partea locului, se făceau de la sine: curmale, portocale, rodii, scorțișoare, dinți de elefant, os de broască, și mărgăritare - și schimbul trecea prin mâinile împăraților și lumea era mulțumită.

Împărăteasa era bucuroasă foarte de cele ce-i aducea la cunoștință împăratul și întrerupse citirea scrisorii, în clipa când cu coada ochiului zărise pițigoiul galben răsfățându-se în fereastră. Ea deschise cu băgare de seamă ușa cerdacului, temându-se să nu-l sperie și neștiind cu ce fel de poamă de prefăcut și de hoț avea de-a face. Afurisitul de pițigoi trăgea cu ochiul și cu urechea și sărea jucând împrejur, sprinten și drăgălaș. Abia se întorcea cu ciocul într-o parte, că se și muta în partea cealaltă, își întorcea capul pieziș, ca să i se vadă pata cărmăzie ce-i sta frumos pe gușă, ca o floare de mușcată; îi scânteia când ochiul drept când ochiul stâng - și, vrăjită de atâtea tertipuri, împărăteasa cu greu își mai potolea neastâmpărul de a prinde pițigoiul, pe care vroia să-l ție în palmă, să-l ducă la ureche, să-l mângâie cu obrazul și să-l sărute.

A! ce șarpe de pițigoi. Când împărăteasa îi zise încet, strecurându-și vorbele prin crăpătura ușii cerdacului: „Nu vrei să fii al meu?” el răspunse: „Cirip”. Când îi zise: „Apropie-te și vino înăuntru”, pițigoiul răspunse de două ori: „Cirip, cirip”. Și când împărăteasa deschise ușa de tot, el nu fugi, ci se piti în penele lui de aur, ca o pitulice, și împărăteasa îl luă cu gingăsie în mână, ca o minge. Pițigoiul nu se zbatu defel și se lăsă dus în bogatele încăperi ale împărătesei.

Pițigoiul nu mai văzuse niciodată o împărăteasă de culoarea ei. Împărăteasa dintâi, de la care furase acul cu luceferi, fusese roșcovană la păr și albă ca smântână. Împărăteasa de acuși era negricioasă și cu toate astea neînchipuit de frumoasă. Pielea ei era ca dulceața și în albul ochilor se rotunjea o lumină ca prunele brumate; genele groase se încurcau ca fulgii; gurița avea surâsul ca miezul sâmburilor de caise; degetele erau lungi și moi, șoldurile înalte și croiala ființei întregi a împărătesei ieșea din niște tipare, pe care Dumnezeu le gândise mult și le iubise.

Pițigoiul intrase în obiceiurile împărătesei: el dormea pe căpătâiul înalt al patului, cu ciocul întors spre ochii ei, pe care îl gătea cu juvaeruri. Pe trupul mic al păsăruicii încăpuseră toate podoabele, cu atât mai scumpe cu cât erau mai mărunte, ale domniței, care a gătit-o cu mâinile ei, ținând-o în poală și pe genunchi. De jur-împrejurul gâtului, împărăteasa îi aninase un șirag de opt mărgăritare, cele mai strălucite din toată lumea. La piciorul stâng îi petrecuse inelul cu briliante cel mai mare din toate împărățiile, iar la piciorul drept îi pusese o pietricică, singura din toată lumea și a căreia licărire albastră era ca un fum. Piatra, luată din timpurile foarte vechi, din degetul unui împărat, care supusese voinței sale toate pământurile și toate apele și biruit numai în ziua în care i se putuse ghici taina și când a putut să-i fie smulsă piatra din podoabele lui - avea puterea să vindece, să învieze morții, să întinerească bătrânețea și să prefacă toate gândurile în bucurii și fapte.

Cu această piatră la inel, omul putea să umble pe talazuri și pe nori; putea să zboare, putea să afle, să știe și să învețe; putea să vorbească în limbi străine; putea să facă flori și fructe în mijlocul iernii; putea să scoboare fulgerul la poruncă; putea să facă din apă vin; putea să scoată apă din pietre; putea să schimbe pietrele în oameni și oameni în pietre; putea să vorbească în orice timp cu Dumnezeu.

Când se văzu pițigoiul de aur stăpân pe firimitura de piatră de la piciorul drept, nu-i mai lipsea nimic. Pe fereastră deschisă și-a luat zborul către palatul pasărilor, pe care avea să-l înzestreze cu niște puteri neînchipuite. Însă, ca să nu zică împărăteasa că a prădat-o (destul că o lăsa cu inima frântă), el

zise pietrei să se mai facă o piatră la fel cu ea, ca să lase și împărătesei una. Cum s-a zis, așa s-a și făcut - și se mai făcu o piatră la fel, însă cu câteva puteri mai puține decât piatra pițigoiului. Noua pietricică putea cât și mama ei, foarte multe minuni să facă: nu putea să dea însă tinerețe decât împărătesei, împăratului și copiilor lor, pe alții neștiind să-i întinerească. Din această pricină, împărăteasa cea negricioasă și frumoasă și împăratul, dimpreună cu copii lor, mai trăiesc și azi, frumoși, tineri și voinici ca și pe vremuri, mutați departe, tocmai în țara de Numaidecât-de-desubtul-răsăritului-soarelui, unde, ca să te duci, trebuie să umbli pe apă o sută și cinci luni: și dacă nu obosești ajungi.

Între timpuri însă, un băiat de sătean din părțile pustietății, care păștea caprele prin preajma palatului păsăresc, văzând licăririle stelei din vârful turnului marelui vultur, s-a apucat să o bată cu pietre, socotind să o doboare. Zadarnic l-au croncănit cioroi și l-au ocărât maicile rândunici: el da cu pietre. Pietrele dimprejurul palatului nu erau nici ele ca orice bolovani, fără chip. Dimpotrivă. Fie că acolo era locul unde Dumnezeu făcuse împărățiile și palatele, unele cu altele; adevărul este că fiecare piatră era un înger, o floare, un dobitoc sau un pește, și băiatul cu caprele arunca în tura numai cu ființe împietrite.

Ce-a pățit însă băiatul cu caprele, știe numai pielea lui! Văzându-se luat mereu la ochi cu aruncături, acul cu luceferii, acul din vârful turlei, care lumina palatul, s-a necăjit și scoborând ca o viespe, s-a năpustit asupra păzitorului de capre și s-a pus să-l înțepe. Vârful lui intra și ieșea mereu, în mădulare. De înțepături, spinarea făcu o cocoasă; capul crescău cât banița; mâinile se arătară ca niște broaște țestoase; pleoapele se umflară ca pepenii galbeni înjunghiați. Despre picioare și despre ce mai rămânea din om, nu mai vorbesc. Cu toate umflăturile lui, din tălpi și până în creștetul capului, băiatul crescău în sus și pe laturi cât o clăie de fân și nemaiputându-se ține pe picioare, umbla ca o bășică umflată, purtată de vânt - și râdeau de el ciorile și însuși vulturul, care nu știe de obicei să râdă. Numai glasul se mai putea mișca slobod al băiatului și glasul băiatului se ruga să fie iertat că nu mai face, zicând ca abia acum a înțeles că pasările sunt sfinte și că palatul păsăresc este al lui Dumnezeu.

Tocmai atunci venea și pițigoiul cu pietricica lui și, strângând sfatul pasărilor bătrâne, începu prin a le întineri pe toate și toate bătură lumina cu aripi noi de pui. Când veni și el, vulturul se rugă să fie miluit, trăgându-i-se șapte sute de ani din o mie și trei sute, câți avea.

—Ba te facem de un an și jumătate, zise pițigoiul, pentru că totuna e.

—Dacă zici dumneata!... răspunse vulturul. Însă atunci să-mi faci și o vulturiță, căci mi s-a urât singur aici, numai cu cioroi.

Vulturul s-a ridicat până în fundul cerurilor întinerit și însoțit de o vulturoaică mândră, cu care a făcut mii de rotocoale în văzduh.

—Acum, pe băiatul cu caprele, adăose pițigoiul, să-l iertăm, și să-l facem paznicul nostru, că s-a pocăit. Aveam nevoie de un om, ca să ne păstreze pietricica în palat.

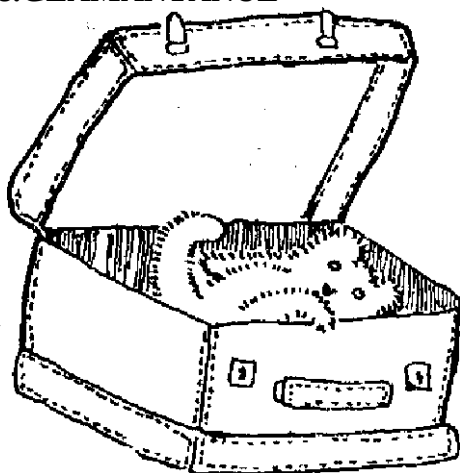
Când auzi, băiatul cu caprele s-a dezumflat tot și s-a făcut frumos ca un rege, jurându-se să păzească palatul strașnic, cu toate puterile strânse în pietricica pițigoiului.

Numaidecât, un părete de plumb gros se așternu pe uși, pe ziduri, pe turle, ca o zidărie nouă peste zidăria veche, ca și cum palatul întreg ar fi intrat într-un glonț de pușcă. Cioroi fură trimiși la treaba lor, luați pe sus de un nor adânc de corbi, care trecea din Sahara către Oceanul înghețat. Și băiatul cu caprele, pe care îl chema Niță, și-a luat în primire cheile și comorile. Și ca să-și fudulească și el caprele lui, le-a făcut coarne de sticlă, cu fețe de curcubeie și copite de agată lustruită și schimbându-le țăcăliile în barbișoane de ibrișim și făcându-le pielea de catifea, le-a pus și câte un desag de aur în spinare și le-a trimis acasă cu țăpul, la părinți, care erau niște săteni harnici și săraci, ca să-și cumpere pământ

Și de-atunci, palatul e gol aproape tot anul, căci nici o pasăre nemaiputând să-mbătrânească, ele nu mai rămân neputincioase în mănăstirea lor, ci se întorc întinerite în fiecare primăvară, din țările calde, la Giurgiu, în Argeș, la Bacău, la Severin și în București...

Acum, dacă povestea noastră nu v-a plăcut, să ne iertați.

38. GEAMANTANUL

Trebuind să plece peste Olt, pe două zile, tătuțu i-a cerut Mitului, fetița lui, să-i împrumute un geamantan. La patru ani și jumătate, Mițu e proprietăreasă de o mulțime de lucruri. Afară de păpuși, ea are o furculiță, un cuțit, o lingură și un colac de șervet, închise într-o cutie de atlas, cu copci și paftale bisericești. Are o umbrelă de cucoană mică, gălbuie ca măduva de banană și cu trei flori tighelitate cu aur. Are poșetă și în poșetă, oglindă, un harap de celuloid, o batistă, doi nasturi, un dop, un leu, un chibrit și un ac. Mobilier cât vrei, pentru pisici imaginare, o mașină de călcat gulere pentru vrăbii și ciorapi pentru greieri. Scaune pentru veverițe mai mici decât în pădure și toată gospodăria unui basm fără sfârșit, cu ființe din ce în ce mai minuscule, cu închipuiri fragede și neverificate. Și zestrea ei călătorească se încheie cu un geamantan, care trece din odaie în odaie, ca prin gările unui continent zugrăvit cu aurore și tapisat cu povești.

—Hamal! strigă Mițura - și vine Baruțu, bondoc și spătos, cu ceafa lui ca fierul și cu mușchi la brațe ca tătuțu. El ia geamantanul și suflă ca de o greutate mare, de la canapea la scaun, dând „bagazele pentru Bașov...”

De două ori pe zi, Mițu pleacă la una din stațiile apartamentului, grăbită să vadă mai repede pe unchiul Sesis și pe Tătana, pe care îi iubește tare de tot, ca pe o mătă și ca pe un cal și ca pe o văcuță, superlativale de dragoste ale copiilor domnului tătuțu.

—Nu vă mai stămpărăți, măi băiete? se supără tătuțu furios. Lăsați-mă să scriu... Uite, tătuțu o să facă o editură mare, o librărie, o moștenire. Baruțu o să fie director și Mițu directoare: peste cincisprezece ani povestirile lui tătuțu o să le citească toată lumea...

Baruțu privește cu o speranță și răspunde:

—Nu mai fac gălădzie: să duc bagazele la gaă și mă întoc. Miciu pleacă la Bașov. Și pomă mă duc și eu.

Tătuțului i-a trebuit insistență ca să determine fetița să-și dea geamantanul ei. Tocmai bun pentru două batiste, o pereche de ciorapi, câteva gulere, o cămașă, mașina de ras, un prosop și două flacoane, geamantanul putea să slujească o dată și el la o călătorie mai lungă decât drumul accidentat de la odaia copiilor la dormitor. Mițu ascundea însă un secret în geamantan și pitise și cheia, ca să nu poată fi descoperit, evazivă la întrebări și hotărâtă să-l lase pe tătuțu fără bagaj.

Târgul s-a făcut cu greutate și cu o chirie scandaloasă. La întoarcerea din Olt, tătuțu s-a obligat să aducă un coș cu căpșuni și un buchet cu bujori și mușetel, și să dea geamantanul îndărăt. Cheia, totuși, a geamantanului, nu a făcut parte din contract și când Mițu i-a dat-o tătuțului, arătându-i-o din depărtare, i-a mai cerut și o cutie cu bomboane. În puterea celui mai tare, tătuțu nu are ce face și se supune. El va plăti arenda până la bob.

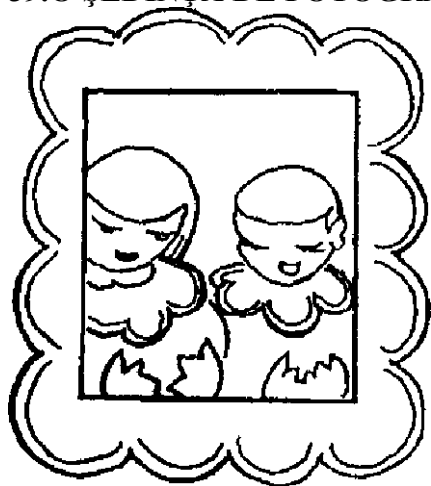
Învârtindu-se o dată cheia în broasca geamantanului, Mițu s-a ghemuit cu capul în pumni și s-a roșit și a râs intimidată. Și pe când se ridica încet capacul, Mițu și-a dus un deget la buze:

—Tătuțule, doarme...

—Într-adevăr, înfășurat într-un jurnal, în geamantan dormea dus Ursulache, o fiară de catifea albă, pe care fabricantul de jucării a construit-o cu ochii sașii.

Mițu nu i-a dat voie să scoată pe Ursulache din geamantan și tătuțu a trebuit să-l poarte cu el printre rufe și obiecte de toaletă, până la Severin și înapoi...

39. O ȘEDINȚĂ DE FOTOGRAFIE

Tânărul nostru prieten Doru a făgăduit copiilor să-i fotografieze. În dimineața duminicii hotărâte, spălatul a mers repede, ștergerea urechilor cu tamponul de vată nu a dat loc la jalea obișnuită, suflarea nasului și „gahgaha” cu apă caldă, iuțită cu două picături de mentă, s-au petrecut fără incidente. Din obiceiul lui de a-și primi rândul la coadă, sub pretext că e „ocupat”, Barutu a mai reținut pentru duminica fotografiei năzurile preferințelor și întâietăților strict personale. Luându-i urechea dreaptă la curățat, el s-a încăpățânat să și-o dea pe stânga, și nasul a trebuit lăsat la urmă. Era un fel de a-și demonstra voința, ceea ce-i atrase o răstire, un ordin și o păruială. Păruiala se practică, la domiciliul lui Barutu, cu două degete, cum am mai spus, arătătorul și vecinul lui cel gros, între care sunt prinse, într-un gest culegător de flori, trei-patru fire de păr și smucite din loc.

Zmucirea e ușoară, dar zbieratul e monstruos. În zilele când caută gâlceava, Barutu așteaptă cu nerăbdare să urle, și are nevoie de un pretext, pe care îl provoacă, ostentativ, dintr-o trebuință adâncă de a se transforma în victimă pedepsită pe nedrept.

Așa, el confundă cu bună-știință piciorul drept cu stângul și cere să i se puie pantofii pe dos, refuzând să primească pantoful stâng în piciorul stâng: în ambele împrejurări rezultatul este câștigat. Barutu urlă și dacă-i pui picioarele pe podină întoarse, și urlă și dacă l-ai încălțat după picior,

Barutu se poate ciocni cu capul de pereți și uși de zeci de ori fără să crâcnească; năvălaș, el ar vrea să râdă, ca de un lucru de nimic, și izbutește să râdă. În concepția lui intră orgoliul că nu trebuie să se frece la cucui. Însă, răzbit câteodată, trece în camera de alături, unde este surprins că geme și oftează, măsurându-și cu pipăitul zgârciul rotund ce s-a ivit în păr. Dacă l-ai văzut în această situație de om dureros, Barutu numaidecât a și început să urle, jumătate sau pe trei sferturi, de durere, și un sfert din sentimentul rușinii că s-a dat pe față.

—V-ați vexat, domnule Barutu? îl întreabă cineva. Vă cam ustură cucuiul. Vezi, dacă facem nebunii?

Și atunci îi trece, ca să arate nu numai că nu l-a usturat, dar că i-ar fi făcut, dimpotrivă, foarte multă plăcere.

Dinaintea aparatului fotografic, Mițura a și luat atitudinea care îi spune instinctul că-i stă mai bine. Dar până să se orienteze obiectivul exact și până să se aprecieze, printr-un resort cu bășica de cauciuc, durata secunde, ea obosește, și atitudinea ei, corectată de o somnolență a ochilor, fixați pe monoculul fotografic, se destramă în clipa când este „gata!” Barutu s-a uitat un timp la aparat și a început să se joace cu buzele de-a brum-bu-ru-ru, brim-bi-ri-ri, brom-bo-ro-ro. Comanda: „gata!” îl găsește întors cu spatele la fotograf.

—Uită-te la domnu Doru, Barutu...

—Mițu! uită-te ici în colț...

—Mai la stânga nițeluș, îl roagă domnul Doru, și el scoate piciorul în afară.

—Ține, mă, picioarele lipite!

Barutu își suge burta, crezând că mișcarea pântecului concordă cu a picioarelor, ca la maimuțoiul lui roșu, care, strâns de mijloc, bate din tipsii.

—Dacă nu stați frumos, o să ieșiți pociți. Băgați de seamă! Acum! Bun! Bine!

După dezvoltarea clișeului, ne-am găsit în fața unei scene pe care nu am avut timpul să o

prevenim. Mițu a înșfăcat urechea lui Baruțu, și Baruțu se zbate ca un ied prins de un corn și se apără cu copitele, pe dedesubt.

—El a dat întâi cu piciorul! afirmă Mițu.

—Ea m-a apucat întâi de uheche! afirmă Baruțu.

Și ca să se încheie o serie de tragice evenimente, măicuța și tătuțu și-au luat fiecare copilul lui, pe care-l roade și ciugulește fiecare, în vreme ce Mițu râde în hohote, și Baruțu a leșinat de râs...

40. OMUL DE AUR

Doi bărbați și o fată urcă din șes, din lușternă, poala muntelui, către satul de sub păduri. Ei calcă la fel, aplecați pe linia coastei piezișe, ca niște soldați mari, și duc, răzimate pe umere și în podul palmei, ca niște arme grele, coasele, cu baioneta întoarsă. Cine nu ar cunoaște unealta de retezat de-ampicioarele, fânul și otava, și nu ar înțelege ora de aur care se stinge în apus, pe cât se ridică în răsărit ora de argint, ar putea bănuî că acești muncitori ai câmpului cosit purced în sus către lună. Oglindirea albă s-a și prins, de dincolo de codrii negri, în penele de oțel ale celor trei coase care zgârie cerul.

Se pregătește taina odihnei, la care iau parte vacile, fumul din hornuri, lânos, ceața de mai multe țării, încheată printre depărtări și rânduri de munți, pe muchii și cotoare. Lătratul câinilor, biruit de liniști, se îndulcește ca o toacă. Mugetul vitelor e sufletesc și clopotul cailor care au intrat cu clăile în șură, bate-n catifea. Fără vânt, marginea cu porumburi a câmpiei e frământată în foile lungi și curgătoare, de o simțire.

Pace vouă! rostește necuvântata tăcere din amurg și, din munți, răsar șapte biserici cu singura turlă a fiecăreia dintre ele, ascuțită ca un creion cu vârful lung - pe când găinilor li s-a făcut noapte și somn de timpuriu.

Fetelor și copiilor, pestriți în livadă, și care caută, fiecare pentru sine norocul în trifoiurile cu patru foi, li s-a strecurat umbra pe sub pantofi și au rămas în mână cu întuneric. Ei se ridică sfioși de negura care vine din pământ și se caută unii pe alții, ca să nu-i apuce arșița de sticlă a lunii pe câmpiile rămase singure cu ea și, fără voie, au început să cânte și, fără voie, cântecul lor încet e o rugăciune. Oamenii care se întâlnesc în drumul către sat își zic: „Bună-seara” și de fapt ei vor să spuie mai mult, căci luna și noaptea și tăcerea și oboseala le dau o fizionomie de icoană și ascund în ei înțelesuri întortocheate și temeri.

La noapte, târziu, când vor adormi toate satele din munte și pădure, când se va opri munca oamenilor de tot, se vor pogori din creștetele piscurilor celor mai apropiate de stele, cu poteci, care răspund în vecie, - în cărucioare mici, trase de asini albi, cu catastif și arhivă, apostolii, bătrânii și profeții ambelor Așezăminte, ca să cumpănească faptele din timpul zilei, pentru cel mai mare folos al drepturilor și al celor păcătoși. Toate aceste socoteli făcându-se vara și toamna, când nu plouă nici ninge în călimară, munca de noapte este, de la facerea lumii până azi, cu totul a stihiiilor de sus.

Noaptea trecută a fost gălăgie de glasuri în bătătura noastră, uncheșii Domnului neputând să judece la fel veghea unui cântăreț, găsit cu lampa aprinsă. El scrie noaptea, cu urechea la cele negrăite, stihurile cântate în auzul luminii. Prorocul pământurilor înflorite a hotărât că el se roagă, pe când preoții târâmurilor sterpe au socotit că blestemă; și s-au uitat și unii și alții cu nasurile turtite, prin geamul lui la el, ca să-și facă părerea cea mai adevărată, văzându-l cu ochii - și tot nu s-a înțeles. Sta răzimat în cot, așteptând ca un nerod, să-i ia cineva, nezărit, mâna și să scrie cu mâna lui - și scria o bucată de vreme și se oprea, și iar aștepta părănd că vorbește cuiva și că aude vocea aceluia numai el. Și prorocii s-au gâlcevit în mai multe limbi la fereastră, ca niște cărturari pământeni, care țin silit

știința și închipuirea în grădina lor îngrădită, ca mărarul și ca leușteanul, până ce s-a putut apropia de perdeaua cântărețului un Evanghelist, obișnuit să scrie cu vorbe șoptite.

—Uitați-vă mai bine, zise Ion, Luca, Marcu sau Matei. Pe scaunul de lângă sobă stă cineva cu obrazul de aur, cu ochii de smarald și ametist și mâna lui, așezată pe un genunchi, e însângerată. L-ați văzut?

Într-adevăr, cântărețul asculta la piciorul muntelui, în cătunul și bordeiul lui, de Omul de Aur, în vreme ce adormeau și licuricii. În noaptea aceea el venise singur din bolta bolților, înaintea profeților lui...

41. LABORATORUL NOSTRU DE CERCETĂRI

Suișul cunoștinței se urcă numai treptat și anevoie. Tot ce am putut căpăta în patru ani, din afară, este că pe copii îi aduce barza și că pe pisoi îi face pisica. Cum anume, întrucâtva o privește: Mițu pretinde că pe la subsuoară; Baruțu susține, după o veche părere, pe care Mițu a părăsit-o și el o adoptă complet, că pe *guhă*. Mi se pare că Baruțu o să rostească pe *r* din gât, căci până la primul lui majorat de trei ani, încă nu a putut ajunge să-l puie pe limbă.

Aducerea copiilor cu barza e-o idee franțuzească sau germană, ne pare rău că am naționalizat-o în gospodărie, dar ne-a comunicat-o Cati, săsoaica și agentul de cultură din casă. Cu toate că nu citește și scrie, ea propagă principiile pe care le-a învățat experimental prin casele pe unde a trecut. Pentru că ea știe și alte lucruri ascunse și le explică într-un stil și într-o limbă, ca să te strâmbi de râs, noi am botezat-o pe Cati: Rant, filozoful părții noastre din apartament, dintre camera de baie și bucătărie. Nici o idee, nici o achiziție nouă spirituală, expusă de acest filozof, care știe să spele și rufe, nu vine fără argumentele principale: „zău, conașule!” și „să n-apuc să mă scol!” pronunțate cu accent plăcut.

Odată, Cati, care colportează legenda vițelului cu câteva capete și se jură că a văzut de două ori pe dracul, o dată când se scălda în Mureș, iar a doua oară la păscutul găștelor, pe la Vinga, ne-a povestit că un copil s-a născut cu toți dinții și toate măselele și că vorbea ungurește, dar a treia zi, fiind de o precocitate exagerată, a murit. Tătuțu a întrebat atunci dacă pruncul avea și mustăți sau dacă se născuse ras, ca deputatul sas al Ardealului, și Kant s-a supărat, rănit în simțirea lui politică, și a cerut leafa, ca să demisioneze.

—De ce s-a *supăhat*, tătuțule, Cati? a întrebat Baruțu. Uite că *pândze*.

—Tare mai ești proastă, Cati dragă! i-a spus tătuțu - și Cati nu a mai plecat, pentru că tătuțu i-a zis dragă, o vorbă, care pe ungurește însemnează: „scumpă” și se cântă la ceardaș. Dar vorba „proastă” i-a rămas și Baruțu i-a aplicat-o de atunci mereu, sub forma „poată”.

Cu un filozof, cu o pisică și patru pisoi, cu o măicuță, cu un tătuț, cu Mițu și cu Baruțu, am avut în apartament un univers. Dacă mai punem pe Mo Cătuț, care-i adevăratul Moș Crăciun, pe „Maica Domnului cu Fiul ei”, cum exprimă cu o pedanterie gingașă Mițura, pe italianca din ziua duminicii, cântăreață din Rigoletto, pe harmonica și cu gura, universul nostru merge până-n Alpi, reședința preferată a unchișului, și până la Roma.

Deși bătrână și văduvă, italianca se îngrașă o dată pe an, și de patru ani, de când ne uităm pe geam cu Mițu, și de trei ani, de când s-a ivit la fereastră și Baruțu, la cei șapte copii frumoși ai italienei se mai adună, an cu an, câte unul. Într-o zi de praznic, ea și-a adus toți copiii, fete zulufoase și băieți cu ochi albaștri, toți frumoși, curați și bine îmbrăcați, fiecare aparținând câte unui model deosebit. Singura rău îmbrăcată era italianca mamă, încinsă totuși cu un șorț bine călcat. După harmonica, sâcâită cu o dibăcie ușoară și rapidă, toți copiii italienei, sprinteni și nervoși, cu dansul în sânge și cu saltul în talpă și călcăie, s-au pus să joace și să cânte un balet, unii învârtiți la dreapta, alții ocolind în stânga și strecurându-se rândurile între ele și făcându-se două cercuri, cercul mare mic și cercul din mijloc lărgindu-se mare. Mițu și Baruțu au bătut, de bucurie, din palme. Fără să știe, ei au aplaudat și tătuțu le-a spus cum se zice la teatru ceea ce fac ei și cum este teatrul, acolo unde este.

Lui tătuțu îi place cum cântă italianca din harmonica și glasul ei dulce și trist. Când cântă, îl înțeapă ceva la inimă și dacă nu ar fi măicuța, care să-l corecteze și care dă de obicei numai un pol, el

iar lăsa să cadă în curte, pe fereastră, toți polii din buzunar.

—A dracului! are „talent”, zice tătuțu, cu ochii umezi nițeluș. Mițu și Baruțu n-au înțeles cuvântul, pe care nici tătuțu, care-lspune, nu-l înțelege deloc.

—Îmi place că-și ține copiii, totdeauna, curați, răspunde măicuța. Și chemând-o pe italiancă sus, măicuța i-a pus în brațe un jurnal cu câte puțin din toate, ouă, zahăr, săpun, slănină, sare,. pâine și câteva cârpe „pentru cel care vine” - „pentru cel care e pe drum”...

—Grație! mulțumește italianca.

—Cine vine, tătuțule, de a zis măicuța că e pe drum? întreabă Mițura.

Și tătuțu zice: „Messia”. El o să-i lămurească fetei lui cine este Messia, mai târziu, căci el vine pentru fiecare om și pentru fiecare fetiță, în mai multe feluri și acum nu este timpul de examinat problema în totalitatea ei...

Laboratorul nostru de cercetări și Academia noastră de noțiuni și lexic funcționează în toate zilele săptămânii.

42. ZĂPADA

Pentru niște păpuși, nici că s-a mai văzut țară mai curată ca împărăția mată a zăpezii. Alb în miazănoapte, alb în miazăzi, alb jur-împrejur, și alb între margini, pretutindeni. Golul din codri s-a împlinit cu broderii și urzeli albe, țesute migălos cu miliarde de iglițe și ace. Plopilor s-au înfășurat în mantale lucii, satele s-au îmbrobodit cu lână rece scânteietoare. Dacă s-au surpat clădirile miraculoase de frunze, bisericile verzi și castelele fragile, armate cu ramuri de mesteacăn și cu grinzi de gorun, ele s-au reclădit în schimb într-o singură noapte de pufuri de pădii astrale.

Drumuri și poteci călătoare, apele s-au oprit într-un gând, prefăcute-n căi. Pulberea țărâni s-a așternut strecurată dedesubtul sticlei de gheață. Ca să se mângâie de pierderea culorilor și a nălucilor fermecate din amurg, acum, când lumina s-a învălătucit cu umbra laolaltă, ca o mantie aurie căptușită cu tigiaie, Maica păpușilor, Preacurata, dă fiecărui grăunte de zăpadă o floare și-l scrie cu păienjeniș. Peste noi toți, fără deosebire, cad stelele, cad fluturii unui botez de gheață.

Vifore de nimburi, furtuni de aureole, viscol de tiare, vârtejuri, calamități și epidemii de glorie,, Dumnezeu bate timpul cu giuvaere.

În umbra încreștată a streșinilor de țurțuri, trec sfinți în stihare, și plugarul, înveșmântat în odăjdii, merge în toiag prin Ierusalimul lui noiembrie, arhiereu încărcat cu poveri minuscule de argint.

Miresele au umplut orașul, regii sunt fără număr. Icoanele au purces la drum, și chiar caii sunt purtători de cădelnițe răsunătoare, pe când candelii cu focul înghețat sclipesc în constelații îmbelșugate. Oameni de oglindă străbat împărăția zăpezii, printre schivnici în șiac și ciubote. Pe pârții de-a lungul se înșiră iconografia fumurie a Bisericii de Răsărit și, dimpotrivă, călătoresc statuile, ogivele și vitrourele, rănite în spărtura sacră de câte un rubin.

Moș Crăciun e Păpușa Mare, mitropolitul tuturor păpușilor, străbunicul jucăriilor, nascocite pentru iarnă. El nu poate veni pe noroi și colb, pentru că giubeaua lui de purpură nu-și roade pulpana decât pe câmpuri de zibelină, curate, măturate cu târnuri de sticlă, netezite cu tăvălugi de ametist. Cine l-a văzut călărind pe un asin prea mic și atârându-i picioarele prea lungi în aer, până la poarta orașului, nămețit, a mințit. Moș Crăciun călătorește pe jos, de-acolo de unde pleacă până-aci unde ajunge, după trei luni de drum printre cătunele adormite, uimind câinii și lupii cu liniștea lui și încremenind corbii-n copaci. Și nu-i numai Moș Crăciun, sunt mii de Moși Crăciuni: căci s-a înmulțit și Moș Crăciun de când s-au înmulțit copiii - și fiecare unchiaș pleacă-ncoace din peșterilor lor, pe câte o scorbură deosebită, mai apropiată, ca să ajungă la timp.

De astă dată, noiembrie i-a trezit pe toți cu o lună mai devreme, și moșnegii, venerabili la chip și sprinteni la picioare, cocoșați, pentru că așa le stă bine și așa e uniforma, dar în sinea lor flăcăi, au pornit-o, mi se pare, în cele patru părți ale lumii, siliți ca la întoarcerea din drum să vie cu umbrele de ploaie și șoșoni.

Cum se năruiesc ciorchinii de mărgăritare din bolțile cu vițe de metal, cum se prăvale muntele de mărgele la fața pământului prins în iarmaroc, o singură pasăre a rămas la țară, vrabia cenușie, împlinită ca o cucoană dură, cochetă, cu o linie de fard lângă pleoape. Într-o groapă albă, unde s-a frânt și desfăcut o minge aburie de ovăz, cincizeci de vrăbii vorbesc franțuzește și joacă, vioaie, o scenă de

bulevard, ridicându-se în stol odată și pogorându-se iarăși în stol, pe același loc părăsit, la trecerea unei sănii cu tălpile unse, trasă de un telegar stil englezesc. Una din ele a furat ceva din carele cu mei ale armatei, căci fuge cu spicul unui pai lung, ca un hoț de fire telegrafice, și o ia peste case.

Seara, zăpada inaugurează săli imense ca de paturi albe, dormitoare ca pentru lehuze, leagăne ca pentru prunci gângavi, pensionate reci ca pentru fecioare scandinave bălane - și până la miezul nopții n-a venit încă să răstoarne pătura de dimie nimic. Și atunci, paturile sunt acoperite cu flori pentru absenți; întâi crizantemele, apoi chiparoasele, în sfârșit narcisele. Un dulău pribeag se duce greu prin petale, căutându-și stăpâna, infirmiera - și grădina de aclimatare a plantelor cu solzi de gheață este sfărâmată de un automobil cu farurile aprinse, care înaintează răcnind ca o fiară speriată, gemând în măruntaie.

Zăpada este industria în mare a fabricantului microscopic, pentru care lucrează detaliat mii de uzine de același tip și format. Din octombrie la mart, natura și-a rezervat singura îndeletnicire de a tăia firicele de hârtie de cristal, de a fabrica milimetri, puncte albe, virgule și paranteze, pentru a dovedi omului, variabil și trândav, că Alpii s-au născut dintr-o firimitură de faină. Între ferestre, pe marginea uneia dintre ele, ea mi-a așezat, ca pe o poliță, în fiecare geam, câte un rând bine strâns de cărți în multe volume, tiraj suav. De jgheaburi spânzură instrumente de cristal, eprubete, pipete, pulverizatoare de Baccarat.

Un serviciu de Sevres pentru o sută de persoane mi l-a pus pe casă, într-o tavă de muzeu. Colțurile casei sunt o imitație de brilliant turnat a figurilor, comice și grave, de catedrală medievală. Bucătăriile de patru etaje sunt mascate de uriași țurțuri de orgi. Meșteșugul smalțului, aflat de Bernard Palissy la foc, îl repetă, fiecare burlan la rece, din apă și văzduh încheșat cu transparențe. Havuzul din parc și-a înghețat în aer biciul de safir.

Și după inaugurarea tuturor acestor expoziții de porțelan, de faianțe, de metale străvezii, de sidefuri, de materii prime vitroase, de cvarturi, de marmori, de aglomerate și pulverulente, palatele lui noiembrie au stat patru zile deschise pentru amatorii de colecții. Într-o altă noapte, *păreții* s-au cojit de daruri, și tezaurele au pornit din panoplii și vitrine. Bibliotecile au fost desfoliate și aruncate într-un uragan de puteri active; până a doua zi, valuri de foi cu inscripții chirilice, talazuri de pergamente, au căzut și s-au așternut în dezordinea evenimentului cotropitor. Picioarul călca pe o pagină din Sfintele Scripturi cu inițiala roșie și aurie, bățul sfărâma o statueta, stârnea un fluture de mătăsuri. Borangicurile s-au destrămat, trâmbele de pânză au căzut fâșii și zdrențe, florile și-au pierdut petalele toate.

Unde mai sunt splendorile variate ale geniului, esențial, dezlănțuit orbește și trecător la întâmplare, pe milioane de kilometri pătrați dintr-o dată? Din vânt el face piatră și fier, instantaneu. Cheamă pădurile și, cu entuziasmul că se supun unui ideal, pădurile îl urmează dansând. Întreabă undele și ele răspund pasionate, în tumulturi gigantice de talazuri. Și-a pus degetul pe pământ, și pământul s-a înfiorat ca zebra în sălbăcie. S-a uitat în univers, și universul, simțindu-i căutătura, și-a deschis feeriile nopții. Fiecare gând al lui năvălește ca un torent și se revarsă ca o betea de ape spânzurată-n creștetul abrupt al unei stânci, ridicată eu piscul în ceruri. Se mută gândul și se zămislesc minunile, descântecul, încântările, și-n vecia lui nu rămâne etern decât provizoriul.

Dar splendorile încep să se înmoaie și devin lichide. Muzeele, catedralele, piramidele curg pe jgheaburi de tinichea...

Cizmele lăptarului se târăsc prin foste hlamide și cârji, roțile cărații spintecă valurile sfinte din ajun: interiorul mărgăritarelor, stratificate în bancuri, sfărâmate de potcoavele calului normand, se vădește gelatinos și stricat. Fantezia lui Dumnezeu le-a considerat o secundă și, obosită de această senină bunăvoință, a trecut peste ele și le-a uitat în picioarele și lopețile locuitorilor de jos, obișnuiți să deschidă, între firmament și pălărie, un cortel.

Imperiul lichidează în întregimea lui. Cavalerismul, noblețea și ierarhia cristalină a unei lumi ce s-a visat o săptămână neclintită și definită sunt încărcate în furgoane, ca un material mort și descompus, și aruncat în gârlă.

Peisajul apare ca un câmp de luptă, în care s-ar fi războit două popoare, înveșmântate în cearșafuri și rufării, cu unghiile și cu dinții. Gloatele biruite aleargă acum despuiate către mare, ca să-și caute un refugiu și o îmbrăcăminte, după ce și-au lăsat aici cămășile maculate. Oblojeli de vată aruncate, cu noroi și puroaie, acoperă pământul, căzute de pe brațele și coapsele coloșilor înfrânți de alți coloși,

care au plecat și ei, odată cu bufnițele și corbii. Aci, în mocirla vânată de subt părete, de care se echilibrează, pipăindu-l, trecătorii, un mare general a fost prins de dușman și mușcat. Morții au fost scufundați în pământ cu călcâiul, și desfăcuți, în măruntaie, ca niște vopsele cu ulei frecate - bravi învinși, care au știut să-și dea sufletul pe zăpadă, fără să geamă, cruzi și deciși până la urmă! Sângele celor mulți a fost atât de necăjit, încât, vărsându-se în coca humelor roșcate, s-a desfăcut în otravă.

Prin mlaștini de carne, cetățenii se duc la școală, la cafenea și ateliere, alunecând în creierii cadavrelor masacrate, fără să știe ce s-a întâmplat peste noapte și câte tragedii mute s-au petrecut și isprăvit la fereastra lor întunecată.

Moșii Crăciuni au fost apucați de moină în cetate, și s-au ascuns în hoteluri, cu bărbile albe, cu cizmele lor de lac, cu cojoacele de catifea roșie și violetă. Câțiva din ei au mâncat bătaie, din pricina unui nas ca nelumea; cârnii au scăpat.

Acum, câte unul, doi, rași englezește, se strecoară prin lumea peronului și se întorc la peșteri, acasă, cu trenul.

Până să le crească bărbile din nou, vor trece patruzeci de ani...

43. DANSUL LUI BARUȚU

În gospodăria noastră ignorantă - unde nu se știe nimic din actele istorice continentale, care se succed ca niște monumente mari în acțiune, ale planetei - evenimentele importante se petrec în interior închis. La noi nu se face nici politică, nici științe sociale, și nicidecum literatură. În fața bibliotecii, care se deschide, ca localurile de noapte, târziu; după ce oamenii onești și candidi au adormit (Baruțu, greoi ca o buturugă, cu brațele întinse, de înotător prin vis, și Mițu, grațioasă și-n somn, ca o amforă culcată), noi ne jucăm de-a capra, de-a iezii, de-a ursul supărat sau povestim fantezii improvizate. Tătuțu vinde dintr-un burduf de brânză, pe care-l duce în cârcă și-l ține de picioarele lui groase și de genunchii ca niște mere creștești. Negustorul de brânză trece prin odăi și strigă:

—Brânză ieftină, cine mai cumpără?

Se apropie cucoana Mițu, cu coșulețul pe mână, în șal de gospodină, și întreabă:

—Cât dai, omule, brânza?

—Din ce parte vrei, cuconiță, că prețul e după loc. Vrei de-aici? vrei de colea? sau îți place mai bine de-aici? și tătuțu ciupește încet, nu tare, din burduf, din dosul genunchilor, din burtă, din gușă.

—Vreau de-aici, cere clienta, sfredelind cu degetul între coaste; lasă-mă să gust.

—Nu gusta, cucoană, răspunde tătuțu, că nu mai cumperi deloc. Brânza asta e împutită.

—Nu sunt bânză, zice Baruțu, sunt Bauțu!

Și comerțul de brânză se termină pe canapea, unde punem burduful jos și sărim pe el și-l mâncăm, cum apucăm, așa împutit cum e.

Ora dansului după cină, se face cu program. întâi dansează Mițu singură, și Baruțu stă pe scaun, în public. Apoi dansează singur Baruțu, și Mițu se odihnește în stal. Finalul e dansat de amândoi. Dansatorii sunt obligați să joace cum îi taie capul și în același timp să-și cânte, născocind un ritm vocal potrivit cu ritmul mișcării. Baruțu are un cuvânt și pentru odihnă și pentru oboseală. După ce a dansat, el zice:

—M-am *otenit*, stai să mă *otenesc* - și se așează.

Dansul începe după ușa. Mițu se duce în dormitor, închide ușa, ca să-și facă toaleta, și stă puțin, căznindu-se să-și puie pe frunte ceea ce Baruțu numește un „câlhionț”. Tătuțului, fără voia lui, după ce se rade și se spală, i se ivește în colțul sprâncenei un zuluț încârligat, pe care Mițu crede că tătuțu și-l face într-adins. Zadarnic tătuțu se jură că nu vrea să-i vie cârlionțul, că el tot vine, dar, ca să împace pe Mițu, el i-a făgăduit că într-o noapte va isca un farmec, ca să-i treacă ei cârlionțul lui, cu nădejdea că va cheli mai repede, ca să dispară amintirea. Părul lui Mițu e drept și ondularea rămâne rigidă.

Se deschide ușa. Apare Domnișoara. Tunete de aplauze. Domnișoara salută. Salutul ei deosebit nu seamănă cu nici un salut și, ca să nu-i stricăm originalitatea, ne-am interzis să-l corectăm. În loc să se aplece înainte, Mițu se lasă pe spate cu brațele și salută pieziș, ridicând piciorul puțin de pe parchet. Dansul a început. El poate fi chinezesc, cambodgian sau grec; meritul lui este de-a fi fost inventat fără model: căci în gospodărie nu dansează nimeni. Odată a vrut și tătuțu să joace, dar a râs și pisica. Mițu i-a spus: „Stai jos, tătuțule, că nu melge”. Mițu avea numai trei ani. Și Baruțu i-a spus:

„Eti talaghios". Iar măicuța, ca să nu-i ucidă prestigiul în public, i-a șoptit la ureche: „Prostul mamei!" și l-a mângâiat.

Dansul Mitului e leneș, lin și sentimental. Piciorul ei, fluid, face un val în sus, care se ridică treptat în mijloc, în umăr, în brațul legănat, până-n vârful mâinii înălțate ondulat, și apoi valul întreg coboară înapoi până la tălpi și se urcă din nou cu pasul al doilea, și iarăși coboară, dând un desen de nuferi răscoliți. Și, la mișcarea gleznelor și a brațelor, ia parte și figura, ochii care se leagănă, grumazul care se clatină și vocea, mică.

Baruțu, inventiv într-alte domenii, în materia dansului e redus la rolul de imitator. Din douăzeci de dansuri inventate de agilitățile Mitului, Baruțu a prins pe jumătate unul singur, pe care îl repetă, necăjit că nu are mai multe dansuri și el.

—Altul! strigăm noi, când Baruțu joacă. Altul!

—*Ata e antul*, răspunde Baruțu.

Dansul lui e comic pentru că, gros și inelastic, Baruțu face mișcărilor și ia expresiile de figură ale fetei. El închide ochii a sentiment și înnoadă gura a melancolie.

—*M-am otenit!* zice Baruțu.

—Du-te și te... ostenește! răspunde Mițu.

Și pe când îl dezbracă măicuța și, netezit cu apă rece, îl întinde și-l trage ca să crească mare, răstignit pe pat, el spune că a uitat să facă la dans o fioritură, a căreia execuție ar vrea să o demonstreze imediat.

—Ține-o minte să o faci mâine seară negreșit, îl învață măicuța. Mâine o să chemăm să se uite veverița, cioaca, șoarecele, bufnița, crocodilul...

Și el repetă, silabisind treptat mai rar:

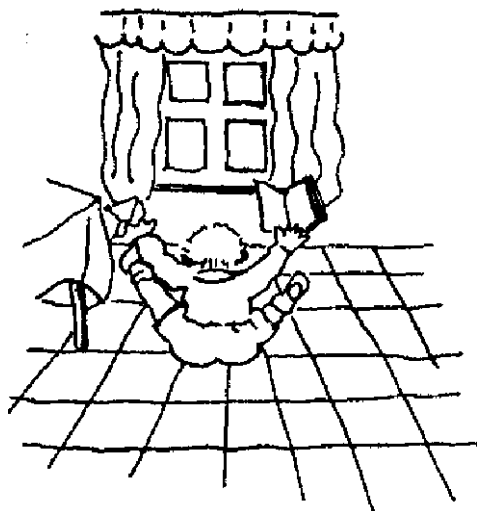
—Ve-ve-i-ța, țioa-ca, șoa-i-ci-le...

Și înainte de-a numi bufnița, îmbrăcat în hainele de noapte, Baruțu a adormit...

—Noapte bună, copiii mamei, le-a zis măicuța - și ei n-au știut să răspundă.

Singură pendula lovește tăcerea cu mutul ei tictac, ca-ntr-o perină de puf.

44. CHISOAIA

Baruțu a cerut să bage scrisoarea el, în plic. Bine.

—Baruțule, uite plicul și uite scrisoarea. Ia seama, însă, nu cumva să o cocoloșești.

După ce i-am dat voie, stă un timp și se gândește; plicul e colea și scrisoarea lângă plic. I-ar fi plăcut, probabil, să mă opui, el să insiste, eu să refuz, el să facă scandal și eu să-l împac. Din atare întâlnire de adversari iese de obicei, la urmă, o banană. Nu se știe de unde iese; el spionează încăperile, prefăcându-se că ar căuta altceva, însă preocupat stăruitor de banane și de gândul să le mănânce odată pe toate. Adică pe toate într-o zi, pentru că a doua zi iar să le găsească pe toate și iar să le mănânce pe toate.

Baruțu a bănuț că bananele sunt ascunse în dulapul cu albituri, în rufărie, și dă târcoale, întorcând câte o privire ticăloasă, urmată de un ochi languros și corupător. Din senin, și uitându-se la broasca dulapului, îmi spune: „Pe tine te iubec”.

„Și ce dacă mă iubești?” îl întreb eu. El îmi spune că mă iubește în fața dulapului, unde nu ne aude nimeni altul afară de mine. „Poți să mă iubești - și eu te iubesc pe tine”, îi mai spui eu; dar nu mai am banane.

Răspunsul meu, care nimerește drept la țintă, îl face să se mire ca de un dar al meu de a citi gândurile și, după expresia ce-o ia figura lui, se înțelege că el dezbată o problemă: s-a trădat prin vreun cuvânt, pe care l-ar fi uitat, că vrea toate bananele, sau într-adevăr, am eu darul profeției?

„Bine” zice Baruțu, cugetător. Și iar vrea să puie „chisoaia”, cu gândul la banane, pe care le iubește - el spune exact - ca un pui de elefant. Totuși, dacă parvine să bage scrisoarea în plic, simte că, deși nu eu i-am propus acest amestec în corespondența mea, o banană tot o să iasă pentru meritul lui imaginar. Dar și dacă strică scrisoarea, parcă se gândește el, indirect, tot la acest rezultat ajunge, deși trecând printr-un scandal. În ambele cazuri, Baruțu pare asigurat; așa încât el ar renunța la scrisoare, dacă ar ști cum să ajungă la banană fără scrisoare.

Baruțu nu știe încă înțelesul cuvântului „ieri” și zice „mâine”. „Mâine, îmi spune el, am mâncat o banană...” vrând să aducă vorba de banane. „Să fii sănătos, Baruțule, dacă ai mâncat-o”, îi răspund eu, fără angajament, retezându-i gândul. El se uită la mine, ca peste ochelari, și nu se știe ce gândește afară de banană. Dar trebuie făcut ceva. Se hotărăște. Ia scrisoarea într-o mână și plicul într-alta, de câte un colț, și vrând să le împreune, le ciocnește. S-a obosit. Schimbă plicul în mâna în care ținea scrisoarea și scrisoarea în mâna în care ținea plicul. Iar le împreună, iar greșește. Mâna cu scrisoarea trece dincolo de mâna cu plicul. Depărtează mâinile, le apropie, le mai depărtează o dată. În sfârșit, pune pe masă plicul și scrisoarea. Îl privesc cu sensul: „Ce ți-am spus eu?! Dar cum și-a făcut el socotelile, că o ia de-a dreptul:

—Veau o banană! zice Baruțu gâfâind.

45. NĂVODUL DRAGOSTEI

În pustietatea șesului de nisip, trăia un pescar tânăr, care lucrase zece ani la un năvod. îi făgăduise fetei pe care o iubea, dintr-un bordei, să-i puie inelul căsniciei în degetul al doilea, lângă degetul mic, în ziua când va fi năvodul isprăvit și când va fi prins în mare peștele cel cu neputință de vânat, în bărci, cu vâslele și minciocul.

Acest pește uriaș se apropia de țărmuri. Fusese văzut din vremile lui Homer, răzvrătind valurile, spintecate la răsăritul soarelui, cu pieptul. Pescarii pustietății povesteau că el făcuse parte din herghelia de moruni a împăratului Negru, și că scăpase din grădinile din mare ale împărăției, puțin timp înaintea lui Hristos.

Năvodul fusese urzit, nod cu nod, ochi cu ochi, de singurele mâini ale pescarului îndrăzneț, ajutat de o suveică de os lustruit, și rețeaua lui acoperea un județ întreg de pustietate. Întins între răsărit și apus și între miazănoapte și miazăzi, părea un vânt de odihnă, culcat pe nisipuri. Ca să-l masori între margini, era nevoie să mergi câteva zile pe genunchi, străbătând câte un nod și scurtând câte o sfoară.

La ziua hotărâtă, în ajun de Paști, pescarii din lungul țărmurilor mării trebuiau să apuce de năvod și să-l scufunde în talazuri, printre luntri. Se petrecu însă ceva nepetrecut: marea fugi din margini, lăsându-și mătcile scorburoase goale și târând cu ea, dedesubtul zărilor, avuțiile vii din adâncuri. Pescarii blestemând pescarul, mutară colibele și bărcile într-altă țară și, odată cu ei, porni pe spinări și coliba fetei îndrăgostite, ai căreia ochi nu se mai puteau dezlipi de frumusețea năvodului zadarnic. Dumnezeu se împotrivi voinței răbdătoare a feciorului îndrăgostit și pedepsi nesocotirea gândului de a prinde marea cu un păinjenis.

Zile multe și timpuri multe, pescarul fu zbuciumat de altă neodihnă, umblând pe fundul mării uscate, pardosită cu sîdefuri și fildeşuri trandafirii de scoici. Pentru că se născuse cu patima isprăvilor grele, pescuitul scrumbiilor și al peștilor de blid, care îmbogățeau pe negustorii de crâmpeie, de frânturi și de fărâme, nu-l ispita. Și acum, dându-și seama că a căpătat zestre neașteptată, învierșunarea Celui de Sus, care, nebirit, l-a ales pe el dușman dintre oameni, fără să se mândrească ci smerit, însă iarăși hotărât, porni la o ispravă nouă.

—Voi ridica o clopotniță din nisipuri către ceruri, ca să străpung văzduhul turtit al șesului pustiu și să rămâie străpuns. Și de acolo, de sus, voi căuta dragostea mea, care și-a purtat coliba departe, dincolo de întâia zare mută și oarbă.

La clopotnița lui, pescarul a muncit tot zece ani de zile fără scule și fără ajutoare, dezgropând stâncile cu unghiile și mișcându-le din loc și întorcându-le cu umerii și cu opintirea, până ce le-a învățat să umble singure și singure să se așeze la locul sorocit, poruncite de gândurile lui. Străduințele și rănile dobândite i-au frământat carnea din nou, făcându-i-o de aramă, iar însuflețirea lui a dat viață lepezilor, bolovanilor și nisipului, care i se supuneau ca niște câini și ca niște furnici. Pescarul descoperise înțelegerea cu pământul și graiul nesimțit cu auzul, al tăcerilor și al uitării.

Se auzea către mare că vânătorul de unde, care se lăsase de pescuit, încearcă o cutezare nouă și luntrașii, îndăcinați cu gângăniile mici ale undiții, au râs în bordeiele lor crăcănate și plini de fum de pește fript. Ei erau înțelepți pentru că stăruiau într-o muncă veche, făcută de veacuri la fel. Când se ivi temelia, ei se apropiau duminica de singuraticul ziditor, neînțelegând ce sfârșește, dar pricepând că

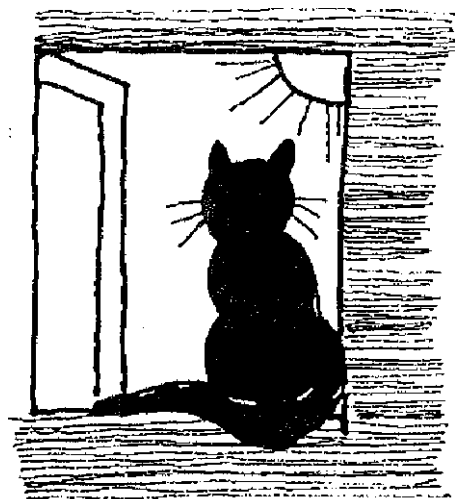
începutul pornise. Din duminică în duminică, turnul creștea încet, de câte-o palmă. Mai târziu, pescarii se adunau în fiecare seară, de departe, ca să-l zărească sporind cu o palmă pe zi.

Adâncit în zidirea lui, ziditorul nu văzuse că se ivise în pustietate pizma și că fiecare piatră cât pumnul era însoțită, în ducerea ei pe muchile clopotniței, de necazul foștilor tovarăși. După ce păretele pătrat se ridica de un stat de om, ziditorul aducea pe brațe și potrivea la rând, până la un stat de om, treptele de piatră roșie, ca să arate mai târziu șacalilor urmăriți de hienă pe scara clopotniței, că scara fusese udată cu sânge. Are să cadă de pe creastă, se gândeau privitorii. Treapta cu care suie, se gândeau ei, are să-l răstoarne. Dar ziditorul nici nu a căzut de pe crestele mereu înălțate și nici nu s-a răsturnat. Minunea amănuntului s-a săvârșit zilnic, zilnic așteaptă să doboare pe ziditor, și minunea întreagă a fost gătită într-o sâmbătă, ca munca Domnului, care s-a odihnit în ziua a șaptea.

Ziditorul a căutat din turn împrejurul lumii și a găsit marginile ei și marea, care fugise, și coliba dragostei strămutată. Trecuseră zece ani ca zece veacuri și ca o zi. Pescarii se uitau la clopotnița pustietății de jos, în straie de nuntă și în cămașă albă. Îmbătrâniseră toți și mulți din foștii flăcăi se apropiu frânți pe cârji, posomorâți și amari, privind în sus de-a curmezișul, ca niște găini. Rușinată se arată și iubita, din nisip, ascunzându-și fața, învechită de tristețe, cu mâna, și neputând să-i tănuiască pântecul, îngreuiat sub cingătoare. Ziditorul tresări.

Dar către seară, pe când se ascuțeau cremenile de argint ale stelelor albe, el văzu și năvodul, pe care îl uitase, zburând întreg și întins și împovărat de plumbii de pe margini, la ceruri. Și stelele frâu prins de zalele lui.

46. MADONA NEAGRĂ

Pisica noastră neagră, cu ochii de sidef și sulf, a fătat. Fantoma ei de catifea a scos din sân și i-a pus în coșul căptușit, patru boboci orbi. Lumina pornită din Vega n-a putut încă ajunge și scapără în ochii lor absenți. Tricotați din lână pestriță, neagră, gălbuie și cenușie, ei par niște târligi desperecheați, rămași prea mici în leagănul unui prunc și, prinși cu gurile de țâțele darnice ale mamei, sunt ca niște viermi mari împlăniți, ieșiți din pământ, de sub coș, ca să mănânce mîța de vie.

Copiii sunt fericiți de noul eveniment și, aplecați deasupra cuibului cu furnici păroase, ascultă vocile lor de vrăbii, împletite subțire pe murmurul tors de pisică, sfînx răsturnat leneș pe orizont și supt de pantere. Ei sunt uimiți de venirea ciudată a tuspatur pisoilor deodată și nu s-au lămurit, de când îi examinează, nicidecum. Imaginea supărătoare a berzei aducătoare de pisoii, o resping amândoi, cu necaz: ciocul imens al pasării de apă, pe care o cunosc din balta Cernavodei și din poze, nu i-ar fi putut purta decât găuriți, ca într-o furculiță, iar zborul celor patru berze s-ar fi auzit în văzduhul casei, ca zgomotul covoarelor scuturate. Altceva este aici. Ei știu că puii au fost „înăuntru”: cum se găsesc fără semn, acum, pe dinafară? Foarte târziu, Baruțu, cu o violentă sinceritate, afirmă că pisica i-a „văsat” și deci fenomenul s-a petrecut pe „guă” - și afirmația lui îl satisface și a satisfăcut întrucâtva și pe Mițu, care, mai mistică și mai apropiată de instinct, rămâne dubitativă și visează cu ochii duși. Tăriile misterelelor întinse străbat lumea, înlănțuite unele de altele și încovoiate, ca niște fire telegrafice cu mărgăritare fugace.

A doua seară, pisica s-a strecurat în odaia noastră și ne-a găsit la masă, întâmpinată de cuvinte mângâietoare, diminutivate pentru a fi mai fragede înțelese, și de muștrări.

—Cum ți-ai lăsat singuri copiii?... E obosită, mîța mamei... Papă puținel sosuc cu pâinișoară...

Dar instalată pe un scaun, madona neagră și-a uitat pisoii de tot și această lipsă de sentiment, brusc relevată, ne vexează.

—Du-te repede și vezi ce fac! o îndemnă măicuța.

Insensibilă, mîța își ia firul de unde l-a lăsat și toarce.

O descoperire: cuibul e gol! O presimțire: i-a mâncat! O dereticare generală verifică presimțirea. În odaia pisicii toate obiectele au fost răsturnate, întâi, cu delicatețe. Șoapte la ureche, ca să nu bănuiască de pe acum copiii celelalte mistere, criminale, ale naturii, argumentează în sensul că, după cum s-a mai auzit, mîțele și cățelele își mănâncă puii cei dintâi. Pântecul pisicii este evident, mai mare decât era acum un ceas. Trebuie pedepsită. Frumusețea jertfei de a naște este pătata de un asasinat, care nu trebuie uitat nici la pisici. Renaște teoria câinelui mai bun sufletește, și mai devotat decât pisica, reputată dușmănoasă. Murindu-i stăpâna, o pisică flămândă i-a mâncat beregata: câinele moare lângă cadavrul stăpânului ucis. Dar calul! cine se mai poate îndoi de virtuțile lui, comparativ cu pisica? Calul însă mănâncă ovăz și fân: n-ar avea ce face cu carnea de mînz.

—Stai că-ți arăt eu ție! amenință o femeie.

—Să nu te mai prind pe-acasă, că te omor cu cleștele, făgăduiește altcineva. Ticăloasa! Blestemata! Ieși afară!

Copiii nu pricep și lacrimile lor sentențioase se ivesc și pentru aii pisicii, care au dispărut, și pentru pisica în primejdie. Cu multă greutate, împiedicăm o crimă nouă. Pisica a fost dată afară, și

acum se tânguie la ușă.

Ceasul de culcare coincide cu descurajarea. Cu capul plecat pe umăr, copii străbat odăile, ducând în mână, triști, părechea lor de papuci. Un oftat de dureri confuze le scapă printre lacrimile abia reținute.

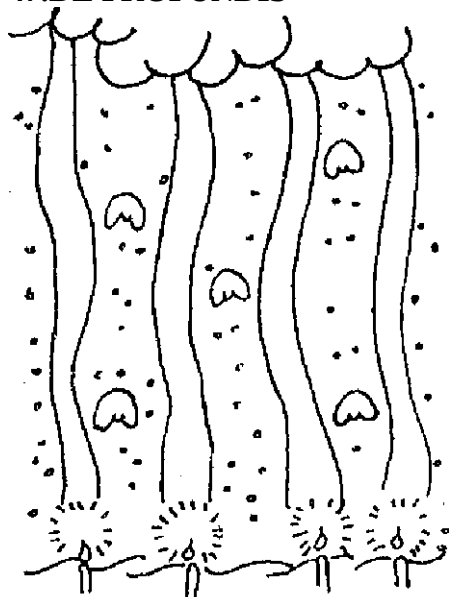
—După culcare, ai să vezi, nimic nu-i mai poate stăpâni și vor plânge toată noaptea, zice tătușu.

—Ce să le fac? răspunde măicuța.

Aprindem lampa, dezbrăcăm copiii, nesimțitori ca niște manechine și, neputincioși ca și ei la surâsuri și jocuri, părem un personal indiferent, de sanatoriu, manipulând copii de clienți. Când ridicăm plapuma patului Mișurii, dăm un strigăt cu toții. Pisoii dormeau adânc, încrucișați, unul peste altul...

Mai iertătoare ca noi, pisica se întoarce de-a fuga, de-a lungul coridorului, pe unde își transportase puii la mai cald, se culcă împrejurul lor și lăptându-le setea, ne mulțumește cu ochii, deschiși în pafale de aur...

47. DE PROFUNDIS

Sunt silit să întorc velința sentimentală și să-ți arăt, acum, povestea mea de mătase și catifea, pe dedesubt, în căptușeală. Ți amintești de mama cățeaua, cu puii frizați, pribegi, născuți în ulița noastră? Intre lemnăriile schelei pentru o clădire viitoare, sălășluisse un trib de câini și copiii noștri le duceau demâncare. Fiecare cățel fusese adoptat de câte o familie vecină și cățeaua fusese luată de către un proprietar. A doua zi, i-am văzut din nou adunați între lemne. Nedepriși cu covoarele și parchetul, puii s-au purtat prost iar muma își cânta în urlete dorul și deznădejdea. Tiptil, părinții adoptivi aduseră puii înapoi, câte unul, și le deteră drumul pe sub poartă și cățeaua, scăpată supravegherii stăpânului de peste noapte, veni de-a fuga în mijlocul lor. Ei și-au povestit cu toții într-un grai de chiote bucuria reîntâlnirii și muma își puse darurile pline dinaintea lacomelor cârțițe albe.

Au mai trecut câteva zile peste bordeiul lor și noaptea de ieri fu încremenită de îngheț. Ne-am gândit pe tăcute la ei; pe tăcute, din pricina rușinii oamenilor mari de-a vorbi tare de niște căței, și ne-am auzit unii pe alții oftând încet.

—Ce ai tătuțule? întrebă copiii. Mi se pare că te-ai gândit la ceva, zise fetița. Și tătuțu, mincinos și grav, pentru că se simțea ghicit, răspunse măicuței:

—Mi se pare că nu se mai face împrumutul... E o criză!... Dar mi se pare că voi ați oftat cu adevărat: vă e somn?... adaose tătuțu pentru copii.

Copiii se uitară în ochii tătuțului și tremure de lacrimi nestăpânite s-au ivit în luminile lor.

—Mergem mâine și-i luăm pe toți la noi, hotărî tătuțu, covârșit. O să-i ținem întâi în bucătărie...

Copiii săriră pe el și-l pupară cu poftă.

—Ai văzut?... zise fetița. Tu te gândeai la ei... Spune drept!

—Nu vream să știți că mă gândesc și eu acolo... Sunt om cu mustăți și oamenii nu se gândesc la căței... O să vedeți voi mai târziu, că ei se gândesc la datoriile cetățeanului față de stat...

—Spui prostii, zise măicuța. Copiii, ca și mine, fură de aceeași părere cu măicuța.

—Nu vrei să mergem acum? întrebă vioi și nerăbdători copiii.

—Viscolește: ascultați. Văjâie vântul și trosnește piatra. E întuneric și nu putem intra la ei. Poarta lor e încuiată.

—Sărim peste zăbrele, propuse băiatul, stropșind *consunele* tari.

—Nu se vede nimic... Dar mâine, dis-de-dimineață, mă duc și vi-i aduc pe toți.

—Te duci tu singur? întrebă fetița.

—Nu-i totuna, dacă vi-i aduc vouă pe toți? Li așteptați în casă, la cald, și vă jucați cu ei lângă sobă.

—O speranță atât de repede împlinită îi făcu să bată din palme, sfădindu-se cum au să-și împartă căței a doua zi. Le plăcuse ambilor copii cu deosebire cățelul cu o pată neagră la rădăcina frunții, care da iluzia că preferatul avea trei ochi, așezați la rând.

M-am sculat, foarte de dimineață, ca să aduc căței și cățeaua. M-am dus în dreptul zăbrelelor închise și am fluierat ca să vie muma și nu a venit: am fluierat de câteva ori și nu a venit. M-am aplecat și am chemat, cum se cheamă căței, bobocii de rață și purceii, prin imitații și onomatopee, și familia

nevăzută nu a venit! Și m-am uitat mai bine. Cățelul cu trei ochi m'urise chiar lângă locul de unde-l chemam. Și toți frații lui căzuseră care încotro, în zăpadă. I-am numărat, împrăștiați, culcați pe o parte, scuturați ca niște miei cu bomboane înăuntru, dintr-un pom de Crăciun. Unde era căteaua? Am stat și am cercetat un ceas.

—Învăță-mă ce să le povestesc copiilor noștri; căci nu le pot spune că puii au murit. Și nu pot nici chema profetic, puterile vechi din cer, din soare și din pustietăți ca să învieze cățelii...

48. RUGĂCIUNEA DE SEARĂ

Baruțu e îngenuncheat în pat, cu coatele pe masa de noapte, dinaintea lămpii electrice, cu abajurul ca un pupitru de strană. Icoana neagră de lemn, din părete, are trei veacuri, tot atât de lesne cum Baruțu are trei ani. El își face rugăciunea cu mama și zice după ea „Numile Ta-tu-lui... și alu Fiului... și alu Sfu... ntului... Duc... Amin”. Dar a greșit întâi mâna, începând semnul crucii cu stânga; ceea ce este un mare păcat.

Crucea se face cu dreapta și Baruțu nu știe exact care-i dreapta, ezită, se sperie, căci vorbește cu Dumnezeu, și ar vrea parcă să mai aibă o a treia mână, ca să iasă din încurcătură. În eforturile pe care le face, cu umerii, cu spinarea și uitându-se cu ochii lui, exagerat de mari și de frumoși, la amândouă mâinile puse alături, pe masa de noapte, parcă ar vrea să ducă la frunte și un picior.

Mama îi ia mâna dreaptă, i-o strânge la trei degete, și el le pune pe toate cinci, și i-o duce la frunte. Baruțu numește fruntea: *ptuntea*. „în numele Tatălui” a fost așezat exact în mijlocul frunții lui albe, dar „al Fiului” o ia anapoda, când spre umărul stâng, unde stă Aminu, când spre cel drept, unde este Sfântul Duh. Se ivește din nou discuția stângului, deosebit de dreptul, și iar se înnoadă rugăciunea, care începe frumos.

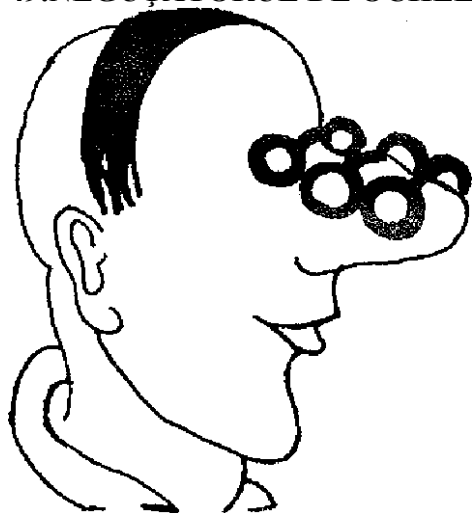
Se reia totul de-a capul, cu arătarea că „Numele Fiului” este „a bulic” adică: la buric. De altfel, în căutarea noului creștin se vede o stângăcie, datorită și noțiunii destul de vagi a buricului. El e de părere că buricul este buricul, dar este nesigur, căci s-a putea ca buricul să fie și altceva. Verificarea semnului Fiului se depărtează și trece peste buric, ca și cum nu ar exista.

„Fii serios, Baruțule, că mă supăr”, îi zice mama și figura lui exprimă o mare nedumerire. „Uite, ăsta e buricul”, fixează mama, și el a înțeles că buricul se găsește dedesubtul nasturelui de sidef care prinde minteanul de pichet al pijamalei, pe burtă, de pantalonii largi, încheiați la gleznă. Crucea e toată gata, dar nu e numai atât. La semnul închinăciunii se adaugă o rugăciune, destul de lungă, dar obligatorie. Un copil cuminte nu se poate culca fără să spuie întâi rugăciunea întreagă - și iată de ce: Somnul e țara lui Dumnezeu, unde copiii se duc îndată ce adorm și dacă pe Baruțu îl va întâlni din întâmplare Domnul și-l va întreba: „Te-ai închinat, Baruțule, aseară?” el trebuie să nu umble cu minciuni, ci să spuie cum l-a învățat mama: „Da, Mudnezeule, m-am închinat”. De altfel, mama i-a spus și cum îl cheamă pe el și cum trebuie să spuie că-l cheamă, pupând mâna lui Dumnezeu și făcând o metanie cu un picior.

„Dă-mi, Do-amne.. sănătate” a mers. „Mie... si lui... tătuțu” a mers. „Și mămichiii... și suioaei... mele” tot a mers. Rugăciunea s-a încurcat la cuvintele „și tuturor celor dimprejurul meu”. Fiind de prea multe ori și limba lui Baruțu neputând să-i scoată pe toți la rând și ajutându-se mai mult cu gâttelejul, rugăciunea s-a oprit, în gura deschisă, pe jumătate. S-a renunțat. Urmarea a fost bine rostită: „Dă-mi pâine... sae... apă...” Aci Baruțu s-a oprit și a cerut să adauge „jucăii și o pucă” și i s-a permis să ceară jucării și o pușcă, deși cu explicația că Dumnezeu dă de toate, afară de puști, pe care poate că, la urma urmelor, le va cumpăra de la Moș Crăciun, dacă Baruțu va fi cuminte. Din pricina puștii care i-a fost permis să o ceară și pe care el nădăjduia să o găsească, a doua zi de dimineață, lângă cafeaua cu lapte, adusă zilnic de Dumnezeu, sfârșitul rugăciunii, trist, a fost spus cu mare bucurie: „Și mă păzește, Doamne, de moartea de năprasă”. Cu moartea Baruțu s-a obișnuit de astă vară, de când omoram

muștele cu stropitorul de aburi: el însuși a ucis într-o zi, fără să vrea, un fluture, peste care s-a tăvălit în luțernă. Năprasna singură a rămas trăgănată și nerostită și mama a făcut-o să se piardă în plapumă și-n perina de puf.

49. NEGUȚĂTORUL DE OCHELARI

Clientul, Opticianul, doamna Ferdy Magazinul de optică „La trei ochelari”

CLIENTUL: Domnule optician, am venit să-mi dai o păreche de ochelari.

OPTICIANUL: Cu marginea de aur sau de metal?

CLIENTUL: Cu cea mai ieftină margine.

OPTICIANUL: Atunci vă servesc niște ochelari fără margini.

CLIENTUL: N-am ce face cu ei: n-am cine să mi-i ducă.

OPTICIANUL: N-am vrut să zic niște ochelari nemărginiți. Au și cei fără margini o margine... de aer.

CLIENTUL: Iartă-mă că insist. Nu mă interesează, dar vreau să înțeleg.

OPTICIANUL: Să vă dau un exemplu. Orice plic de scrisoare are o margine de aer, o margine care înconjoară marginea lui.

CLIENTUL: Vrei să-mi propui niște ochelari pătrați și cu marginea gumată? Se lipesc de sprincene.

OPTICIANUL: Ferească Dumnezeu: nu am această marfă în magazin. Am dat exemplul cu plicul ca să puteți pricepe marginea la ochelarii fără margine.

CLIENTUL: Cum? S-a descoperit marginea nemărginită?

OPTICIANUL: E o chestiune veche, mult prea veche, stimate domnule. Întâi, au fost ochelari fără margini și apoi au venit ochelarii cu margini, ochelarii cu sârme și ochelarii cu arc. De fapt, părintele ochelarilor a fost monoculul.

CLIENTUL: Continuă că mă interesează. Vorbești ca un domn profesor.

(Surâsul de satisfacție al opticianului.)

OPTICIANUL: Nu mai am ce spune; s-a isprăvit.

CLIENTUL (gânditor): Ești bun dumneata să-mi spui ce este un *ochelar* cu arc? Nu pot să mi-l închipui. Îl pui și sare de la ochi? Atunci, la ce folosește?

OPTICIANUL (filolog): Este așa numitul „pince-nez”.

CLIENTUL: N-am nici o idee. Seamănă cu arcul de la canapea?

OPTICIANUL (râzând): Să vi-i arăt.

CLIENTUL: O să mi-i arăți după ce mi-i da o păreche de ochelari fără margini... Ca să pot să văd ochelarii cu arc.

OPTICIANUL: Luați loc, vă rog. Ce număr purtați?

CLIENTUL: Numărul 37.

OPTICIANUL (râde): Imposibil!

CLIENTUL (reflectând): Port și 42.

OPTICIANUL: Exclus.

CLIENTUL: Oare să mă fi înșelat? (Se gândește.) Stai să-mi aduc aminte. (Măsoară cu degetul pe marginea tejghelei. Dă din cap.) Nu! (Numără cu mâna în aer. Repede.) Am și nr. 172. (Dă din cap.) Pardon, asta e numărul casei...

OPTICIANUL: Nu m-ați înțeles. Ce număr de ochelari aveți?

CLIENTUL: Trebuie să am număr de ochelari?

OPTICIANUL: Desigur.

CLIENTUL: Și, dacă n-am număr, nu pot avea ochelari?

OPTICIANUL: Nu se poate avea ochelari fără număr.

CLIENTUL: Spuneai că sunt mai ieftini fără margini? Dă-mi niște ochelari fără număr, poate că sunt și mai ieftini.

OPTICIANUL: Oricât ar fi ochelarii de ieftini, trebuie neapărat să aibă număr.

CLIENTUL: Foarte curios... Te rog să-mi explici.

OPTICIANUL: Să vă dau un exemplu.

CLIENTUL: Ca să înțeleg pe rând, caută un exemplu cât mai aproape de plic. De pildă, tot un plic, însă dacă se poate, negumat.

OPTICIANUL: Nu se potrivește.

CLIENTUL: A! trebuie să se potrivească?

OPTICIANUL (arată cu mâinile): Gulerul e-așa și *ochelarul* e-așa.

CLIENTUL: Când ți-am spus adineaori că port nr. 38, mă gândeam la galoși. (Scoate galoșul și-l pune pe tejghea.) Vezi și dumneata: nu e 38?

OPTICIANUL (iritat): Când v-am întrebat ce număr purtați, ca optician nu mă puteam gândi la galoși.

CLIENTUL: Și trebuie să te superi? La urma urmei, și ochelarii și galoșii nu sunt tot ai mei? Și crezi dumneata, domnule optician, că natura nu a prevăzut nici o legătură între numere? Crezi că numărul ochiului nu corespunde deloc cu numărul piciorului? Am spus că numărul meu de la casă este 172. Ei bine, știi ce număr am la brișcă? 271. Nu vezi că în fond e tot aia? Am uitat numărul de la pălărie: trebuie să fie și acolo vreun șapte, vreun doi... Să nu te crezi dumneata mai deștept decât natura.

OPTICIANUL (filozofic): E cu totul altceva.

CLIENTUL: Întâi, trebuia să mă întreb nu ce număr am la sticle, dar dacă am mai purtat sau nu am mai purtat ochelari. Nu puteam să port număr fără ochelari. Dar să căutăm. Adună numărul de la galoș cu numărul de la brișcă și cu cel de la casă și, făcând calculele dumitale, obținem - nu se poate altfel - numărul ochelarilor mei. Și te întreb ceva: nu sunt toți ochelarii de sticlă?

OPTICIANUL: Ba da.

CLIENTUL: Atunci ce rost au numerele de ochelari? Sunt. unii mai mari, ca geamul de la prăvălie, și alții mai mici, ca geamul de la pod?

OPTICIANUL: Ochelarii se numerează altfel, stimate domn.

CLIENTUL: Foarte rău. Zăpăciți clientela.

OPTICIANUL: Ochelarii au numere de tărie.

CLIENTUL: Vezi? am înțeles... Unii se sparg mai lesne și alții mai greu (Animat.) Și, în definitiv, de ce faceți ochelarii tocmai din materialul cel mai fragil? Eu i-aș fi făcut de... postav.

OPTICIANUL: Dacă ar fi de postav, n-ar mai vedea nimeni cu ochelarii. Puneți-vă paltonul în cap și veți constata că nu mai zăriți deloc.

CLIENTUL: Ciudat. Nu te-ai întrebat dumneata niciodată de ce se vede prin sticlă și de ce nu se vede prin bumbac?

OPTICIANUL: Dumneavoastră nu vă e aminte să cumpărați.

(Intră doamna Ferdy.)

OPTICIANUL: Sărut mâna, cuconiță, cu ce vă putem servi?

DOAMNA FERDY: Terminați întâi cu domnul, care a venit înaintea mea.

OPTICIANUL: Cu domnul am și terminat. (Către client.) Ce vă trebuie dumneavoastră se găsește la a treia prăvălie pe dreapta. (Clientul iese.)

DOAMNA FERDY:

—Am cumpărat de la dumneata un binoclu defect. M-am dus aseară la teatru și actorii jucau cu picioarele în sus. Vede răsturnat și de-a-ndoasele.

OPTICIANUL: E-adevărat, cuconiță?

DOAMNA FERDY: Poftim, uită-te și dumneata. (Potrivește *binocolul* către vitrină.) Uite, trece o trăsură: fuge de-a-ndaratele.

OPTICIANUL (luând binoclul, izbucnește într-un hohot de râs): Nu mi-aș fi închipuit să fie animalele cvadrupede atât de comice când fug așa.

DOAMNA FERDY (ia binoclul): Uite un domn care poartă cravata la spate și umblă cu călcâiele întoarse.

OPTICIANUL (ia binoclul): Un câine lup fuge pe spinare cu coada înainte. Ați observat că și figurile se schimbă: uite, un popă cu barba în creștetul capului; mustățile se țin după el, libere și detașate.

DOAMNA FERDY (ia binoclul): N-am mai pomenit așa ceva. (Se uită la optician cu binoclul pus de-a-ndoaselea, dându-se înapoi.) În interior mai are un defect: depărtează lucrurile la două poște. Ce caraghios ești, domnule optician. Te-ai micșorat cât un pui de pisică!

OPTICIANUL (ia binoclul): Cuconiță! aveți dreptate. Pe onoarea mea, nu sunteți mai mare ca o găscă.

DOAMNA FERDY (ia binoclul): Ai început să semeni cu un mojiș. Cere scuze și sărută mâna.

OPTICIANUL (se execută lipind călcâiele): Sa mă mai uit odată la dumneavoastră. (Vede pe client întorcându-se și nimerind clanta greu.)

CLIENTUL: Bine, domnule, negustor serios ești dumneata? îmi pare rău. M-ai trimis la vopselărie. (Pipăie și găsește un scaun, în care se instalează definitiv.) Să mă servești imediat!

OPTICIANUL (către doamnă): Luați, vă rog, loc.

DOAMNA FERDY: Aștept să isprăvești cu domnul și scapă-mă, te rog, de binoclu.

CLIENTUL (încet, către optician): Este soția dumitale?

OPTICIANUL : De unde până unde?

CLIENTUL (încet): A zis că să o scapi de... binoclu. Să te învăț eu ceva. Dacă face pipi în apartament, să cumperi o biciușca de trestie de mare.

OPTICIANUL (râde): Nu înțeleg ce vreți să spuneți.

CLIENTUL: Am avut și eu un binoclu, însă de sex feminin. Fătase și șase *binoci* și toți făceau pipi în casă...

OPTICIANUL: Ce credeți dumneavoastră că este un binoclu?

CLIENTUL: O rasă de câini cârni, de toată frumusețea.

OPTICIANUL: Confundați, mi se pare, binoclul cu buldogul...

CLIENTUL: Poate să ai dreptate. Al dumitale se cere la ușă?...

OPTICIANUL: Binoclul e un aparat de apropiat lucrurile depărtate.

CLIENTUL: Se pune la ochi, ca și ochelarii?

OPTICIANUL: Desigur, însă trebuie să-l ții cu mâna.

CLIENTUL: Atunci nu mai cumpăr ochelari. Dă-mi un... *buldoglu*...

OPTICIANUL: Dumneavoastră nici nu știți ce vreți să cumpărați.

CLIENTUL: Bine, cumpăr și ochelari. Mai ai ceva de vânzare? Sunt dispus să cumpăr o mulțime de instrumente de optică.

OPTICIANUL (bucuros): Atunci, lăsați-mă să vă fac eu o colecție completă. {Ia mașul telefonic și fluieră.) Alo, atelierul! Dumneata ești, domnul Franț? Lasă, te rog, un moment și adu-mi la magazin câte un exemplar din fiecare instrument de al nostru. (Către client) îmi dați voie să vă întreb: sunteți profesor de fizică?

CLIENTUL: Sunt profesor de dans.

OPTICIANUL: Ce faceți cu instrumentele?

CLIENTUL: Nu e rău să se găsească la casa omului.

(Franț intră cu un stoc de instrumente, duse în brațe, ajutat de un servitor.)

OPTICIANUL: *Danke sehr*.

CLIENTUL: Vorbești nemțește perfect. Aș vrea să învăț și eu. Dă-mi un aparat de vorbit nemțește.

OPTICIANUL: Așa ceva nu există.

CLIENTUL: Un prieten al meu are o pâlnie cu care vorbește patru limbi.

OPTICIANUL: Probabil că le-a învățat.

CLIENTUL: Nici vorbă! E o pâlnie cu patru limbi. Dă-mi deocamdată una cu o singură limbă, pentru nemțește.

OPTICIANUL (evaziv): Aparatele astea sunt în vamă. Le voi scoate peste trei, patru zile. Uite, aveți aci deocamdată un microscop, un telescop, un periscop.

CLIENTUL: Pune-le deoparte. Care-i mai mare, telescopul sau periscopul?

OPTICIANUL: Sunt de formate deosebite însă foarte portative.

CLIENTUL: Vreau să te întreb dacă un telescop e mai mare decât un episcop, pentru că un protopop e mai mic decât un episcop.

OPTICIANUL: Intre optică și sfântul cler nu e nici o legătură.

CLIENTUL: A! nu e nici o legătură?

OPTICIANUL: Aci aveți un metru, un pluviometru, un barometru, un densimetru și un termometru.

CLIENTUL: Domnul Franț a uitat să aducă un kilometru. Tot se ostenește, roagă-l să vie și cu un taximetru.

OPTICIANUL (jignit): Nu ținem taximetre...

CLIENTUL: Un taximetru mic, mic de tot, ca să-i dau drumul pe birou și să mă joc cu el.

OPTICIANUL (retează): Lipsește.

CLIENTUL: Pune măcar un kilometru, tot așa, mic de tot, ca să-l ții în sufragerie.

OPTICIANUL: O să vă comand. Aci aveți un barometru. Arată ploaia și vântul, vremea frumoasă și frigul uscat.

CLIENTUL: L: E bun, îl bag în răci tor și-l pui la vânt.

OPTICIANUL: Luați-vă în primire termometrul.

CLIENTUL: îmi lipsește din casă grozav un termometru: De zece ani mă țin să cumpăr și am uitat mereu. Nu-ți închipui câți bani am dat pe medicamente în zece ani.

OPTICIANUL: E pentru temperatură.

CLIENTUL: Dar mai cu seamă pentru vindecare. Dacă ești bolnav și iei la subsuoară un termometru, îți trece. Și mai are un folos: servește fără să se consume, ca ventuzele. Cred că dumneata, care ai atâtea termometre în prăvălie, ești sănătos tun.

OPTICIANUL: Am un guturai teribil.

CLIENTUL: Ascultă-mă și pe mine, pune termometrul... Ai isprăvit cu furnitura? Dă-mi acum ochelarii.

OPTICIANUL: Vă mai trebuia un binoclu.

DOAMNA FERDY: Văd că sunteți amator de lucruri rare. Vă recomand binoclul acesta.

CLIENTUL (șoptind): Ziceai că nu e soția dumitale. Te rog să mă prezinți.

OPTICIANUL: Doamna Ferdy.

CLIENTUL (sculându-se în picioare și complementând într-altă parte decât în direcția doamnei): Profesorul Bankuk, maestru de dans și de educația voinței prin sine însuși, telepatie, magnetism animal și sugestie. Hotel Ingliš, unde ocup un apartament.

DOAMNA FERDY (către optician): Un bărbat distins. Uite cum salută. (Către Bankuk.) Binoclul acesta prezintă obiectele sau pe dos, adică întoarse cu spatele, sau cu susul în jos, sau culcate. Ființele și obiectele în mișcare merg anapoda și de-a-ndaratele.

BANKUK (spiritual): Admirabil! e bun acasă și la căile ferate. Știi dumneata câte ciocniri s-ar putea evita dacă șefii de gară ar avea acest binoclu? Ar fi de ajuns să se uite la un tren în pericol pentru ca trenul să o ia la fugă îndărăt. Ziceți, doamnă, că mai face ceva?

DOAMNA FERDY: Prezintă obiectele culcate.

BANKUK (și mai spiritual): E bun contra gândacilor. Hotelul meu e plin de ploșnițe și gândaci. Pui binoclul și-i culci. (Către optician.) Parcă mi-aduc aminte că-mi mai trebuia ceva. (Grav.) Numi poți da și un graso-metru: așa cred că se cheamă.

OPTICIANUL: Graso-metru? La ce se întrebuințează graso-metrul?

BANKUK: Mi se pare că se atâră de urechi.

OPTICIANUL: în ce scop?

CLIENTUL: Ba mi se pare că se numește graso-scop. Nevasta mea vrea să slăbească și a încercat de toate. Mi-a spus să-i cumpăr, când voi găsi, un aparat din acelea care se agață de urechi.

OPTICIANUL : înțeleg. Doriți un telefon. Luați un abonament la centrala automată.

CLIENTUL: Și credeți că slăbește?

OPTICIANUL: Toți abonații la centrala automată au slăbit în șase luni cu câte douăzeci de kilograme.

CLIENTUL: îți mulțumesc, am luat și binoclul.

(Doamna Ferdy pleacă.)

DOAMNA FERDY: La revedere, domnule profesor.

CLIENTUL: Acum dă-mi niște ochelari buni.

OPTICIANUL: Rămăsesem la numărul dumneavoastră. Nu mi-ați spus ce număr ați purtat până acum.

CLIENTUL: Dacă aş mai fi purtat ochelari, nu înţeleg de ce aş mai cumpăra alţii. Sunt de felul meu conservator.

OPTICIANUL : La purtare, numărul creşte din an în an.

CLIENTUL: Cum, creşte așa singur?

OPTICIANUL: Fireşte.

CLIENTUL: Nu mi se pare atât de firesc, mi se pare chiar foarte bizar. La brişcă mea, pe care o am de cinci ani, niciodată n-am observat acest lucru. Creşte cifra sau creşte numărul?

OPTICIANUL: Ochelarii sunt un fabricat excepţional. Să alegem numărul care vă trebuie. Luaţi loc, vă rog, pe acest scaun. (îl conduce la un fotoliu.) Vă rog, uitaţi-vă înapoi.

(îi arată o planşă cu text de diverse mărimi. Clientul întoarce capul în partea opusă şi se uită ţintă).

OPTICIANUL: Vă rog să vă uitaţi la mine.

CLIENTUL (cu capul întors): Mă uit la dumneata de zece minute.

OPTICIANUL : în partea ceea nu mă puteţi vedea. Întoarceţi-vă spre mine. (Clientul se întoarce încet.) Acum ce vedeţi?

CLIENTUL: Ştiu eu ce să zic!

OPTICIANUL: Nu vedeţi nimic?

CLIENTUL: Absolut nimic. Dar aud o voce.

OPTICIANUL: Vocea mea.

CLIENTUL: Probabil. Cred că domnul Franţ a plecat.

OPTICIANUL: Să mă apropii puţin. Nici acum nu vedeţi?

CLIENTUL: Nici.

OPTICIANUL: Foarte neobişnuit. (Se apropie.) Dar acum?

CLIENTUL: Nici acum.

OPTICIANUL (vine lângă client): Mă vedeţi sau cel puţin mă zăriţi?

CLIENTUL: Nici nu te văd, nici nu te zăresc. Parcă nici nu ai fi.

OPTICIANUL: E un caz unic de miopie. (Opticianul trece la spatele clientului.)

CLIENTUL: încep, ca să zic așa, să te rad. Eşti la spatele meu.

OPTICIANUL: Din ce în ce mai curios! Este exact.

(Opticianul scoate ceasul şi examinează ora.)

CLIENTUL: Acum te uiţi la ceas.

OPTICIANUL: Extraordinar! Domnule, dumneavoastră aveţi privirea dorsala... Mă vedeţi cu ceafa,..

CLIENTUL: Nimic imposibil. Unii văd cu coada ochiului.

OPTICIANUL (ia tabloul cu litere şi-l plasează în spatele clientului): Citiţi, vă rog, rândul acesta.

CLIENTUL: Nu descifrez nimic.

OPTICIANUL (mutându-şi degetul pe alt rând): Citiţi aici.

CLIENTUL: Tot nu văd.

OPTICIANUL: Nici aici?

CLIENTUL: Nici aici.

OPTICIANUL: Pe mine cred că mă vedeţi.

CLIENTUL: Eşti în spatele meu.

OPTICIANUL (uimit şi căutând o soluţie): Voi telefona doctorului Orlando Popescu, şi-i voi cere sfatul pentru cazul dumneavoastră. (Desprinde telefonul.) Alo! 13 13... Casa domnului dr. Popescu?... Aş putea vorbi cu domnul dr. Popescu?... Aştept... Da. Domnul dr. Popescu?... Să vă expun un caz extrem de interesant... Este la mine un client care vrea să cumpere ochelari... Suferă însă de un defect... sau mai bine zis are o însuşire curioasă: Nu vede cu faţa, însă vede foarte clar cu spatele... Şi nu ştiu cum să-i aşez ochelarii... A! nu este casa domnului dr. I. N. Popescu? Este casa domnului dr. N. I. Popescu? Mă scuzaţi. (î închide telefonul. Caută în cartea telefonică.) Sunt în cartea telefonică optzeci de doctori, pe care îi cheamă Popescu şi pe unul îl cheamă chiar Popescu Dumitrescu (la telefonul.) Domnişoară, daţi-mi trei, douăzeci şi unu, zero, trei... Alo!... casa domnului dr. Popescu? Să trăiţi, domnule doctor... Am un caz curios de oculism... M-am înşelat? Nu sunteţi domnul dr. Poppescu cu doi p?... Sunteţi domnul dr. Poppescu cu trei p?... Nici nu sunteţi medic?... Sunteţi doctor în drept?

Scuzați, vă rog! (Către client.) N-am noroc să dau de oculist. Problema e următoarea: Dându-ne seama că dumneavoastră vedeți cu partea dinapoi, este de știut exact cu ce anume punct vedeți, ca să știu unde punem ochelarii, mai sus sau mai jos... Dați-mi voie să vă pipăi...

CLIENTUL: Mă gâdil, nu mă pipăi, că țiș.

OPTICIANUL: Atunci ce-i de făcut? Ce vârstă aveți?

CLIENTUL: Vrei să cauți numărul ochelarilor în numărul anilor?

OPTICIANUL (îi pune brusc degetul pe rădăcina nasului): Ce vedeți acum?

CLIENTUL: Nimic.

OPTICIANUL (apropie degetul de ochi și-l mișcă): Nici nu dă din pleoape. (îi pune degetul pe globul ochilor.) Fenomenal! i-am băgat degetul în ochi și nici n-a clipit!

CLIENTUL (blajin): Nu ți-am spus domnule, că am ochi de porțelan?

OPTICIANUL: De porțelan? Nu mi-ați spus! Acum se explică. De ce mai căutați ochelari?

CLIENTUL: Dumneata crezi că dacă aș avea ochi, aș mai cumpăra ochelari? Ce-aș fi făcut cu ei?

50. CUM A FĂCUT MAMA PE MIȚU

În casa noastră tot ce s-a făcut, de către mama noastră a fost făcut. La început, era mama. Nimic împrejurul ei nu era, decât casa și bătătura. Nu erau rațe, nu erau pisici, nu erau porci și jucării, nu erau găini, și nici căței nu erau - și pe toate le-a făcut mama, care face și-acum toate cu mâinile ei, pe care Mițu le pupă ori de câte ori mâinile curate ale mamei se apropie de fața ei.

La început de tot, mama a făcut cafeaua cu lapte și smântână și, pe urmă, l-a făcut pe tătuțu, în curte, prin trifoi, ca să nu-i mai fie urât de tot. Tot mama a făcut-o și pe bunica noastră, care a ieșit nițel cocoșată. S-a cam frânt când a fost scoasă din cuptor și răsturnată, din oala cu gura-n jos, pe scândura de tăiței.

De Crăciun, la cozonaci cu Mițu, care e o harnică gospodină, alegând stafidele și mâncându-le pe jumătate, mama i-a spus cum a făcut-o pe ea, acum patru ani, tot de Crăciun. Stafidele mici, roșii, se potrivesc, pentru a fi deosebite unele de altele și de cozile lor, cu degetele mici ale lui Mițu, ca țigările cu chibriturile. „Pe cele stricate le tragi deoparte și le aruncăm”, i-a spus lui Mițu mama, și Mițu a găsit o grămadă de stricate - și, în loc să le arunce prea departe, le-a mâncat. „Vezi să nu te îmbolnăvești”, i-a spus mama, dar Mițu știe că nu se îmbolnăvește. Stafidele rămase, care au trecut în cozonaci, tot Mițu o să le mănânce, ciupite pe felie.

Pe Mițu, mama a făcut-o din cocă și nuci, și pe tătuțu mi se pare că din cocă și mac, fiindcă are mustați. A luat, pentru Mițu, o pungă de făină, o cană cu lapte și cinci albușuri de ouă bătute și cinci gălbenușuri, și le-a frământat bine. La Mițu a pus și o bucată de vanilie și zahăr mult, cernut printr-o sită blondă. Când a fost gata, mama a scos-o din copaie și, întinzând-o pe scândura presărată cu făină, a îndesat-o, i-a tras brațele și picioarele, i-a prins încheieturile, una câte una, citindu-le câte o rugăciune, bună pentru întărirea zgârciurilor și, rotunjind între palme mărgelile cât boabele de mazări, cărora le-a pus deasupra câte o unghie, tăiată cu foarfecă din margini de solzi argintii, de crap, i-a lipit degete la picioare, ca niște mărgăritare cu umbră trandafirie.

Fiindcă a voit să aibă o fată sprintenă, care să stea mai mult în picioare și mai mult să umble, mama i-a făcut fluierile lungi, atât deasupra, cât și dedesubtul genunchilor, și s-a ferit să-i îngreueze șoldurile cu așternuturi leneșe și somnoroase. În mijlocul pântecului, a împuns semn cu unghia - un ochi închis - și, cu trei stafide negre, a făcut trei alunițe, ca să o cunoască mama toată viața, dacă s-ar întâmpla, Doamne ferește! să o piardă sau să o fure pe la marginea pădurii, vreodată, Sfânta Sfintelor, care ademenea pe vremuri, cu ochii ei de căprioară și cu zâmbetul preacurat, fetele sfioase și le călugărea într-un schit în piscurile pleșuve.

Pentru ochi a fost mai greu, căci, întâi, mama luase două boabe de piper, apoi două măslin, două migdale cu crăpătura albă. Nici una nu se nimerise, ca să scapere și să scruteze săgetând. Aici a trebuit o piuă și o alifie. În piuă, mama și-a sfărâmat cerceii și un inel, până i-a prefăcut într-un praf arzător și plămădind pulberea scânteietoare cu grăsime de piatră i-a dat căutătura ei de azi: neagră, ca un spin de diamant înnoptat pe dinlăuntru și cu o stea dedesubt.

În sfârșit, a pus-o în cuptorul de zid pentru pâine, de unde a scos-o așa cum este și se vede: frumoasă, subțire, zveltă. În cuptor s-a petrecut însă ceva neprevăzut, că i-a venit, pe gaura de fum, în cuptor, un suflet care s-a încuibat în cocă, și care, rupt din ce lume și taine, știe lucruri noi, neînvățate și nici trecute prin gândul, vreodată, al mamei.

Cum l-a făcut mama pe tătuțu e altceva. Fiind pe atunci mai săracă, n-a putut să cumpere făină, nici coloniale, și l-a plămădit din tărâte de mălai. A căpătat un sac întreg și a pus în tătuțu tot sacul. Altfel nu ieșea tătuțu nici așa de gros, nici așa de mămăligă.

51. PĂDUREA COPIILOR

Fiindcă ai fost cuminte, mă țiiu de cuvânt și-ți povestesc cum era pădurea în care mă jucam eu toată ziua de vară, când eram mic.

Tu știi ce este o pădure. Mergi între copaci, în sus și în jos, înainte și înapoi, la stânga și la dreapta și pretutindeni numai între copaci, și copacii sunt înfiți în pământ, de rădăcini. Tot așa era și pădurea mea, cu deosebire că, în loc să fie lipiți de pământ, copacii umblau de colo până colo, neținuți de nimic. Câteodată, când treceam prin pădure, era acolo toată, și până să mă întorc nu mai era deloc, și a doua zi iar venea îndărăt.

Nu știu cum s-a întâmplat că pădurea asta fără păreche a fost zămislită mișcătoare. Poate că din pricina multor copii câți erau în statele care încingeau codrul de jur-împrejur, copacii au hiat ceva din zburdălnicia lor și au rămas nebunatici și copilăroși. Câteodată ne suiam câte zece, cincisprezece, într-un pom și el o lua la drum cu noi, ca un car cu boi, ne plimba prin toată pădurea, și se întorcea cu noi în cârcă în locul unde ne suisem. Apoi, își înmuia crengile, lăsându-le cu noi în jos, noi ne ploconeam la el, el da din vârf a „mulțumim dumitale”. Pomii erau și niște tâlhari: intrau în livezile oamenilor și prădau merii pârguiți și perele coapte. Când ai să vezi vreun brad cu poame în el să știi că ai de-a face cu un hoț. Copacul se scutura nițel, când se adunau copiii și toate poamele furate le erau dăruite lor.

Era o babă cu părul roșu în partea locului, care făcea farmece și vrăji cu pădurea copiilor, puind arborii să umble la rând, ca plopul, unul înapoia celuilalt, pe marginile drumurilor, de o parte și de alta, și dacă voia să gonească un om, înfricoșat, din casa lui, ca să i-o ia alții, baba trimitea patru, cinci molifiți bătrâni de se așezau în poartă, plini de bufnițe și cucuvăi și câte unul plecat din pădure cu lună cu tot, luna aflându-se tocmai în păienjenisurile lui, când pornea copacul. Spune tu, nu te-ar apuca frica și n-ai fugi dacă, deșteptându-te într-o bună dimineață, ai da, în băătăură, de patru clopotnițe sau biserică, ieșite în timpul nopții din pământ?

Cât privește molifiții, ei au și o voce ciudată, că răsună cum ar şuiera un clopot în desimea lor și uneori parcă ar purta în ei câte un ceasornic mare, care bate orele și toaca lor măsurată. Sub *camilavca* neagră, atârnată brazilor din creștete pe brațe, se aud șoapte călugărești, pădurile din creștetul munților vorbind adeseori cu Domnul, în limba de rugăciuni a vântului, care-i graiul către vecie al lucrurilor tainice de pe pământ.

Pădurea mea era și locuită de o mulțime de făpturi cu coarne sau numai cu copite, cu labe, degete și unghii; făpturi, unele mari, însă blajine, lăsându-se să fie apucate și prinse; zimbri cu fruntea lată, cerbi cu ramuri în cap, țapi cu zulufi de os, și mistreți, purtători de rituri ai ștampilei umede dumnezeiești, însemnată cu două litere, alfa și omega, în mijlocul unui rotogol. Noi alergam câte o jumătate de ceas după un bivol sălbatic, îl prindeam în brațe și el se dezumfla încet, dându-și sufletul întreg de bucurie.

Vrei să-ți spui adevărat? Animalele erau de cauciuc subțire și pădurea era de gutapercă - și primarul nostru le umfla în toată sâmbăta seara cu pompa de bicicletă, ca să avem cu ce ne juca duminica dimineață.

52. PLICUL

Baruțu vrea un plic.

—Nu-ți mai dau plicuri, că le strici, îi răspunde tătuțu, și ma costă unul cincizeci de bani.

—Vreau să chiu la Bașov...

—Tot scrii și nu mai înveți să scrii. De un an, de când „chii”, au mai ieșit opt romancieri și zece poeți. Te rog, Baruțule, fii serios. Și să nu-mi mai mâzgălești plicurile, că mă supăr. Pauză.

—Dă-mi un plic, că nu mai chiu.

—Dacă nu scrii, de ce-ți mai trebuie plic? Acum nu e timp de plicuri. Du-te de te culcă: mi-ai făgăduit că ai să dormi două ceasuri, în toate zilele, după-masă, ca să te duc la cinematograf. Ține-te de cuvânt.

—Mă cunc cu el! zice Baruțu.

—Cu cine cu el?

—Cu plicul.

—Și mi-l dai înapoi nemâzgălit și curat?

—Îl pui *su'pennă*.

—Bine, uite un plic. Să dea naiba să mi-l mototolești! Mițu a prins de veste că fratele ei a căpătat un plic.

—I-ai dat lui Baruțu un plic, zice Mițu.

—De unde știi?

—L-am văzut.

—Și dumneata ce vrei acum?

—Să-mi dai și mie ceva...

—N-am nimic de dat.

—Să-mi dai ochelarii, să mă culc cu ei.

—Cum să-ți dau ochelarii? Trebuie să citesc. Dacă-ți dau ochelarii, nu mai pot să fac nimic.

Mițu știa că nu i se pot lăsa ochelarii. Repede:

—Atunci dă-mi ceasul.

—Ai să-i spargi geamul. L-ai mai spart.

—Eram mică. Acum sunt... frumoasă.

—Și când erai mică erai frumoasă, și tot ai spart geamul. Dar ce vrei să faci cu ceasul?

—Îl pui la gât. Mă uit cât o să dorm...

—Lasă, când o să cunoști numerele de pe ceasornic, îți cumpăr unul de mână.

—Știu, zice Mițu: acu e douăsprezece.

—Ai pus *deștul* pe patru.

—Patru nu-i douăsprezece? întreabă Mițuca.

—Ai dreptate, Mitule. Totuna e. Ține ceasul. Stai să ți-l pui de gât.

Aproape două ore reglementare au trecut. Tătuțu uitase, furat în povestirile unei cărți cu poze, pe care o ascunde de copiii lui, lacom să mănânce singur din dulcețurile scrise. Baruțu cascade gutural, cu un mare accent de lene în vocea căscatului, scos dintr-un mare gâtlej. În privința lui, tătuțu e fără grijă: Baruțu o să doarmă mult și o să-l răzbune pe el. O să ceară toată viața să-l dezbrace și să-l îmbrace, să-l culce și să-l scoale cineva, și cum e băiat frumos, și cum tătuțu are un singur băiat, iar tătuții ceilalți au fete multe, Baruțu o să fie fericit.

A bătut de șase.

—Bună dimineața, purcei!

MIȚU (înapoind ceasornicul): Nu știu ce are, tătuțule, că se învârtește mereu.

TĂTUȚU (tehnice): L-ai rupt, desigur, acul.

MIȚU: Nu s-a rupt nimic.

BARUȚU (restituind plicul în perfectă stare): Poftim!

TĂTUȚU: Bravo, Baruțu!

BARUȚU: L-am și lipit!

53. UNĂT ȘI SUMOS

De mici, deosebiriile, categoriile și privilegiile se vădesc întregi, ca într-un roman construit contradictoriu. Pentru că e fată și are un an mai mult decât el, Mițu se bucură, asupra lui Baruțu, de o autoritate căreia el i se împotrivește, dar pe care o suportă, în parte din superstiție, și în parte pentru că nici nu-i displace.

—E soa mea, explică Baruțu, când a primit un pumn și nu a răspuns.

—Și dacă e sora ta, tu trebuie să mănânci bătaie?

Baruțu râde, aducându-și aminte cât e de mic și de catifelat și de inofensiv pumnul cât o floare de leandru, al Mițurii. El știe că dacă i-ar trage el un pumn, cum poate, buturugă dură și optimism guraliv, autoritatea fetei ar fi numaidecât decapitată. Ea trage-n el ca-ntr-un burduf, și el nu poate da: e bun. Numai când colțul pumnului nimerește pe la nasul lui cărn și lat, se cam supără puțin. Îl jignește mai mult prestigiul atins, decât o durere abia înregistrată. Baruțu e în stare să se răstoarne de zeci de ori pe rând cu capul și cu spinarea de pereți și parchet, fără să-și simtă umflată carnea cucuielor consecutive.

Pe Baruțu îl impresionează iuțeala și nemotivarea cu care Mițu îl acoperă pe neașteptate cu palme. În orice atitudine s-ar afla, culcată, pe scaun sau în picioare, mâna ei fragilă distribuie douăzeci de palme cu viteza cu care își ascute măcelarul cuțitul pe vergea. El clipește iute, căutând pricină logică a vijeliei, își holbează până dincolo de sprâncene ochii, mari ca niște răsărituri, și rămâne gânditor, fără să bănuie cât îi stă nedumerirea lui de frumos. Și pe urmă, Mițu se răzgândește, face pe mama și-l pupă - și el, când e pupat așa, se zbate și refuză, până ce-și schimbă gândul și el, și se sărută amândoi, pe nas, pe ochi, pe urechi, pe bărbie, exagerând încetinirile și căutarea locurilor de pupat.

Când n-are cu cine să se culce, și după ce a cerșit atențiile mamei, disputată deopotrivă de amândoi copiii, unul pretinzând că ea e a lui toată și celălalt tot așa, Baruțu ia de o labă ursul și intră cu el în pat. Ca să nu răcească, ursul e învelit cel dintâi cu plapuma, până la gură, lăsându-i-se loc să respire. Ursul e un băiat de ispravă și se uită ca un nerod cu veșnic inocentul lui ochi albastru, care i-a mai rămas. În trei ani, i-au căzut un ochi și o ureche. Mițu și căteii s-au jucat cu el pe sub canapea și l-au târât pe sub dulapuri, trăgându-l cu dinții.

Baruțu renunță bucuos la o bomboană de ciocolată pe care a cerut-o, dacă socoate că la bomboana lui ar fi râvnit cineva.

—Ia-o tu, zice Baruțu: mie-mi dă mămica anta...

Mițu preferă să le mănânce însă pe amândouă, când îi dă mama două bomboane, una pentru ea și alta pentru Baruțu. Sau le cântărește cu ochiul și, după ce gustă pe cea mai mare, cu intenția de a o da pe cea mică fratelui ei, mai face o socoteală și o mănâncă și pe cea mică. Dar mai bine le bagă pe amândouă odată în gură, după ce le-a examinat.

Între varietățile mărunte ale vieții, cu creioanele, cu cărțile și cu păreții mângăliți cu compot, scapără firea lor viitoare. Mițu ondulează, dansând cu un ritm asiatic o fantezie: pune piciorul pieziș, îl ridică pe celălalt, întinde brațele, și le sucește, și gâtul ei participă la valul pe care-l improvizează ființa-i trezită de reminiscențele misterioase. Se oprește, salută, cere aplauze și trece la altceva: vrea să puie ventuze păpușilor mari sau se duce la Baruțu și-l mușcă. Sau s-a repezit Baruțu la ea, în pas victorios și a mușcat-o el. Mușcătura fetei nu-l scoate din fire pe băiat. El vine cu buzele strânse sub nas, șovăindu-și picioarele, și zice cu simplitate:

—Mițu m-a *muccat*.

Mițu, în schimb, răcnește și, după ce i-a trecut impresia sau durerea, se oprește în fața lui și-i zice scurt:

—Prostule!

Apostrofa îl supără pe Baruțu mai mult decât o mușcătură și doi pumni. Reflectând, el se apropie de noi și ne raportează:

—*Jice* ca sunt pott...

Baruțu crede că „prost” însemnează „urât”; căci dacă-l întrebi: „Dar cum ești Baruțule, tu?”, el răspunde: „Sunt sumos”. Pe când „urât” are la el sensul de murdar și de mânjit.

Cugetarea originală a lui Baruțu se mișcă între serios profund și între baroc. Se uită la clanța ușii un sfert de oră, cu privirile duse cu totul într-altă lume și nu-l întoarce nimic de la filozofia lui. Dacă-l întrebi: „La ce te gândești, măi băiete, de te uiți așa și sufli?” el tace de câte trei, patru ori neîntrerupt, și răspunde râzând, ca aseară:

—Mă gândesc la o găină... Am avut o găină în pat... zice el.

—Și ți-o fi umplut plapuma de găinaț?

—Nu! răspunde Baruțu, râzând și mai tare: i-am pus un *șehvet*...

Răspunsul ne face să râdem cu hohot, și Baruțu, încurajat ca un autor, se lansează:

—Și am mai avut ceva... adaugă Baruțu.

—Ce-ai mai avut, Baruțule?

—Am mai avut un nas în cot, zice el, și râde cu mâinile la burtă.

Și râde și Mițu, care se bucură de-o capacitate de râs extravagantă, ca și Baruțu.

—Ce zici tu, tătuțule, că o să iasă băiatul nostru? întreabă măicuța.

—Știu și eu?... răspunde tătuțu. Aș vrea să iasă un șoltic de povestitor...

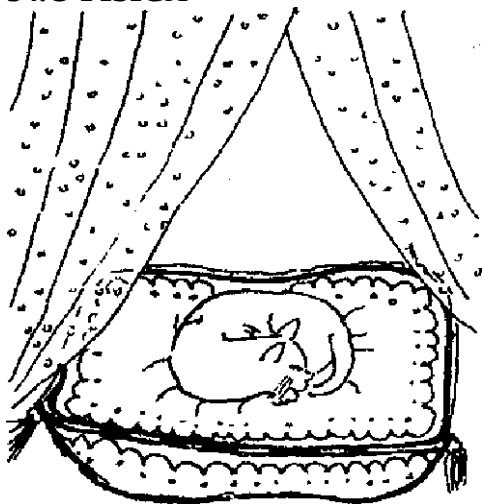
Măicuții îi place, căci și ea avu parte de un asemenea mincinos al condeiului, și zice că nu i-ar părea rău.

—Ce vrei să te faci tu, Baruțule, îl întreabă Mițu, care, la patru ani, a și căpătat o minte de mătușica.

Și Baruțu răspunde cu avânt:

—Tinichigiu!

54. O PISICĂ

A intrat acum două luni, în casă, cu tihnă și simplitate. Venea pentru întâia oară și totuși s-ar fi zis că a mai fost și că-i aparținuse ceva din apartamentul nostru, atât de familiară îi era căutătura galbenă, atât de sigur pasul, mut și lin, cu care își ducea silueta de catifea prin odăi. Împărăteasa pământului întreg nu ar putea să aibă o geană mai fină, o liniște mai aristocratică, o stăpânire de sine mai liniștită, un stil mai suav decât pisica noastră străină.

—De unde vii tu, neagră ca bezna tare și suplă ca o ceață din întunecime și cum s-a întâmplat să-ți alegi tocmai căminul nostru sălaş? Ai mai fost vreodată pe la noi, pe când lipseam, în timpul somnului nostru sau al călătoriilor noastre pe lacurile dintre trestii? Cum de-ai nimerit aici? Poate că te-a trimis cineva, pe care nu-l cunoaștem, și care se gândește la noi...

—Miau! răspunde pisica și luminile de aur ale ochilor ei lunatici s-au ridicat spre noi, cu știința că întâlnesc privirea noastră. Dumnezeu a dat un semn de înțelegere lumilor pe care le-a născocit, ochii, suvenire de ceruri, reminiscență de infinit. Întocmit în afară de urzeala sângelui cu carnea, ca o floare, ochiul duce cu sine o firimitură de stea și o făgăduință.

—Fiindcă veniși neașteptată, fii binevenită, mătă. Uite sofaua: ți-o dăruiesc. Uite oglinda, în care ai să te gătești. În farfuria de porțelan cu două flori de smalt vei avea un izvor de apă pentru gurița ta, ca o foaie de garoafă palidă și roză. Copiii ți-o vor umple în fiecare zi cu donița lor de cristal. Uite copiii...

—Miau! răspunde pisica, miau! Blana ei de lutră s-a desfăcut de-a lungul și începând cu tâmpla și sfârșind cu sfârșul cozii, măța trece de câteva ori și se întoarce, frecându-și blana caldă de picioarele lor goale până la genunchi.

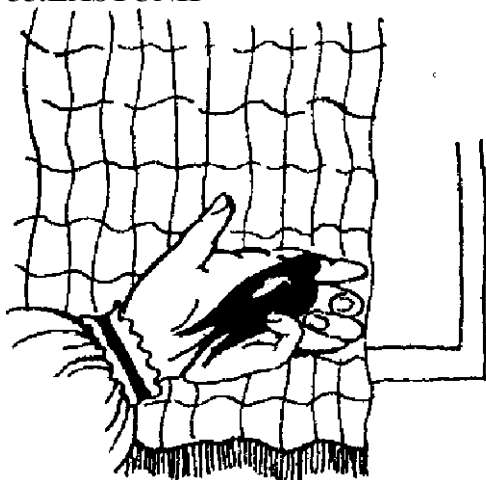
Baruțu, care n-a mai văzut pisică, e mișcat adânc și Mițura, care a mai văzut pisicile pestrițe, e impresionată de culoarea ei, negru-n negru, de mânușile de velur ale labelor, moi ca niște pensule de pictură. Bunica știe mai multe lucruri adevărate ca noi și tâlmăcește pisica și culoarea ei, purtătoare de noroc.

Pisica nu a mai plecat de la noi. Pe o perină mare de mătase, ușoară ca o umbră cu broderii de fir, ea doarme zi și noapte, ca și cum trebuie să se odihnească toată viața de o grea opintire, pe care ar fi făcut-o din răputeri într-altă existență. Și pentru că noi muncim fără de răgaz, ne bucurăm că putem adăposti idolul inefabil al repaosului și al lenei surâzătoare, în gospodăria noastră de unelte. Camera unde doarme pisica am împodobit-o cu moaștele noastre de preț: candelă, cărțile, icoanele, amintirile de la bătrâni, ceasornicul cu bătaia rară de dom, preșurile de lână târcată ca niște drumuri scurte boite cu soare. Un ciucure de borangic al șervetului mesii gădilă urechea pisicii, oprită ca un fluture negru pe tâmpla ei cu mustăți.

—De ce face așa pisica?

—Toarce ca fusul, murmură ca marea, cântă ca vântul, șuieră ca grâul. Așa face pădurea, așa curge apa, așa geme salcia și bombăne furtuna. În somnul ei, cu auzul la pământ, măța ascultă vioara lumii, care cântă pretutindeni, în cele de sus și-n cele de jos, în prăpastie și-n piscuri și-n creasta tăriei, și visul ei se aude ca un ecou al viorilor din țărână și ape...

55. LĂSTUNII

Într-o ființă de o sută de grame, legănată de un zbor ascuțit, ei reprezintă regula întreagă a vieții și cinstea naturii. Au venit din depărtările mari ale mării, cu aripile de culoarea talazului din orizont, singuratici ca marea, singuratici ca zarea. Trecerea lor dintr-o lume într-alta, despărțită de bărăgane de valuri, nu o știe nimeni și nimeni nu o poate povesti, frământată de furtuni înalte și de negrele vijelii cerești, care scutură din adâncuri necunoscute constelațiile și zodiacul. Așezată pe un fir de telefon, rânduneaua poartă prestigiul universului, văzut dintr-o planetă mai pură, fără descompuneri și putregai, unde vegetația și carnea au însușiri de metal și corindon.

Abia scoborâtă din întuneric și din lumină, ea își pregătește cula, în care sălășluiește un anotimp, curată în deprinderile ei, stăpână de sine stătătoare, neîmpărtaşind cu omul și cu gângania parazitară, obiceiul de a-și fura cuibul și de-a dormi în gunoi și sudoare străină. O casă pe Argeș, o casă pe Mediterană, o casă în Egipt, printre morminte de regi, bisericile, turnurile, stâncile sunt pline de clădirile ei uniforme - ca niște urcioare de lut spânzurate de streșini. În osteneala zidirii își găsește îndreptățirea de a se odihni și de a visa în bordeiul ei aerian, disprețuind poteca pe care își târăște momăia omul în cârji și drumurile gata făcute. Unde coboară începe și sfârșește, plecând, nouă pretutindeni, neostenită în perpetua ei mobilitate și renovare. A sosit, a stat, a plecat.

Lunaticii, chemați în somn către slăvile sticloase, se întraripează ca să urce turla catedralei, dar zborul lor șovăielnic se oprește la cruce. Ar voi sufletul să se ridice mai sus, să escaladeze cerul și pribeag printre nori să se risipească în zări, ca un parfum întors în floarea lui, dezlânat de azur. Omul scoboară însă pe brânci înapoi, îngreuiat de spinare și de genunchi și purtând în șold rana robului sângerată. Rânduneaua zboară la aștri.

Ea nu a lăsat, despărțindu-se de o perspectivă de plop și de un lac străjuit de sălcii, nici păreri de rău, nici datini împletite cu aripile, ca niște spini. La pământ s-a uitat atâta timp cât a construit cu dumicați de lut, un balcon în dreptul stelelor albe. Un pământean s-a putut apropia de fulgii ei de înger albastru; a zburat. Însă mâna omenească nu a mângâiat făptura ei inexistentă, când a pus-o în palmă și s-a uitat la cadavrul ei de floare. Din clopotnița din care a căzut până la mâna ta, îndrăgostită de pipăirea zburătoarelor, o gămălie de suflet a găsit timpul să piară, ca să-ți lase între degete o aripă nesimțitoare. Lumea pe care o cauți știe să rămâie mută și absentă de câte ori te îndrepti către ea, să-i încerci sonoritatea.

Iată rânduneaua cântă, la desfacerea petalelor zilei. Ea s-a deșteptat pe când luceafărul i-a trecut dincolo de cuib, odată cu izvoarele din fundul pădurii, odată cu iedera și cu frunzele licăritoare ale fagilor albi. Și pe marginea streășinei tale ea cântă, începându-și ziua cu biruința. Ca o armonică minusculă, vocea ei mare, în care sună glasuri de mai departe, continuă cântecul lăsat de privighetoare neisprăvit, în bătaia lunii.

Sculați copiii Douăzeci de rândunele cântă la fereastra voastră, întortochind sunetul în sute de feluri - și faceți aripi și voi, ca să scăpați de mânăjirea țărânei.

56. ALUNIȚA

Obrazul stâng al fetei are o aluniță lângă nasul cârn. Ea-i stă ca un strop alb unei flori violete și pare un ochi mic, un al treilea ochi, deschis pentru informarea regiunii fragede dintre cercelul urechii și colțul gurii durd. Când surâde gura, surâde și alunița, și când ochii se fac șireți, se șiretește și alunița, care animează câteodată toată fizionomia. Și e cât un punct de peniță cu tuș.

Începând să se vadă în oglindă, cochetă abia ridicată pe picioare și dansându-și pasul încălțat cu papuci moi de piele albastră, fetița a crezut la început ca a stropit-o cafeaua, și s-a plâns, după toate încercările de a o șterge cu colțul batistei, că „nu iese”. Mai târziu, ea observase că vine bine și își gătea gușa, pe care i-o mănâncă mama de o sută de ori pe zi, cu o suviță de dantelă, adăugând aluniței un motiv mai mult să iasă în evidență.

Problema discutată de părinți în auzul atent al fetei consista anume în a se ști dacă n-ar fi fost mai nimerit așezată alunița deasupra buzei de sus, între locul unde stofa de carne face un jgheab și între cuta zâmbetului trandafir. Mama ar fi dorit-o potrivită de-a dreptul sub nas. Tata o prefera pe bărbie. În cele din urmă, s-a hotărât că locul întâmplării fusese cel mai bine ales.

O tristețe tulbura liniștea bucuriei, că băiatul nu avea nici o aluniță, lipsă de care el se simțea nefericit.

—De ce stai așa de bosumflat? întreabă mama.

—Pentru că de ce n-am și eu aluniță, răspunde băiatul.

Câteodată, una din păruiele zilnice printre picioarele mesei, pornea numai de la aluniță, băiatul umblând să ștergă alunița cu un ghemotoc de hârtie și fetița fugind ca să-și scape bobul de mac lipit în neștire pe fața ei.

Într-o noapte, pe când surioara dormea, băiatul, deznădăjduit de încercări și sculat între perini, plângea și el că „nu iese”, presimțind că alunița s-a prins în punctul ei pentru totdeauna.

Argumentul care a potolit câtva timp amărăciunea băiatului fusese că și el ar fi avut o aluniță, pe spinare. Pentru că niciodată nu putea să o zărească, mama îi pune degetul între umeri și-l făcea să simtă că în locul atins era o aluniță mai frumoasă decât a fetei. Această dovadă se făcea în secret, ca să nu se supere fetița că alunița ei rămâne mai urâtă. Într-o bună zi, însă, în care a examinat chestiunea mai de aproape, băiatul s-a necăjit de ce alunița lui se află pe spinare, pe când a fetei se răsfăță în văzul tuturor. Atunci, i s-a făgăduit că are să fie mutată, încet-încet, și mama s-a pus să caute, pentru descântecele de mutat alunița, o grămadă de substanțe care nu se găsesc odată toate. Un picior de gândac verde, o picătura de miere scoasă din ciocul albinei, un petec de pănjenis, de care zboară din stele, se mai găsesc; dar era greu de furat luleaua Sfântului Petru, când acest meșter lăcătuș, pribeag prin lume, cu foalele în spate, ațipea cu luleaua în dinți. Dinții strângeau atât de tare coada lulelei, că nu puteai să-l păcălești în somn și să i-o iei din gură aprinsă. O să ne vorbim cu *Mo Cătun*, să ne aducă el lucrul necesar și asta numai pentru cinci minute. În cinci minute muți alunițele toate de pe oameni pe un singur om și băiatul se mângâia cu făgăduiala că el o să aibă după Crăciun o mie de alunițe, peste

tot.

—Numai că o să fie pocit, zicea mama.

—Nu e nimic, că lui o să-i placă, zicea tătuțu.

—Uite, *jice* ca o să fiu pocit, plângea băiatul, pupând și îmbrățișând, gros cum era, pe surioara lui, impresionată.

Tata a schimbat gândurile băiatului, făgăduindu-i o păreche de mustăți și o barbă neagră, la majorat, și arătându-i documentat că o barbă stă în orice caz mai bine decât o aluniță; întâi pentru că e neagră de tot, al doilea pentru că e creață, al treilea că e făcută din fire și al patrulea pentru că începe de la o ureche și se isprăvește la urechea cealaltă. El i-a făcut și un desen comparativ, cu creionul, așa că există în familie și un document, un dosar, dosarul cu bărbi și mustăți.

Fetița însă vrea și ea o barbă, dar băiatul răspunde ca ea are aluniță și că nu se poate unul să aibă două lucruri. I se făgăduise și fetei o barbă cărmizie, ca să nu se simtă în barba lui cea neagră băiatul nedreptățit. Totuși, el se supără și nu admite două bărbi la domiciliu.

—Uite, zice că mie să nu-mi dai barbă, zice fetița.

Tata se aplecă la urechea ei și-i șoptește: „Lasă-l să zică, taci din gură, tu o să ai o barbă negreșit”.

—Am și eu o barbă, zice fetița tare, înfruntându-și fratele.

—*Jice* că are și ea o *bahbă*! se plânge băiatul.

Ceasornicul a bătut de orele nouă seara. Ce târziu e! Până la nouă, puii de găină au visat de mai multe ori și toată lumea doarme, și caii, și pisicile, și vițeei, încă de mult.

Ultima temă de discutat în pat, după ce copiii s-au îmbrăcat în costum de noapte, spălați proaspăt și cu câte o bomboană în gură, este: cine a făcut alunița, mama, ori tata, ori amândoi.

Și toată lumea cade de acord, ivindu-se somnul, că alunițele le face *Mudnezeu*.

57. VOCABULARUL

Generația energetică este în vârstă de trei și patru ani împliniți. Imperiul oțelului, al zborului și al iuțelii s-a manifestat. Ieri, fetița - îngerul și consolarea tătuțului, mândria și răzbunarea măicuței - i-a înspăimântat. Cuvintele ei, limitate la portocale, ciocolată, păpuși, iepuri, pui și diminutive, s-a îmbogățit cu unul. N-aș putea reproduce cuvântul înfiorător pe care copila noastră l-a rostit cu entuziasm. Am văzut-o dându-se jos, târâș, de pe scaun, ridicându-se agresiv pe vârful pantofilor, aruncându-și degetul arătător înainte, ca un dinte de furcă, și înjurând ca un bivolar.

—Ce făcuși, puică? i-am zis. Mi se pare că n-am auzit bine. Mi se pare că mă înșel. Unde ai găsit vorbele, pe care mi se pare că nu le-ai zis?...

—Ai auzit bine, tătuțule, nu te-ai înșelat. I-auzi...

Și îngerul meu a repetat *ingnobile* înjurătură, silabisind cu o acuratețe exemplară.

—Ei bine, eu tot n-am auzit. Vezi pe fratele tău, mai mic cu un an? E mai cuminte. El niciodată nu va repeta prostiile auzite pe stradă, de la birjarii supărați. Limba lui nu se va spurca, sunt sigur, niciodată. Pe dumneata, domnișoară, te rog lasă-ți păpușa, și treci la colț, ca să te pocăiești și să te întrebi dacă e bine ce ai făcut...

Încă nu am isprăvit de așezat în conștiința copilei vinovate sentința mea grea și lapidară, de un stil reținut însă dur, că băiatul meu, al doilea înger, a doua mândrie, a doua consolare, a venit la mine cu pumnul întins și, revoltat, m-a interpellat de două ori mai urât, m-a înfruntat cu o groaznică ofensă și, lăsându-mă mut, mi-a făcut și cu degetul întins ca un pistol. El a spălat onoarea surioarei. S-a dus în colțul unde ofta fetița, a întors-o de la părete și, holbat ca o bufniță, ne-a ocărât peltic. El nu poate rosti pe *"ri"* și pe *"ci"* și întortochează silabele pe englezește. întinde mâinile lui groase, cu gropițe în coate, și face ca un orator.

Generația s-a asociat și ne declară război.

—Ce ne facem? întreabă mama, mușcându-și buzele, posomorâtă. Toate ca toate, dar o să ne facă de râs dacă nu le tragem o bătaie. Măine avem la masă familia Tartarin, catolică, severă și ascetică. înțelegi ce o să se întâmple când i-o veni domnișoarei ideea să-l bage pe șeful familiei în cine știe ce vocabular.

—Într-adevăr, scumpă tovarășă a vieții mele, problema e dintre cele mai demne de examinat. Două, trei asemenea scăpări din vedere, și putem să ne mutăm din acest cartier, populat numai de locatari morali și de mari proprietari. Ai văzut, Miss Fowler, care înțelege îndeajuns românește, a rămas extrem de afectată și ne-a făcut atenți că fetele lordului Asquith nu înjură ca hamalii și au o ținută riguroasă. Eu îți propui să luăm fiecare, deosebit, pe câte unul. Tu ia băiatul, și eu iau fetița - și să-i judecăm în particular.

Intenția păru potrivită, și soții se despărțiră. Tătuțu a trecut cu fetița în birou, lăsând-o să meargă înainte, cu capul plecat și cu păpușa la subsuoară. Măicuța porni în dormitor, împingând din spate pe băiat, care ținea ursul de labă. Ușile fură bine închise, ca să nu transpire nimic și pentru ca lecția să fie administrată între patru ochi. Trecuseră zece minute misterioase, când ușa se dete de părete între cele

două odăi, și guvernanta apăru cu un geamantan în mână. Tătuțu umbla în patru picioare, cu fetița călare în spinare, iar măicuța se gâdila, pe canapea, cu băiatul, care leșina de râs.

—Vă rog, doamnă, să-mi dați imediat socoteala, ceru imperios, cu gingiile strânse, bătrâna domnișoară, care, încălțată cu ghete cu elastic lustruite perfect, era posesoarea câte unui nod pintenog la fiecare picior și a unei substanțe etice superioare. Nu mai am ce căuta în această casă...

—N-ai să mai spui așa niciodată, nu este așa? amenința afectat tătuțu.

—N-am să mai spui niciodată, răspundea fetița.

—N-ai să mai spui așa deloc, zicea măicuța. Și băiatul răspundea, dând din sprâncene:

—*Dălot!...*

—Miss Fowler, zise tătuțu, stilul și sinteza dumneavoastră sufletească au motive să fie satisfăcute. Mai stați măcar până la primăvară, când înflorește ghiocelul și liliacul capătă tonurile violetului albastru.

Lirismul aproape nordic al tătuțului a învins, și Miss Fowler a rămas.

—Știți, domnișoară, zise tătuțu, mai închidem un ochi, mai ne astupăm o ureche. Nu știu cum o veni pe englezește, dar la noi, fără vorba ceea, pe care ați auzit-o, viața devine amară și contractul social imposibil.

58. NU ESTE VOIE

Mițu și Baruțu au căpătat de la Tătana o masă mică și două scaune mici, de bambus. Dimineața, la prânz și seara, ei se așază, ca doi consumatori care plătesc, cu șervetele cu șireturi legate la bărbie. Mițu e mare și Baruțu e mic: Mițu are patru ani și fratele ei are trei. „Mânca-l-ar mama!” zice Mițu, când Baruțu pierde între farfurie și gura prea devreme deschisă, trei sferturi din lopata furculiții.

Privirea lui se umflă de ciudă, uimită de chibzuință mâncărilor de-a fugi din tacâmuri și de-a sări din farfuri. Întâi, ele nu vor să vie în lingura și furculița lui. Supa stă în blid și pe urmă îi scapă pe piept. Dacă ar avea și el un alt lucru, o cană sau un robinet, ca să ia din farfurie și să umple lingura cu vârf...

—Cu mâna dreaptă! strigă măicuța de la masa ei. Nu ți-am spus să nu mai ții furculița cu stânga?

Lui parcă i-ar veni mai bine cu mâna, cu care nu e voie să se slujească, și până să ia o dată, muncește din tot sufletul și dă uneori și din picior. Ceva se vede clar că-l stânjenește în mintea lui, zbârcită a nepricepere, deasupra nasului gros, cu pielea de la frunte: pentru ce atâtea piedici în calea poftelor de mâncare? Fața de masă, care nu trebuie murdărită, șervet alb, farfuriile, căni, pahare și, pe deasupra atâtea piedici, și lingurița, și lingura, și furculița, ca să se lungească așteptarea gurii lui, deschisă dinaintea bucatelor, ca un plisc de pui de vrăbioi. Baruțu ar prefera sau să ducă de-a dreptul la gură mâncările cu mâna, sau să-și bage gura în ele și să se sature mai iute.

Odată a făcut așa: a luat castronul cu compot, l-a băut, l-a mâncat, l-a lins de jur-împrejur și a fost bun. El ar admite numai castronul. Dar nici nu vă închipuiți ce s-a întâmplat atunci. Baruțu a fost făcut „porc”, „mitocan”, „scârbos” și „leneș”. Cuvântul porc nu l-a rănit prea mult. Sunt în curte câțiva porci, cu care el se joacă voios până-n troacă, încalcă pe ei, intră cu pantofii în mămăliga lor și se pomenește călare înăuntru cociinii, fără să simtă altceva decât foarte multă bucurie. Dar l-au jignit zbiețele familiei și tonul de insultă pe care îl luau cuvintele blajine. Poate că mai există un fel de porc, pe care Baruțu nu-l cunoaște și care mănâncă toată ziua compoturi cu castronul: el ar vrea să fie porcul ăla.

Mâncarea ar fi gustoasă, dacă nu ar fi atâtea reguli răcnite la fiecare mișcare și ar fi acceptabilă viața în genere, de dimineața până seara. Nimic nu e voie. Nu e voie să freci pereții odăilor cu vârful unei creion roșu sau albastru. Nu e voie să zgârii ușile cu grebla. Nu e voie să cari pământ cu gălețile și să faci cozonaci cu apă în mijlocul odăii. Nu e voie să dai cu pietre în lampă. Nu e voie să tai canapeaua. Nu e voie să rupi cărțile și să verși cerneala din călimările lui tătuțu. Nu e voie să te pudrezi cu „Houbigant” și să te faci roșu pe față, după ce te-ai făcut negru la bucătărie și te-ai tăvălit în funingini. Nu e voie să suni la clopoțel toată ziua. Și nu e voie măcar să te culci nespălat și să dormi cu botul tău plin de noroi în puful alb, brodat la colț cu un gândac și cu o floare de mușetel. Dar Baruțu e revoltat și de altceva. De vreme ce-l spală seara la culcare, se întreabă la ce mai folosește spălarea de dimineață, când el e curat. Și, știți câte neplăceri se strâng într-un spălat. Apă caldă, apă rece. Săpun mult. Curățatul urechilor cu pământufuri de vată. Suflatul nasului: o dată, de două ori, de trei ori și: „Mai suflă o dată, că tot a mai rămas ceva” - întotdeauna.

Baruțu dorește o viață ilegală, prin curte, pe câmp, la rațe, la găini, la câini, la pisici, fără trei, patru schimbări de primeneli pe zi, fără ochiul ca un scai, al măicuței, lipit de urmele lui. Să intre subț pat și să stea acolo, până i-o veni să se urce pe dulap; să intre pe subț lemne; să se joace cu ciocanul și cuțitul, să stea pe burtă în găinaț, să calce în mocirlă până la ciorapi și apoi să intre în praf. De când e, el nu a putut iacă niciodată să iasă la drum și să treacă de-a fuga pe dinainte, în momentul când trece

un cal sau un automobil. El nu se poate plimba decât însoțit, frânat în toate voințele lui: să umble încet când merge repede, să meargă repede când umblă încet, să stea când pornește, să se miște când s-a oprit, sâcâit de toată societatea civilizată.

Noroc că nu se cunoaște cu nimeni din marea lui generație și că nu l-am lăsat să se grupeze. Într-altfel, nevastă, el ar scoate un ziar și ne-ar da la cap.

59. HOȚUL

În cutia cu pălării vechi sta un urs, de catifea. Dacă nu era galben ca floarea-soarelui, el ar fi fost fioros și podul întreg ar fi tremurat de frica lui. Aveam în pod doi berbeci năpârliți, trei vaci fără picioare și un armăsar, care sta în pod fiindcă era de lemn, și vopsit cu pensula verde. Dar ursul era galben și culoarea asta micșorează seriozitatea lucrurilor, nu sperie pe nimeni și au luat-o florile pentru ele. Și mai avea ursul doi ochi de sticlă, care se uitau drept în tavan. Domnișoara cusătoreasă îmbrăcând ursul, din șase petice croite frumos, cred că s-a înșelat când a trebuit să-i puie și ochii, greșind cutia ochilor de urs și luând dintr-altă cutie doi ochi de porumbel. Un urs se cere încruntat: ursul nostru din pod se uita cu bunătațe.

Ursul stătuse jos, în casă, doi ani întregi, și ajunsese atât de stricător, încât am fost nevoit să-l pui deoparte, în singurătate, și el s-a trezit în cutia de pălării, numai după ce începusem zadarnic fel de fel de mijloace de îndreptare. Croind ursul din fața unei scurteici, moștenită de la o cucoană bunică, croitoreasa nu se gândise că, fără să vrea, îi dă, prin potrivirea mădularelor, niște năravuri, pe care nici scurteica, nici catifeaua nu le avuseseră în timpul lor. Tatăl urșilor, care umblă nevăzut prin lume și îngrijește în munți de copiii lui, săpându-le peșteri, răsturnând iarna câte un pietroi pe bârloage, spălându-i în somn, pieptănându-i și tăindu-le unghiile cu un fierăstrău de argint, face ce face și trece și pe la urșii de păslă, pentru copii, și le dă câte un crâmpei de nărav.

Ursul nostru se năra vise să fure, și nu fura altceva decât bomboane, ciocolată, dulceață, fructe și rahat. Când tătuțu aducea o cutie cu lucruri dulci, ursul mirosea și golea numaidecât cutia, fără să-l vadă nimeni.

—Cine a mâncat ciocolata?

—U'su, răspundea băiatul, ridicând din umeri. Nu mai e.

—Dar cutia cu bomboane englezești?

—U'su, răspundeau fata și băiatul.

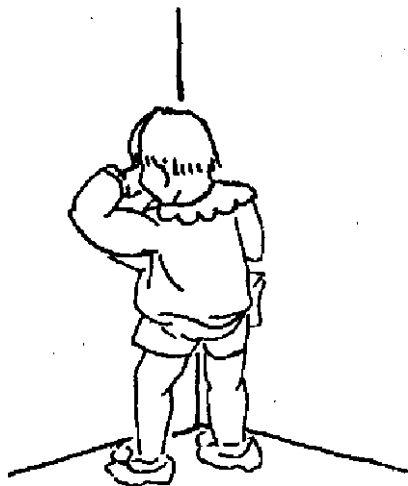
Îl văzuseră amândoi. L-au prins de câteva ori cu cutiile în brațe, fugind sub canapea. L-au și bătut. Odată i-au rupt o ureche de bumbac. Doi ani de zile ursul a mâncat toată dulceața de zmeură și de chitră, caisele verzi, nucile, șerbetul. Însă el nu mânca tot borcanul, lua câte puțin, ca să nu se cunoască, scotea câte un pumn de bomboane, câteva bucăți, și le mânca pe toate, cu încetul.

Așa s-a făcut că am trimis hoțul în pod, ca să-l pedepsim și să cruțăm dulcețurile copiilor. Însă el fură și acum. Vine din pod. Noi nu l-am întâlnit niciodată pe scară, se ferește de noi, însă copiii l-au văzut de mai multe ori cum vine, cum deschide dulapul, cum desface borcanele și cutiile, cum le găsește și cum fuge îndărăt. De copii, ursul nu vrea să se ferească. Strămutarea lui în pod a fost cu atât mai bine venită cu cât învățase de la urs să mănânce zahăr, și mielul cu părul creț. Și de la miel a învățat și mingea să pape dulceață furată, cofeturi, cozonac și prăjituri. Ba mi se pare că ursul niciodată nu a mâncat ce mănâncă acum toate mingile, care înconjoară borcanele și cutiile și sug din ele tot.

Tătuțu nu bate ursul, nici mielul, nici mingile, pentru că el știe că trebuie să crească și lasă dulapurile descuiate, cutiile cu capacul nițel ridicat, borcanele cu țipla nelegată, pentru că mingile nu au degete ca să dezlege sfoara și să descui dulapul. Totuși, într-o zi, tătuțu o să se puie la pândă, chiar

în dulap. Când ursul și mielul vor veni cu lingurița în lăbuță ca să se înfrupte, o să-l găsească pe tătuțu între borcane. Și atunci nu știu care din trei va fugi mai repede speriat: mielul, ursul, ori tătuțul.

60. LA COLȚ

Ți-am făgăduit albumul în culori al câmpului și al munților și trebuie să amânăm, ca să te pui la colț. Apucat de un avânt nepermis, ai tras de marginea mesei și ai răsturnat castronul cu supă bătută cu ouă. Uite ce s-a ales!

Tătuțu își pusese haine noi, și pare acum că a ieșit dintr-un butoi de brânză cu zer. Capotul de mătase i s-a lipit măicuței de burtă și pantofii ei palizi, puși ca să-i facă poftă de mâncare tătuțului, când îi ies înainte la ușă, cu poalele scurte pe genunchi, s-au opărit.

Tâlharule! nu te uita prea mult pe sub sprâncene cu ochii tăi frumoși la mine. Uită-te-n jos, cocoșează-te puțin, că-ți șade bine, gros cum ești și, repede! du-te la colț. Te rog, nu-ți alege colțul careți place ție, de lângă dulapul cu dulceață, ca să arăți cu *deștul* după ce ne vom împăca, borcanul de sticlă cu fragi. Nici nu ne mai împăcăm noi amândoi. Du-te-n colțul de dincolo și stai așa, cu nasul bosumflat, între două uși. Ai să rămâi acolo o lună de zile, nedormit, nemâncat, nespălat, să moțâi de-a-mpicioarele și să te vaieti că s-a „fucat buba la tăciol”. Pormă te voi muta în baie, să stai și acolo o lună de zile într-un colț: or să vie păianjenii la tine, ticălosule, și nam să te apăr. P-ormă de tot te mut în pivniță. Acolo să vezi ce are să ți se întâmple! Să te înveți să mai verși castronul cu supă.

Dintr-o cărămidă o să iasă Baba Chioara cu mătura cu funingini, și o să se strâmbe și o să scoată limba la tine. Dintr-alte cărămizi o să vie dihorul puturos și o să facă „fff” ca un găscan. Și mai vine crocodilul cu botul ca foarfecă. Și mai vine elefantul cu două bastoane-n gură. Și mai vine și popa. Atunci să te vedem ce-ai să faci dumneata, când te-o întreba toată lumea asta:

—De ce-ai răsturnat castronul cu supă?

Auzi tu? să verși, tu, supa, de pui, bătută cu gălbenușuri de ouă! Unde s-a mai pomenit? îmi vine să mor de rușine. Auzi tu? nimeni nu a mai vărsat niciodată castronul cu supă. Trebuia să mă nasc eu pe lume ca să văz acest fenomen? A! te sperie cuvântul „fenomen”, tâlharule! Cum o să mai ies eu cu tine la câmp? O să te arate și docile și o să spuie în auzul meu, fără să îndrăznesc să răspund, că tu ești ăla care ai stricat pantalonii de *cover-coat* ai tătuțului și fusta de *sole lavable* a măicuței. O să pot eu auzi ticăloșiile tale fără să intru în pământ? întoarce capul și nu-ți mai arunca ochii pe furiș la mine, că nu te iert. Nu pot să te iert și nu trebuie să te iert; dacă te voi ierta acum, când te vei face mare, ajungi hoț de cai.

—Bravo! zise măicuța. Așa lecție, mai înțeleg.

A început să-ți tremure nițel barba! Ți se mișcă pe dinăuntru buza de jos! Vrei să plângi! Nu te-ai gândit ce-o să urmeze după răsturnarea castronului! Credeai că o faptă atât de cumplită este scutită de consecințe. A! te înfricoșează cuvântul „consecințe”? Ți-am spus: stăi la colț.

Du-te, fetița tatii, și șterge-l pe tâlhar la ochi și spune-i să nu mai plângă degeaba: e prea târziu. Uite, ține batista mea: supa nu mi-a intrat în buzunarul de sus. Suflă-i și năsucul borcănăț. Mai suflă-i-l o dată. Așa. A zis ceva? Ce-a zis? A! vrei tu să-l iert? Crezi tu că pot să-l iert? A! și tu, măicuță, zici, va să zică, să-l iert. Păi, o să vrea și Grivei să-l iert. Nu vă grăbiți. Să mă gândesc puțin. Ce-o să zic eu când ne-or arăta pe stradă oamenii cu mâna? Vreau să cuget: este vreo scăpare sau nu este nici una? Nu știu ce să fac. Desigur că a aflat și primarul. Vreți cu orice preț să-l iert? Bine, bine, pe răspunderea voastră. Nu zic însă că-l iert, îl las numai să-mi pupe mâna: e tot ce pot să fac... Hai, ieși din colț, vino-ncoace și spune că nu mai faci. Așa. Pupă ici. Bine. Pune-l acum pe scaunul lui. Dă-i îndărăt

tacâmurile și șervetul lui: era să le dau mâine olteanului cu cărbuni: nu i le mai dau. Du-te în pivniță și spune să-și vadă de treabă Baba Chioara și să se duca la plimbare dihorul. Să nu mai iasă crocodilul. Sa stea acasă la el elefantul, - și popa.

Ce mai avem de mâncat? Am ajuns fără supă la friptură.

După-prânz, o să ducem pantalonii și fusta la spălătorie.

... Și, cum vream să vă spui, cămila de postav a ieșit într-o zi din cufărul cu boarfe și s-a dus, mormăind, la geamantan, ca să mănânce dulceață de catifea. Dar mai bine vă povestesc după iaurt...

61. GRĂDINA CU SOARE

Bună dimineața, soare! De *zintai* april, tătuțu te salută. Ai cam întârziat și ai ținut să dai dreptate călindarului țărănesc. Tu ești mai științific decât Institutul Meteorologic și decât amatorii autodidacți ai deprinderilor lui Galileu și Tvcho Brahe, de mult osândite. Tu ai refuzat să fii de părerea savantului teolog Georgescu, care ți-a luat-o înaintea și ți-a făcut socoteli de nu te mai puteai mișca. Ai dat zăpadă și Crăciun de Pastile oamenilor învățați și ți-ai păstrat așternuturile de aur și florile pentru Pastile noastre. Ia te uită cum te primesc în Ierusalimul Cișmigiului panseaua și ramurile, despletite în pieptenele vântului încetinit.

Au ieșit întru întâmpinarea copitelor mici ale asinului tău alb, înșeuat cu cergi împăturite, toți copiii zulufați, trandafirii și albi, care te-au căutat cu cârligul în sobă toată iarna prin lânăria moale și fragedă a cenușii, Bine-ai venit sănătos! Încă de azi-noapte s-au auzit încercându-și arcușurile și Cobzele pisicile nopții, greierii care torc, la întunericul stelelor, firul de unde l-a lăsat mâța când s-a culcat. Tătuțu nu crede în ființa greierului zburdalnic, cum n-a crezut nici în Paștile trecut. Clopoțeiii cu sâmburi de cireșe, care sună de câte ori îi clatină vântul, sunt arătările auzului, goale.

De-a lungul grădinii se plimbă un grădinar ciung, semănătorul cu o mână validă, al frumuseților cu mireasmă. El ochește grădina, din față și pe dungă, mai de la stânga, mai de la dreapta, ca un zugrav care caută zâmbetul cel mai fin în asemănarea cea mai bună. Trimite violetul puțin mai către lac și roșului îi face loc mai în fund. A! mărgăritarul: te-am prins: tu sunai ca greierii din cojile tale de mazărice, aninate în aer de câte o mustață. Și boii, care trag de carul cu ghivece de garoafe, s-au înveșmântat și ei în odăjdiile soarelui, aproape să îngenunche sub epitrabil și să se spovedească...

—Stai frumos, că vine „căpitanul!” Mițu! nu e voie să pui mâna. Baruțu! să nu rupi.

Un fluture galben canari străbate stofa soarelui, adâncă și dulce, ca un fulg de tămâie.

Căpitanul e un paznic înalt, mai mare peste paznici, cu scârlionți răsuciți, trași de vârfuri pe sub nas. El și-a împărecheat o uniformă de ofițer, care nu aparține nici unei armate cunoscute, chipiul de la Comună, tunică de la Teatrul Național și moletierele de la Operă. La mâna dreaptă îi atârână de o curea cu ștreang o rână de bou, împletită, purtând inscripția: „Salutări din Ocnele Mari”, și în cleștele degetelor de la mâna stângă el ține în dreptul gurii un trabuc. Are și decorații, puse pe piept ca într-o verigă de chei și care atestă un timp de pace îndelungat, o mare bravură de sedentar. El se uită, ca și grădinarul, pe diagonală, afectând, fără să-l știe, simțul de perspectivă al acestui constructor de *ronturi* și mozaicuri în zigzag. Și când a trecut un domn bine îmbrăcat, îl salută cu înțelesul unui respect colegial.

Se vorbea într-un roman de demult de un călăreț fără cap, care colinda câmpia și pădurea, dus de un cal priceput în peripeții. Căpitanul trece prin Cișmigiul principatului cu pești de aramă printre luntri, ca un călăreț fără cal, dominând lumea vegetalelor de petale mici și parcurgând zeci de kilometri inutili, cu trabucul și cravașa. Între marinarii cu fes ai heleșteului de beton, el e silvicultor și reprezintă Codrul.

În cântarul cu limba de orologiu cade un ban prin zece înghițitori de metal din stomac într-alt stomac, și limba se mișcă pe un cadran cu kilograme. Baruțu are douăzeci și Mițu nouăsprezece kilograme exact. Gâlceava se iscă din pricina cifrei: nici unul nu știe dacă douăzeci e mai mare decât nouăsprezece și fiecare e satisfăcut cu cifra lui, găsind-o mai bună decât pe a celuilalt, fără să știe nici că exprimă greutatea. A pus tătuțu un ban și a ieșit numărul cel mai bun, anume. Cifra de fetiță e neapărat mai frumoasă. În cântar, înlăuntru, e o înțelegere, sau cu tătuțu sau cu Maica Domnului, care tot de tătuțu ține.

Tătuțu știe tot, poate tot, vede tot, face tot: nu încape îndoială. El a înființat și Cișmigiul ca să-și plimbe copiii, și, ca să le facă plăcere, a pus în Cișimgiu și ceasul acela roșu, pe care Baruțu îl numește „tântal”. Și soarele tot tătuțu l-a făcut. Și bananele le-a făcut el. Ceea ce nu are nici un înțeles serios și pare o păcăleală, care nu prinde, este că tătuțu ia banane și dă din buzunar hârtie. Hârtia nu o face tot el?

Ce rușine o să-i fie lui, când copiii se vor afla că tătuțu nu a făcut niciodată nimic...

62. ÎNTR-O NOAPTE DE FLORII

Tot așa era odată, către Paște, în copilăria mea. Vicolul,, a început să se arunce peste satul nostru, tot așa, din senin. Firele sălciei negre se făcuseră verzi și se desfăceau mugurii la vișini, amăgiți de câteva zile, deodată calde și mari. Dezgropaserăm trandafirii,, după sfatul albinelor, ieșite grămadă din buduroaie. N-au obiceiul lucrurile să mintă, pe câmp, și în grădină, și se îndeamnă unele pe altele să iasă de unde au stat o iarnă ascunse. Un fluture galben azi, un fluture mâine, cărămiziu, omida născută mare dintr-o dată, capătul ierbii se trezește și, lepădate de scutece și de bârloage, vietățile cu aripi, rădăcini și picioare se văd ieșind câte una. Nici musca murdară nu e rău venită în cele dintâi zile de lumină, când ramurile și vrăbiile își dau bună dimineța, după o noapte amorțită de câteva luni.

Oamenii la fel. Dezlipesc fâșia de hârtie din crăpătura *giurgiuvelei* și dau ferestrele de părete. Noi încă nu dezgropasem, anul acela din copilărie, via, dar apucasem să sculăm din mușuroaie trandafirii, care simțiseră încă din pământ că se pregăteau livezile de vară. Ridicate din adormire, crăcile de nuiiele dădeau din fiecare ochi câte o ivire nouă, încolțită ca un sfârc de lână roșcat. Am făcut focul datinii din frunzele adunate cu grebla și am sărit fiecare de două ori cruciș peste el. După focul de la Mucenici, timpul rău nu mai cutează să se întoarcă și tot ce poate fi urât în primăvara începută e ploaia, ploaia caldă, care îndeamnă și mai mult buruienile să crească.

Iarna noastră nu mai avea sfârșit și se înnoiseră într-o iarnă douăzeci de ierni. Se ducea o, pătură de zăpadă și se așternea fără multă întârziere alta. În răgazurile frigului se juca soarele cu satul, puindu-și în toate geamurile ochii și uitându-se pe *urdinișele* de la stupi. Am numărat chiar douăzeci de ierni, iar a douăzeci și una lea întrecut, în ajunul Floriilor, pe toate. Vântul a durat numai câte zile și zigomotul lui de tocilă s-a frecat de casa noastră zi și noapte, valurile lui ne-au bătut, de-a valma cu ninsoarea, ne-au dezvelit odăile, ne-au descoperit pătulele, bordeiele și grajdul. Stuful ridicat snopi era trântit pe pământ și risipit mormane de surcele.

Rămăsesem cu soru-mea fără mamă, de Buna Vestire. Ne murise tata cu un an înainte și, după el, ea, la un an împlinit, și amândouă fetele, de opt și de șase ani, am fost luate din sat și duse în satul mătușii, în casa ei, între copiii ei. De ce murise mama, care era tânără, care cânta frumos și cosea tot atât de frumos, n-aș putea ști sa spui, dar murise tot de boala tatei, care tot de Buna Vestire închisese ochii. Cum se zicea la noi, s-a înnegrit. Și-a dat sfârșitul cu o lumânare aprinsă în mână, tot ca pe la noi. Te vede o vecină ca nu mai ai de trăit, și până vine popa, dacă vrea să vie în toiul nopții, fie că vrei să mori, fie că nu ai vroi, îți aprinde lumânarea, și-ți pune cotorul ei în palmă. Înțelegi că nu mai ai de trăit și că,trebuie să mori, și mori. Nu este prea greu să mori, când ai știut cum se face de moarte: te supui.

Mai târziu, am aflat la oraș cam de ce ar fi murit mama la douăzeci și șapte de ani, inimoasă, subțire ca o fată mare, oacheșă și cu ochii albaștri, Mâncase pește și peștele care se vinde la țară, pentru proști, e stricat. Mâncase pește și tata. Oamenii se deprinseseră cu legea asta și parcă ar fi fost poruncă de Sus să mănânce pește ca să moară, altă boală neputându-se arăta așa de iute cu o moarte de

a doua zi.

În vederea Floriilor, când la noi în Moldova se fac în toate casele cozonaci, mătușa mea se îngrijise de la târg de douăsprezece pungi de făină și o căpățână de zahăr, pe care le-a pus într-o papură pe marginea de deasupra vetrei, de unde da în fund cuptorul, și la dreapta și stânga sobele din amândouă odăile, la mijloc cu tindă. Oameni nevoiași, cu toată îndestularea măsurată a casei, unchiul și mătușa se munciseră tot postul și încă vreo câteva săptămâni până-n post, să strângă bani pentru făină și zahăr. Ouăle ni le făceau găinile noastre, care aveau grija creștinească să înceapă la timp, ca să fie în Sfânta Noapte roșite gata și încondeiate.

La încondeierea ouălor tot mama fusese cea mai dibace: îi aduceau din sat femeile coșuri pline, ca să le facă frumoase și, ea, cu un condei al ei, înmănuncheat din fire de păr de porc și cu cerneluri pregătite cu științele ei, din buruieni și rădăcini, le da înapoi, cum era tocmeala, înjumătățite, îmbrăcate cu tot felul de chipiuri născocite, ou după ou, și toată lumea cunoștea ouăle Ilenei.

Despre unt, el era făcut tot în bătătură, din laptele vacilor noastre. Aveam făină de păpușoi, dar făina de grâu trebuia cumpărată din târg, pe bani. Trâmbele de cânepă și de in, făcute suluri și adunate în dulap, cu toate că erau multe și mătușa se căznise cu ele toată iarna să le dea la război, și la lumina zilei și noaptea cu lampa, n-aveau în anul acela preț. Au trebuit strânși de unde s-a putut banii scumpi, de făină și zahăr.

Era, va să zică, în seara de ajun de Florii și cutreiera un viscol care a ucis înmugurirea. Mătușa trebuia să se scoale de cu noapte și să frământa coca. Copiii au fost scăldați în albie în tindă, căteșisase.

Un țipăt se auzi din zloată, la ușă. Unchiul a deschis să vadă cei, și în dreptul luminii văzu în zdrențe, tremurând de frig, mai mult goală decât îmbrăcată, o femeie. A băgat-o în casă, i-a fost milă de sufletul ăsta de femeie prigonită de crivăț și biciuită-n spinarea despuiată. Îndată, femeia s-a pitit lângă vatră și, trecându-i dărdâiala, mătușa i-a dat o haină de-a ei, i-a dat să mănânce. Femeia povestea că o bate bărbatul în toate zilele: în sâmbăta Floriilor a și aruncat-o în vifor, întorcând cheia în broască, după ce a dat-o afară. La cald, adormi, strânsă la vatră; se rugase să fie lăsată să-și petreacă noaptea la noi.

Mătușa-mea se spălase și ea pe cap și lăsând albia cu lături în tindă s-a dus să se culce între fete. Unchiul, în odaia de alături, dormea cu băieții. Patul se întindea ca în arhondaric, la mănăstire, cât perețele cuptorului și lat că puteam dormi curmeziș iar în ungherul cel mai moleșitor sta culcat pe spinare cotoiul, cel mai fericit motan din Horodniceni.

Trecuse o parte din noapte și s-a simțit că vine un frig de afară. Ieșind unchiul în tindă, a găsit dată de vânt în toate părțile ușa deschisă, de cu seara încuiată. Un troian de zăpadă trecuse pragul în mijlocul tindei. A sculat mătușa. Femeia adăpostită în casă pierise. Făcură mai mare flacăra lămpii ațipite. Împrejurul albiei podina era plină de făină și pungile goale și mototolite în care fusese păstrată erau împrăștiate prin tindă și lăturile mătușii, groase de făină, fuseseră frământate cu stafide. În mijlocul albiei se topea încet căpățâna de zahăr și toată tinda era un ciob de ouă sfărâmate. Clanța ușii, pe unde plecase femeia găzduită, era mânjită de aluat.

—Să mai lași în casă oameni necunoscuți! zise unchiul, care se puse să curețe podina de coji și de făină călcată de picioare ude.

—Rămaseră de Paști copiii fără cozonaci, suspina mătușa, care știa că nu mai avea cu ce să cumpere din târg.

Supărarea fu mare de Dumineca de Florii și nu se potoli până la toaca vecerniei, când satul a mai aflat ceva. La o jumătate de poștă de sat era o moară de apă, care măcina toată săptămâna porumb. Moara luase foc de dimineață și s-a stins după-prânz. Întrebarea era cum arse se fără foc.

Înainte de a închide moara, morarul o cerceta întotdeauna cu băgare de seamă. De ziua Floriilor și de Săptămâna Mare părea să fie un semn rău. Zvonindu-se că a fost găsit și un om ars în moară, cu tot viforul, satul, fiind și duminică, porni într-acolo. S-a dus și unchiul cu mătușa.

Era adevărat că se aflase și un om apucat de flăcări în moară. L-au văzut și s-au uitat la trupul făcut aproape tăciune. Era o femeie. Mătușa cunoscuse și haina, pe care i-o dăduse la înnoptat femeii ca să se învelescă. Arse se pe jumătate și trebuie să se fi zvârcolit, că a fost găsită zgârcită pe o parte și trebuie să fi țipat, căci gura i-a rămas căscată. Cine putea să audă un geamăt în urletul vântului mare?

Măinile și brațele goale îi erau acoperite, parcă ar fi tras până la coate niște ciorapi de cocă.

63.O POVESTE DE-A MAMII

Mi-aduc aminte că eram mică și aveam acasă douăzeci de oi și patru capre. Nu știu ce neam de oi ar fi putut să fie, că toate au câte doi și chiar câte trei miei și aveam în tot anul cincizeci, cu iezii caprelor cu tot. Abia veniți pe lume, ei se întorceau în loc, pe niște picioare lungi, subțiri și șovăitoare și se și duceau să sugă, de parca i-ar fi învățat cineva. A treia zi, mieii începeau: să se joace, pe când iezii erau gata de joacă de cum se nășteau, ca și cum și până atunci umblaseră în două picioare și veneau de la hora iezilor, prinși unii cu alții de labe, ca de mâini.

Mieii și iezii erau ai mei și turma mea ținea până pe la Paști, când se împuțina cu câte unul. Îmi spunea mama că unul se duce la Iisus, ca altul o ia către Maica Domnului, și mă pomeneam că toți au intrat în Rai - și credeam că trebuie să fie adevărat, de vreme ce-mi zăream uneori turmele pe cer înghesuindu-se ca norii de lână cu zuluți. Unde se duceau și iezii, nu am aflat, și-mi închipuiam că diavolii ăștia mici nu s-ar fi simțit bine decât lângă diavolul mare, cu care aveau asemănare. Mieii stăteau la mângâiat și le bătea inima tare când îi îmbrățișam și-i țineam lipiți de inima mea. Dar iezii țâșneau din brațele mele cât colo, fără cel puțin să cadă ca mieii în genunchi. Nu putea nimic să-i facă să se împiedice cumva și să nu rămâie totdeauna în patru labe. Și-mi fugeau din brațe, nu cum se fuge ca să scapi: mai făceau în drum câte două, trei schimonoseli, fără trebuință la fugă și care le stăteau bine.

—Iar o să-i duci tu la pășune, că sunt ai tăi, Domnico, îmi spunea mama și niciodată nu eram mai bucuroasă ca atunci când intram în pajiște și în pădure cu mieii și iezii mei, care mă cunoșteau.

Dar trebuia să-i cunosc și eu bine și să-i deosebesc de mieii și iezii străini, cu care, pitindu-se unii de alții printre ferigi și sărind unii peste alții ca să se sperie, se adunau turmele mici ale fetelor celorlalte. Ne așezam împreună și povesteam, și turmele se amestecau. Ne întorceam pe seară-n sat cu o singură turmă amestecată, dusă din urmă de opt, nouă fete, mici cum eram și noi.

Mama le-a pus mieilor și iezilor noștri câte un cercel roșu de arnici, care le atârna de câte o ureche și-i lovea și la nas. Mieii întorceau capul, ca un om cu chică și care vrea să și-o dreagă scuturându-se din ceafă. Însă iezii găseau cu cale să fac giumbușuri, dacă ciucurile le gâdila o nară. Săreau ca pisicile, încolăcindu-se în aer, aruncau din picioarele dinapoi și o apucau repede la stânga și fără să mai stea să se gândească, numaidecât la dreapta, se uitau îndărăt dacă i-am văzut și își luau îndată ochii de la mine, prefăcându-se că s-ar fi uitat într-altă parte.

Dacă aș fi fost mai cuminte, n-aș fi lăsat nici oile, nici caprele să plece la Maica Domnului și la Dumnezeu și le-aș fi ținut lângă mine. Aș fi avut azi câteva mii de oi, pe care le-aș fi smuls și tuns și aș fi străbătut lumea cu turmele mele, din vârful munților până la baltă și mare. Aș fi mers călare, femeie în toată firea, pe măgar, mânat în hăț bătut cu argint, i-aș fi pus măgarului meu cercei cu clopoței de aur, care ar fi sunat cum cântă greierii lin, încet, încet, însoțită de ciobănițele și de căinii mei de stână. Și chimirul mi-ar fi fost lat și plin și în el ar fi stat și două pistoale. Căci una era Domnica în ținutul

nostru de haiduci și am avut putere să răstorn în trântă dreaptă patru voinici dintr-o smucitură.

Dar a venit într-o zi hoțul ăsta care stă la masă cu noi, care suflă și ascultă. Nu știu ce-a făcut, ce-a dres, că m-a apucat cu ochii de inimă, în locul unde bătea inima mieilor, și m-am dus, mulțumesc lui Dumnezeu, după el!

Aș fi avut oi și capre multe, dar nu v-aș fi avut pe voi, mânca-v-ar maica să vă mănânce.

64.CHEILE

Mițu și Baruțu au mai crescut și încep să completeze.

În ceasurile scurte dintre păruiele și ghionti, dați și primiți, înțelegându-și interesele de generație mai bine, ei își dau seama că au datoria să se organizeze împotriva marilor adversari: măicuța și tătuțu, unchiul Sesis și mătușa Tătana. Libertățile lor au văzut din experiență că sunt limitate de reguli și dogme. În ordinea morală nu e voie nimic, iar în ordinea materială totul e încuiat. Afurisiții și tartorii au dus perversiunea până la rafinamentul dulapurilor cu broască, blocate cu o fărâmbă de metal trecută pe o verigă. Cu toate că, nemișcate și blânde la locul lor, s-ar lăsa de bunăvoie cotrobăite, dulapurile sunt ca și cum nici n-ar fi acolo unde se găsesc, căci stau în buzunarele asupritorilor, unele la măicuța, altele la tătuțu.

De la bucătărie până la dormitoare, numai dulapuri de toată mărimea și înălțimea. Nu e odaie fără un dulap cel puțin. Te întrebi de ce mai e nevoie de dulapuri dacă sunt odăi, și ce rost mai au odăile dacă mai ai și dulapuri, chei la odăi și chei la dulapuri. E absurd. Și mania cheilor cu broască merge și mai departe. Chiar în dulapurile încuiate, dacă umbli la ele, dai de saltare încuiate, și în saltare, de cutii încuiate. Nemaipomenit!

Odată, Baruțu a găsit ușa unui dulap crăpată și a strigat numaidecât pe Mițu. Descoperiseră, în sfârșit, drumul la tainele mari, și au intrat amândoi în dulapul cu haine. Decepția le-a fost serioasă, trezindu-se amândoi între pantaloni atârnați de cârlige și fuste și dând și de alte rafturi încuiate. Dulapul mai avea și patru uși, iar la mijloc o grămadă de polițe, până sus. Ce rău e să fii mic, și mai ales ce nedreptate! Tot ăia sunt de vină că ești mic: puteau să te facă mare dintr-o dată, să nu aștepti să crești cât le-o place lor, douăzeci de ani. E o înțelegere secretă între părinții din toată lumea. Ei se prefac că se gâlcesc unii cu alții pentru tot felul de pretexte, dar în fond sunt de perfect acord: copiii trebuie să fie mici și să stea mici o viață întreagă. N-ar vrea și Baruțu să aibă mustați? De ce n-are mustați? N-ar vrea și Mițu să puie fustele mamei? De ce nu poate? Fiindcă e ținută mică într-adins, să nu poată să se gătească.

Au dus la dulap scaune, s-au suit pe ele și au dat de cutii încuiate. De cine le încuie ăia, dacă nu de ei? Situația asta trebuie să se sfârșească. E de netolerat. Te pupă toată ziua cu ipocrizie și ascund de tine tot. Vreau sinceritate și lucru pe față, ori totul, ori nimic.

Un zgomot de explozie a venit de sus și un vaiet cu țipete a izbucnit.

—Unde sunt copiii? a întrebat tătuțu.

—Adineaori erau pe aci, nu știu unde s-au băgat, a răspuns măicuța, înspăimântată.

Au dat fuga din două părți pe scări, și un spectacol dramatic s-a desfășurat dinaintea lor, în dormitor. Dulapul cel mare, cu patru dulapuri, era răsturnat peste Mițu și Baruțu, și a trebuit o jumătate de ceas ca să poată fi scoși de sub dărâmături, din haine, din rufărie și ciorapi. Le căzuseră în spinare, ca o avalanșă de lucruri îndrăcite, dulapul, și toate cutiile de lemn și carton s-au prăbușit, lovindu-i fiecare cu un colț undeva. O umbrelă îl nimerise ca un cioc de barză pe Baruțu în ceafă și făcătorul de rele zbiera afirmând că l-a „omolât”.

A fost prima revoluție adevărată din familie, și răniții tratați la infirmeria gospodăriei cu fricțiuni și oblojeli, s-au dezmflat abia după patru zile, cât a durat și așezarea lucrurilor la loc. Numai ridicarea

dulapului în picioare a ținut o jumătate de zi, demontat cu șurubelnița și montat bucată cu bucată.

Modest și lingușitor, Baruțu s-a așteptat și la o bătaie pe nădragi, dar măicuța l-a cruțat, mulțumită că dulapul l-a prins înăuntru și nu l-a strivit.

—Nu mă bați, mămico? a întrebat Baruțu.

—Îmi pare bine că e cel puțin conștient și logic, a zis tătuțu, ca un înfumurat.

În împrejurările cele mai grele el spune vorbe umflate, tot ca să-și ascundă gândul de ei.

—Las' că te-a bătut el, Dumnezeu, a răspuns măicuța.

Vasăzică, și Dumnezeu are o înțelegere cu ei... Nu mai e în viața asta nici o libertate. Când nu te vede că te strecoari binișor pe scară tătuțu, se ține după tine Dumnezeu. Nu mai poți nici să suflă de atâta camarilă. Ce-i atunci Baruțu? Jucărie și bătaie de joc?

Procesul s-a judecat după ce au fost scoase pansamentele. La picior, Baruțu a rămas cu o zgârietură adâncă. Buricul unui deget i-a rămas mușcat de o casetă, în care și-l vârâse ca să ridice capacul. Fusesse scos de subț boarfe cu degetul prins în deschizătura de metal. Flagrantul delict era evident: voia să forțeze capacul, dar nu l-a ajutat Dumnezeu, care ține cu părinții. Cum vrei să mai aibă o părere bună copiii despre el, când face poliție pentru ăia?

La proces au fost citați și Colonelul și Tătana, și n-au lipsit din Curtea cu Jurați nici pisicile, admise în calitate de apărători, întrucât ele, cățelei și găinile sunt în solidaritate cu ei. Din motive însă speciale, în legătură cu intențența, găinile, rațele și găștele, cu toate că acuzații cereau o largă publicitate a dezbatărilor, n-au figurat în instanță. Cocoșul Ioniță s-a mărginit să ia informații pe la fereastră, înălțându-și un ochi până la geam și comunicând poporului, din când în când, impresiile diformate, din ședință. Colonelul s-a prezentat în uniformă și cu decorațiile pe piept. Văzându-l că și-a pus și pe „Mihai Viteazul” Baruțu și-a dat seama că se va petrece un lucru grav și a sfeclit-o. Mai ales că unchiul Sesis, indiferent de zâmbetul lui; nici nu l-a băgat în seamă.

—Nu te mai uita așa la mine, i-a atras atenția tătuțu. E prea târziu. Te-am dat la Curtea Marțială și vei fi judecat după Codul Justiției Militare.

S-a isprăvit, nu mai era nici o scăpare. O să-l mănânce ocna.

Pentru solemnitatea justiției, acuzații au fost ținuți în coridorul de la baie. Intrând în sala de ședință, colonelul a tușit pentru pregătire, și sabia lui s-a lovit de pardoseală, de gresie, ca de o lespede grea de eșafod. „E gata?” a zis, și a sunat din clopoțelul cu care altădată era chemată la sufragerie Cati. „E gata!” i s-a răspuns. Aprodul care striga pe împricinați era soldatul de ordonanță al domnului colonel. O să vadă și el, Baruțu, acum, cei un colonel. Nu mai e Sesis în civil, care îl răsfața pe genunchi și pe care îl trăgea de cioc, cu o lipsă de respect tolerată binevoitor. O tresă groasă și trei subțiri: patru trese de aur. Și epoleți. De sabie, nu mai vorbim. Se trage afară lungă, lungă de tot, și taie. Cu sabia asta domnul colonel a ucis la Mărășești o mie, mi se pare, de turci.

Soldatul a strigat pe întâiul acuzat. Vrea să vie și Mițu. Nu se poate. Fiecare când e chemat. Acuzatul e adus de soldat, cu ochii-n pământ. Nu s-a știut când venise și părintele. Aștepta și el pe scaun la masa juriului. Toate autoritățile erau adunate. Vorbește colonelul, cu condeiul în mână, fiindcă se fac și acte.

—Ia mâinile de la spate, stai drept și răspunde.

Baruțu nu putea să stea drept și să-și ia mâinile de la spate. Ținea într-o mână bilele și în cealaltă un corn.

—Cum te cheamă? a întrebat domnul colonel președinte.

Baruțu s-a speriat. Unchiul Sesis a uitat cum îl cheamă.

—Baruțu! răspunde trăgănat Baruțu.

—Ce nume e ăsta?;. Asta nu e nume de judecată... Spune cum te cheamă legal!!

Baruțu s-a uitat la tătuțu, dar tătuțu nu se mai uita la el. Trage cu coada ochiului la măicuța, dar nici măicuța nu se mai uită la el. Întoarce ochii la Tătana, dar nici Tătana nu se mai uită la el. Are de-a face numai cu Sesis, dar nici el nu mai e Sesis, e domnul colonel și domnul președinte.

—Te-am întrebat cum te cheamă și nu mi-ai răspuns. Răspunde.

—Nu știu, răspunde Baruțu, și o lacrimă îi umple Fiecare ochi, în fața mării singurătăți în care se simte deodată izolat.

—Câți ani ai? mai întreabă președintele.

Se gândește, descurajat. Nici asta nu știe. Dar își aduce aminte ce a răspuns odată argatul Petre la

aceeași întrebare când a fost angajat.

—Sunt bătrân, răspunse Baruțu.

Neașteptatul răspuns a tulburat într-atât auditoriul, încât, la un semnal al domnului colonel, acuzatul a fost repede scos afară și dus la baie, ca să aibă vreme juriul să râdă.

—Cum ieșim din încurcătură? a zis Sesis. Ne trebuie imaginație.

Dus la baie, Baruțu a plâns lângă Mițu, care a plâns și ea văzându-l că plânge.

—Ce ți-a făcut, mânca-te-ar mama? I-a întrebat Mițu.

—Sesis nici nu mai știe cum mă cheamă, a gemut Baruțu, simțind că trăiește o împrejurare care îi da dreptul să fie disperat.

—Ai spus că m-am agățat și eu de dulap? I-a întrebat Mițu.

—N-am spus nimic...

—Ai spus că am căutat cerceii mamei?

Baruțu tăgăduiește, făcând cu limba în cerul gurii un zgomot cum sughe purcelul. Apare soldatul.

—Sunteți chemați amândoi, zise soldatul. Baruțu face loc soru-sii să treacă.

—Intră tu întâi, zise Mițu.

—Ba intră tu întâi, zice Baruțu. Eu am mai intrat o dată întâi.

Ciorovăiala la ușa ședinței face pe Sesis să o deschidă.

—Iar v-ați luat la ceartă? întreabă colonelul, care își scosese sabia și chipiul. Abia ne judecăm de dulap...

Fiecare din copii începe o explicație și nu se poate pricepe nimic.

—Stați jos! zice unchiul Sesis.

Baruțu dă fuga la măicuța și Mițu la tătuțu. Solemnitatea a degenerat. Nu mai e nici masa în mijlocul odăii, nici juriul încremenit pe scaune. Ii vine lui Baruțu inima la loc.

—Uite ce ne-am hotărât, zice unchiul Sesis. Nu vă mai judecăm, nu vă mai pedepsim! (Copiii sar la el să-l pupe.) Vă dăm vouă cheile de la toate dulapurile. (Entuziasm.) Să le țineți voi, la voi... Când o trebui ceva din vreun dulap, umblați voi și scoateți voi tot ce trebuie.

Atunci, verigă după verigă și snop după snop, de prin buzunare, de la cingători și de prin cuie, cheile le-au fost puse grămadă pe masă și date în primire: cheile din toată casa, cheile din toată curtea, de la pivniță, de la magazii, de la cotețe, de la murături și de la bijuterii, de la lemne și de la haine, de la cămară și de la rufărie, de la cărbuni și de la dulapurile cu cărți,

—De azi încolo, veți avea voi doi grijă de toate și tătuțu și măicuța or să stea și or să se joace. Voi faceți ceaiul, mâncarea, voi puneți untul pe pâine, voi o să lucrați și o să aduceți parale. Tătuțu și măicuța au demisionat, și chiar acum se duc în curte să se dea în leagăn. Voi să pregătiți masa, că mâncăm la voi.

Gândindu-se mai bine, Mițu și Baruțu ar fi preferat să fie judecați și condamnați. Erau vreo sută de chei dinaintea lor și le examinau: unele găurite, altele cu bold. Semănau unele cu altele, dar o strâmbătura deosebea cheie de cheie.

—Azi facem tot noi masa, zise măicuța. Voi, luați cheile și duceți-vă la dulapuri. Vedeți ce-i în fiecare dulap, ca să știți, și pe urmă le țineți la voi. Ia tu patru verigi și tu patru verigi.

Cam codindu-se, dar totuși bucuroși, copiii au încercat la toate dulapurile, și nici unul nu s-a deschis. Au luat cheile la rând și de-a-ndaratele, o verigă după altă verigă, au apăsas în uși cu genunchiul, au scos limba, ca să meargă cheile mai bine; degeaba. Au fost chemați la supă:

—La masă, copii!

Câte o verigă cu chei, una după alta, a fost adusă la măicuța pe masă, opt verigi pline cu chei mai lungi și mai scurte.

—Uită-le! a zis Mițu.

—Ți le dau îndărăt, a zis Baruțu. Nu se potrivește nicăieri nici una.

65. URIAȘII

La început, erau uriașii, pasărilor, dobitoacele, pădurile și oamenii. Nici o ființă nu era mărunță, căci Dumnezeu voia să arate puterea lui, dar și să vadă bine făpturile de pe pământ, când se va uita din ceruri la ele. Șerpii, râmele, șopârlele nu se ascundeau căci nici n-aveau de ce să se ascundă, nici loc destul de mic pentru o pitire. Șarpele era cât Dunărea de lung.

Animalele toate mâncau iarbă, iarba creștea tot anul, nu era iarnă și omul se hrănea cu poame. De ce s-ar fi ascuns unele de altele, dacă nu era nici o primejdie? Gustul că se mănâncă făpturile între ele a venit mai târziu, când firea s-a răzvrătit și s-a stricat și a rămas stricăță.

Dar de prea mult bine și oamenii și dobitoacele s-au săturat și neavând ce face decât să mănânce și să doarmă, s-au supărat că sunt supuse lui Dumnezeu și au voit să ia locul lui.

Întâi, omul neputându-se lupta cu el, a început a prizoni animalele, ca să și le supuie, până va veni și rândul lui Dumnezeu. Dacă șarpele era cât un râu, dacă vulturul era cât o jumătate de cer, omul era cât cele mai înalte turnuri de azi. Avea, după măsurătoarea noastră, cinci sute optzeci de coți până la cap, capul de șaizeci de coți, brațele și picioarele de o sută și o sută optzeci de coți și spinarea îi era lată de două ori cât temelia unei biserici în lung. Un om ca noi nu s-a fi putut urca pe un om de-atunci, nici când sta culcat, decât cu scări înădăite și răzimate de colțul umărului aceluia. Numai copiii oamenilor de pe vremuri erau cât Curtea de Argeș, la naștere și creșteau iute și nu mai mureau. Că nici moarte nu fusese încă.

A fost și înmulțirea uriașilor o pricină de trufie, văzându-se mulți și venindu-le rușine să fie supuși de un singur Dumnezeu, de care trebuiau să se și roage când le venea o poftă de ceva. „Ce să ne mai rugăm de el?” începeau ei a murmura. „Luăm noi singuri ce și cât ne trebuiește”. Dar nu puteau și le lipsea chibzuință, lucru care și mai vârtos îi îndârjea. Dumnezeu auzea toate, dar îi lăsa să vadă ce fac. Dumnezeu le da pe lângă hrană, îmbrăcăminte, după ce le dăduse bunul cel mai mare, pe care un ghemotoc de pământ, cum fusese omul întâi și-ntâi putea să-l capete: viața. Îmbrăcăminte omului era frumoasă ca răsăritul și ca apusul și ca mătasea de zale a lunii și făcea parte din pielea lui, ca arama, ca aurul și argintul. Creștea și se înnoia singură, de două ori pe an, ca să fie totdeauna proaspătă, parcă scoasă nouă din dulap. Și omul nici nu se ostenea să spele, atât era de fericit. Vântul, care a rămas și până în ziua de azi, dar cu alte însărcinări, trecea peste veșmintele lui ca un burete înmuiat în metale și răcoare și-l șlefua dormind, făcându-l ca oglinda. Și nu era nici praf, nici noroi, că și pământul era

curat și lucea ca sticla, ca să nu păteze pe om și animale, înveșmântate și ele ca florile bogate și bine mirositoare. Deschideau aripile să zboare și îmbălsămau văzduhul cu miresme frumoase.

După răzvrătire, Dumnezeu i-a dat omului țânțari, muște, purici și păduchi și a pus pe limba lor otravă, ca să-l muște când le va supăra și ghimpi ca să-i înțepe și cu spatele. A dat vitelor coarne, ca să-l împungă (el a născocit blestematul cuțit) și măsele ca să-l apuce și zdrobească.

Oamenii s-au învoit să se pregătească a năvăli în cer, bătându-l câțva timp cu gogoloaie, spărgând soarele și luna ca niște geamuri, și prin găurile făcute în tărle să poată cotropi. Dumnezeu îi lăsa și se uita la ei din depărtările stelelor cât scânteia. Ei adunară zeci de ani, poate sute de ani, strânși laolaltă, bolovanii risipiți pe toată fața pământului. Pe mai multe fețe ale lumii ei clădiră astfel, cu încetul, movili și măguri de firimituri de lut de pe marginea apelor, frământate, stoarse și făcute boț. Când te gândești că o palmă de uriaș era lată cât un sat întreg, e lesne de închipuit cât mușuroi lua Odată și ce gol făcea în albia unui râu, scormonindu-l cu pietre și nisip.

Într-o zi, șirurile de bolovani clădiți pe lungimi de pustietăți nemăsurate, până la cer, fuseseră, după socoteala uriașilor, gata. Ei se adunară să înceapă bătaia cerului cu lespezi și se împărțiră pe vârfurile cele mai înalte. Cei de jos, așezați pe rânduri, porneau bolovanii din poale și le dădeau din mâini în mâini până la vârf, unde cei mai vioi dădeau de-a zvârlită, care-ncotro, ca să nimerescă din mai multe părți odată bolta de sus ce trebuia dogită. Ca să știți ce erau măgurile mari și înalte, trebuie să vă spui cât acopereau ele pământ și cât erau de late: cale de zece zile umblată cu armăsarul pe fugă putea să o străbată, dacă ar fi fost loc prin grosimea lor. Iar lungimile le erau cât o cale de douăsprezece luni trecută cu câte doisprezece telegari; că începeau unele nu știu de unde și luau sfârșit la Marea de sus.

După ce au fost uriașii adunați în cete pe vârfuri, a început dezamăgirea, la care nu s-au gândit. Cu cât s-au apropiat de cer, cu atât cerurile erau mai depărtate, încât de le-ai fi luat la ochi de jos totuna era, bolovanii nu ajungeau nicăieri și se împrăștiu deasupra nasului, mare cât dovlecii, al înfricoșătorilor uriași.

Au bătut în gol o săptămână întreagă și n-au nimerit mai departe, după statul nostru, decât găleata cu apă pe care o aruncăm după câinii la gâlceava. Nu se cunoștea nimic. Ațâțați de neizbândă, uriașii se sfădeau între ei că n-au văzut, ca niște proști, destul de bine, și întâia oară de când îi făcuse Cel de Sus, ei se loviră unii pe alții cu bolovanii cât niște morminte, se apucară cu unghiile de gâtlejuri, se îmbucară și se rupseră de ceafă, se sfășiară de pânțele cu dinții.

Dumnezeu putea să râdă, dar nu a râs.

Putea să-i mustre, și nu i-a muștrat. Putea să le vorbească uriașilor din cerdacurile împărăției lui, dar nu a binevoit. Ei ar fi cerut dinaintea amenințărilor iertare, dar nu orice fel de lucru poate să fie iertat - și odată iertați tot ar fi dușmanit pe Dumnezeu.

El dete poruncă să se împletăască măgurile și cetățile ridicate împotriva lui și s-au împletit îndată, rămânând munții de azi. Și atunci porunci mărilor și tuturor apelor să se umfle și să dea pe dinafară și ele au dat zile întregi pe dinafară, izvorând neîntrerupt . - și au înecat toată suflarea uriașilor, de n-au mai rămas decât câțiva într-un ostrov pe care apele nu l-au ajuns. Și după retragerea apelor în matca lor, o pătură moale de nămol gras acoperise pământul așternută peste toate vietățile de pân-atunci, înmormântate adânc.

Dumnezeu dete poruncă numaidecât ca tot ce rămăsese viu să se chircească - încât uriașii s-au făcut mai mici de doi coți, ca noi, și toate păsările și dobitoacele scăzură la micșorimea puiului de o zi față de cloșcă, ba chiar mai mici.

—N-au voit să fie fericiți în lene și îmbelșugare. De azi încolo pomii nu vor mai rodi fără muncă și iarba va crește unde va voi ea. Am văzut, mai zise Domnul, că oamenii când nu mai au ce face se răzvrătesc. Le-am trimis muște, purici, țânțari, ca să nu-i mai lase tihniți, să se scarpine și să fugă, urmăriți oriunde ar căuta să se ascundă. Când se va simți mai obosit omul și va crede că are dreptul să se odihnească într-un loc de pace, atunci să vie ploșnița nevăzută și să-l ciupească.

De atunci încoace, tipicul uriaș a fost înlocuit cu tipicul mic din zilele de totdeauna, care nu dă voie omului să crească peste o măsură, nici să trăiască tânăr și voinic cât ține timpul. I-a fost omului măsurată și viața și i s-au trimis tot felul de boli, ca să aibă de lucru mereu și să nu stea. Tot de-atunci au început oamenii să moară.

Și Dumnezeu nu s-a mai uitat niciodată de atunci la ei, căci nici nu-i mai zărește de piperniciți ce

sunt. I-a lăsat în luptă cu pământul, cu vremea, cu iarna, pe care a făcut-o tot atunci, cu arșița și zăpușeala după ger cumplit. L-a dezbrăcat și I-a lăsat gol, silindu-l să-și facă singur îmbrăcăminte de purtare, dacă veșmântul nemuncit nu a fost bun.

Și omul se luptă tot timpul cu ceva, cu ceva mărunț, de seama lui, și își petrece traiul fără nici o mulțumire deplină.

66. BANCA NOASTRĂ

Citind cu voce tare, după-masă, informațiile cu litere mai mari din ziare, am dat în gazetă de știrea că „în urma inițiativei unui grup de comercianți s-a înființat Banca Aprovizionarea”. Cuvântul „inițiativă” era nou pentru copii și ei au cerut explicații.

—Cum, voi nu știți ce e o inițiativă? a întrebat cu un accent afectat tătuțu.

Baruțu se gândește... Mițu se gândește... Gelos că sora lui învață abecedarul și se fudulește cu consoanele, Baruțu se repede.

—Începe cu Bî, zice Baruțu... (Știa că numele lui începe cu Bî.)

—Nu încep toate vorbele cu Bî. Dar am întrebat ce credeți voi că-i o inițiativă?

Copii se cred obligați să știe și fiecare vrea să știe mai iute.

Tot Baruțu o ia înainte.

—E cu nuci! .. zice Baruțu și se face roșu.

—Ce idee! râde tătuțu.

Mițu nu mai cutează să se aventureze, după ce fratele ei a dat de două ori greș, dar nu poate totuși să renunțe.

—Parcă e albastră, spune Mițu...

—O inițiativă albastră? zice tătuțu.

—Eu parcă am văzut ceva albastru, când ai zis...

—Nu e albastră, nici roșie. Inițiativa e o treabă, nu e un lucru și nici nu s-a pomenit încă inițiativă cu nuci... Baruțu se mai gândește o dată...

—Cum ai zis ? întreabă Baruțu.

Tătuțu provoacă intuiția inutil și, în sfârșit, face o definiție, ca la școală, cu „atunci când”.

—Inițiativă e atunci când apuci să începi ceva.

—Baruțu „începe” să caște, zice Mițu.

—Cască pentru el. Asta nu-i o inițiativă. O inițiativă ar fi atunci când ar vrea să caște, nu când cască fără să vrea. Și ar fi o inițiativă, mai cu seamă, dacă ar vrea să ne facă să căscăm pe toți...

Copiii, urmărind cu plictiseală, fac sforțări de atenție.

—Cască și Mițu, zice Baruțu.

—Nu-i adevărat! răspunde Mițu, care silabisește în gând „și biruiește cuvântul: eu o să fac o i-ni-ți-a-ti-vă ... Vreau să vă pup pe toți...”

—Ai înțeles, zice tătuțu... Inșă o inițiativă nu se face: se ia. Trebuie să spui așa:

„Eu o să iau o inițiativă, vreau să vă pup pe toți”. Hai, pupă-ne.

—Am zis numai așa ... Mai bine te pup numai pe tine. Baruțu se vede înlăturat.

—Atunci nu e o... (Nu poate să zică și se încurcă.) E cu „niți”! zice Baruțu.

—Negustorii au vrut să facă o Bancă și au luat inițiativa să facă o Bancă.

—O Banca Națională? întreabă Mițu, care a trecut de câteva ori pe strada Lipscani.

—Da, o Bancă... Națională.

—Nu facem și noi o Bancă Națională? propune Barutu.

Ideea i s-a părut lui tătuțu bună și am pus tuspătru bazele noii instituții acasă. Am înființat o cooperativă cu un ghișeu. Membrii fondatori sunt în același timp și clienți. Măicuța, tătuțu, Mițu și Barutu, deponenți și debitori. Capitalul se mănâncă în familie și fondurile circulă în cerc închis. Avem un cod al nostru și dacă, Doamne ferește, se face vreo plângere, ea e judecată tot între acționari. Am dat toate legile peste cap, am suprimat controlul de stat și ne administrăm anarhic. Tot ce putem admite ca procuror din afară este pisica, și ea, ca un magistrat ideal, se face colac și toarce, intervenind destul de rar și numai atunci când aude muzica plăcută a cheilor de la cămară. În această cameră de chibzuire atârna totdeauna de cuie câțiva cârnați, care interesează pe magistratul nostru mai mult decât Banca și procesul.

Banca e instalată la tătuțu în pat și ghișeul la zăbrelele de la cap. Membrii trec seara și depun spre păstrare, iar dimineața ridică ce au depus. Operația ar fi foarte corectă dacă unii deponenți n-ar avea tendințe de abuz, provocând deficite la casă. Ceea ce revoltă este nepăsarea cu care se servesc și presupunerea lor că tătuțu e un nabab. Golurile le acoperă el, din buzunare, fără să-și poată convinge asociații că într-o zi sau alta Banca poate să dea faliment. Ei râd ca de o glumă și de la sumele foarte mici, care mai puteau să fie împlinite, au trecut la totaluri considerabile.

Depunerile se fac seara cu pupături și retragerile dimineața cu aceleași monede. Frauda consistă că depui o pupătură mică și vrei să încasezi o pupătură mare. În finanțe, această substituție nepermisă se traduce cu o depunere de un leu și cu o retragere de o mică... Ce folos! de la întemeierea Băncii deprinderile rele sporesc neîntrerupt.

Casierul plătitor e, firește, tătuțu. La restituirea capitalurilor aduse în ajun el stă culcat și mai cască din când în când, făcându-și serviciul, copiii prezentându-se la ghișeul lui cu noaptea în cap.

—Deschide prăvălia, jupâne, și dă-ne capitalul îndărăt, strigă Barutu. Ne ducem la școală și n-avem cu ce cumpăra covrigi.

Tătuțu dă plapuma la o parte, ca un oblon și scoate capul din pernă ca orice bancher. Se uită la ceas; șase dimineața, oră la care bancherii normali se întorc pe partea cealaltă.

—O să m-apuc de altă meserie, se plânge tătuțu. Câte vrei?

Mițu primește o arvună. Barutu vrea tot.

—Numără bine. Să nu-mi spui pe urmă că a fost o diferență. Una, două, trei, patru... și sună-le acum și tu să nu-mi spui că ți-am dat piese false. Iscălește în colțul ăsta, sub bărbie.

—Tu ai să-mi dai un rest. Prefer mărunțiș. Ai primit?

—Primit.

—Băgați de seamă să nu risipiți. V-am dat bani frumoși, noi.

Câteodată, asociații uită să plătească dobânda și pentru claritatea registrelor, care nu admit restanțe și ștersături, uitucul e întors de la ușă.

—Ai uitat procentul. Vrei să mă bagi în pușcărie.

Dobânda la Banca Tătuțu e, firește, mare: treizeci la sută și câteodată mai mult. Tătuțu nu mai e bancher, e un cămătar. Dar clienții n-au ce face și sunt pur și simplu apucați de gât.

—Treci la casă!

Clientul trece la casă și pierde în fiecare zi ceva din capital. Numai că pe măsură ce piere, capitalul se înmulțește, nu e ca la alte bănci.

De-acum, Barutu știe cum o să plătească și în oraș, domnișoarei de la casa cofetăriei.

—Să bagi însă de seamă, Barutule, că gologanii ăștia ai noștri, de la șaisprezece ani în sus, dacă-i pui în circulație prin oraș, dau naștere la încurcături.

67. OUĂLE

Când se întoarce măicuța de la găini și numără ouăle pe masa învelită cu o față de cânepă groasă, e o sărbătoare. De le-ar fi scos din cer așa de frumoase, bucuria ei n-ar fi mai îngerească. În coșul de răchită rotund adus pe sus și jucat în palmă, stau grămadă câte cincisprezece, douăzeci, treizeci de ovale de faianță... Găinile albe le dau albe; galbenele și roșiaticile: ca fildeșul și pestrițe.

—Asta e al Boghetei! fac prinsoare. Îl cunosc după picățele! strigă măicuța. Cestălalt e al coțofenei. (Avem o găină coțofană...) Pe astea le-au făcut picherile...

Măicuța nu și-a stricat graiul de-acasă într-atâta, încât să-i zică *picherei* bibilică și *picheroiului* bibiloi.

—Fetele mamei! cum se îngrijesc ele să nu dăm bani pe ouă, de Paști. Dacă ești, Baruțule, cuminte, o să roșesc pentru tine unul, ca să le spargi pe toate.

Într-un coș, deasupra, iacă un ou de patru ori mai mare decât celelalte.

—Ce-i cu ăsta?

Familia e în dreptul ei să fie mișcată. Crezând că avea un găscan și căutându-i o păreche vrednică de obârșiile lui occidentale, ginerele s-a dovedit găscă. Strigându-l Costache și el răspunzând la numle de Costache bucuros, acum o să-i trebuiască numele schimbat. E tot atât de greu să-l treci dintr-un nume într-altul, ca pe creștin să-l lepezi de legea lui și să-l faci papistaș... La noi în casă nu se taie viețuitoare: găscanul e om, câinii sunt oameni, oameni sunt și cotoșmanii.

—Știți ce să facem? Să-i zicem tot Costache! a hotărât Baruțu.

Boghiata e o găină cu pălăria trasă pe ochi, peste un bariș, ca o beretă ciufulită, tricotată mărunț până la cioc. Ca să zărească puțin, ea trebuie să caute pieziș, să cerceteze de aproape, cum zice măicuța, ca o „nioapă”, cu o sfîntenie încremenită a uitării de domnișoară farmacistă. Foarfecă încovoiată, îi tunde ea cu băgare de seamă ochii de jur-împrejur, acoperiți cu barbă, o dată pe săptămână, dar izbutește să biruie năvala.

„Puica” neagră dă oul cel mai glumeț, mărunțică și de neam pitic. Bărbatul ei, plin de necazuri și cârcotaș, e puricile neastâmpărat al cârdului de găini, mic cât pumnul și necredincios dar ibovnic înfumurat al marilor mătuși înfoiate, cu patru fuste la crinolină. Are o pană-n coadă de douăzeci de ori mai lungă decât el întreg, o creastă roșie aprinsă și harțag. Pune pe fugă corciturile vestite, de viță nobilă uriașe, *orpingtoni* și *brahma*, cocoși molâi ventriloci, și-i de temperament publicitar. După ce și-a scos dușmanul din ceea ce i se pare circumscripția lui, piticul se lungește din picioare, bate din aripi, se proslăvește și face evenimentul cunoscut, aruncând în văzduh o proclamație trâmbițată. Niță din Vlașca, un dulău de cocoș, care ne-a venit de pe la Videle, i-ar fi scos ochii și mațele demult, fără o pază severă. Fanfaronada marsiliează a domnișorului scoate din fire vlăjganul învățat cu personaje depline, cu bivoli și berbecii de-acasă.

Doamna Ana e-o găină anemică, palidă, ca o profesoară nemțoaică, iar mahalagioaica durdulie cu cațaveică și-n târligi e cucoana Sultana.

Sărbătoarea ouălor cotidiană s-a potrivit cu floarea vișinilor, adunate în buchete mari date-n

leagăn, înainte și-napoi, de vânt, cu frânghia de rufe, cu peșchirele, cu năframele și șervetele, steaguri prinse între catarge de prăjini.

Am vroi să ne deprindem fără emoții cu prezența ouălor în gospodărie, cu fabricarea lor în serie; să nu ne tulbure forma și substanța. Am vroi și noi să cuprindem aceste miracole cu gălbenuș în mărfurile alimentare. Regularitatea predestinată a elipsei, cutia ei rotundă de piatră transparentă, căptușeala de mătase și catifea fragilă, totul lucrat cu meșteșugul secret din întocmirea gingașei petale, al subtilului polen, al parfumurilor, sunt de-o seamă pentru uimirea și temerea noastră de nevăzut, cu giuvaerele de lumină ale ochilor tăi, fiică a Maicii Fecioare, pensulați cu safir...

Câteodată, măicuța descoperă pe undeva, într-un loc ascuns, o puzderie de ouă. Strigătul imprudent al tăinuitoareii, satisfăcută că-și adună comoara, o trădează...

—O să rămâie Picuța, zice măicuța, cu gura căscată, mâine când n-o să le mai găsească unde și le-a pus. De două luni știu că mă înșeală și m-am ținut după ea. Își pusese hoța de gând să cadă cloșcă și să ne întâmpine într-o zi din buruieni cu douăzeci și cinci de pui de aur, ca niște diaconi. Dar mă răzgândesc. O să fiu mai șireată decât ea. Mă duc să-i pui ouăle la loc.

68. DULAPUL CU LENJURI

Primul dulap a fost cel mai greu de aprovizionat, al primului copil. De la destinația lui veche de „garderob” cu oglindă și de păstrător al hainelor lungi, spânzurate pe umere de lemn sau prinse într-un clește cu apucătorile late, el a trecut în mobilierul viitorului copil, modificat. Intercalându-i-se polițe paralele, dulapul și-a schimbat și culoarea.

S-a discutat calitatea vopselei și a fost aleasă cea mai costisitoare: un copil așteptat merită niște „Ripolin” autentic, cu treizeci de lei mai scump la cutie decât lacul „superior” indigen. Apoi, dulapul nu putea să fie vopsit decât de tătuțu, care se simțea autorizat să ia parte pe toate căile la sporirea familiei cu un membru necunoscut. Ca să fie sigur că nici o mână străină nu va colabora, în absența lui de acasă, la cărările exasperate ale unei pensule greu de disciplinat, el încuia odaia „copiilor” și lua cheia cu el.

Vopsitul a fost un chin solitar, comparabil cu zugrăvirea Giocondei, căreia maestrul Leonard i-a compus zâmbetul necesar în șapte ani de tortură. Tătuțu a muncit numai două săptămâni la opera lui, însă „Ripolinul” a fost cumpărat de patru ori, prețul vopselii sfârșind prin a costa de două ori mai mult ca dulapul. El își aducea cutiile în ghiozdan, pe furiș. Trebuiau evitate emoțiile în familie și menținut prestigiul de vopsitor. Ca într-o problemă bine rezolvată, la finele operației au rămas un dulap vopsit și trei cutii goale cu pensula lor...

Cea dintâi vopsea a curs. Păreții netezi, încrețiți ca de o senzație de frig, caricaturizau aspectul și al lucrului și al formei. Tătuțu a ras cu turbare tot ce făcuse, silit să cumpere și scule de ras, o lamă triunghiulară cu latul în vârf. La întrebările iritante, el răspundea la viitor și distrat ca un portretist adevărat, cu fraze care începeau cu „încă” și se complicau cu „probabil”. El n-a învățat să lingă decât după zece cutii. Ritmul deveni o plăcere și alunecșul aderent al pensulei pe uleiul ei echivala cu o bucurie.

Tătuțu n-a ținut socoteală de un amănunt. Era pe parchet de patru ori mai multă vopsea decât pe dulap și măicuța a numit opera lui o „porcărie”. Tătuțu nu a insistat și curățitul scândurilor a ținut și el două săptămâni.

Abia rămânea vremea, după calendarul doctorului, pentru umplut două polițe din dulap.

Măicuța voia fetiță și tătuțu cerea băiat și deocamdată s-a pregătit rufăria menită să-i împace pe amândoi, o rufărie fără sex, care putea să fie trecută cu același folos între picioarele oricăruia dintre ei. Douăsprezece scutece de bumbac, șase de pichet și trei de lână subțire. A doua săptămână s-a dublat cantitatea, adăugându-se trei scufițe de olandă și trei de flanelă, șase mintene de pichet și trei de lână, două fâși. În privința fâșiilor, s-au născut dispute, bătrânele susținând că, neînfășați și nestrânși fedeleș, copiii rămân cu picioarele strâmbe, iar tinerele care odată cu corsetul și conciul au renunțat la toate sfaturile tradiției, aflaseră că nu se mai înfașă nici un copil. În cele din urmă, au trebuit consultați autorii și bătrânele au dat înapoi.

Târligii de lână, o încălțăminte care în primele săptămâni sunt și ciorapi și pantofi, au fost tricotați în casă. Totuși, într-o zi, tătuțu a scos dintr-un buzunar și un pachet cât un ghem; o duzină de ciorapi nr. zero, afirmând că mai mici nu s-au găsit și că vânzătorii magazinului celui mai vast, de ciorapi și tricotaje din București, în parte fiecare și dimpreună cu patronul lor, au răscolit toate miile lor de

rafturi și săltare, ca să poată încălța un călcâi ca un trandafir, însă încă inexistent.

Naiv, tătuțu a băgat în dulap și un cal, pentru că ținea la ideea lui. Și a vârat și o sabie, întâi pentru că vroia băiat și al doilea pentru că tătuțu e pacifist. El credea că băiatul se va naște în vârstă de patru ani, gata de *haranșament*.

La douăsprezece noaptea, s-a născut însă o fetiță. „Nu ți-am spus că e fetiță?” a zis măicuța. „Nu-i nimic”, a răspuns tătuțu, „tot a mea e și fetița și nu-ți dau din ea nici degetul mic de la picior”. Și ia plăcut atât de mult lui tătuțu fetița, că a rămas pironit lângă ea două săptămâni, câte îi trebuiseră să vopsească dulapul și să curețe parchetul. El se aștepta, dintr-o eroare de fiziologie, la copil congestionat, roșu, nițeluș cam scârbos câteva zile, și care îndată ce se va ivi va începe să urle și urlatul va ține zece ani.

Liniștea, parcă experimentală, a fetiței, cumpătul ei de persoană, privirea teafără și sigură, figura minusculă, înconjurată călugărește cu un tulpă alb, peste care era întocmită o basma de mătase cu cireși, invita la o convorbire în patru ochi, și tătuțu a și întrebat-o: „Ce zici? Cum te simți pe lumea asta? Nu-i așa că e bine?” Și fetița, care examina becul electric, cu o suvenire poate a stelelor întâlnite-n drum, surăse. „O să ne-nțelegem de minune amândoi”, zise tătuțu, ciocnind cu doctorul o cupă cu vin...

Al doilea copil a venit după un an și a fost băiat. Dulapul se umpluse și, lângă el, a venit dintr-altă odaie un al doilea dulap - și odaia „copiilor” ajunsese odaia copiilor cu adevărat. Acum, fetița știe alfabetul întreg, dar băiatul, care confundă două litere în rostirea lui, pronunță r și n la fel. În momentul când, povestește tătuțu, în odaia copiilor e bătaie, pentru un castel, care s-a dărâmat. Băiatul vroia să-i puie o piatră roșie în vânt, și fetița o piatră galbenă, și l-a ocărât. El relatează incidentul: Miciu mi-a zis „post”. Ea are un argument: „Nu înțelege prostul că o piatră roșie stă rău pe acoperiș”.

Procesul s-a liniștit cu două bomboane.

E după-amiază, duminică. Tătuțu și măicuța se uită la dulapurile copiilor, unde s-au adunat și au tot rămas mici, tricourile, beretele, mănușile, pardesiurile, rufăriile... Brațul măicuței stă pe umărul lui tătuțu, mâna lui tătuțu se odihnește pe șoldul măicuței, care s-a gătit cu ce are mai proaspăt, ca să-i placă lui tătuțu.

—Să-ți ghicesc gândul? întreabă tătuțu.

—Mi l-ai ghicit, răspunde măicuța.

Pentru al treilea, n-ar mai fi nevoie de cumpărat prea multe...

69. O CASĂ PENTRU COPII

Cizmarul Preda, pe care îl rugasem să-mi găsească o casă cu chirie, mi se recomandase specialist. Mulțimea reparațiilor la pingele și tocuri îl puneau în legătură cu toți gospodarii satului unde mă gândeam să mă stabilesc cu copiii, pentru a învăța, lucrând grădina.

—Îmi trebuie o casă încăpătoare, o curte mare, cu șură și coșare. Vreau să stau aci vreo doi ani. Îmi iau vite, păsări, unelte și car, și venim cu toții. Dar nu am timp de pierdut.

—Fii fără nici o grijă, domnule. Nimeni nu știe mai bine ca mine rostul comunei.

—Și dacă mi-o plăcea casa, spusei cu voce confidențială, nu mă uit la un câștig frumos pentru dumneata.

Zicând „frumos” voiam să creez în așteptările cizmarului imagini sau analogii de purcei prezentabili, ușor de corectat la urma urmei cu darul unui cățel de rasă, care cizmarului nu-i făcea trebuință.

—Numai dumneata să fii mulțumit, condiționa cizmarul. Case goale, câte poștești.

Peste o săptămână, mă duc la cizmar,

—Ce făcuși, Preda, că n-ai dat toată săptămâna pe la mine? Te-am așteptat pentru casă.

—Mai lasă câteva zile. Sâmbătă mă întâlnesc cu un om.

—Dacă azi e luni, sâmbăta ce vine cade tocmai peste șase zile. Ți-am spus că sunt foarte grăbit.

—Nu mi-ai spus.

—Mi-aduc aminte cuvintele mele: „nu am timp de pierdut”.

—Totuna e?

—Atunci, de-aci încolo să știi că mă grăbesc. Au mai trecut două săptămâni.

—Iar nu te-ai ținut, Preda, de cuvânt! Ce fel de socoteală faci? Ai găsit ori n-ai găsit?

—Drept să-ți spui că nici n-am căutat... Da ia mai spune o dată: ce trebuia să caut, că nu-mi aduc aminte bine?

—O casă, omule.

—De casă era vorba? Am găsit.

—Unde e? De ce n-ai venit să-mi spui? E frumoasă?

—Foarte frumoasă. Are șopru pentru zece care cu fân, grajd mare, fântână în curte, grădină.

Hai s-o vedem.

—Merg bucuroși, însă după-amiază. Am niște tocuri de pus pentru notar.

—Bine, după-amiază. Câtă chirie cere?

—N-am întrebat.

—Era cel dintâi lucru de știut.

—Am uitat să-ți spui că nu vrea să închirieze.

—Atunci de ce vrei să ne mai ducem după-prânz?

—Așa, ca să vezi casa.

La cinci săptămâni de la prima întâlnire, mă duc la cizmar.

—Tot nimic, Preda ?

—Cum, tot nimic?

—Vorbisem de o casă. Mi-ai spus că se găsesc câte vrei.

—Ai dreptate. Am găsit una pe ulița mare.

—Frumoasă? Încăpătoare?

—Foarte bună.

—Pune ciocanul și calapodul jos și să mergem să vorbim. Într-o jumătate de ceas ne aflam dinaintea unei case de închiriat.

—Am uitat să-ți deslușesc, zise cizmarul, că închiriază numai grădina. Dar e o casă foarte bună.

După opt zile, vine Preda la mine. Renunțasem la casă în comună și mă pregăteam să mă în troc la oraș.

—Bună ziua.

—Mulțumesc dumitale. Ce vânt?

—Nu căutai o casă? Ți-am găsit-o.

—Casă?

—O casă de închiriat pentru dumneata.

—Bine zici, avusesem nevoie.

—Am venit să mergem să o vizităm. Ne așteaptă proprietăreasa.

Intrăm într-o curte și ne latră doi câini.

—Am uitat să-ți spun un lucru, zise cizmarul: o dă fără grădină, fără șopru și fără grajd.

—Hai să ieșim, Preda; mă faci caraghios. Ți-am mai spus că mie îmi trebuie o gospodărie întreagă.

—Când mi-ai spus?

—Când ziceam ca vreau să-mi cumpăr vite, căruță și să-mi aduc familia.

—Acum o lună...

—De când vorbim de asta.

—Șdi ceva? se hotărăște cizmarul. Ți-am găsit negreșit! Mă duc să caut pe șchiopul de la ac. Acum doi ani, când îmi trebuia casă și mie, mi-a găsit patru.

—Șchiopul de la ac? Ce vorbe-i asta?

—Acarul de la gară. Acum trei ani, i-a tăiat piciorul un expres.

—Iar o să mă porți cu vorba, Preda!

—Nu mai spune nimic.

—Bine. Ia seama că o să te cinstesc frumos.

Nu știu de ce mă obseda frumosul în toate făgăduielile mele. Poate că din prudență practică evitam cuvântul „mare” ca să nu-i dau cizmarului prilejul, în ziua plății, să nădăjduiască un bacșiș enorm. Fără să fie voluminos, un bacșiș frumos face parte din bacșișurile mari, putând totuși să fie mic. Bacșiș frumos e ca tânăr inteligent, un titlu care în sine nu însemnează nimic și al cărui sens se ivește numai comparativ.

—Este sigur că ți-am găsit-o!

Bucuros însă grav, cizmarul s-a despărțit de mine, în fața casei lui.

Peste o altă săptămână, pe răzătoarea de la ușă se descleșta de noroi o pereche de bocanci. Era cizmarul.

—Intră!

—Să-ți fie de bine. Mi se pare că ai cinat.

—Și dumitale.

Cizmarul nu intrase încă în odaia mea. Privirea lui rămase sfioasă, examinând pereții.

—Șezi la o țigare.

Stilul lui s-a încălțat numaidecât cu pluralul.

—Ce faceți cu atâtea cărți? Le-ați citit pe toate?

—Dumneata îți mănânci toate orătăniile din curte și piseii?... Nici noi nu le citim pe toate. Numai câteva se mănâncă.

—Ziceați că vă aduceți familia la țară, mi-a amintit mirat cizmarul, contemplând cu uimire numărul portretelor din odaie.

Era galeria bibliotecii, domni cu barbă, cu ochelari, unii rași, toți cu figuri de clienți din capitală. Un intelectual trebuie neapărat să-și înobileze păreții cu chipuri de artiști și cărturari, ca să dovedească altora și sieși că gustul lui alege și că organul lui cu chică gândește ca semenii iluștri de pe păreți.

—Ai crezut, Preda, că sunt neamurile mele. Fii liniștit.

Nici al nouălea neam: ăsta e englez, cel de lângă el e neamț, celălalt e franțuz.

Preda nu înțelegea ceva, pe care nu putea să-l exprime și, nedumirit, își pipăia cu degetele marginea urechii.

—Am mai văzut din acestea și la domnul prefect și la domnul deputat: numai figuri și parcă totdeauna tot alea.

Preda credea că fotografiile se dau o dată cu diploma și deprins cu scenele vii, el nu se învoia cu măștile încremenite ale monotoniei capului. Se simțea supărat de multiplicitatea unicului.

—N-am ce face, Preda! cultura generală! Dar mi se pare că în sfârșit mi-ai găsit casa pe care o căutam amândoi de două luni de zile.

—Găsim câte poftiți, răspunde Preda. Nu sunt amatori câte case.

—Să te vedem... Câte mi-ai adus?

—Case? mă întreabă Preda, fixând pe Bergson.

—Desigur! Altfel, de ce ai venit?

—Vă găsesc, să nu mai aveți nici o îndoială.

—Vasăzică, tot nu mi-ai găsit...

—Uitasem să vă spui că șchiopul de la ac a murit anul trecut.

70. OMUL SUNĂTOR

El să născuse cu o infirmitate ciudată și cu un har nemaicunoscut. Trupul, sau poate sufletul, îi suna. Fie că plasma lui avea proprietăți analoge cu acumulatorii, care absorb și păstrează electricitatea, fabricând la rândul lor energie și lumină; fie, vreau să zic, că înmagazina sunetele, inconștient, în carne, sau fie că torentul sângelui se însoțea de la sine de muzica valurilor marine, omul suna ca un clopoțel, ca o vioară, ca o țiteră și ca toate uneltele de cântat. Se poate că starea lui vibratilă venea numai de la suflet, ca o reminiscență cu cauzele pierdute, asemănându-se în această privință cu scoicile trandafirii de porțelan sălbatic, care fără limbă și fără o cireasă de fier înlăuntru, cântă neconținut în vitrinele muzeelor de științe naturale, bolnave de nostalgia mugetului de ocean.

Ca un ceasornic, vibrează orice ființă de carne, iar șopârlele aud un zumzet chiar în interiorul plantelor, pe care noi, oamenii, nu-l putem desluși. Inima bate și aleargă, vâna zvâcnește. Omul sunător suferea și se bucura cu totul de alte însușiri, de strune și de metal, care nu puteau șede laolaltă cu prea cunoscutele, deși neînchipuitele pulsații biologice, ale amforei cordului, ploscă vie, spânzurată pe întuneric, și lacăt al tainelor asociate.

Ca și cum ar fi fost montat din organe de nichel și tablă presată, prevăzut cu șaibe, șplinturi, nituri și piulițe, încheiate în angrenaje conice, cilindrice și circulare, pasul lui suna uneori ca o cizmă de fier, umbra lui trecea prin lună ca o broboadă de zale, cu zgomote de belciuge și chei, zdruncinat în automatica lui organizație de măruntaie mecanice, ca o uzină în momentul pornirii, la orele de ceață ale dimineții industriale.

Când își ridica mustața cu peria, în fața oglinzii, mustața lui fluiera ca stalactitele de cristal atinse, din jurul abajurelor de lampă. Dacă se netezea cu șervetul rece sportiv, la sculare, carnea lui se impresiona ca sticla plouată cu grisul de gheață al iernii. El umbla ca un lanț fără sfârșit și nevăzut, de care se ținea târâș ghiuleaua planetei.

De copil, urechea i-a fost fermecată de clopoțelul argintiu care îl însoțea pretutindeni și care și în odihnă își puncta clinchetul ritmic. Clopoțelul se scobora pe o scară infinită, purcedea ca din tărie și săritură cu săritură, din treaptă în treaptă, străbătea văzduhul, găurea pământul, însoțea apele, ieșea la capătul lumii și se întorcea, înapoi, de-a-ndăratelea, ca un mărgăritar, zburător mereu prin insul lui sufletesc, desfăcut ca burduful în zigzaguri al unei armonici, strânsă ca o carte și întinsă într-o galerie de haos.

El și-a căutat clopoțelul în îmbrăcămintă și în rufărie, în buzunare și în mâneci; îl simțea în sân și clopoțelul scobora în cingătoare, căuta să-l prindă la coapse și aluneca în ciorapi; scotea ciorapul și sunetul cădea în pantofi; răsturna pantoful și clopoțelul se ascundea în batistă. L-a urmărit să-l prindă împrejurul pernelor, printre dantele și prin cusăturile plapomei de mătase, în pat. Clopoțelul fugea ca o corcodușă și se făcea nevăzut ca o boabă de mercur, pierdută printre tighelurile ajurate. Și era din nou în fulgii pernei, la urechea omului ațipit, roșie și cărnoasă ca măceașa, între zulufii arămii de rugină. Omul sunător fusese un copil candid și ochii lui de sidef așteptaseră zece ani ca să surprindă înfățișarea clopoțelului neodihnit.

Mai târziu, tocmai târziu și din ce în ce mai mult, sunetul s-a sporit și amplificat. În camera de odihnă rătăcea toată noaptea fantoma sonoră, cu pieptul constelat de zurgălăi, ca de niște candelă șoptitoare. Un sunet amănunțit de bijuterii numărate, strânse, puse în sac și iarăși deșertate și numărate din nou, se petrecea până la revărsatul zilei. Omul se obișnuise cu această conlocuire și din când în când își apostrofa cu bunătate fantoma.

—Lasă-mă să dorm. N-ai mai isprăvit, bunică? Îi plăcea să-și închipuie că bunica lui mai trăiește și că în toiul nopții, trezită de mahniri și de păreri de rău, își mângâia podoabele de aur și platină, cu care strălucise în tinerețe. Zgomotul se subția până la fuior și se diviza până la pulberi, rămânând întotdeauna din zgomotul precedent un zgomot mai moale, umbră de umbră, rămășițe de resturi, scamă de scame.

Pe scara din copilărie a clopoțelului sferic se scobora la maturitate un ban de aur, în echilibru pe muche, animat de-o propulsie străină dar stăpânit și de o mișcare de sine. În marginea unei trepte, aurul se putea opri o secundă, înainte de a-și da drumul pe treapta următoare. Se întorcea ca pe ax, creștea ca un cerc, părea că se gândește și se pogora la vale, sfârâmat în mii de inele, în goană accelerată, ca o cloșcă sculată brusc, de sub penele căreia izbucnesc descoperiți puii galbeni și aleargă. Și ajuns în prăpastia scării, învârtită ca un burghiu în fundul unui puț, aurul cădea în pușculița cisternei, cu un ecou hohotitor de tezaure și catacombe.

Omul îmbătrânea fără să-și poată modera orchestra, în care acum cântau sute de cimpoaie și contrabasuri, mii de pianine, drânguri și flaute mici, privighetori de abanos, cinteze de alamă, orgi și pițigoii de coarde. Începuseră să cânte de jur-împrejurul lui și lucrurile care nu au vibrat niciodată, însuflețite ca să-l bucure și să-l mângâie: lutul și bușteanul. Pietrele dure și colțuroase, și nesimțitoare se mișcau pe o parte, se deschideau ca niște ouă și ca niște cutii cu balamale și capac și din fiecare piatră se iveau fie o pasăre, fie un șarpe alb, fie un pitic, fie o domniță care cântau și se întorceau în piatră, întovărășiți de fânțari galbeni și de fluturi brumării.

71. DUMINICA OCULTĂ

Le-am povestit copiilor, care sau făcut mai mari și acum înțeleg mai bine problemele științifice, o întâmplare din tinerețea mea de student în străinătate.

Într-o duminică, dimineața, mă uitam din balcon în oraș. În fața perdelelor mele, se tăia la unghi drept bulevardul Matilda cu strada Negricioasă, așa numită din pricina fațadelor de piatră cenușie. Dintr-al optulea cat, orașul părea o cutie cu jucării.

Din bulevard venea grăbit un domn, cu joben. Din strada Negricioasă sosea, perpendicular pe bulevard, un domn, de așijderea grăbit, gătit și purtător, și el, de joben. Afară de acești doi domni, care înaintau treptat către colțul din dreptul fumului pipei mele, nu se mai zărea nimic de-a lungul străzilor, pustii de repaos, și absența mișcării se întovărășea ciudat cu prezența soarelui pe obloanele magazinelor închise. Fumul pipei, în care ardea încet o aromă vegetală din Antile, se insinua leneș în culoarea duminicală a zilei.

Pentru că nu aveam alt spectacol mai interesant, am urmărit cele două jobene cu domni îmbrăcați la fel, în pardesie de culoarea pietrei de freat. Apropiindu-se mai mult, le-am remarcat un moment cheutoarea pieptului, înflăcărată de o rozetă; numai un moment, căci scurtându-i pe măsură cu descreșterea distanței dintre ei și colț, suprimându-le dimensiunea înălțimii și contractându-i strict subț jobene, perspectiva i-a desfigurat.

Lucrul de care m-am temut, s-a întâmplat. Exact în colț, domnii s-au ciocnit unul de altul. A fost o zguduire de tampoane. Pălăriile au sărit din locul lor, în spirale, înapoi. Domnii au rămas turtiți unul pe altul și erau pleșuvi. Creștetul fiecăruia, de fildeș, rotund, albea dintr-o pieptănătură cu artificii. A lua de vârf, în fața oglinzii, singura șuviță de lână, rămasă ca un barbișon de dindărăt, de la ceafă, și a încolăci-o, artistic pe curba craniului, deghizând tâmpile și fruntea, dă o iluzie de păr tineresc.

Recâștigându-și forțele, anulate prin precipitare, domnii s-au despărțit pe încetul, pipăindu-se fiecare și, probabil, cerându-și scuze, ca oamenii binecrescuți. Depărtându-se de-a-ndăratelea puțin, au făcut câte un compliment, ca niște actori care mulțumesc. Și-au luat jobenele de pe jos, le-au netezit cu mânăca pardesiului jur-împrejur și pe fund, cu o mișcare a cotului, circulară, menită să corecteze lustrul într-o singură direcție, către centru.

După ce și-au acoperit cheliile cu jobenul, cei doi domni s-au socotit datori să se mai salute o dată cu solemnitate, încrucișând aerul dintre dânșii.

Și porniră, fiecare drumul lui.

Scena mi-a plăcut. Rămâneam satisfăcut de această dovadă de progres în civilizație, mulțumită căruia doi oameni se lovesc, fără să vrea, evident, dar fără să se supere își păstrează liniștea și stăpânirea de sine necesară ca să-și ofere unul altuia dovezile bunelor și nobilelor procedee. Am să scriu, mă gândeam, nepotului meu o epistolă de înaltă morală, inspirată de acest admirabil incident

Ce văd însă? Cei doi domni s-au ciocnit din nou, cu o violență îndoită. Am auzit chiar sunetul de ciocan de lemn al frunților întâlnite cu un ecou de coarne. Câtva timp cei doi domni au rămas împreună, ca doi saci de făină, sprijiniți unul într-altul.

—E ciudat să te ciocnești o dată. Să te ciocnești de două ori, este considerabil. Să fim atenți, îmi

zisei. Ceva cu totul anormal se petrece.

Îi văzui despărțindu-se iarăși, domnii. De astă dată, ei s-au prezentat unul altuia, strângându-și mâinile cu sentiment, parlamentând câteva minute și indicând puncte și distanțe, ca niște sportivi, care ar vrea să joace o partidă pe teren.

În urma acestei evidente înțelegeri, ei s-au întors pe străzile întretăiate, fiecare cam cu două sute de pași înapoi. Unul și-a fixat ochii la firmele magazinelor și a înaintat în această atitudine încremenită către celălalt, pornit cu capul-n pământ. A treia ciocnire! Domnii căzând îmbrățișați pe asfalt și-au păstrat poziția culcată cinci minute. Pe figura lor se ivise o nuanță de mistică teroare. Sculându-se de pe spate pe șezut, au stat de vorbă împreună, examinând cazul. Au scos o carte, pe care o purtau în buzunar și au răsfoit-o. Luai binoclul, apropiat de opt ori și citii titlul cărții: „Formular mecanic”. Atunci mă scoborâi repede în stradă, fără să am răgazul să-mi schimb pijamaua violetă și, alăturându-mă de cei doi, m-am instalat să observ.

Ei căutau formula $Bx^2+2=A+0$, a disocierii moleculare... Intraseră pe neașteptate în fenomenul coerenții și meșteșugul de căutat acum era ca să se degajeze.

Formula directă dă, după cum se vede mai sus, regula în care doi atomi intră în confuzie în interiorul legii gravitației, uneori până la reacție lichidă cu precipitat, pe când termenii ecuației inversate determină modul de a rupe farmecul magnetic și de a separa doi atomi sau două molecule, restituindu-le individualitatea lor inițială.

”**B**” reprezintă molecula pură, eventual amestecată cu ”**x**” la pătrat materii străine, plus două dubii sau două certitudini. **A** reprezintă pe Alfa și **O** pe Omega, din totalitatea *pantee*, însumate. Dacă răsturnăm egalitatea, jumătate din a doua parte a ecuației ia locul primului termen al părții celei dintâia și legătura slăbește, raportul se demagnetizează.

Formula este utilizată la construirea oțelului în toate uzinele de arme.

Cei doi domni pricepură că indivizii lor se comportau în tripla lor consecutivă ciocnire, ca două cifre chimice matematice, pe care natura le pregătește, odată cu hidrargirul și cu stearina pentru a constitui în ambianță favorabilă un rezultat; două cifre care se ignorau și care s-au absorbit inevitabil, pe dată ce s-au întâlnit în bulevardul Matilda. Pentru a se putea duce fiecare din cei doi coerenți în direcția lui anumită, trebuia de urgență suprimată coerența.

Coerenții se sculară de jos anevoie și între dâșii se petrecu un dialog. Monocoerentul zise:

—Să depolarizăm...

—Să intercalăm o rădăcină cu exponent, distanțând la periferie plusul de minus, propuse bicoerentul.

—Perfect! Perfect!

S-a produs după aceea o manevră migăloasă. Coerenții s-au așezat fiecare de partea unui copac, împrejmuit cu un corset de zăbrele de fier și uitându-se fix unul la altul și la copac, care în spațiul fizic e rădăcina cu exponenți, ca la niște jaloane ce trebuiesc diametral aliniate, ei s-au dat înapoi, încet, încet, centimetru cu centimetru, de-a lungul marginii bulevardului, dar destul de mult pentru ca între ei să se intercaleze un kilometru liber, adică cinci sute de metri, de fiecă parte a copacului ales.

După ce au luat în posesiune punctele extreme, au mai verificat încă o dată coincidența în plan a celor trei puncte și a verticalelor ideale, ridicate din ele în spațiu. Ca niște înotători concurenți, pe marginea plajei, au rotit brațele de câteva ori și s-au pus pe fugă, în direcția copacului, accelerând direct proporțional cu mistuirea kilometrului.

Necunoscând legile secrete, descoperite de savanți, nici vraja precisă a formulelor în stare a le clătina, eu mi-am zis că așa cum au apucat-o cei doi coerenți, departe de-a scăpa unul de altul, de a se sustrage influenței mecanice și de a se dezlipi, mai repede se vor măcelări. Eram totuși intrigat să văd dacă subterfugiul unui calcul în teorie exact, putea să înlăture legea magnetică și dacă, după cum se înfățișa rezultatul problemei, coerenții se vor găsi, atunci când vor ajunge copacul, unul în locul celuilalt, fără inconvenient, dincolo de copac.

Încercarea fuse fatală. Ei s-au izbit de rădăcina cu exponenți... Izbitura le-a fost atât de puternică încât monocoerentului i-a intrat între zăbrele capul, retezându-i-se urechile amândouă, care căzură ca niște tomate. Bicoerentul se alese cu nasul și bărbia spintecate prin îngroparea unei zăbrele a coliviei de fier a copacului, în carne.

Căzând mutilați pe asfalt, mi se stinse pipa. Avui numi timpul să-mi exercit sentimentul de

umanitate. M-am repezit sus, acasă, și am adus cu mine vată, tinctură de iod, un lighean, un broc cu apă caldă, vaselină și un servitor negru.

După un sfert de oră de travaliu medical coerenții aveau capul de unsprezece ori mai mare decât înaintea experienței. Nepricepându-mă la marea chirurgie, am învăluit rănilor crude cu numeroase pături de vată, distribuind rotogoalele de tifon. Fără întârziere, ei se înfățișau ca niște figuranți de bal costumat, mascați cu capete de câini de bumbac.

—Lăsați jobenele la mine, le-am spus. Nu se mai potrivesc. Și veniți să le luați peste trei luni. Acum să încercăm sfărâmarea dinamicii moleculare și a coeziunii mistice, după metodele vulgare.

—Dumneata vino încoace, îi zisei monocoerentului, luându-l de mână și trecând drumul cu el. Birjar! du pe domn la adresă.

—Iar dumneata suie-te în trăsură cu calul alb, și du-te la spital, îi spusei bicoerentului rămas. Poftim și urechile: bagă-le în buzunar. I-am dat pachetul cu urechi, înfășurate în Mica publicitate a unui ziar.

Coerenții s-au așteptat ca trăsurile cuprinse de undele magnetice să dea înapoi, atrase de fatalitatea electrică și să se ciocnească vijelios. S-au înșelat Eroarea lor venea din lipsa de încredere în virtutea anihilatoare a trecerii de pe un trotuar pe altul.

Din această relatare veridică învățăm că nu este bine să ne ducem la predică și la conferință pe jos și că trăsura ajută mult la sosirea corectă și la traiectoria rectilină. Bicoerentul era un pastor luteran, iar monocoerentul un agregat de fizico-chimice remarcabil.

72.DE MOȘ-AJUN

Le-am povestit copiilor că iernile noastre erau albe ca un cearșaf cu țurțuri de dantelă și că din cerul albastru - de neînchipuit - se lăsa toată ziua, toată noaptea și patru luni întregi, un material vioi, pe care nu-l puteam înfățișa în gospodăria noastră cu nimic decât cu zahărul pisat, în bucăți și căpățâni. Din octombrie, de pe la Sfântul Dumitru, începea să

fluiera vântul, ca un popor de cimpoaie, și să cânte hornurile ca niște orgi - și, odată cu vântul, se porneau și făinurile astrale, stelele năpârlind de o lumină, ca să se îmbrace, după Anul nou, cu alta.

Cu puțină închipuire, puteți construi din nou, le spuneam, iernile din timpul meu, de pe când eram mic ca voi, cu nasul, cu urechile și cu unghiile degerate. Pomii plini de broboade albe creșteau dintr-o grădină albă, se mișcau printre acoperișuri albe: nu rămânea neînălbit nimic. Bunul Dumnezeu, care lăsa lumea să se mânjească opt luni de zile cu pulbere, avea grijă ca o dată pe an să o scufunde în albia cu spume.

Pe vremea zăpezii, pe care voi nu o înțelegeți, Dumnezeu făcea chiciură, fulgi și mazărice, iar sufletul omului se vedea, umblându-i împrejurul capului, ca un fum de tămâie.

După ultimele cercetări făcute de Grivei, am ajuns, cu copiii, să rectificăm istoria într-un punct esențial, anume momentul când, goniți din Rai, Adam și Eva - prinși în pom, furând niște mere, pe care n-au avut unde să le ascundă, lipsindu-le buzunarele, născocite de hoții de mai târziu - ieșeau pe poartă și nu știau încotro să apuce, dacă nu trecea pe-acolo, tocmai atunci, câinele Saint-Bernard. Câinele purta la grumaz un coș atârnat de curea și în coș, un flacon cu rom de Jamaica și un pachet de ciocolată cu lapte - și ninge. După ce au mâncat din ciocolată și au găsit-o bună, mai bună ca mărul stricat, pentru care se iscase gâlceava (un măr! mare lucru la un pom cu mere și la un proprietar de livezi!), și după ce au înghițit din flaconul cu rom, pe care nu l-au găsit lipsit de calitate, Adam și Eva s-au dus cum au putut până la schitul din munte, și de-acolo, îmbrăcați călugărește, s-au mutat mai sus, pe Mont-Blanc, asigurându-și o provizie de tutun de pipă, parfumat cu suc de smochine și opium. Deci primii oameni n-au murit, ci s-au schimbat în Moș-Crăciun și baba lui.

Ieșirăm cu copiii în stradă, ca să le explicăm cum era zăpada la fața locului, într-un parc municipal. A trebuit să ne întoarcem, să punem galoșii, să luăm umbrelele. Explicațiile n-au găsit crezământ, copiii de după zăpadă fiind, ca și cei de după războiul pentru dreptul popoarelor mici, increduli: unii neputându-și reprezenta un sloi de gheață diamantin atârnat de streășine, și ceilalți neputându-și stăpâni surâsul când le spuneai că de cinci parale cumpărai un cornet cu bomboane.

Din vitrină în vitrină, am ajuns la o expoziție de păpuși de Crăciun, unde doi inși mici, cu capetele de optzeci de ori mai voluminoase ca trupul, dădeau, fără bucurie, o reprezentație de publicitate pentru sufletul comerțului, de o monotonie dureroasă. Păpușile, iscodirile variate din vitrine, sufereau toate de aceeași maladie a minusului de imaginație. Fabricația jucăriilor fără zăpadă și-a pierdut avânturile de odinioară și trece printr-o epocă de tristă mediocritate. Calul pe două șine curbe e încă un animal de văzut, ca acum o sută de ani; singure coama, pielea, coada și copitele au degenerat. Dracul care sare din cutie pe un resort spiral, e o bucată bună, moștenită din vremuri, iar păpușii nu i s-a adăos nimic, datând intactă din timpul femeii. „Pe vremea zăpezii, păpușile erau mai frumoase”, le spunem copiilor mai inventivi decât fabricanții de păpuși, siliți să creeze obiecte gingașe și surâsuri naive în fabricile Societăților Anonime, cu capitaluri grave, de mare prestigiu.

Un câțel cât un gogoloi de câlți ieși din noroi scăpărându-i ochii din masca de păr încâlcit. După port, recunoaștem un câine de neamul griffon-ilor bruxelezi. „Cum ai ajuns în halul ăsta, măi băiete?” îl întrebăm. El pleacă rușinat capul și așteaptă ce are să urmeze: mirosul inimii simte că aristocrația lui a dat de prețuitori. Cumpărăm un mare ziar de dimineață, în optzeci și patru de pagini, și împachetăm noroiul câinelui până la zgardă - o curelușă cu clopoței. Întoarcerea acasă e grăbită de marele eveniment. Din pricina unui câțel de opt sute de grame, copiii uită miracolele industriale din vitrine. Ei sar împrejurul ziarului, din care scoate, tremurând de suvenirea frigului, câinele capul. Acasă, după o baie caldă și un „antricot”, musafirul nostru se găsește în element, și paturile, cu copiii valvârtej, oferă o plajă de jocuri și răsfăț. Și pentru că griffon-ul nu avea coadă, i-am dat numele de Ciutac...

Aceste evenimente se petreceau în preajma unui Crăciun cu gigantice noroaie. Citisem în ziare suspinul iremediabil al stăpânei câțelului, cu urcarea în fiecă nou anunț a „recompensei” și, de Moș-Ajun, jucărăm cu copiii o glumă, de care un moment au plâns, și după aceea s-au bucurat. Plecarăm cu colindul, deghizați, mici și mari, ca niște unchieși, cu câte o barbă de păslă, cântărăm tușind „Bună dimineața” la ușa mută a boierilor care pierduseră câțelul și care n-au binevoit să ne răspundă, înjurându-ne cu severitate, decât după repetate scandaluri.

Moșul cel mai mic scoase Ciutacul de sub coajă și-l dete gazdei în mână. Ciocnirea sentimentelor paralizându-i inițiativa, noi, moșii cei adevărați, ne luarăm în brațe moșii mici și, fuga! scoborând scara, am dispărut. Am auzit, după dezmeticire, pași în urma noastră, numeroși. Proprietarii câinelui și personalul lor ne căutau să ne mulțumească. Dar moșii, mai iuți de picioare, s-au pierdut în ploaia de Paște a întristatului Crăciun.